

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med 2017 års ekonomiska vårproposition (prop. 2016/17:100) och avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet behandlas också regeringens skrivelse 2015/16:138 Riksrevisionens rapport om transparensen i budgetpropositionen för 2017. Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen handlingarna. Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden i en följdmotion (M, C, L, KD) till skrivelsen:

- Regeringen bör redovisa sysselsättningseffekter av de reformer som föreslås och aviseras i budgetpropositionen.
- Regeringen bör sätta utgiftstak så att de återfår sin styrande effekt.

I betänkandet finns fem reservationer (M, SD, C, L, KD) som föreslår att riksdagen ska besluta om andra riktlinjer för den ekonomiska politiken och två reservationer (S, MP, V) som föreslår att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Den ekonomiska utvecklingen

BNP-tillväxten i Sverige har varit hög under de senaste åren. Utskottet delar regeringens bedömning att BNP-tillväxten även för 2017 väntas bli relativt hög, 2,6 procent, för att åren därefter avta något till en nivå runt 2,0–2,2 procent. Den relativt starka tillväxten väntas leda till att sysselsättningen stiger och att arbetslösheten sjunker från 6,6 procent 2017 till 6,2 procent 2020. Resursutnyttjandet mätt med BNP-gapet bedöms som något ansträngt 2017 men väntas bli mindre ansträngt med den avtagande BNP-tillväxten för att år 2020 vara balanserat. Det relativt höga resursutnyttjandet väntas öka företagets möjligheter att höja priserna, vilket bedöms leda till att inflationen ökar från 1,7 procent 2017 till 2,0 procent 2020. Den makroekonomiska utvecklingen bedöms vara osäker och det finns ett flertal faktorer som kan leda till en annan utveckling än den prognostiserade, t.ex. utträdesförhandlingarna mellan EU och Storbritannien, den nya amerikanska regeringens ekonomiska

politik som ännu inte klargjorts samt den höga och ökande skuldsättningen hos svenska hushåll.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att inriktningen på den ekonomiska politiken ska ligga fast och att ett samhälle för trygghet och hållbar utveckling och minskade orättvisor ska fortsätta att byggas.

Sverige och den svenska ekonomin är enligt regeringen i ett helt nytt läge där underskott har vänts till överskott, och stora ofinansierade skattesänkningar har bytts till investeringar för framtiden. Det offentligfinansiella läget gör att politiken framöver även fortsättningsvis kan inriktas mot angelägna reformer som stärker tryggheten, välfärden och klimatomställningen.

Utskottet delar regeringens bedömning att det inte längre föreligger någon tydlig avvikelse från överskottsmålet. Utskottet noterar att det strukturella sparandet har förbättrats med 1,8 procent av potentiell BNP under de två senaste åren.

Utskottet välkomnar att regeringen ansluter sig till den breda parlamentariska uppslutningen i Överskottsmålskommittén om att ändra överskottsmålets nivå till $\frac{1}{3}$ procent av BNP, komplettera det finanspolitiska ramverket med ett skuldankare och införa ett ordnat system för en återkommande översyn av målnivån. Genom att regeringen i vårpropositionen aviserar vilket överskottsmål som bör gälla efter nästa val och avser att återkomma med det skarpa förslaget i budgetpropositionen för 2018, handlar man i enlighet med Överskottsmålskommitténs modell för en återkommande översyn. Utskottet betonar att en förstärkt uppföljning och utvärdering av överskottsmålet förutsätter en tydlig redovisning i budgetpropositionen av budgeteffekter av regeringens förslag. Utskottet välkomnar regeringens avsikt att till riksdagen överlämna en skrivelse om det finanspolitiska ramverket i vilken gällande regler och riktlinjer presenteras samlat.

I likhet med regeringen anser utskottet att mer måste göras för att få grupper med en svagare ställning på arbetsmarknaden i arbete. Många av de arbetslösa saknar den kompetens som efterfrågas, och därför är det viktigt att de får rätt kompetens och att matchningen på arbetsmarknaden förbättras genom en aktiv arbetsmarknadspolitik med utbildning, praktik och subventionerade anställningar.

Målet att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 tydliggör prioriteringarna och ska vara vägledande för den ekonomiska politiken. Alla som kan jobba ska göra det, både kvinnor och män. Trots att målet har blivit svårare att nå som en följd av det historiskt stora antalet asylsökande som kom till Sverige hösten 2015, finns det enligt utskottet ingen anledning att revidera målet. Genom att fokusera de politiska åtgärderna på människor som har låg utbildning, unga som har svårt att komma in på arbetsmarknaden och nyanlända anser utskottet, i likhet med regeringen, att det skapar

förutsättningar för att arbetslöshetsmålet ska nås. Utskottet står bakom regeringens jobbagenda.

Sverige ska ha en välfärd av hög kvalitet. Skolan är avgörande för att Sverige ska kunna hålla ihop, och därför ska målet vara att uppnå en jämlik kunskapsskola för alla. Politiken bör av den anledningen fortsätta att inriktas på att ytterligare förbättra kunskaperna och minska ojämlikheterna, bl.a. genom att utbilda fler lärare och öka lärartätheten och attraktiviteten i läraryrket.

Även vården och omsorgen ska vara jämlik och trygg. Mot bakgrund av de utmaningar som finns inom hälso- och sjukvården med t.ex. stress, tuffa arbetsvillkor och brist på arbetskraft anser utskottet i likhet med regeringen att politiken bör inriktas på att öka resurserna till vården.

Utskottet håller med regeringen om att klimatet är vår tids ödesfråga. Miljön och klimatet behöver därför fortsätta att integreras i de politikområden där drivkrafterna och lösningarna till miljöproblematiken finns. Ett klimatpolitiskt ramverk bör vara vägledande i klimatarbetet samtidigt som skattesystemets miljöstyrande effekt bör öka och styra mot mer klimatsmarta transporter och energislag. Ambitionen är att Sverige ska utvecklas till ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Därigenom visar Sverige globalt ledarskap, vilket också är en central del i det moderna samhällsbygget.

Sverige ska vara ett tryggt land. Som regeringen framhåller måste samhället stå upp mot brottsligheten genom brottsbekämpning, brottsförebyggande arbete och lagföring av de individer som begår brott. I likhet med regeringen anser utskottet att en ökad polisnärvaro är angelägen. Utskottet delar också regeringens ambition att motverka segregation och ekonomiska klyftor genom att arbeta för att fler av de nyanlända kommer i arbete, göra insatser för en jämlik skola, vidta åtgärder för att bygga bort bostadskrisen och göra satsningar på trygga bostadsområden.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:100 2017 års ekonomiska vårproposition.

Fem yrkanden i följdmotioner.

14 yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden.

Skrivelse 2016/17:138 Riksrevisionens rapport om transparensen i budgetpropositionen för 2017.

Två yrkanden i en följdmotion väckta med anledning av skrivelsen.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
1 Den ekonomiska utvecklingen	9
1.1 Propositionen	9
1.2 Kompletterande information	14
1.3 Utskottets bedömning	18
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	21
2.1 Propositionen	22
Offentliga finanser och budgetpolitiska mål	22
Regeringens inriktning av den ekonomiska politiken	30
Ändringar i det finanspolitiska ramverket	35
2.2 Motionerna	41
Allianspartiernas gemensamma riktlinjer	41
Moderaternas riktlinjer	44
Sverigedemokraternas riktlinjer	48
Centerpartiets riktlinjer	49
Liberalernas riktlinjer	53
Kristdemokraternas riktlinjer	57
Övriga motioner	61
2.3 Skatteutskottets yttrande	63
2.4 Kompletterande information	64
Finanspolitiska rådets rapport 2017	64
Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna	66
EU-kommissionens landspecifika rekommendationer	67
Nyligen avlämnade propositioner, utredningen och rapporter	67
2.5 Utskottets ställningstagande	69
3 Transparensen i budgetpropositionen för 2017	76
3.1 Transparensen i budgetpropositionen för 2017	76
3.2 Redovisning av sysselsättningseffekter	81
3.3 Utgiftstakets styrande effekt	82
Reservationer	84
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M)	84
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (SD)	88
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (C)	89
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (L)	93
5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (KD)	97
6. Redovisning av sysselsättningseffekter, punkt 3 (S, MP, V)	102
7. Utgiftstakets styrande effekt, punkt 4 (S, MP, V)	102
Särskilda yttranden	104
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M, SD, C, L, KD)	104

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)	104
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	105
Proposition 2016/17:100	105
Följdmotionerna	105
Skrivelse 2016/17:138	105
Följdmotionen	106
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	106
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2016/17:SkU6y	109
<i>Bilaga 3</i>	
Protokoll från öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2017	139
Bilder från den öppna utfrågningen	166
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1.1 BNP-utvecklingen i omvärlden 2016–2020	10
Tabell 1.2 Försörjningsbalans	11
Tabell 1.3 Makroekonomiska nyckeltal 2017–2020	11
Tabell 1.4 Prognosjämförelser	14
Tabell 1.5 Aktuella prognoser av den svenska ekonomins utveckling 2017–2018	16
Tabell 2.1 Statens budgetsaldo 2016–2020	22
Tabell 2.2 Den offentliga sektorns finanser 2016–2020	24
Tabell 2.3 Bedömningar av den offentliga sektorns finansiella sparande 2017–2020	26
Tabell 2.4 Finansiellt sparande i offentlig sektor och indikatorer för avstämning mot målet för det finansiella sparandet	27
Tabell 2.5 Utgiftstak 2016–2020	28
Tabell 2.6 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:100 punkt 1 och avslår motionerna

2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S),

2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S),

2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7,

2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L),

2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M),

2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M),

2016/17:1116 av Anette Åkesson (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1515 av Göran Pettersson (M),

2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP),

2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9,

2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S),

2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,

2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C),

2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD),

2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M),

2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) och

2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L).

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (L)

Reservation 5 (KD)

2. Transparensen i budgetpropositionen för 2017

Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:138 till handlingarna.

3. Redovisning av sysselsättningseffekter

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör redovisa sysselsättningseffekter av de reformer som föreslås och aviseras i budgetpropositionen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1.

Reservation 6 (S, MP, V)

4. Utgiftstakets styrande effekt

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör sätta utgiftstak så att de återfår sin styrande effekt och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Reservation 7 (S, MP, V)

Stockholm den 15 juni 2017

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Maria Plass (M), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingemar Nilsson (S), Emil Källström (C), Jan Ericson (M), Marie Granlund (S), Dennis Dioukarev (SD), Ulla Andersson (V), Jakob Forssmed (KD), Niklas Karlsson (S), Adnan Dibrani (S), Mathias Sundin (L) och Maria Ferm (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 2017 års ekonomiska vårproposition (prop. 2016/17:100). Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet. Finansutskottets behandling avser propositionens yrkande 1 om riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och de följdmotioner som lämnats med anledning av propositionen i dessa delar. Propositionens övriga yrkanden om utgiftsområdesindelningen har behandlats av konstitutionsutskottet i betänkande 2016/17:KU26. I det här betänkandet behandlar finansutskottet också några motioner från den allmänna motionstiden 2016/17. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Förslaget till riksdagsbeslut avser ett samlat ställningstagande till riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riksdagsbehandlingen av den ekonomiska vårpropositionen ägnas åt makroekonomiska bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och åt en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken på medellång och lång sikt.

I betänkandet behandlar utskottet också en skrivelse från regeringen (skr. 2016/17:138) med anledning av en granskning från Riksrevisionen (RiR 2016:27). Skrivelsen handlar om Riksrevisionens granskning av transparensen i budgetpropositionen för 2017. En följdmotion (M, C, L, KD) har lämnats med anledning av skrivelsen.

Den 25 april 2017 informerades utskottet av statssekreterarna Karolina Ekholm och Oscar Stenström om Sveriges konvergensprogram och nationella reformprogram. Programmen lämnades till EU-kommissionen den 27 april och den 28 april.

Den 16 maj 2017 anordnade finansutskottet en öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2017 med finansminister Magdalena Andersson och företrädare för Finanspolitiska rådet. Protokollet från utfrågningen finns i bilaga 3 i betänkandet. Rapporten är ställd till regeringen och är således inte ett formellt ärende för riksdagen. Utskottet har ändå skäl att beakta rapporten. Protokollet från utfrågningen kommer också att presenteras i en rapport från riksdagen (2016/17:RFR19).

Den 1 juni informerades utskottet av Katarina Areskoug Mascarenhas från EU-kommissionens svenska representation om EU-kommissionens landspecifika rekommendationer till Sverige 2017.

Utskottets överväganden

1 Den ekonomiska utvecklingen

Utskottets bedömning i korthet

Tillväxten i den svenska ekonomin har varit hög under de senaste två åren. Utskottet delar regeringens bedömning att förtroendeindikatorer som omvärldens efterfrågan och en fortsatt inhemsk efterfrågan visar på att tillväxten blir relativt hög, 2,6 procent, även 2017. För åren därefter väntas tillväxten avta något till en nivå runt 2,0–2,2 procent. Den starka efterfrågan i ekonomin väntas leda till att arbetslösheten sjunker från 6,6 procent 2017 till 6,2 procent 2020. Resursutnyttjandet bedöms som något ansträngt 2017 men väntas bli mindre ansträngt 2018 för att vara balanserat 2020 som en följd av den avtagande tillväxten. Det relativt höga resursutnyttjandet väntas leda till att företagen kan höja sina priser, vilket i sin tur väntas leda till att inflationen ökar från 1,7 procent 2017 till 2,0 procent 2020. I likhet med regeringen framhåller utskottet den osäkerhet som finns i den makroekonomiska utvecklingen. Ett antal indikatorer som utträdesförhandlingar mellan EU och Storbritannien, den nya amerikanska regeringens ekonomiska politik och den höga och växande skuldsättningen hos svenska hushåll är exempel på osäkerhetsfaktorer som kan leda till en annan utveckling än den som nu prognostiserats.

1.1 Propositionen

Regeringen redovisar en prognos för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och världen fram t.o.m. 2020. Prognosen baseras på nu gällande regler och på de förslag som lämnas i Vårändringsbudget för 2017. Tyngdpunkten i redovisningen läggs på 2017 och 2018.

BNP-tillväxten bedöms bli högre 2017 och 2018 jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2017. Den främsta anledningen är en högre förväntad tillväxt av fasta bruttoinvesteringar och av exporten. Detta motverkas till viss del av en lägre förväntad tillväxt av hushållens konsumtion och offentlig konsumtion. Som en följd av den högre BNP-tillväxten har sysselsättningstillväxten reviderats upp för 2017 och 2018. En starkare tillväxt i arbetskraften har lett till att även arbetslösheten har reviderats upp för 2017 och 2018, jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2017.

Prognosen för inflationen har reviderats ned för 2018 som en följd av ett lägre utfall 2016. Högre energipriser motverkar en nedrevidering för 2017.

Utvecklingen i omvärlden 2017 och 2018

BNP-tillväxten i omvärlden var måttlig 2016. Under slutet av 2016 steg tillväxten, och indikatorer under inledningen av 2017 tyder på en starkare ekonomisk utveckling 2017 och 2018.

Tabell 1.1 BNP-utvecklingen i omvärlden 2016–2020

Årlig procentuell förändring

	2016	2017	2018	2019	2020
Euroområdet	1,7	1,7	1,7	1,6	1,5
USA	1,6	2,4	2,5	2,0	2,0
Kina	6,7	6,4	6,0	6,0	5,9
Världen ¹	3,1	3,4	3,6	3,7	3,8

¹ BNP-prognoser sammanviktade med köpkraftsjusterade BNP-vikter enligt Internationella valutafonden.

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

I euroområdet väntas tillväxten 2017 och 2018 sammantaget växa i ungefär samma måttliga takt som 2016. I Tyskland, Spanien och Nederländerna var export- och konsumtionstillväxten förhållandevis hög. Däremot har tillfälliga faktorer som politisk osäkerhet, terroristattentat och dåligt väder bidragit till en relativt låg tillväxt i Italien och Frankrike. Investeringsutvecklingen i många länder har också varit dämpad. Svaga balansräkningar i banksektorn väntas fortsätta att hålla tillbaka kreditgivning och investeringar kommande år. Efter att finanspolitiken stramades åt och de offentliga finanserna konsoliderades 2011–2013 har finanspolitiken i många länder varit i stort sett neutral. En fortsatt expansiv penningpolitik väntas bidra till att stimulera efterfrågan i ekonomierna.

I den amerikanska ekonomin steg BNP-tillväxten under andra halvåret 2016 efter en svag inledning på året, vilket förklaras av snabbare växande investeringar i slutet av året. Förtroendeindikatorer visar på en fortsatt relativt hög tillväxt första halvåret 2017. En mer expansiv finanspolitik och en låg arbetslöshet väntas bidra till utvecklingen. Samtidigt bedöms ekonomin vara nära fullt resursutnyttjande, och penningpolitiken har börjat stramas åt. Sammantaget väntas tillväxten bli förhållandevis hög 2017 och 2018. Den ekonomiska utvecklingen bedöms vara svår att förutse då den nya amerikanska regeringens ekonomisk-politiska prioriteringar ännu inte klargjorts.

I Kina väntas tillväxten komma att mattas av 2017 och 2018 jämfört med 2016, som en följd av en mindre expansiv stabiliseringspolitik.

Utvecklingen i Sverige 2017 och 2018

Under de senaste åren har BNP-tillväxten i Sverige varit hög. Förtroendeindikatorer tyder på en fortsatt stark utveckling 2017. Däremot väntas tillväxten avta något 2018 som en följd av ett något minskat bidrag från nettoexporten och en dämpad utveckling av den offentliga konsumtionen, framför allt till följd av minskade utgifter för migration och integration. Den avtagande tillväxten 2018 motverkas till viss del av en något högre tillväxt i

hushållens konsumtion. Ett ökat konsumentförtroende och fortsatt goda ekonomiska förutsättningar talar enligt regeringen för att hushållens konsumtion kommer att växa något starkare.

Tabell 1.2 Försörjningsbalans

Årlig procentuell förändring, fasta priser, om inget annat anges

	Mdkr 2015	1993– 2016	2016	2017	2018	2019	2020
Hushållens konsumtion	1 884	2,3	2,2	2,3	2,6	2,9	3,1
Offentlig konsumtion	1 086	1,0	3,1	2,0	-0,3	-0,6	0,0
Fasta bruttoinvesteringar	989	3,9	5,9	3,3	3,2	3,3	3,7
Lagerinvesteringar ¹	23		0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Export	1 906	5,3	3,4	4,4	3,9	3,6	4,0
Import	1 708	5,0	3,7	3,8	3,7	3,9	4,2
BNP	4 181	2,6	3,3	2,6	2,1	2,0	2,5

¹ Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter.

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

Resursutnyttjandet mätt med BNP-gapet bedöms vara något ansträngt 2017 men väntas bli mindre ansträngt 2018 då BNP-tillväxten beräknas avta.

Tabell 1.3 Makroekonomiska nyckeltal 2017–2020

Årlig procentuell förändring om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020
BNP, fasta priser	2,6	2,1	2,0	2,5
BNP-gap, procent av BNP	0,5	0,4	0,1	0,0
Produktivitet	1,4	1,3	1,3	1,5
Arbetskraft 15–74 år	1,4	0,8	0,6	0,6
Sysselsatta 15–74 år	1,8	1,0	0,7	0,7
Arbetslöshet, procent av arbetskraften	6,6	6,4	6,3	6,2
KPI, årsgenomsnitt	1,5	1,6	2,2	2,7
KPIF, årsgenomsnitt	1,7	1,7	1,9	2,0
Reporänta, årsgenomsnitt	-0,5	-0,3	0,2	0,9

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

Arbetskraftsdeltagandet har ökat stadigt sedan 2010 och väntas fortsätta att komma att öka 2017 för att därefter stabiliseras på en, ur ett internationellt perspektiv, hög nivå. Att deltagandet inte fortsätter att öka förklaras av att grupper med ett lägre genomsnittligt arbetskraftsdeltagande, som äldre och nyanlända, kommer att utgöra en större andel av den arbetsföra befolkningen.

Sedan regeringen tillträdde har antalet sysselsatta ökat med 150 000 personer. Framåtblickande indikatorer, som antalet lediga jobb och företagens anställningsplaner, visar enligt regeringen på att efterfrågan på arbetskraft fortsätter att vara stark. Tillsammans med en stark efterfrågan i svensk ekonomi tyder dessa indikatorer på en fortsatt stark sysselsättningstillväxt 2017. Därefter väntas antalet sysselsatta öka i en långsammare takt, då BNP-tillväxten bedöms bli lägre.

Arbetslösheten har minskat sedan 2014 och väntas fortsätta att minska till följd av en hög efterfrågan på arbetskraft.

Inflationstakten ökade under 2016, efter att ha varit låg under en lång tid. Ökningen förklaras i huvudsak av stigande energipriser men även av höjda priser på tjänster. Inflationstakten bedöms fortsätta att öka 2017. De högre energipriserna förväntas fortsätta att ge ett positivt bidrag tillsammans med högre importpriser. Det något ansträngda resursutnyttjandet bedöms också öka företagens möjligheter att höja priserna framöver.

Penningpolitiken i Sverige är expansiv. Reporäntan ligger på –0,5 procent samtidigt som Riksbanken genomför ett omfattande program med köp av statsobligationer som bedöms fortsätta till åtminstone mitten av 2017. Enligt regeringens prognos väntas reporäntan stiga i en långsam takt framöver.

Utvecklingen under 2019 och 2020

I de avancerade ekonomierna bedöms resursutnyttjandet vara balanserat 2019 och 2020, och BNP väntas växa i linje med den genomsnittliga tillväxttakttakten 1993–2016. I de framväxande ekonomierna bedöms däremot tillväxten bli lägre jämfört med genomsnittet 1993–2016. Det förklaras i huvudsak av en lägre tillväxt i Kina jämfört med tidigare år, som en följd av landets omställning mot en mer konsumtionsdriven och uthållig tillväxt. Den lägre tillväxten i Kina väntas bidra till att tillväxten i framför allt råvaruproducerande framväxande ekonomier blir lägre 2019 och 2020 jämfört med tidigare år.

Enligt regeringens prognos väntas potentiell BNP i Sverige växa med 2,3 procent 2019 och 2020. Efterfrågan på arbetskraft bedöms vara jämförelsevis hög, och effekterna av lågkonjunkturen förväntas successivt klinga av. Sammantaget förväntas jämviktsarbetslösheten minska något fram till 2020. Sysselsättningen antas växa med 0,7 procent per år 2019 och 2020, vilket är högre än den bedömda tillväxten i befolkningen i åldern 15–74 år. Det medför att sysselsättningsgraden ökar något. Arbetslösheten förväntas minska ytterligare något 2019 och 2020.

Inflationen, mätt med KPIF, dvs. konsumentprisindex med fast bostadsränta, bedöms nå 2 procent 2020. Ett förhållandevis högt resursutnyttjande bedöms ge större möjligheter för företagen att successivt höja sina priser, vilket väntas bidra till en högre inflation 2019 och 2020 jämfört med 2017 och 2018. Riksbanken väntas höja reporäntan gradvis till 0,9 procent 2020. En åtstramande finanspolitik 2018–2020 och fortsatt låga styrräntor i omvärlden antas medföra att reporäntan höjs i en jämförelsevis långsam takt.

Risker och alternativa scenarier

Osäkerheten i den makroekonomiska utvecklingen bedöms som stor. I propositionen redovisas ett antal faktorer som skulle kunna leda till en

utveckling som markant skiljer sig från regeringens prognos. Såväl den internationella utvecklingen som den inhemska bedöms innehålla osäkerheter. När det gäller den internationella utvecklingen nämns bl.a. valen i Tyskland och Frankrike, utträdesförhandlingarna mellan EU och Storbritannien som startar under våren 2017 och innehållet i den nya amerikanska regeringens ekonomiska politik som ännu inte har klargjorts. Det bedöms också finnas flera osäkra faktorer när det gäller utvecklingen av den svenska ekonomin. En sådan är den höga och ökande skuldsättningen hos hushållen och stigande bostadspriser.

Regeringen redovisar två alternativa scenarier i propositionen: ett krisande banksystem i EU och en starkare investeringskonjunktur i euroområdet. I det första scenariot antas tillväxten i EU bromsa in. Detta väntas leda till en lägre omvärldsefterfrågan som i sin tur leder till en svagare utveckling av svensk export, och därmed till en mer dämpad BNP-tillväxt och ett lägre resursutnyttjande än i huvudscenariot. Den lägre efterfrågan i ekonomin väntas också medföra att sysselsättningen utvecklas svagare och att arbetslösheten stiger.

Det andra scenariot väntas medföra en högre svensk exporttillväxt än i huvudscenariot och leda till att svenska företag ökar sina investeringar. Det väntas leda till en högre BNP-tillväxt än i huvudscenariot och till ett ansträngt resursutnyttjande i den svenska ekonomin. Det högre resursutnyttjandet skapar utrymme för större prisökningar, vilket leder till högre inflation än i huvudscenariot och Riksbanken väntas därmed höja räntan i en snabbare takt. Den högre tillväxten leder vidare till att sysselsättningen växer snabbare och att arbetslösheten närmar sig 6 procent 2018.

Prognosjämförelser och utvärdering av prognoser

Regeringen jämför i propositionen sin prognos över BNP, arbetslöshet, inflation och BNP-gap med prognoser från Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen och Riksbanken, se tabell 1.4.

Regeringen framhåller att prognosen för BNP, arbetslöshet och inflation ligger i linje med samtliga prognosmakare. Riksbanken bedömer dock att arbetslösheten 2018 kommer att vara något högre jämfört med övriga bedömare, vilket förklaras av att Riksbanken har en lägre prognos för såväl den faktiska som den potentiella sysselsättningstillväxten. Riksbanken förutspår också en starkare prisutveckling 2018 än övriga bedömare, vilket främst förklaras av olika bedömningar av den underliggande inflationen. Vidare gör samtliga bedömare förutom kommissionen bedömningen att resursutnyttjandet, mätt med BNP-gapet, är ansträngt både 2017 och 2018.

I propositionen utvärderas även regeringens prognoser för Sveriges BNP-tillväxt 1994–2016 som redovisats i budgetpropositionerna och de ekonomiska vårpropositionerna 1994–2016. Prognoserna utvärderas i förhållande till prognoser som gjorts av andra bedömare. För prognoser gjorda samma år som utfallet har regeringen, liksom övriga bedömare, i genomsnitt

underskattat BNP-tillväxten för utvärderingsperioden. För prognoser gjorda året före utfallet har regeringen i stället överskattat BNP-tillväxten. Prognosfelen är dock inte statistiskt signifikanta.

Tabell 1.4 Prognosjämförelser

	2017	2018
BNP, procentuell förändring		
Regeringen	2,6	2,1
Konjunkturinstitutet	2,5	2,1
Europeiska kommissionen	2,4	2,1
Riksbanken	2,5	2,2
Arbetslöshet, procent av arbetskraften, 15–74 år		
Regeringen	6,6	6,4
Konjunkturinstitutet	6,7	6,5
Europeiska kommissionen	6,5	6,4
Riksbanken	6,7	6,7
Inflation, procentuell förändring, årsgenomsnitt, KPI/HIKP		
Regeringen	1,5/1,6	1,6/1,4
Konjunkturinstitutet	1,5/1,5	1,6/1,3
Europeiska kommissionen	-1,7	-1,8
Riksbanken	1,6/1,6	2,1/1,8
BNP-gap, procent av potentiell BNP		
Regeringen	0,5	0,4
Konjunkturinstitutet	1,0	1,1
Europeiska kommissionen	0,3	-0,2
Riksbanken	1,1	1,4

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

1.2 Kompletterande information

Aktuella bedömningar av ekonomins utveckling

Internationella valutafondens prognos från april 2017

Enligt Internationella valutafondens (IMF) prognos från april väntas den svenska BNP-tillväxten komma att mattas av till 2,7 procent 2017 och 2,4 procent 2018, från den mycket starka tillväxten 2015–2016. Detta är en följd av att den offentliga konsumtionen och investeringarna förväntas komma att normaliseras och dämpa effekten av en viss förstärkning av den privata konsumtionen.

Riksbankens prognos från april 2017

Enligt Riksbankens penningpolitiska rapport från april 2017 bedöms den svenska konjunkturen vara stark. Ett bättre utfall än väntat och starka indikatorer gör att tillväxtprognosen har reviderats upp jämfört med

föregående prognos. BNP väntas växa med 2,8 procent 2017 och med något över 2 procent per år 2018–2019.

Som en följd av den gynnsamma konjunkturutvecklingen har arbetskraften och sysselsättningen ökat överraskande snabbt, och arbetslösheten har blivit något lägre än Riksbankens prognos. Konjunkturuppgången väntas innebära att efterfrågan på arbetskraft kommer att vara fortsatt stor. Växande matchningsproblem väntas komma att dämpa sysselsättningstillväxten framöver. Resursutnyttjandet bedöms vara högre än normalt och beräknas stiga ytterligare, som en följd av att tillväxten är något snabbare än normalt.

Inflationen väntas stiga långsamt. Den fortsatt svaga kronan bedöms långsamt komma att stärkas, vilket väntas dämpa inflationen längre fram. Den starka konjunkturen i Sverige och ett stigande internationellt pristryck gör att det enligt Riksbanken finns förutsättningar för högre inflation de närmaste åren. KPIF-inflationen väntas stabiliseras runt 2 procent i början av 2019.

Europeiska kommissionens prognos från maj 2017

Enligt Europeiska kommissionens vårprognos 2017 väntas svensk BNP växa med 2,6 procent 2017 och med 2,2 procent 2018, detta som en följd av en avtagande inhemsk efterfrågan som till viss del motverkas av en ökad export. Den privata konsumtionen bedöms minska som ett resultat av regeringens kostnadsbegränsade åtgärder för att hantera flyktingsituationen.

Den förbättrade arbetsmarknaden 2016, då sysselsättningen ökade med 1,7 procent och arbetslösheten minskade till 6,9 procent, väntas fortsätta att förbättras tack vare den ekonomiska tillväxten. Arbetslösheten väntas sjunka till 6,6 procent 2017 och 2018.

Inflationen väntas stiga från 1,1 procent 2016 till 1,4 procent 2017 och 2018. Återhämtningen av inflationen under första kvartalet 2017 bedöms främst vara ett resultat av tillfälliga faktorer som högre varupriser och importerad inflation till följd av den försvagade kronan 2016. Ett högre kapacitetsutnyttjande och stramare arbetsmarknadsvillkor väntas leda till att inflationen stiger till 1,4 procent 2017 och 2018.

OECD:s prognos från 7 juni 2017

Den globala BNP-tillväxten väntas stiga från 3,0 procent 2016 till 3,6 procent 2018. Ett starkare förtroende hos företag och hushåll, en ökad industriproduktion och en återhämtning av sysselsättnings- och handelsflöden bedöms bidra till förstärkningen.

I de större avancerade ekonomierna förväntas återhämtningen fortsätta. Bland annat väntas BNP-tillväxten i USA uppgå till 2,1 procent i år och till 2,4 procent nästa år, och i euroområdet förväntas en stabil tillväxt på 1,8 procent både i år och nästa år. För OECD-området väntas BNP växa med 2,1 procent både 2017 och 2018.

I Kina förväntas BNP-tillväxten sjunka till 6,6 procent 2017 och till 6,4 procent 2018, medan Indiens BNP-tillväxt väntas stärkas till 7,3 procent i år

och till 7,7 procent 2018. Tillväxten i Brasilien väntas bli positiv 2017 för att 2018 uppgå till 1,6 procent.

Enligt OECD:s prognos förväntas konjunkturen fortsätta att vara stark i Sverige. För 2017 och 2018 väntas BNP växa med 2,7 respektive 2,3 procent som följd av en solid efterfrågan, en ökad arbetskraft, en stigande produktivitet och en ljusare internationell bild. Arbetslösheten väntas sjunka gradvis, samtidigt som OECD konstaterar att andelen arbetslösa i större uträkning utgörs av grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, inklusive nyanlända immigranter.

Löneökningarna i Sverige bedöms som relativt blygsamma i förhållande till styrkan i ekonomin. Detta tillsammans med hushållens höga sparkvot bedöms hålla tillbaka den privata konsumtionen och därmed begränsa inflationstrycket.

Tabell 1.5 Aktuella prognoser av den svenska ekonomins utveckling 2017–2018

	2017	2018
BNP, procentuell förändring		
Regeringen	2,6	2,1
IMF april 2017	2,7	2,4
Riksbanken april 2017	2,8	2,3
Europeiska kommissionen maj 2017	2,6	2,2
OECD juni 2017	2,7	2,3
Arbetslöshet, procent av arbetskraften, 15–74 år		
Regeringen	6,6	6,4
IMF april 2017	6,7	6,7
Riksbanken april 2017	6,7	6,6
Europeiska kommissionen maj 2017	6,6	6,6
OECD juni 2017	6,5	6,4
Inflation, procentuell förändring, årsgenomsnitt för KPI		
Regeringen	1,5	1,6
IMF april 2017	1,4	1,6
Riksbanken april 2017	1,6	2,1
Europeiska kommissionen maj 2017*	1,4	1,4
OECD juni 2017	1,6	1,8

* EU-kommissionens prognos avser HKIP.

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition, IMF World Economic Outlook från april 2017, Riksbankens penningpolitiska rapport från april 2017, EU-kommissionens vårprognos från maj 2017 och OECD:s prognos från juni 2017.

Aktuella siffror över läget i ekonomin

Enligt *Nationalräkenskaperna* för första kvartalet 2017 ökade BNP säsongrensat med 0,4 procent första kvartalet jämfört med fjärde kvartalet under 2016. Jämfört med den föregående publiceringen i februari har den faktiska BNP-utvecklingen för helåret 2016 reviderats ned med 0,1 procentenheter till 3,2 procent.

Fasta bruttoinvesteringar och export av varor bidrog mest till uppgången, däremot minskade exporten av tjänster. Sammantaget minskade exporten med 0,2 procent jämfört med föregående kvartal, vilket drog ned BNP-tillväxten med 0,1 procentenhet. Fasta bruttoinvesteringar steg med 2,5 procent jämfört med föregående kvartal och stod för 0,6 procentenheter av BNP-tillväxten.

Lagerinvesteringarna stod för 0,1 procentenheter av den säsongsrensade BNP-ökningen.

Hushållens konsumtionsutgifter ökade BNP-tillväxten med 0,2 procentenheter, varav konsumtion av transporter, möbler och hotell- och restaurangtjänster ökade.

Produktionen inom näringslivet steg med 0,8 procent jämfört med föregående kvartal. De varuproducerande branscherna ökade produktionen med 0,5 procent och de tjänsteproducerande branscherna ökade med 0,9 procent. Det var en bred uppgång där företagstjänster och fastighetstjänster bidrog mest till tillväxten.

Hushållens disponibla inkomster ökade med 3,5 procent rensat för inflation första kvartalet 2017 jämfört med föregående kvartal (källa: SCB, Nationalräkenskaperna, publicerad den 30 maj).

Enligt *Konjunkturbarometern* från i maj sjönk indikatorn, men fortsätter att peka på ett mycket starkt läge i ekonomin. Den marginella nedgången förklaras av tillverkningsindustrin vars konfidensindikator föll tillbaka efter förra månadens kraftiga uppgång. Hushållens konfidensindikator steg däremot för andra månaden i rad, framför allt till följd av en ljusare syn på utvecklingen för den svenska ekonomin det närmaste året (Källa: Konjunkturinstitutet, maj).

Enligt SCB:s finansmarknadsstatistik hade *hushållens lån* från monetära finansinstitut (MFI) en årlig tillväxttakt på 7,1 procent i april, vilket är 0,2 procentenheter lägre än i mars. Totalt uppgick hushållens lån hos MFI till 3 602 miljarder kronor i april, en ökning med 234 miljarder kronor jämfört med motsvarande månad föregående år. Det var främst bostadslånen som ökade till sammanlagt 2 959 miljarder kronor i april, vilket innebär en årlig tillväxttakt på 7,4 procent, en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med mars. Hushållens konsumtionslån hade en tillväxttakt på 6,8 procent i april, vilket är en minskning jämfört med mars då den var 7,2 procent (källa: SCB, Finansmarknadsstatistik, publicerad den 29 maj).

Medlingsinstitutet beräknar att *löneökningstakten* i ekonomin som helhet var 2,4 procent i mars 2017. Motsvarande siffra för näringslivet beräknas till 2,0 procent. Löneökningstakten i kommunerna bedöms ha tagit fart det senaste halvåret och låg i genomsnitt på 3,7 procent under årets första tre månader. Enligt Medlingsinstitutet är det troligtvis regeringens satsningar på lärarlöner och parternas satsningar på undersköterskornas löner som bidrar till den jämförelsevis höga löneökningstakten (källa: Medlingsinstitutet, publicerad den 30 maj).

Under 2016 färdigställdes 42 441 *bostadslägenheter i nybyggda hus*, vilket är det största antal lägenheter som har färdigställts under ett år sedan 1992 då

57 319 lägenheter färdigställdes. Av dessa är 31 030 lägenheter i flerbostadshus och 11 411 i småhus. Utöver detta så gav även ombyggnationer i flerbostadshus ett tillskott på 3 399 lägenheter. Det totala tillskottet av bostäder genom nybyggnad och ombyggnad 2016 uppgår därmed till 45 840 lägenheter (källa: SCB, publicerad den 4 maj).

Reporäntan lämnades oförändrad på –0,50 procent vid Riksbankens penningpolitiska möte i april 2017. Den första räntehöjningen beräknas ske i mitten av 2018. Riksbanken fattade också beslut om att utöka köpen av statsobligationer med 15 miljarder kronor. Penningpolitiken bedöms behöva vara något mer expansiv för att ge fortsatt stöd åt inflationen. Den stora osäkerheten kring den ekonomiska och politiska utvecklingen i omvärlden påverkar enligt Riksbanken utformningen av penningpolitiken. Direktionen har en fortsatt beredskap att göra penningpolitiken mer expansiv om den trendmässiga inflationsuppgången skulle hotas och förtroendet för inflationsmålet försvagas (källa: Riksbankens reporäntebeslut, publicerat i april 2017).

Inflationstakten var 1,9 procent i april 2017, vilket är en uppgång från mars då den var 1,3 procent. Under motsvarande period förra året var KPI oförändrat. Den underliggande inflationstakten enligt KPIF var 2,0 procent i april 2017, vilket är en uppgång från mars då den var 1,5 procent (källa: SCB, publicerad den 11 maj 2017).

Enligt *Arbetskraftsundersökningen* (AKU) ökade sysselsättningen under första kvartalet 2017 jämfört med samma period föregående år. Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år uppgick till 4 924 000 personer, vilket är 113 000 fler än för ett år sedan. Sysselsättningsgraden var 66,5 procent, vilket är en ökning med 0,8 procentenheter. Uppgången gäller även för säsongsrensade data. Samtidigt minskade arbetslösheten under det första kvartalet 2017 till totalt 378 000 personer eller 7,1 procent av arbetskraften, en nedgång med 0,5 procentenheter. Den säsongsrensade arbetslösheten uppgick till 6,7 procent. Ungdomsarbetslösheten minskade under första kvartalet 2017 till 121 000 personer i åldern 15–24 år, vilket är en minskning med 14 000 personer på ett år (källa: SCB, publicerad den 30 maj).

1.3 Utskottets bedömning

Utskottet kan inledningsvis konstatera att regeringen i propositionen redovisar en prognos över ekonomins utveckling tillsammans med en utvärdering av olika bedömares prognoser för BNP-tillväxten i enlighet med budgetlagen (9 kap. 3 § och 9 kap. 5 §). Den prognos som presenteras i propositionen över den ekonomiska utvecklingen är också den prognos som oppositionspartierna baserar sina alternativa beräkningar på, konstaterar utskottet.

Den ekonomiska utvecklingen

Utskottet konstaterar att BNP-tillväxten i Sverige har varit hög under de senaste åren. För 2015 och 2016 uppgick BNP-tillväxten till 4,1 respektive 3,3 procent. Enligt regeringens bedömning tyder förtroendeindikatorer på att tillväxten blir relativt hög också 2017. Indikatorer som en starkare konjunktur i omvärlden och en stark inhemsk efterfrågan även i fortsättningen väntas bidra till den relativt höga tillväxten 2017 på 2,6 procent. Nationalräkenskaperna för första kvartalet 2017 som publicerades i maj visar en ökning av BNP med 0,4 procent för första kvartalet 2017 säsongrensat, jämfört med fjärde kvartalet 2016. Utskottet noterar också att det index som sammanfattar hushållens syn på den svenska ekonomin steg jämförelsevis mycket i maj 2017 och att hushållens syn på den svenska ekonomin enligt Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer inte har varit så ljus sedan 2011.

För 2018 och åren därefter väntas tillväxten avta något för att sedan ligga kvar på en oförändrad nivå runt 2,0–2,2 procent som en följd av att bidraget från nettoexporten väntas minska något och utvecklingen av den offentliga konsumtionen dämpas.

Enligt regeringens bedömning väntas den starka efterfrågan i ekonomin leda till att sysselsättningen stiger och att arbetslösheten sjunker från 6,6 procent 2017 till 6,2 procent 2020.

Resursutnyttjandet mätt med BNP-gapet är något ansträngt 2017 men väntas bli mindre ansträngt med den avtagande BNP-tillväxten 2018 och framöver. Regeringens prognos bygger i enlighet med praxis på en oförändrad politik, vilket medför att den offentliga konsumtionen utvecklas relativt svagt till följd av de automatiska stabilisatorerna. Det väntas bidra till att resursutnyttjandet i ekonomin näst intill balanseras 2019 för att 2020 vara balanserad. Det relativt ansträngda resursutnyttjandet väntas öka företagets möjligheter att höja priserna, vilket i sin tur väntas leda till att inflationen mätt med KPIF ökar från 1,7 procent 2017 till 2,0 procent 2020.

Utskottet noterar att andra bedömare som lämnat prognoser efter det att vårpropositionen lämnades prognostiserar en något högre tillväxt för Sverige 2018 (2,2–2,4 procent) och en något högre arbetslöshet (6,6–6,7 procent), jämfört med regeringen. Prognosen på inflationsutvecklingen 2017 och 2018 ligger i stort sett i linje med regeringens prognos.

Samtidigt vill utskottet i likhet med regeringen framhålla osäkerheten i den makroekonomiska utvecklingen. Det finns ett antal faktorer som kan leda till att utvecklingen blir en annan än den som nu prognostiseras, t.ex. det pågående arbetet med utträdesförhandlingarna mellan EU och Storbritannien och innehållet i den nya amerikanska regeringens ekonomiska politik som ännu inte riktigt har klargjorts. Dessutom utgör den höga och ökande skuldsättningen hos svenska hushåll och stigande bostadspriser en osäkerhetsfaktor som kan leda till en annan utveckling än den som nu prognostiseras.

Utskottet kan notera att den årliga tillväxttakten av hushållens bostadslån uppgick till 7,4 procent i april, vilket var en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med mars, enligt SCB:s finansmarknadsstatistik.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Sverige och den svenska ekonomin är enligt regeringen i ett helt nytt läge som gör att politiken framöver även fortsättningsvis kan inriktas på att bygga ett samhälle för trygghet och hållbar utveckling och minskade orättvisor. Det föreligger inte längre någon tydlig avvikelse från överskottsmålet. Utskottet välkomnar att regeringen i sina bedömningar i propositionen ansluter sig till den breda parlamentariska uppslutningen i Överskottsmålskommittén (SOU 2016:67) om att ändra överskottsmålets nivå till $\frac{1}{2}$ procent av BNP, komplettera det finanspolitiska ramverket med ett skuldankare och införa ett ordnat system för en återkommande översyn av målnivån. Regeringen kommer att återkomma med de skarpa förslagen i budgetpropositionen för 2018.

Målet att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 tydliggör inriktningen på den ekonomiska politiken. Mer ska göras för att få grupper med en svagare ställning på arbetsmarknaden i arbete genom en aktiv arbetsmarknadspolitik.

En högre kvalitet i skolan och välfärden ska också fortsätta att prioriteras. Målet ska vara att uppnå en jämlik kunskapsskola för alla. Vården och omsorgen ska få utökade resurser. Det är centralt att resurserna till välfärden går till det de är avsedda för.

Ett klimatpolitiskt ramverk ska vara vägledande i klimatarbetet. Skattesystemets miljöstyrande effekt ska också öka. Det är enligt utskottet nödvändigt att rika länder går före och sprider lösningar samtidigt som utvecklingsländer får stöd för klimatomställning.

Sverige ska vara ett tryggt land och en ökad polisnärvaro är angelägen. Segregation och ekonomiska klyftor ska motverkas genom att regeringen arbetar för att fler av de nyanlända kommer i arbete, gör insatser för en jämlik skola, vidtar åtgärder för att bygga bort bostadskrisen och satsar på trygga bostadsområden.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD) samt särskilt yttrande 1 (M, SD, C, L, KD) och 2 (V).

2.1 Propositionen

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Regeringen anger i propositionen att tidsperspektivet för prognoserna förkortas med ett år jämfört med vad som varit fallet sedan 2010. Därmed återgår regeringen till den treårshorisont för prognoser, preliminära utgiftsramar och inkomstberäkningar samt förslag till utgiftstak som krävs enligt budgetlagen.

Finanspolitikens övergripande inriktning

Sverige och den svenska ekonomin är enligt regeringen i ett helt nytt läge. Underskott har vänts till överskott, och stora ofinansierade skattesänkningar har bytts till investeringar för framtiden. Regeringen avser att fortsätta att föra en ansvarsfull finanspolitik under de kommande åren. Det offentligfinansiella läget gör att politiken framöver kan inriktas mot angelägna reformer som stärker trygghet, välfärd och klimatomställningen, samtidigt som det alltid finns ett behov av löpande effektiviseringar i utförandet av det offentliga åtagandet. Med den svenska modellen som grund och moderniseringen som verktyg vill regeringen bygga ett hållbart samhälle där ingen lämnas efter och ingen hålls tillbaka.

Prognoser över statens budget och statsskulden 2017–2020

Enligt 9 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen redovisa prognoser över såväl statens inkomster och utgifter som statens lånebehov och statsskulden. Prognoserna ska omfatta det innevarande budgetåret och de tre därpå följande åren. Vidare ska regeringen enligt 9 kap. 1 § noga följa hur statens inkomster, utgifter och upplåning utvecklas i förhållande till beräknade och beslutade belopp. I den ekonomiska vårpropositionen ska regeringen förklara väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och beräknat utfall för det innevarande budgetåret.

Tabell 2.1 Statens budgetsaldo 2016–2020

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall för 2016 och prognos för 2017–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Inkomster	1 003	972	1 031	1 074	1 124
Utgifter exkl. statsskuld räntor	899	942	958	957	969
Statsskuld räntor m.m.	2	14	11	20	30
Riksgäldskontorets nettoutlåning	15	7	12	-2	1
Kassamässig korrigering	2	7	0	0	0
Statens budgetsaldo	85	2	51	100	125
Statsskuld vid årets slut¹	1 292	1 263	1 198	1 103	968
<i>Procent av BNP</i>	29,5	27,5	25,2	22,3	18,7

¹ Här avses konsoliderad statsskuld, vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper har räknats bort.

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

Statens budget visade ett överskott på 85 miljarder kronor 2016, efter att ha visat underskott 2012–2015. Regeringens prognos för 2017–2020, som redovisas i tabell 2.1, visar på ett fortsatt överskott dessa år. Statens lånebehov minskar således och bidrar till en lägre statsskuld både nominellt och i procent av BNP.

Några större engångseffekter inverkar på prognosen för budgetsaldot 2017–2020, bl.a. reduktionen av Sveriges EU-avgift för 2014, 2015 och 2016 som räknas av mot Sveriges avgift 2017, Riksbankens upplåning i Riksgäldskontoret för förstärkning av valutareserven 2016–2018 och kapitalplaceringarna på skattekonton som beräknas minska 2017 och 2018.

Inkomsterna i statens budget beräknas enligt regeringen öka med ca 120 miljarder kronor under perioden 2016–2020. De totala skatteintäkterna väntas öka med ca 4 procent 2017, vilket är en lägre ökningstakt än de senaste två åren, men högre än genomsnittet för de senaste tio åren. Det beror på att den svenska ekonomin har återhämtat sig efter en period med lågt resursutnyttjande. Intäkterna från skatt på arbete ökar med drygt 5 procent till följd av en stark ökning av lönesumman. De kommande prognosåren väntas de totala skatteintäkterna fortsätta att öka med i genomsnitt drygt 4 procent per år, och samtliga skattebaser bidrar till ökningen.

I förhållande till prognosen i budgetpropositionen för 2017 har intäkterna från skatt på arbete reviderats ned 2017–2020. Det förklaras enligt regeringen bl.a. av att lönesumman förväntas växa långsammare 2018–2020 än 2017. Intäkterna från skatt på kapital har reviderats ned med i genomsnitt 5 miljarder kronor per år 2018–2020. Prognosen för intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror har reviderats upp för samtliga år jämfört med budgetpropositionen, och det förklaras till största delen av att intäkterna från mervärdesskatten förväntas öka ytterligare.

Enligt regeringen beräknas de takbegränsade utgifterna (utgiftsområde 1–25 och 27 samt ålderspensionssystemet vid sidan om statens budget) öka med 120 miljarder kronor under perioden 2016–2020, vilket motsvarar en genomsnittlig ökning med 2,5 procent per år. Som andel av BNP väntas de takbegränsade utgifterna minska från 27,1 procent till 25,2 procent mellan 2016 och 2020.

Den makroekonomiska utvecklingen förklarar den enskilt största delen av utgiftsökningen, sammanlagt 69 miljarder kronor där de inkomstgrundande pensionerna i ålderspensionssystemet står för huvuddelen av utgiftsökningen. Utvecklingen av volymerna i transfereringssystemen, bl.a. färre asylsökande och färre personer i sjukförsäkringen, väntas minska utgifterna med sammanlagt 14 miljarder kronor. Regeringen konstaterar att man förutom de förslag som avser 2017 och som lämnats i Vårändringsbudget för 2017 (prop. 2016/17:99) inte sedan budgetpropositionen för 2017 har föreslagit eller aviserat några reformer som påverkar de takbegränsade utgifterna 2018–2020. Vidare beräknas posten Statsskuldsräntor m.m. öka från 14 miljarder kronor 2017 till 30 miljarder kronor 2020. Riksgäldskontorets nettoutlåning beräknas

öka 2017 och 2018 framför allt till följd av valutakursförluster med anledning av Riksbankens lån i Riksgäldskontoret för att förstärka valutareserven.

I förhållande till prognosen i budgetpropositionen för 2017 revideras prognosen för de takbegränsade utgifterna 2017–2020 ned, vilket till stor del beror på att volymerna inom vissa transfereringssystem bedöms bli lägre. Inte minst gäller detta för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering, men även antalet nettodagar inom sjukpenningen bedöms bli lägre liksom volymerna i de subventionerade anställningarna, t.ex. traineejobb.

Prognoser över de offentliga finanserna 2017–2020

Enligt 9 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i vårpropositionen redovisa prognoser över den offentliga sektorns inkomster, utgifter och skulder. Prognoserna ska omfatta det innevarande budgetåret och de tre därpå följande åren.

Det finansiella sparandet förstärktes relativt kraftigt mellan 2015 och 2016, trots att kostnaderna på migrationsområdet ökade till följd av det stora antalet människor som sökte asyl i Sverige i slutet av 2015. Som framgår av tabell 2.2 uppgick det finansiella sparandet till 0,9 procent av BNP 2016. Regeringen bedömer att en långsammare tillväxt av inkomsterna och en snabbare utgiftsökning kommer att leda till att de offentliga finanserna tillfälligt försämras 2017 för att sedan successivt förbättras igen fr.o.m. 2018. Regeringen konstaterar att utan nya aktiva beslut förstärks de offentliga finanserna normalt automatiskt, t.ex. därför att många transfereringar inte automatiskt räknas upp i takt med att ekonomin växer medan skatteintäkterna normalt ökar i ungefär samma takt som BNP i löpande priser.

Tabell 2.2 Den offentliga sektorns finanser 2016–2020

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2016 och prognos för 2017–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Inkomster	2 163	2 247	2 334	2 435	2 543
Utgifter	2 123	2 235	2 307	2 366	2 433
Finansiellt sparande	40	12	26	69	110
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,9</i>	<i>0,3</i>	<i>0,6</i>	<i>1,4</i>	<i>2,1</i>
Staten	49	28	50	98	136
Ålderspensionssystemet	3	–1	–5	–5	–2
Kommunsektorn	–13	–14	–18	–24	–24
Finansiell nettoförmögenhet	21,0	22,5	23,3	24,7	26,7
<i>Procent av BNP</i>					
Konsoliderad bruttoskuld¹	1 820	1 813	1 778	1 720	1 623
<i>Procent av BNP</i>	41,6	39,5	37,3	34,7	31,4

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

¹ Utgör den s.k. Maastrichtskulden som består av den konsoliderade statsskulden och den kommunala sektorns skulder på kapitalmarknaden med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Det är huvudsakligen utvecklingen av statens inkomster och utgifter som förklarar utvecklingen av den offentliga sektorns finansiella sparande.

Försämringen av statens finansiella sparande 2017 förklaras av att rabatten på EU-avgiften tillfälligt minskade utgifterna 2016, att kostnaderna för asylsökande fortsätter att öka något jämfört med 2016 och att statens inkomster från skatter och utdelningar väntas växa något långsammare än BNP. Från och med 2018 beräknas det finansiella sparandet i staten successivt stärkas till följd av den automatiska budgetförstärkningen. Utgifterna minskar också som andel av BNP till följd av att kostnaderna för migration och integration successivt väntas minska.

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet förväntas komma att försämrans något 2017 jämfört med 2016. Sedan 2009 har avgiftsunderskottet i ålderspensionssystemet vägt upp av direktavkastningen på AP-fondernas tillgångar i form av ränteintäkter och utdelningar. Från och med 2017 bedöms dessa kapitalinkomster inte vara tillräckligt stora för att täcka avgiftsunderskottet. Det innebär att det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet blir svagt negativt fram till 2020. Balanseringen i pensionssystemet förväntas vara aktiverad t.o.m. 2018 och är ett sätt att genom en justering av indexeringen säkerställa att pensionssystemets utgifter inte över tid överstiger dess inkomster.

Det goda läget på arbetsmarknaden gör att kommunernas och landstingens skatteunderlag bedöms komma att fortsätta att utvecklas gynnsamt. Att den genomsnittliga kommunalskatten höjs med 2 öre per 100 kronor i beskattningsbar inkomst har enligt regeringen mindre betydelse. Statsbidragen till kommunsektorn ökar 2017 enligt regeringens prognos, till stor del till följd av höjningen av det generella statsbidraget på 10 miljarder kronor. Den goda inkomstutvecklingen 2017 ger enligt regeringen utrymme för att öka konsumtionsutgifterna. Åren 2018–2020 bedömer regeringen att lönesumman och därmed kommunsektorns skatteinkomster kommer att öka i en något långsammare takt. Statsbidragen väntas minska till följd av minskade migrationsrelaterade ersättningar i samband med att antalet asylsökande och nyanlända minskar. Den demografiska utvecklingen driver upp den kommunala konsumtionen, och behovet av investeringar är enligt regeringen stort på grund av befolkningstillväxten. Det finansiella sparandet bedöms därmed försämrans något under prognosperioden.

Den offentliga sektorns skatteintäkter som andel av BNP (skattekvoten) beräknas uppgå till 43,7 procent 2017, vilket är en minskning jämfört med 2016 som huvudsakligen förklaras av att inkomsterna från mervärdesskatt beräknas växa långsammare än BNP. År 2020 beräknas skattekvoten till 43,6 procent. Utgiftskvoten beräknas minska fr.o.m. 2018 till följd av den automatiska budgetförstärkning som sker vid en oförändrad budgetpolitik. År 2020 beräknas utgiftskvoten till 47,0 procent.

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet överstiger 20 procent av BNP under hela prognosperioden 2017–2020. De beräknade överskotten i staten tillsammans med värdeförändringar i framför allt pensionssystemet medför att den finansiella nettoförmögenheten successivt ökar under prognosperioden. Den konsoliderade bruttoskulden för den offentliga sektorn

(den s.k. Maastrichtskulden) förväntas fortsätta att minska under prognosperioden och uppgå till ca 31 procent av BNP–2020.

Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2017 har prognosen för det finansiella sparandet 2017–2020 reviderats upp, bl.a. till följd av redovisningen av den retroaktiva rabatten på medlemsavgiften till EU och att kostnaderna för integration och migration beräknas bli lägre än tidigare. Den konsoliderade bruttoskulden beräknas bli lägre jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2017, vilket i första hand förklaras av revideringar i statens lånebehov.

Finansiellt sparande enligt olika bedömare

I propositionen redovisar regeringen en jämförelse mellan de senaste prognoserna för det finansiella sparandet från olika bedömare. Jämförelsen redovisas i tabell 2.3 nedan. Regeringen konstaterar att det finansiella sparandet enligt både Konjunkturinstitutets och Ekonomistyrningsverkets prognoser utifrån gällande regler och oförändrad politik utvecklas i linje med regeringens prognos. Europeiska kommissionen beräknar att det finansiella sparandet 2017 och 2018 blir lägre än vad de inhemska bedöarna gör. Skillnaden beror enligt regeringen framför allt på olika förväntningar på den ekonomiska återhämtningen, konsumtionsefterfrågan, utvecklingen på arbetsmarknaden och inflationsutvecklingen.

Tabell 2.3 Bedömningar av den offentliga sektorns finansiella sparande 2017–2020

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020
Regeringen	0,3	0,6	1,4	2,1
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder	0,5	0,6	0,8	0,7
Konjunkturinstitutet exkl. åtgärder	0,5	0,7	1,5	2,3
Ekonomistyrningsverket	0,3	0,5	1,1	1,8
Riksbanken	0,2	0,5	0,8	
Europeiska kommissionen	–0,2	0,2		
OECD	–0,1	0,1		
IMF	–0,7	–0,4	0,1	0,3

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

Anm. Publiceringsdatum för regeringen 2017-04-18, konjunkturinstitutet 2017-03-29,

Ekonomistyrningsverket 2017-04-06, Riksbanken 2017-02-15, Europeiska kommissionen 2017-02-09,

OECD 2016-11-28 och IMF oktober 2016.

Uppföljning av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

Enligt 2 kap. 1 a § budgetlagen ska regeringen vid minst två tillfällen under året redovisa för riksdagen hur målet uppnås. Regeringen ska då beakta effekterna av beslutade och för riksdagen presenterade budgetpolitiska åtgärder.

I tabell 2.4 redovisas regeringens prognos för det finansiella sparandet, utfallsdata för det genomsnittliga finansiella sparandet under den senaste

tioårsperioden och de indikatorer som används för att bedöma budgetutrymmet i förhållande till målet för det finansiella sparandet i ett framåtblickande perspektiv. Det genomsnittliga finansiella sparandet uppgick till 0,2 procent av BNP 2007–2016. Den låga nivån förklaras enligt regeringen delvis av den utdragna lågkonjunktorens effekter på de offentliga finanserna, men också av de ofinansierade åtgärder, framför allt skattesänkningar, som den förra regeringen vidtog. Enligt den s.k. sjuårsindikatorn låg det finansiella sparandet i offentlig sektor under målnivån 2016 och 2017. Det strukturella sparandet bedöms försvagas 2017 och 2018 jämfört med 2016. Temporärt höga utgifter för flyktingmottagning påverkar det strukturella sparandet dessa år. Med hänsyn tagen till detta beräknar regeringen ett migrationsjusterat strukturellt sparande på 0,7 procent av potentiell BNP de båda åren. Utan nya finanspolitiska åtgärder förstärks det strukturella sparandet betydligt från 2018 och framåt.

Regeringen bedömer att det inte längre föreligger någon tydlig avvikelser från överskottsmålet. Både det finansiella och det strukturella sparandet bedöms från 2016 och framåt ligga i linje med överskottsmålet, även om en temporär nedgång väntas 2017.

Tabell 2.4 Finansiellt sparande i offentlig sektor och indikatorer för avstämning mot målet för det finansiella sparandet

Procent av BNP och potentiell BNP, utfall 2016 och prognos för 2017–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Finansiellt sparande	0,9	0,3	0,6	1,4	2,1
Bakåtblickande tioårsnitt	0,2				
Sjuårsindikatorn	0,1	0,6			
Strukturellt sparande	1,0	0,3	0,6	1,4	2,2
BNP-gap	-0,1	0,5	0,4	0,1	0,0

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

Uppföljning av utgiftstaket

Enligt 9 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen redovisa prognoser över utgifterna under utgiftstaket. Om det finns risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas, ska regeringen för att undvika detta vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

I tabell 2.5 redovisas de utgiftstak riksdagen beslutat om fram till 2019 och regeringens bedömning av utgiftstakets nivå 2020 tillsammans med prognosen för de takbegränsade utgifterna. Regeringen bedömer att budgeteringsmarginalens storlek är tillräcklig för att hantera den osäkerhet som finns i bedömningen av utgiftsutvecklingen 2017–2019 och konstaterar att den blir större än vad som prognostiserades i budgetpropositionen för 2017. Det förklaras främst av att volymerna i olika transfereringssystem nu väntas bli lägre. Färre antal asylsökande, kommunmottagna nyanlända och personer med sjukersättningar ger lägre utgifter.

Tabell 2.5 Utgiftstak 2016–2020*Miljarder kronor om inte annat anges*

	2016	2017	2018	2019	2020
Utgiftstak¹	1 215	1 274	1 332	1 392	1 466
<i>Procent av potentiell BNP</i>	27,8	27,9	28,0	28,1	28,4
Takbegränsade utgifter	1 184	1 242	1 271	1 280	1 304
<i>Procent av BNP</i>	27,1	27,1	26,7	25,8	25,2
Budgeteringsmarginal	31	32	61	112	162
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	2,6	2,6	4,8	8,7	12,4
<i>Procent av BNP</i>	0,7	0,7	1,3	2,3	3,1

¹ Utgiftstak för åren 2016–2019 är de som beslutats av riksdagen. Utgiftstak för 2020 är den bedömning regeringen lämnar i föreliggande proposition. Förslaget om utgiftstak för 2020 lämnar regeringen i budgetpropositionen för 2018.

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition.

Bedömning av utgiftstakets nivå för 2020

Regeringen gör i propositionen en bedömning av utgiftstakets nivå för 2020 och kommer i enlighet med 2 kap. 3 § budgetlagen att återkomma med förslag till utgiftstak för det tredje tillkommande året i budgetpropositionen för 2018.

Enligt regeringens bedömning bör utgiftstakets nivå för 2020 uppgå till 1 466 miljarder kronor. Regeringen anger att när man första gången redovisade en bedömning av nivån för 2020 i 2016 års ekonomiska vårproposition, utgjorde den i det närmaste samma andel av potentiell BNP som utgiftstaket för 2019. Den bedömning som görs av utgiftstaket för 2020 utgör 28,4 procent av potentiell BNP, vilket innebär att andelen ökar under perioden 2017–2020.

Givet prognosen för de takbegränsade utgifterna i föreliggande proposition medger den bedömda nivån på utgiftstaket för 2020 enligt regeringen en maximal utgiftsökning på 162 miljarder kronor 2020. När hänsyn tagits till riktlinjens för budgeteringsmarginalens minsta storlek medger utgiftstaket att de takbegränsade utgifterna 2020 blir ca 142 miljarder kronor högre än vad som prognostiseras i dagsläget. Detta utrymme för möjliga utgiftsökningar motsvarar ca 2,7 procent av BNP 2020. Att det finns ett ledigt utrymme under utgiftstaket betyder dock inte i sig att det finns ett utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras efter avstämning mot överskotts målet och de inkomstförstärkningar som kan komma att krävas, konstaterar regeringen.

Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2020 innebär en större årlig ökning av utgiftstaket än den genomsnittliga årliga ökningen av nivån sedan utgiftstaket infördes. Som en följd av utgiftstakets ökningstakt 2020 ökar även budgeteringsmarginalens storlek relativt snabbt och uppgår 2020 till 12,4 procent av de takbegränsade utgifterna. Det är ett större utrymme än den säkerhetsmarginal som regeringen minst vill upprätthålla till utgiftstaket. Regeringen anger att en budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen skulle kunna medföra att möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan under mandatperioden begränsas. Om det under de kommande åren bedöms förenligt med överskotts målet är det dock,

enligt regeringen, rimligt att reformer kan genomföras på budgetens utgiftssida.

Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Enligt 9 kap. 4 § budgetlagen ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen redovisa en bedömning av de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. En långsiktigt hållbar finanspolitik innebär att de regler som bestämmer de offentliga inkomsternas och utgifternas utveckling kan vara oförändrade på lång sikt utan att det resulterar i en oönskad utveckling av den offentliga skulden.

Regeringen använder tre olika hållbarhetsdefinitioner i sin analys. De två första, S1- och S2-indikatorerna, har Europeiska kommissionen tagit fram. Regeringen beräknar båda indikatorerna med utgångspunkt från det offentligfinansiella läget 2018, eftersom det är det första året som regeringen kan föreslå en ny statsbudget. S1-indikatorn är ett mått på hur stor permanent förändring av finanspolitiken, uttryckt som procent av BNP, som behövs 2018 för att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden) ska motsvara 60 procent av BNP 2030. S2-indikatorn är ett mått som visar hur mycket budgeten permanent måste förstärkas eller försvagas för att den offentliga nettoskulden ska stabiliseras över en mycket lång tidshorisont. En tredje indikator (S2026) är definierad för att illustrera hur stor budgetförändring som behövs för att bruttoskulden ska motsvara 35 procent av BNP 2026. Denna indikator beräknas för att visa hur stor anpassning av finanspolitiken som är nödvändig för att bruttoskulden ska vara i linje med det skuldankare som har föreslagits av Överskottsmålskommittén (SOU 2016:67) det år då kommittén föreslår att överskottsmålets och skuldankarets nivåer ska omprövas nästa gång.

Regeringen bedömer att finanspolitiken enligt de beräkningar som redovisas är långsiktigt hållbar. Regeringen konstaterar att S1- och S2026-indikatorerna visar att finanspolitiken är långsiktigt hållbar i såväl referensscenariot som alla de alternativa scenarier som beräknas. Referensscenariot beräknas utifrån oförändrad politik och oförändrat beteende när det gäller t.ex. arbetskraftsdeltagande och utnyttjande av skattefinansierade tjänster. De alternativa scenarierna som definierats inbegriper oförändrad andel av livet i arbete, förbättrad etablering, förbättrad hälsa, högre produktivitet i offentlig sektor, nytt överskottsmål, högre efterfrågan på fritid, fortsatt standardhöjning i välfärdstjänsterna utan finansiering och ett försämrat utgångsläge. S2-indikatorn visar också att finanspolitiken är hållbar i såväl referensscenariot som i de flesta alternativa scenarierna. I de alternativa scenarierna med en högre efterfrågan på fritid och fortsatt standardhöjning i välfärdstjänsterna utan finansiering visar S2-indikatorn att finanspolitiken inte är hållbar.

I förhållande till bedömningen av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet i 2016 års ekonomiska vårproposition är hållbarheten bättre. En viktig

anledning till att hållbarheten förbättrats är en bättre finansiell ställning i slutet av medelfristprognosen. En ytterligare faktor är att arbetskraftsutbudet per person på sikt är något starkare i denna beräkning än i den beräkning som låg till grund för den tidigare bedömningen.

Regeringen konstaterar att åren 2020–2030 karakteriseras av ett stigande demografiskt utgiftstryck där de primära offentliga utgifterna bedöms öka med 0,6 procent av BNP med oförändrade regler. För att möta en sådan utveckling är det enligt regeringen viktigt att politiken även fortsättningsvis är inriktad på att minska arbetslösheten och öka antalet arbetade timmar. Vidare anger regeringen att det är viktigt att de nyanländas arbetskraftsutbud tas till vara, både för deras egen skull och för de offentliga finanserna. Med en ökad medellivslängd finns möjligheten att både öka fritiden och tiden i arbete. En förutsättning för detta är att förhållandena i arbetslivet möjliggör en längre livsarbetstid. Om yrkeslivet förlängs i takt med den förväntade medellivslängden vid 65 år förbättras finanspolitikens hållbarhet påtagligt, konstaterar regeringen.

Avslutningsvis redovisar regeringen Konjunkturinstitutets och Europeiska kommissionens bedömningar av finanspolitikens hållbarhet. Enligt Konjunkturinstitutet är finanspolitiken inte riktigt hållbar om kriteriet för detta är att den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet ska stabiliseras som andel av BNP till 2040. Europeiska kommissionen bedömer att risken för en ohållbar utveckling är låg både på medellång och på lång sikt. Regeringen konstaterar att olika metoder delvis förklarar att slutsatserna om finanspolitikens hållbarhet skiljer sig åt.

Regeringens inriktning av den ekonomiska politiken

Enligt regeringen ska den ekonomiska politiken även i fortsättningen att inriktas på att bygga ett hållbart samhälle som leder till utveckling i hela landet, med investeringar i jobb, skola, välfärd och klimat, och inte på skattesänkningar och nedskärningar. Politiken ska också inriktas på att uppnå jämlikhet, utveckling och sammanhållning i hela landet.

En hög sysselsättning är enligt regeringen grunden för ett jämlikt samhälle, och en hög facklig organisering säkrar löner som går att leva på. Genom en aktiv arbetsmarknadspolitik vill regeringen fortsätta att skapa förutsättningar för en hög sysselsättning.

Ett centralt mål för den ekonomiska politiken är enligt regeringen att det växande välbståndet kommer alla till del. Hur ett lands resurser fördelas anses avgörande för vilka investeringar som görs och därmed vilka förutsättningar som ges för landets ekonomiska och sociala utveckling och vilka förutsättningar var och en av oss ges. En väl fungerande fördelningspolitik bedöms därför som viktig. Socialförsäkringarna ska ge en grundläggande ekonomisk säkerhet som utjämnar levnadsvillkoren mellan människor. Även skattesystemet ska enligt regeringen verka omfördelande.

Arbetslösheten ska minska

Den svenska arbetsmarknaden fortsätter att utvecklas starkt. Sysselsättningen i Sverige är den högsta i EU och arbetslösheten minskar, för både kvinnor och män. Sedan 2014 har arbetslösheten sjunkit med 1 procentenhet, och 150 000 fler personer har kommit i arbete. För att arbetslösheten ska fortsätta att minska, och sysselsättningen öka, behöver politiken bidra till att minska obalanserna och underlätta för grupper som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Det bedöms som särskilt viktigt att underlätta för nyanlända att komma in på arbetsmarknaden. Att ge arbetslösa rätt kompetens och förbättra matchningen på arbetsmarknaden bedöms som centralt både för att få ned arbetslösheten och för att motverka flaskhalsar som begränsar tillväxten i ekonomin.

Regeringens mål om lägst arbetslöshet i EU 2020 styr den ekonomiska politiken. Staten ska fortsätta att understödja jobbtillväxten med en välavvägd finanspolitik. Allas vilja och förmåga att arbeta ska tas till vara. Eftersom de arbetslösa utgör en heterogen grupp, med stor variation både vad gäller ålder, härkomst, utbildningsnivå och tidigare yrkeserfarenheter, behövs det enligt regeringen olika typer av insatser som är anpassade efter de varierande behoven.

Regeringens jobbagenda består av insatser för ökad kompetens och en aktiv arbetsmarknadspolitik, investeringar i bostäder och infrastruktur samt en aktiv näringspolitik. Arbetsmarknadspolitikerna har enligt regeringen en viktig roll för att öka jobbchanserna för arbetslösa genom insatser som utbildning, praktik och subventionerade anställningar. En väl fungerande arbetsförmedling bedöms också kunna underlätta för de som saknar jobbrelaterade nätverk genom att skapa goda arbetsgivarkontakter.

Fler behöver också anställas inom välfärden. Genom att lägga om politiken från ofinansierade skattesänkningar till investeringar i en starkare välfärd har enligt regeringen fler kunnat anställas i viktiga samhällsfunktioner.

Politiken behöver också inriktas på att skapa fler och enklare vägar till jobb. Arbetslösheten bland kvinnor och män med kort utbildning eller som av andra skäl har svårt att konkurrera på arbetsmarknaden bedöms fortfarande som alltför hög. Även om utbildning ska vara den huvudsakliga insatsen kan enligt regeringen jobb med lägre kvalifikationskrav också vara en möjlig väg in på arbetsmarknaden. I de statliga myndigheterna ska jobb med lägre kvalifikationskrav med goda arbetsvillkor erbjudas. Införandet av extratjänster i offentlig sektor är också ett verktyg för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden.

Politiken ska också bidra till en mer jämställd arbetsmarknad genom att verka för att arbete organiseras på ett sådant sätt att heltid erbjuds i större utsträckning och genom insatser för att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande.

Snabbare etablering av nyanlända

Fortsatta åtgärder för att förbättra och påskynda nyanländas etablering framhåller regeringen som nödvändigt. Arbete bedöms vara centralt för en snabbare etablering. Vägen till arbete anses dock vara alltför lång för många nyanlända, inte minst för kvinnor. Regeringen vill därför att asyltiden ska utnyttjas mer aktivt, t.ex. genom att se över möjligheten att arbeta under asyltiden. Regeringen anser också att resultaten i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag behöver förbättras med ett nytt regelverk.

Investeringar i bostäder och infrastruktur

Genom investeringar i infrastruktur och bostäder vill regeringen öka rörligheten på arbetsmarknaden. Investeringarna förbättrar förutsättningarna för människor att arbetspendla och att bo där det finns jobb och utbildningsmöjligheter. Omfattande medel har avsatts för bostadsbyggande med särskild inriktning på att bygga hyresrätter med överkomliga hyror. Bostadsbehovet bedöms dock som fortsatt stort. Politiken ska därför även i fortsättningen inriktas på att prioritera byggandet av bostäder med överkomliga hyror och studentbostäder med hjälp av statligt investeringsstöd.

Investeringar i infrastruktur kräver enligt regeringen långsiktighet varför en infrastrukturproposition lämnades förra året med förslag om utökade ekonomiska ramar för perioden 2014–2020 för att utveckla och vidmakthålla infrastrukturen. Under våren 2018 har regeringen för avsikt att fastställa en nationell trafikslagsövergripande plan med fokus på den befintliga infrastrukturen och på att möta framtidens behov av ett modernt och hållbart transportsystem. Ett av regeringens mål är att nya stambanor för höghastighetståg ska färdigställas.

En aktiv näringspolitik i hela landet

Industrin och de industrinära tjänsteföretagen bedöms som avgörande för att jobb ska skapas i hela landet. Politiken ska därför inriktas på att stärka förutsättningarna för industrin att skapa, växa och exportera på världsmarknaden med bas i Sverige. Sverige ska vara världsledande inom innovativ och hållbar industriell produktion.

Genom att öka samarbetet mellan myndigheter och näringsliv ska Sveriges konkurrenskraft förstärkas. Exporten är viktig för svensk ekonomi, och regeringens exportstrategi fokuserar på hur Sveriges konkurrenskraft kan förbättras.

Politiken ska fortsätta att göra det enklare för enmansföretag att våga anställa. Det nuvarande stödet ska utvidgas så att fler företagsformer omfattas. Lättnader i beskattningen av personaloptioner ska underlätta för små och innovationsdrivna företag att rekrytera och behålla nyckelpersoner. För dessa företag bedöms det också vara av stor vikt att det finns ett effektivt utbud av statligt riskkapital, varför politiken bör inriktas på att skapa förutsättningar för det.

Besöksnäringen skapar jobb och tillväxt i hela landet och ska förstärkas. En sänkt mervärdesskatt för naturguidning ses för närvarande över. För att nå likvärdiga villkor i den internationella konkurrensen bör också möjligheten att sänka energiskatten för mindre datacentraler ses över.

Vidare ska politiken inriktas på att utforma regler för delägare av fåmansföretag så att en bra balans uppnås mellan vikten av fortsatt goda skattemässiga villkor för företagande och entreprenörskap och syftet att förhindra att arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattade kapitalinkomster.

Högre kvalitet i skola och välfärd

Regeringen framhåller att Sverige ska ha en god välfärd av hög kvalitet och att resurserna till välfärden måste öka. Det är centralt att resurserna används till just det de är avsedda för.

Välfärdens långsiktiga finansiering säkras genom en minskad arbetslöshet och en ökad sysselsättningsgrad samt genom ökade skatteintäkter. Välfärden ska prioriteras.

Skolan bedöms som avgörande för att Sverige ska hålla ihop. Regeringens mål är en jämlik kunskapsskola som håller samma höga kvalitet i hela landet, där alla elever utifrån sina förutsättningar får möjlighet att utvecklas fullt ut. Lärarna bedöms vara nyckeln till att höja kunskapsresultaten i skolan. Politiken ska därför fortsatt inriktas på att bl.a. utbilda fler lärare, öka lärartätheten och öka attraktiviteten i yrket. Genom välfärdsmiljarderna har kommunerna getts förutsättningar att nå regeringens mål om en jämlik kunskapsskola.

Jämlik och trygg vård och omsorg

Genom ett aktivt folkhälsoarbete och effektiva socialförsäkringssystem ska hela befolkningen ges förutsättningar för en god hälsa och vård efter behov oavsett ekonomiska resurser. På många arbetsplatser råder en pressad arbetssituation varför mer resurser behöver sättas av för sjukvården. Det ska inte vara möjligt att köpa sig förbi köer inom den offentligfinansierade vården genom privata sjukvårdsförsäkringar. E-hälsoundersökningar och digitaliseringens möjligheter ska utnyttjas bättre och därigenom effektivisera vården och öka patientsäkerheten. Politiken ska också inriktas på att utveckla och förstärka samordningen mellan vårdens aktörer för att förbättra tillgängligheten, kvaliteten och effektiviteten i hälso- och sjukvården. Riktade resurser ska även i fortsättningen ges för en mer jämlik vård och så att fler kan anställas och kvaliteten höjas i sjukvården, bl.a. genom riktade resurser till kommuner och landsting för deras arbete med psykisk ohälsa med särskilt fokus på barn och unga.

Den höga sjukfrånvaron utgör enligt regeringen ett problem för såväl individen som samhället. Politiken ska därför fortsätta att inriktas på att förbättra hälsan och minska sjukfrånvaron bl.a. genom det pågående

åtgärdsprogrammet. Även rehabiliteringsinsatser ska ses över. Kvinnors hälsa påverkas också av huvudansvaret för hem och barn, det obetalda arbetet, osäkra arbetsvillkor och deltidsanställningar. Den pressade arbetssituation som enligt regeringen inte minst råder inom många välfärdsyrken har lett till en ökad ohälsa. Att stärka välfärden och förbättra jämställdheten anses därför viktigt för att minska kvinnors sjukfrånvaro och förbättra kvinnors hälsa.

Regeringens inriktning av politiken på välfärdsområdet bedöms öka det ekonomiska välståndet i alla inkomstgrupper, men som mest i den nedre delen av inkomstfördelningen. Politiken bedöms också bidra till att stärka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män.

En snabbare klimatomställning

Miljön och klimatet behöver fortsätta att integreras i politikområden där drivkrafterna och lösningarna till miljöproblematiken finns. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Genom att bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer visar Sverige globalt ledarskap. Det är en central del i regeringens samhällsbygge.

Regeringen har föreslagit att det införs ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige med en klimatlag, nya klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Lagen ska innehålla grundläggande bestämmelser om regeringens klimatpolitiska arbete, och det klimatpolitiska rådet ska ha i uppgift att göra oberoende utvärderingar av hur den samlade politik som läggs fram är förenlig med klimatmålen. Ett av målen ska vara ett långsiktigt mål som innebär att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Genom ett långsiktigt mål skapas tydlighet för marknadens aktörer, och det bidrar därmed enligt regeringen till nya jobb och investeringar.

Sverige ska lämna fossiloberoendet bakom sig för att bli en grön och biobaserad ekonomi. Fossilfria transporter och resor ska prioriteras. Bland annat bör ett bonus–malus-system införas. Den låga beskattningen av flyget bedöms som orimlig i förhållande till flygets klimatpåverkan, varför ambitionen är att införa en skatt på flygresor.

Klimatutsläppen ska minska genom nationella insatser, så långt som det är möjligt. En av de viktigaste åtgärderna för att stödja utsläppsminskningar är enligt regeringen klimatinvesteringsstöd det, s.k. Klimatklivet. Inom ramen för klimatarbetet är också ambitionen att höja koldioxidskatten för bränslen som bl.a. förbrukas i kraftvärmeanläggningar.

Genom energipolitiken ska en effektiv och hållbar energianvändning möjliggöras. Sverige ska ha ett hållbart energisystem med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Det skapar långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer, vilket väntas bidra till nya jobb och investeringar i Sverige. Målet är att 100 procent av elproduktionen ska bestå av förnybar el 2040.

Ökad trygghet och säkerhet

Sverige ska vara ett tryggt land. Politiken ska därför vara hård mot både brott och brottens orsaker och inriktas på att skärpa straffen för både vapenbrott och olovlig hantering av explosiva varor. Polismyndigheten ska ges resurser för att kunna minska brottsligheten och för att fler poliser ska kunna arbeta närmare medborgarna. Den organiserade brottsligheten ska bekämpas. Samtidigt ska politiken inriktas på att motverka segregation och ekonomiska klyftor genom att fler kommer i arbete och genom insatser för en jämlik skola samt genom att bostadsbristen byggs bort och satsningar på trygga bostadsområden.

Det framhålls också som särskilt angeläget att utveckla våldsförebyggande insatser. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck är en av regeringens viktigaste prioriteringar inom jämställdhetspolitiken.

Som en följd av det säkerhetspolitiska läget bör politiken inriktas på att förstärka försvaret under kommande år.

Sverige ska vidare ha ett väl fungerande flyktingmottagande som möjliggör för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt. Sverige har en reglerad invandring, och asylrätten ska värnas. Alla EU-länder ska ta sin del av ansvaret för mottagandet av skyddsbehövande. Politiken ska också vila på principen att dela på ansvaret för mottagandet av nyanlända i hela landet. Alla kommuner ska ta sitt ansvar.

Nya mått på välbefinnande

Regeringen vill kunna följa hur den politiska inriktningen återspeglas i samhällsutvecklingen. Därför har ett arbete bedrivits inom Regeringskansliet med att ta fram ett nytt ramverk för att följa befolkningens livskvalitet och ekonomins långsiktiga hållbarhet. Det ramverk som tagits fram utgår från tillgängliga data, och indikatorerna kan i ett senare skede komma att modifieras och eventuellt bytas ut. Ramverket innehåller 15 indikatorer inom tre områden: ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer.

Ändringar i det finanspolitiska ramverket

I propositionen redovisar regeringen sina bedömningar med anledning av den parlamentariskt sammansatta Överskottsmålskommitténs förslag och bedömningar i betänkandet En översyn av överskottsmålet (SOU 2016:67). Genom att regeringen tillkallade en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att göra en översyn av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande tillgodosågs ett tillkännagivande från riksdagen om en sådan utredning (bet. 2014/15:FiU30, rskr. 2014/15:165).

Regeringen konstaterar att det i Sverige finns en bred politisk uppslutning bakom det finanspolitiska ramverket och att samsynen grundar sig på erfarenheterna från den djupa ekonomiska krisen i början av 1990-talet. Under den därpå följande budgetsaneringen infördes ett mål för den offentliga

sektorns finansiella sparande och ett flerårigt utgiftstak för statens och pensionssystemets utgifter. För att stärka budgetdisciplinen gjordes även genomgripande förändringar i statens budgetprocess.

Överskottsmålets omfattning

Regeringen delar utredningens bedömning om att målet för den offentliga sektorns finansiella sparande (överskottsmålet) även i fortsättningen bör omfatta hela den offentliga sektorn inklusive ålderspensionssystemet.

Regeringen anför att man har ett övergripande ansvar att beakta sparandet i övriga delar av den offentliga sektorn vid utformningen av finanspolitiken och förslaget till statens budget. Om delar av den offentliga sektorn inte skulle omfattas av överskottsmålet skulle det innebära en ökad risk för att obalanser mellan sektorerna inte beaktades i tillräcklig utsträckning. Regeringen konstaterar att även om pensionssystemet teoretiskt sett är finansiellt hållbart ökar således risken för en svagare finansiell utveckling om det inte omfattas av överskottsmålet. Den nuvarande omfattningen stämmer också överens med andra mål och rapporteringen inom EU och underlättar därmed internationella jämförelser.

Överskottsmålets nivå ändras

Enligt regeringens bedömning bör nivån på överskottsmålet ändras till $\frac{1}{3}$ procent av BNP över en konjunkturcykel. En sådan nivå förväntas leda till att den offentliga bruttoskulden fortsätter att minska som andel av BNP. Regeringens bedömning överensstämmer med utredningens förslag.

Regeringen anför att de offentliga finanserna har utvecklats stabilt sedan överskottsmålet infördes. Förtroendet för Sveriges ekonomi och offentliga finanser är i dag högt, och Sverige har en gynnsam offentligfinansiell ställning jämfört med de flesta andra länder. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, den s.k. Maastrichtskulden, har minskat kraftigt sedan överskottsmålet infördes.

Samtidigt anför regeringen att utgiftstrycket sannolikt kommer att öka de närmaste decennierna till följd av demografiska förändringar. Den demografiska försörjningskvoten förväntas fortsätta att öka relativt snabbt fram till slutet av 2030-talet. Överskottet i pensionssystemet förväntas bidra mindre till den offentliga sektorns sparande de närmaste åren, vilket är en följd av förändringar i befolkningens ålderssammansättning och inte ett tecken på att pensionssystemet är underfinansierat. Det lägre förväntade sparandet i pensionssystemet ökar sparkraven om överskottsmålet ska nås. Staten måste dessutom kompensera för att sparandet i kommunsektorn förväntas bli negativt under det närmaste decenniet. Sammantaget talar detta enligt regeringen för en lägre nivå på överskottsmålet under det närmaste decenniet.

En nivå på överskottsmålet på $\frac{1}{3}$ procent av BNP som utredningen föreslagit innebär att den offentliga finansiella nettoförmögenheten och skulden inte förväntas nå kritiska nivåer ens under relativt negativa scenarier,

varken under det närmaste decenniet eller på längre sikt. Finanspolitiken kommer därmed att vara långsiktigt hållbar. Statsskulden och Maastrichtskulden kommer även med denna nivå på överskottsmålet att ligga på nivåer som gör det fortsatt möjligt att aktivt motverka en djup konjunkturavmattning. Förslaget om att nivån på överskottsmålet ska uppgå till 1/3 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel bedöms även gå utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, eftersom det föreslagna överskottsmålet är högre än det medelfristiga budgetmål (medium-term-objektive, MTO) för det strukturella sparandet på – 1 procent av potentiell BNP som Sverige har åtagit sig att följa enligt EU-rätten.

Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2018 återkomma till riksdagen med förslag om en ändrad nivå på överskottsmålet.

Ramverket kompletteras med ett skuldankare

Enligt regeringens bedömning bör det budgetpolitiska ramverket kompletteras med ett skuldankare för den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, den s.k. Maastrichtskulden. Nivån på skuldankaret bör bestämmas till 35 procent av BNP som en riktlinje för skuldnivån. Regeringens bedömning överensstämmer med utredningens förslag.

Regeringen anför att de grundläggande motiven för överskottsmålet, långsiktig offentligfinansiell hållbarhet och stabiliseringspolitiskt handlingsutrymme, i grunden är kopplade till skuld- och förmögenhetsnivåer snarare än till det finansiella sparandet. Av den anledningen finns det skäl att ge den offentliga skulden en mer framträdande roll i ramverket. Enligt regeringen bör därför ett riktmärke för skuldnivån, ett s.k. skuldankare, införas och formuleras som en önskvärd nivå för Maastrichtskulden på medellång sikt. För att skuldankaret ska samverka med den ändrade nivån på överskottsmålet bedömer regeringen att det vore lämpligt att riktlinjen för nivån på Maastrichtskulden sätts till 35 procent av BNP. En sådan nivå ger en mycket god marginal till både EU:s skuldgräns och de kritiska gränser för skulden som har identifierats i internationella studier inom detta område. Regeringen konstaterar att det med skuldankaret görs tydligt att skuldnivån bör fortsätta att falla trendmässigt på medellång sikt.

Skuldankaret är inte ett operativt mål utan ska ses som en riktlinje och som ett komplement till överskottsmålet. Överskottsmålet är tillsammans med utgiftstaket bättre lämpat som en styråra i den årliga budgetprocessen. Systematiska avvikelser från överskottsmålet kan leda till en önskad skuldutveckling, och det är i det sammanhanget som ett skuldankare har en betydelse genom att det tydligt anger en riktlinje för skuldnivån. Skuldankaret är i det perspektivet ett led i en förstärkt uppföljning av överskottsmålet.

Regeringen bör årligen i den ekonomiska vårpropositionen redogöra för skuldutvecklingen i relation till skuldankarets nivå. Vid en större avvikelse enligt utfallet i nationalräkenskaperna för det föregående året eller i prognosen

i den ekonomiska vårpropositionen ska regeringen närmare utveckla skälen till avvikelserna i en särskild skrivelse till riksdagen. Enligt regeringen bör ett rimligt spann för när en sådan avvikelse ska anses föreligga vara +/-5 procent av BNP. I dessa fall bör regeringen redogöra för vad som orsakat avvikelserna och hur regeringen avser att hantera dem. Skrivelsen bör lämnas samtidigt som den ekonomiska vårpropositionen.

Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2018 återkomma till riksdagen med förslag om att införa ett skuldåterbetalningskrav och nivån på detta.

Förstärkt uppföljning och utvärdering av överskottsmålet

Regeringen delar utredningens bedömning om att uppföljningen och utvärderingen av finanspolitiken i förhållande till överskottsmålet bör stärkas.

Regeringen anför att en viktig förutsättning för det finanspolitiska ramverkets trovärdighet är att det följs upp på ett transparent och tydligt sätt. Det faktum att överskottsmålet definieras som ett genomsnitt över en konjunkturcykel försvårar uppföljningen, och externa granskare av finanspolitiken har vid flera tillfällen pekat på att uppföljningen har varit otydlig. Regeringen bedömer att en ny lägre nivå på överskottsmålet gör det än mer angeläget att undvika negativa målavvikelser, inte minst då marginalerna till gränsvärdena i stabilitets- och tillväxtpaktens underskottsregler minskar.

Regeringen bedömer att kombinationen av införandet av ett skuldåterbetalningskrav och den bakåtblickande uppföljningen kommer att minska riskerna för systematiska avvikelser till följd av asymmetriska konjunkturcykler. Den framåtblickande uppföljningen syftar till att följa upp om målet kommer att nås med den finanspolitik som regeringen avser att föreslå, givet dess aktuella prognoser. Enligt 2 kap. 1 a § budgetlagen är regeringen skyldig att redogöra för hur en återgång till målet ska ske vid en tydlig avvikelse. Regeringen anser att en målavvikelse bör anses föreligga om det strukturella sparandet tydligt avviker från målnivån det innevarande eller det närmast följande året, dvs. budgetåret. Med en sådan tillämpning kan den framåtblickande uppföljningen bli mer effektiv.

Trots den betydande osäkerhet som finns kring det strukturella sparandet bedöms detta mått vara bäst lämpat för att bedöma om det aktuella finansiella sparandet och finanspolitiken är förenliga med överskottsmålet. Att använda strukturellt sparande som huvudindikator i den framåtblickande uppföljningen bedöms även överensstämma med EU-rätten. För att i efterhand utvärdera om överskottsmålet har uppnåtts och för att upptäcka systematiska avvikelser bör ett bakåtblickande åttårigt genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet användas.

Att det föreligger en målavvikelse ska enligt regeringen inte likställas med att politiken är felaktigt utformad eller att det föreligger ett brott mot det finanspolitiska ramverket. Däremot ska regeringen förklara vad som motiverar avvikelserna och redovisa en plan för hur en återgång till målet ska ske. För att förstärka uppföljningen anser regeringen att en sådan plan bör vara tidsatt och

återgången i normalfallet inledas redan under budgetåret, dvs. genom budgetpropositionen för nästkommande år. Om en avvikelse enligt planen inte kan återtats under det närmast följande budgetåret bör regeringens plan innehålla ett tydligt politiskt åtagande för det strukturella sparandet för budgetåret och åren därefter. Ett sådant åtagande bör normalt utformas så att den målsatta nivån för sparandet nås när konjunkturen är i balans. En målavvikelse bör i ett normalt konjunkturläge, som en tumregel, minska i samma takt som vanligtvis sker i avsaknad av aktiva politiska beslut. Under en högkonjunktur bör avvikelsen minska i snabbare takt, medan den i lågkonjunktur tillåts minska i långsammare takt än vad som vanligtvis sker i avsaknad av aktiva politiska beslut.

En tydligare roll för Finanspolitiska rådet

Enligt regeringens bedömning bör Finanspolitiska rådet tilldelas en tydligare roll vid uppföljningen av överskottsmålet. En valberedning bör tillsättas för valet av rådsmedlemmar, och externa utvärderingar bör regelbundet göras av rådet och dess arbete.

Regeringen anför att Finanspolitiska rådet tydligare än i dag bör fokusera sin analys på hur finanspolitiken, både i ett framtida och i ett historiskt perspektiv, förhåller sig till det finanspolitiska ramverket. Rådet bör därför få i uttrycklig uppgift att årligen bedöma om det föreligger en avvikelse från överskottsmålet. Rådet bör även bedöma om en eventuell avvikelse är motiverad, och i vilken takt en återgång bör genomföras. Rådets uppgift bör vara att göra en välgrundad samlad bedömning av relevanta omständigheter utifrån de principer för uppföljningen av överskottsmålet som regeringen och riksdagen ställt sig bakom. Vidare bör rådet genomföra regelbundna utvärderingar av kostnadsredovisningar av reformförslag till riksdagen.

Den nuvarande ordningen för att utse medlemmar till Finanspolitiska rådet innebär att rådet nominerar nya ledamöter som sedan förordnas av regeringen. Vid en samlad bedömning anser regeringen att en valberedning bör tillsättas för val av rådsmedlemmar. I valberedningen bör bl.a. ledamöter från riksdagens finansutskott ingå. Vidare anser regeringen att en extern utvärdering av Finanspolitiska rådet bör göras med regelbundna intervall. Fokus för utvärderingarna kan variera, men en bedömning av rådets översyn av uppfyllelsen av de budgetpolitiska målen bör vara ett stående inslag. Regeringen har beslutat om en ändring i Finanspolitiska rådets instruktion som trädde i kraft den 1 januari 2017 med innebörden att rådet ska utvärdera regeringens prognoser för ekonomins utveckling och redovisningen till riksdagen av de offentliga finanserna.

En återkommande översyn av överskottsmålet

Enligt regeringens bedömning bör nivån på överskottsmålet ses över varannan mandatperiod. En eventuell ny nivå bör träda i kraft första året efter ett ordinarie val. Vid en sådan översyn bör skuldens utveckling i relation till

skuldankaret beaktas. Även skuldankarets nivå bör ses över i samband med översynen av överskottsmålet.

Regeringen bedömer att ett förutsebart och brett politiskt förankrat system för en regelbunden översyn av överskottsmålet gagnar målets trovärdighet. Enligt regeringen har överskottsmålet inget egenvärde utan syftar till att uppnå mer övergripande mål som är nära kopplade till skuld- och förmögenhetsnivåer. Ett överskottsmål för de offentliga finanserna och nivån på skuldankaret bör vara stabila över längre tidsperioder. För att undvika att revideringar av målnivån minskar målets trovärdighet är det viktigt att sådana genomförs på ett förutsebart sätt. Dessutom bör ett brett politiskt stöd för eventuella förändringar eftersträvas för att värna stabiliteten i ramverket. Försättningsarna för en ordnad översyn av målets nivå förbättras om tidpunkterna för översyn väljs med hänsyn till mandatperioderna. Regeringen anser mot denna bakgrund att nivån bör ses över vart åttonde år. Om en översyn görs mot slutet av varannan mandatperiod kan ett eventuellt reviderat mål träda i kraft första året efter ett ordinarie val. Förslaget om att regelbundet genomföra översyner av överskottsmålet bedöms gå utöver vad som krävs enligt EU-rätten.

Genomförande

Regeringen delar utredningens bedömning att ändringarna i det budgetpolitiska ramverket bör tillämpas fr.o.m. budgetarbetet för 2019.

Regeringen anför att förslagen och bedömningarna från Överskottsmålskommittén utgör en helhet och motiven till de olika delarna överlappar och samspelar med varandra. Detta talar för att förändringarna i huvudsak bör genomföras samlat och tillämpas fr.o.m. budgetarbetet för 2019. Regeringen avser att lämna förslag till en ny nivå för överskottsmålet och införande av ett skuldankare i budgetpropositionen för 2018. Från och med 2018 års ekonomiska vårproposition avser regeringen att tillämpa de ändringar i det budgetpolitiska ramverket som presenteras här. Regeringen avser även att lämna en ny skrivelse om det finanspolitiska ramverket till riksdagen i vilken gällande regler och riktlinjer presenteras samlat. Regeringen har också i enlighet med utredningens förslag tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att göra en översyn av vissa delar av budgetprocessen (dir. 2017:03) som ska redovisas senast den 1 oktober 2017.

Konsekvensanalys

Med anledning av bedömningarna av en ny nivå på överskottsmålet och att ett skuldankare bör införas redovisar regeringen en beräkning där sparandet anpassas så att det nya överskottsmålet nås fr.o.m. 2019. Hur mycket statens sparande behöver anpassas för att klara överskottsmålet beror också på sparandet i de andra delarna i den offentliga sektorn.

Beräkningarna visar att bruttoskuldkvoten förväntas falla snabbt fram till ca 2020 för att sedan minska i något långsammare takt, om det offentliga

sparandet är i linje med överskottsmålet varje år fr.o.m. 2019. Redan 2018 förväntas bruttoskulden ligga inom skuldankarets toleransintervall, dvs. en skuldkvot på mellan 30 och 40 procent av BNP, för att sjunka till knappt 32 procent av BNP 2026, det år överskottsmålets nivå enligt regeringens bedömning ska omprövas.

Enligt de hållbarhetsdefinitioner, S1- och S2-indikatorerna, som Europeiska kommissionen tagit fram blir S2-indikatorn noll i en beräkning där sparandet anpassas så att det motsvarar $\frac{1}{3}$ procent av BNP alla år, medan S1-indikatorn får värdet $-2,4$. Det innebär att man skulle kunna genomföra permanenta budgetförsvagningar på ytterligare 2,4 procent av BNP utan att bryta mot stabilitets- och tillväxtpaktens regler.

2.2 Motionerna

Allianspartiernas gemensamma riktlinjer

I de fyra partimotionerna från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna presenteras gemensamma riktlinjer för den ekonomiska politiken. Det görs i partimotion 2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M), partimotion 2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C), partimotion 2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L) och i partimotion 2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD).

Allianspartiernas riktlinjer för den ekonomiska politiken syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa och skapa och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Jobben och kampen mot utanförskapet är grunden för Alliansens politik.

Ansvar för svensk ekonomi och hållbara offentliga finanser

De fyra allianspartierna välkomnar den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Det nya ramverket säkerställer att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt och att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att det finns tillräckliga marginaler för att understödja ekonomin när nästa kris slår till.

Mot bakgrund av det starka konjunkturläge som svensk ekonomi befinner sig i finns det enligt motionärerna inte några stabiliseringspolitiska skäl för att som regeringen gör fortsätta att föra en expansiv finanspolitik. I stället bör det offentliga sparandet föras tillbaka till det nya överskottsmålet, och nya reformer för budgetåret 2018 bör därför finansieras krona för krona. Det bedöms som nödvändigt för att Sverige ska ha det stabiliseringspolitiska utrymme som krävs vid nästa kris. Budgeten bör förstärkas genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Enligt motionärerna är det centralt att budgetförstärkningarna och finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. Det bedöms som lika viktigt att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

I motionen framhålls att utgiftstaket, som utgör en övre gräns för utgifterna på statens budget, ger riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Motionärerna vänder sig emellertid mot regeringens höga utgiftstak och anser att det är viktigt att hålla utgifterna på en ansvarsfull nivå. Regeringens nivå på utgiftstaken bedöms förutsätta ett kraftigt höjt skatteuttag för att balansera utgiftsökningarna. Det är skattehöjningar som enligt motionärerna riskerar att slå mot jobb och företagande, och därmed försämra Sveriges ekonomiska utsikter. Motionärerna vill föra en politik som leder till betydligt lägre utgiftstak än regeringens och till att det minskar som andel av BNP.

Stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden

Den mest betydande utmaningen på svensk arbetsmarknad är enligt motionärerna att bryta det utanförskap som gäller de som står långt ifrån arbetsmarknaden, och som därmed har svårare att komma in. Regeringens politiska prioriteringar bedöms som felaktiga genom att de försvårar och fördyrar jobbskapande. De som befinner sig i utanförskap eller som riskerar att hamna där måste få ett jobb att gå till. För att åstadkomma detta ska politiken inriktas på att i första hand skapa jobb på den ordinarie arbetsmarknaden och inte genom temporära platser i arbetsmarknadsåtgärder. För att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer vill motionärerna se en ökad flexibilitet på arbetsmarknaden. Trösklarna in på arbetsmarknaden behöver sänkas genom lägre anställningskostnader. Möjligheten till vuxenutbildning behöver också förbättras. Arbetsförmedlingen bör läggas ned i sin nuvarande form så att dess resurser kan fördelas mer effektivt och ändamålsenligt. Motionärerna vill också se andra aktörer för en mer effektiv matchning mellan arbetssökande och arbetsgivare. Genom en låg skatt på arbete och strama bidragsnivåer vill motionärerna stärka drivkraften att arbeta. Det ska löna sig att arbeta, och drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än drivkrafterna att vara frånvarande. Med den politiska inriktningen vill motionärerna främja arbetslinjen och ett mer jämställt arbetsliv.

Goda förutsättningar för fler och växande företag

Företagande är grunden för Sveriges välbefinnande och det som driver samhällsutvecklingen framåt. Regeringens höjning av såväl inkomstskatten som företagsskatter gör enligt motionärerna att utvecklingen går åt fel håll. Politiken bör i stället inriktas på att förbättra villkoren för att starta, driva och utveckla företag. Trösklarna för att starta företag behöver sänkas bl.a. genom ett lägre krav på aktiekapital och genom att tillgängliggöra mer offentligt riskkapital. En god tillgång till kompetens bedöms också som viktigt för att företag ska kunna växa, vilket enligt motionärerna kräver en bättre fungerande bostadsmarknad. Ett flertal reformer föreslås som bl.a. avser regel-förenklingar. Motionärerna vill också att hyresregleringen ses över.

I syfte att förenkla och snabba på rekryteringen av arbetskraft anser motionärerna att systemet för arbetskraftsinvandring behöver ses över.

En hållbar utveckling för framtiden

Sverige ska vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle. Regeringens politik bedöms inte förmå ta ledning för minskade utsläpp och en giftfri vardag. Det innebär att beslut om styrmedel skjuts på framtiden och att nya skatter aviseras på förnybar energi. Politiken bedöms också som ineffektiv. Motionärerna vill i stället se kraftfulla och effektiva styrmedel som minskar klimathotet och därigenom även agera som ett föredöme för omvärlden. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik ska få växa fram. Sverige ska också fortsätta att arbeta på den internationella arenan för att bidra till de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås.

Stärk tryggheten

Motionärerna ser en ökning av otryggheten i Sverige som inte kan accepteras. Politiken behöver därför inriktas på reformer som snabbt ökar antalet poliser och skärper straffen för grova brott. Samtidigt ska samhällets förebyggande insatser utvecklas. Reformer behöver också genomföras för att skapa förutsättningar för Försvarsmakten att garantera Sveriges försvarsförmåga mot yttre hot.

En trygg och tillgänglig välfärd

Välfärden ska vara trygg, tillgänglig och av bra kvalitet. Rätten att själv få välja var och hur man tar del av vård, skola och omsorg är enligt motionärerna en viktig del i att kunna utforma sitt liv och sin egen tillvaro. Rätten att välja och att välja bort ska värnas. En mångfald av aktörer ses som en förutsättning för valfrihet. För att säkerställa en jämlik välfärd av hög kvalitet vill motionärerna införa ett ramverk för kvalitet i välfärden med fokus på tillstånd, kvalitetskrav och sanktioner.

När det gäller skolan är målet att Sverige inom tio år ska ligga på topp tio i PISA-mätningarna. För att nå dit ska politiken inriktas på reformer som ökar antalet timmar i skolan som leder till flera karriärlärartjänster och som ökar fokus på utsatta skolor och svaga elever.

Allianspartierna vill stärka sjukvården och korta värdköerna. Politiken behöver därför inriktas på att öka incitamenten för landstingen att stärka vårdgarantin. Det bedöms också som viktigt att mer resurser går till de verksamheter som behöver det mest, t.ex. primärvården.

Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande. Genom tydligare kvalitetskrav och skarpare sanktioner vid misskötsel blir äldreomsorgen mer likvärdig över hela landet och kvaliteten inom verksamheten säkras.

Migrationen till Sverige kräver nya reformer

Sverige ska bedriva en långsiktig hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörligheten över gränser och främjar möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Det kräver enligt motionärerna en politik som inriktas på genomgripande reformer på kort och lång sikt. På kort sikt måste det säkerställas att mottagandet fungerar. På medellång sikt ska politiken inriktas på genomgripande strukturella reformer av arbetsmarknaden, utbildningssystemet och bostadsmarknaden så att alla människor som ska etableras i Sverige har en möjlighet att få arbete, egenförsörjning och frihet att bestämma över sitt eget liv.

Moderaternas riktlinjer

I partimotion 2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) redovisar Moderaterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund. De alliansgemensamma riktlinjerna har redovisats inledningsvis i avsnitt 2.2.

Enligt motionärerna ställs allt större grupper utanför välståndsutvecklingen i Sverige, trots en pågående högkonjunktur. Att skillnader uppstår när människor har frihet att göra olika val och utforma sina liv bedöms som oundvikligt. Däremot anses det oacceptabelt med en politik som leder till att människors möjligheter blir ojämnt fördelade. Regeringens politik med höjda skatter på arbete, anställning och företagande gör att utvecklingen går åt fel håll. För att stärka landet de kommande åren vill motionärerna se en annan inriktning av politiken.

Hela Sverige ska jobba. Det viktigaste är enligt motionärerna att fler går till jobbet och att fler riktiga jobb växer fram. Därför ska politiken inriktas på att nå två jobb mål: att ta bort skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda, den s.k. jobbklyftan, och att skapa 500 000 nya jobb i Sverige till 2025. För att nå målen krävs omfattande reformer som bättre drivkrafter till arbete och en fungerande arbetsmarknad, men också en kunskapsskola som ökar jobbchanserna för alla. Motionärerna anser att risken i dag är stor för att bidrag ska tränga ut möjligheterna att stärka den svenska välfärden.

Ansvar för ekonomin med minskade bidragskostnader

En stark offentlig ekonomi bedöms som grundläggande för att skapa tillväxt och välstånd. Det gör att människor och företag vågar konsumera och investera i Sverige och att staten kan låna upp medel till goda villkor, vilket i sin tur bedöms ge förutsättningar för att fler jobb ska skapas. Samtidigt framhålls att en stark ekonomi ställer krav på att man prioriterar. Motionärernas målsättning är att svensk ekonomi ska föras tillbaka till överskott, och nya reformer för budgetåret 2018 ska finansieras krona för krona så att det nya överskottsmålet nås redan nästa år.

De offentliga finanserna pressas enligt motionärerna av ett växande utgiftstryck. Utgifterna för migration och etablering väntas komma att femdubblas mellan 2010 och 2017 samtidigt som utgifterna i sjukförsäkringssystemet väntas komma att fördubblas under samma tid. Stora oplanerade utgiftsökningar i bidrags- och transfereringssystemen måste enligt motionärerna hejdas.

Skattepengar ska användas effektivt och rätt. I motionärernas plan för ett starkare Sverige ska politiken inriktas på att bekämpa bidrags- och skattefusk. Inom välfärden ska skattepengar användas effektivt, och en hög kvalitet ska levereras oavsett vem som driver verksamheten.

Halvera jobbklyftan och skapa 500 000 fler jobb

Att bryta det nya och växande utanförskapet bedöms som avgörande för att Sverige ska fortsätta att vara ett starkt och sammanhållet land. Utgångspunkten för motionärernas finanspolitik är att alla som kan arbeta ska ha ett jobb att gå till, vilket bygger på att alla gör vad som krävs för att komma i arbete eller försörja sig själva. Genom att göra det mer lönsamt att arbeta, höja kraven på egna ansträngningar och öppna fler vägar in på arbetsmarknaden vill motionärerna skapa ett Sverige som håller ihop och bryta det växande utanförskapet.

Den största skillnaden på arbetsmarknaden finns i dag mellan inrikes och utrikes födda. Det är en klyfta som enligt motionärerna riskerar att leda till sociala spänningar och till ett samhälle som på sikt glider isär. Klyftan bedöms i grunden bero på en integrationspolitik som varken förmått ge tillräckliga möjligheter eller ställt tillräckligt tydliga krav. Ett centralt problem är att många saknar den utbildning som behövs för de jobb som finns i dag. Samtidigt är arbetsmarknadsläget just nu mycket gott för de som har den utbildning som efterfrågas och är födda här. För att värna ett samhälle som håller ihop måste denna jobbklyfta bort. Som ett första steg vill motionärerna att jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda ska halveras till 2025.

I motionen framhålls att de grupper som drabbas av det nya utanförskapet möts av höga trösklar för att ta sitt första jobb. Därför måste trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas för denna grupp, så att det blir mer lönsamt att arbeta. Politiken ska inriktas på att sänka skatten på arbetsinkomster, särskilt för de med låga inkomster, samtidigt som arbetslinjen görs tydligare i bidragssystemet. Det svenska bidragssystemet ska alltid hjälpa den som behöver stöd men ska samtidigt uppmuntra till arbete. För att stärka arbetslinjen ska därför en bidragsreform i fyra delar genomföras. Arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring ska stärkas genom att tiden för ersättning kortas samtidigt som en borte tidsgräns i aktivitetsstödet införs. Ett bidragstak ska införas i försörjningsstödet och etableringsersättningen. Därigenom säkerställs att ingen som kan jobba ska tjäna mer på bidrag än på arbete. Motionärerna vill också öka kvalificeringskraven för bidragssystemet. Full kvalificering till svenska bidrag

ska ske genom arbete eller genom permanent och laglig bosättning i Sverige. Aktivitetskraven i dagens bidragssystem ska också stärkas och omfatta fler.

I motionen framhålls att ett stort hinder för de som befinner sig i utanförskap är att deras kunskaper inte räcker till på arbetsmarknaden. Därför måste trösklarna sänkas så att alla i Sverige kan ta steget in på arbetsmarknaden eller komma tillbaka i arbete. Att fler jobb växer fram för personer med begränsad utbildning bedöms som centralt för att bryta utanförskapet. Regeringens politik med sänkta tak i RUT-avdraget och begränsade nystartsjobb bedöms göra det svårare för vissa grupper att ta sig in på arbetsmarknaden. Politiken bör i stället inriktas på att förstärka RUT-avdraget och nystartsjobben. Fler vägar in på arbetsmarknaden behöver också skapas genom nya anställningsformer som förstajobbetanställning och matchningsanställningar. Samtidigt måste också möjligheterna att rusta sig med ny kunskap förbättras genom bl.a. ny yrkesutbildning och fler platser inom yrkesvux och lärlingsvux.

Fler jobb bedöms vara det enda sättet att klara de stora utmaningar som Sverige står inför under de kommande åren. En åldrande befolkning, ökade krav på välfärdstjänster och en ökad internationell konkurrens hotar enligt motionärerna att leda till ökade utgifter, varför det krävs att fler kommer i arbete och försörjer sig själva och sina familjer. För att nå målet om 500 000 nya jobb till 2025 krävs det bättre förutsättningar för företag att starta, växa och bli lönsamma. Den nuvarande inriktningen av politiken måste därför vändas till en politik som prioriterar att stärka jobb- och tillväxtförutsättningarna i Sverige. Det behövs en rad reformer som stärker villkoren för ägande och investeringar. Det måste bli attraktivt att förlägga både verksamhet och huvudkontor i Sverige. Möjligheterna att lyckas, och att komma igen när man misslyckats, med entreprenörskap måste förbättras. Sänkta inkomstskatter bedöms som avgörande för att uppmuntra till utbildning och ansträngning och för att växande företag ska kunna hitta rätt kompetens.

En trygg gemensam välfärd med nolltolerans mot dåliga skolor

En väl fungerande och tillgänglig välfärd är enligt motionärerna en grundläggande del i ett Sverige som håller ihop, där alla ges lika förutsättningar. Den svenska lösningen med gemensamt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till och där många olika typer av utförare tillåts bidra ska värnas. Samtidigt anses det att välfärden behöver utvecklas. Sjunkande resultat i skolan, tillgänglighetsproblem i hälso- och sjukvården, kvalitetsbrister inom äldreomsorgen samt utmaningar för äldre att få ekonomin att gå ihop talar enligt motionärerna för ett fortsatt reformbehov. Motionärerna vill att politiken inriktas på att skapa förutsättningar för fler och skickligare lärare i skolan och att en nolltolerans mot dåliga skolor införs.

För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer med lägre inkomster vill motionärerna sänka skatten för pensionärer.

Politiken ska också inriktas på att minska köerna och stärka kvaliteten i sjukvården genom att den prestationsbundna vårdgarantin återinförs och genom att skapa förutsättningar för kompetensförsörjning samt genom en förstärkning av primärvårdens uppdrag.

Tillväxt i hela Sverige

Jobb och tillväxt skapas när man kan bygga, bo, resa och transportera varor i hela landet. I motionen framhålls att den svenska konkurrenskraftens försprång minskar i takt med att andra länder utvecklas allt snabbare. De största hindren bedöms vara kompetens och regelkrångel, men även arbetsmarknaden och utbildningssystemet anges som problemområden. I Moderaternas plan för ett starkare Sverige ingår att företag ska vilja flytta till Sverige och inte flytta härifrån. Motionärerna vill därför se en annan inriktning av politiken än regeringens eftersom den enligt motionärerna leder till skadliga skattehöjningar på jobb och företagande i form av ökad statlig inkomstskatt, flygskatt, höjd skatt på småföretag och höjd fordonsskatt.

Bostadskrisen i Sverige utgör ett allvarligt problem som begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning och företagens möjlighet att växa. Motionärerna vill därför att politiken inriktas på att skapa förutsättningar för fler bostäder och en ökad rörlighet på bostadsmarknaden t.ex. genom att taket för uppskov på inbetalning av skatt vid bostadsförsäljningar permanentas och genom att räntan för uppskov sänks.

Motionärerna vill att det ska vara lätt att starta företag i Sverige och anser att villkoren för entreprenörskap och företagande behöver förbättras genom t.ex. sänkta krav på aktiekapital och genom nya och mer generösa regler för personaloptioner.

Grunden för att klara världens utmaningar på miljö- och klimatområdet är enligt motionärerna vetenskap, tillväxt och innovation. Moderaterna prioriterar effektiva klimatsatsningar och vill se en förstärkning av de internationella klimatinvesteringarna. Inriktningen ska vara effektiva styrmedel som bidrar till teknikutveckling och till ett förändrat beteende, varför åtgärder som supermiljöbilspremie, avdrag för klimatkompensation och fler laddstolpar förordas.

Trygghet att lita på

I motionen anförs att världen är mer osäker och orolig än på länge och därmed också alltmer oförutsägbar, samtidigt som motionärerna ser att otryggheten ökar. Sverige bedöms ha stora problem med en växande otrygghet och bristande lag och ordning. Samtidigt anses svensk polis befinna sig i en allvarlig kris med låga utredningsresultat och dåliga möjligheter att vara närvarande i olika delar av landet. Alla invånare, oavsett var i landet man bor, ska kunna känna sig trygga, och rättsväsendet och Försvarsmakten ska stå starka. För att vända utvecklingen mot en ökad otrygghet och minskad upplärning av brott vill motionärerna stärka svensk polis där en central del är

fler poliser. För att bekämpa terrorismen vill motionärerna skapa bättre förutsättningar för bl.a. Försvarets radioanstalt (FRA) och Säpo att arbeta mot terrorism.

Politiken ska också inriktas på att skärpa straffen för allvarliga brott och skapa bättre förutsättningar för att stärka försvarsförmågan. Motionärerna vill också se ett svenskt medlemskap i Nato.

En ansvarsfull migrationspolitik

I motionen framhålls att Sverige har haft ett oproportionerligt stort mottagande av asylsökande i förhållande till jämförbara länder, och samtidigt har EU:s gemensamma asylsystem inte fungerat. Detta har enligt motionärerna inneburit stora påfrestningar i delar av samhället, t.ex. råder det brist på skolplatser, lärare och socialsekreterare. Under hösten 2015 kom allianspartierna överens med regeringen om en rad åtgärder för att hantera migrationskrisen inom ramen för migrationsöverenskommelsen. I motionen konstateras att allianspartierna fick igenom avgörande förslag för att skapa ordning och reda i mottagandet, skapa en bättre etablering och dämpa kostnadsökningarna.

Moderaterna står för en långsiktigt hållbar migrationspolitik, vilket bedöms kräva att myndigheter och kommuner klarar sina uppdrag. Politiken föreslås inriktas på åtgärder som skapar ordning och reda i flyktingmottagandet, bl.a. anser man att tillfälliga uppehållstillstånd och skärpta försörjningskrav vid anhöringinvandring bör permanentas. Sverige anses också behöva en lagstiftning som ger förutsättningar för en tillfällig paus i flyktingmottagandet. Genom ekonomiska incitament och sanktioner på EU-nivå vill motionärerna se att fler länder efterlever beslut om mottagande och att de tar ett större ansvar.

Motionärerna vill också att politiken inriktas på att kraftigt förstärka återvändandearbetet.

Sverigedemokraternas riktlinjer

I partimotion 2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) redovisar Sverigedemokraterna sina riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. I motionen anförs att den svenska sjukvården befinner sig i en akut situation. Som en följd av de alltjämt ökande vårdköerna och väntetiderna utgör den svenska sjukvården inte längre en förebild i omvärlden. Sverige har numera Europas längsta vårdköer och stora brister när det gäller tillgänglighet. Med anledning av det presenteras ett flertal reformer som syftar till att förbättra sjukvårdens förutsättningar, både för patienterna och personalen. Motionärernas mål är en svensk sjukvård i världsklass och en jämlik och tillgänglig vård i hela landet. För att nå målet behöver politiken inriktas på olika reformer på kort, medellång och lång sikt. Det bedöms som viktigt att reformerna är långsiktiga och helst permanenta. Regeringens

kortsiktiga strategier är enligt motionärerna misslyckade eftersom de inte skapar långsiktiga förutsättningar.

Politiken ska därför inriktas på reformer för offentligt anställda inom vården för att öka attraktiviteten och höja statusen, och på att förbättra sjukvårdens processer och strukturer så att befintliga medel kan utnyttjas mer effektivt och smartare.

Sjukvården ska vara gemensamt skattefinansierad och ges till alla svenska medborgare efter behov. Utgångspunkten är att Sveriges välfärd ska finnas till för svenska medborgare. Genom tydligare regelverk när det gäller de som inte är svenska medborgare och deras rätt till skattefinansierad välfärd kan belastningen på sjukvården minska, vilket väntas leda till högre tillgänglighet.

För att säkerställa en jämlik och tillgänglig sjukvård av hög kvalitet anser motionärerna att politiken ska inriktas mot att staten tar ett tydligare ansvar än i dag för sjukvårdens styrning och finansiering. På sikt bör staten helt överta landstingens och regionernas roll som beställare och finansiär av sjukvård. En sådan förändring anses nödvändig för att säkra en likvärdig vård i hela landet.

Motionärerna värnar den svenska välfärdsmodellen och mår om kvalitet, ordning och reda, mångfald och valfrihet i välfärdens verksamheter. Politiken ska därför inriktas på att skapa utrymme för flera aktörer och driftsformer med fokus på tillståndsplikt, tillsyn och sanktioner. Restriktioner för aktieutdelning bör också införas.

Centerpartiets riktlinjer

I partimotion 2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C) redovisar Centerpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund. De alliansgemensamma riktlinjerna har redovisats inledningsvis i avsnitt 2.2.

Låt inte Sverige klyvas

I motionen anförs att en växande tudelning i samhället och på arbetsmarknaden, kombinerat med klimathot, växande värdköer och fler allvarliga brott i utsatta områden tillsammans utgör en stor utmaning för den svenska ekonomin. Behovet att skydda Sverige mot nya hot, såväl säkerhetspolitiska hot i vårt närområde som terrorism, ökar också.

Målet med den ekonomiska politiken är enligt motionen att möta de långvariga strukturella problemen med ett ledarskap som pekar ut de nödvändiga reformer som stärker jobbtillväxten, minskar utanförskapet och ökar resurserna till välfärd och trygghetsskapande åtgärder. Grunden för den ekonomiska politiken är sunda statsfinanser som i högkonjunktur bygger överskott för sämre tider. Enligt motionärerna är en förutsättning för att staten på sikt ska kunna utföra sitt uppdrag att överskottsmålet nås. Därför avser motionärerna att finansiera sina prioriterade åtgärder krona för krona.

I motionen riktas kritik mot regeringens skattehöjningar på jobb och företagande som man menar kommer att slå hårt mot jobben vid nästa

lågkonjunktur. I stället för att göra det olönsamt att utbilda sig, arbeta och driva företag vill motionärerna se en inriktning på politiken som värnar arbetslinjen genom att underlätta företagande och att sänka skatten på jobb och företagande. Motionärerna motsätter sig också de statliga byggsuventionerna som ett sätt att lösa de strukturella problemen på bostadsmarknaden.

Ekonomisk politik för jobb och företagande

Trots ett mycket starkt konjunkturläge ökar utanförskapet genom att tudelningen på arbetsmarknaden förstärks och matchningen försämras. Utan reformer för att förbättra läget menar motionärerna att Sverige riskerar att få en miljon människor i utanförskap och bidragsberoende. Det gör det särskilt viktigt att snabbt få de många nyanlända flyktingarna i jobb, men även den regionala tudelningen på arbetsmarknaden kräver ansvarsfulla reformer med inriktning på jobb och företagande.

Enligt motionärerna utgör efterfrågan på arbetskraft från växande företag, utbud på arbetskraft och en väl fungerande matchning tillsammans grunden för en väl fungerande arbetsmarknad. För att åstadkomma förbättringar på dessa områden behöver kostnaderna för att anställa sänkas och reglerna för att starta och driva företag förenklas. Det behöver också bli billigare att investera i växande företag. Dessutom behöver utbudet av arbetskraft förstärkas, och det ska alltid löna sig att arbeta. Motionärerna anser att trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden är för höga, där en strikt arbetsrätt, höga ingångslöner och få enkla jobb gör det svårare för ungdomar och nyanlända att få sina första jobb. För att åstadkomma fler vägar in på arbetsmarknaden skulle det t.ex. behövas ingångsavtal för nyanlända som gör det möjligt för dem att komma in på arbetsmarknaden med något lägre ingångslön under sina första år. Genom att minska omfattningen på arbetsmarknadspolitiska program och reformera Arbetsförmedlingen i grunden genom att släppa in bättre privata och ideella arbetsförmedlare, menar motionärerna att matchningen på arbetsmarknaden kan förbättras.

I motionen anges att Centerpartiets skattepolitik grundar sig på att man anser att människor har rätt att bestämma över sitt eget liv och de pengar de själva arbetat ihop. Därför är den långsiktiga inriktningen på skattepolitiken att sänka skatterna på jobb och företagande. Motionärerna vill se förenklade 3:12-regler och kommer att prioritera sänkta marginalsatser samt förslag som stärker sysselsättningen bland äldre genom sänkt skatt för äldre.

Miljö och klimat

Sverige måste fortsätta att vara ett föredöme som visar att det går att förena minskade utsläpp och ökad tillväxt. Även om Sverige redan ligger långt framme när det gäller t.ex. grön teknik menar motionärerna att regeringens politik leder åt fel håll. Till exempel har utsläppen slutat att minska. Ett brett reformprogram behövs för att minska utsläppen, ställa om fordonsflottan via

en grön bilbonus, öka den förnybara energiproduktionen, minska gifterna i vår vardag, stärka havs- och vattenmiljön och värna den biologiska mångfalden.

Ekonomiska styrmedel är enligt motionärerna avgörande för miljöpolitiken. Det mest effektiva sättet är att låta förorenaren betala och sedan använda inkomsterna till att sänka skatten på arbete, företagande och miljövänliga alternativ, dvs. grön skatteväxling. Motionärerna anser att flygsektorn i utökad omfattning behöver bära kostnaderna för sin klimatpåverkan, men menar att en flygskatt skulle ha mycket små miljöeffekter samtidigt som en sådan skulle ge stora negativa konsekvenser för företagande och jobb i stora delar av landet.

Förstärk tillväxt och utveckling i hela landet

I motionen framhålls att man oavsett var man bor i landet ska ha goda möjligheter att leva, arbeta och driva företag. För att minska den regionala klyvningen finns det ett behov av fler jobb och en välfungerande och klimatsmart infrastruktur i hela landet.

En väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för att det ska gå att bo, leva och arbeta i hela landet, och fungerande godstransporter är viktigt för företagsamheten och tillgången till jobb. Motionärerna vill inrikta politiken på att öka underhållet av järnvägen och på ökade och tidigarelagda investeringar i transportinfrastrukturen med hjälp av alternativa finansieringslösningar. Ytterligare investeringar i it- och bredbandsutbyggnad behövs också. För att kunna tillhandahålla en bra offentlig service även i mindre kommuner behöver det bli lättare att rekrytera kvalificerad arbetskraft tillsammans med reformer för att underlätta för de som vill bo på landsbygden, t.ex. genom ett system för avskrivning av studieskulder. Tillgången till kommersiell service är också en nödvändig förutsättning för livskraftiga samhällen, och det behövs åtgärder för att underlätta för de företagare som är beredda att starta verksamhet i annars tomma affärslokaler.

Eftersom de gröna näringarna enligt motionärerna är viktiga för att hela Sverige ska kunna växa behöver deras konkurrenskraft och allmänna förutsättningar värnas. Den viktigaste politiska åtgärden för företagen i de gröna näringarna är en företagarpolitik anpassad till små företag, med minskat krångel och lägre kostnader.

Även om Centerpartiet i Landsbygdskommittén fått brett stöd för många av sina politiska förslag, bl.a. att decentralisera myndigheter och flytta makten närmare befolkningen, konstaterar motionärerna att det behövs ytterligare konkreta åtgärder för att skapa utveckling och fler arbetstillfällen i hela landet. Det innebär att det bl.a. behöver bli enklare och billigare att anställa och behövs enklare regler för byggande utanför detaljplanelagt område så att fler bostäder kan byggas i hela landet.

Trygghet i hela landet

Ansvar för att garantera människor i hela landet trygghet är en av statens viktigaste uppgifter. Motionärerna anser att det finns en tudelning i tryggheten i Sverige där det offentliga kärnuppdrag inte fungerar tillräckligt väl överallt. Politiken behöver inriktas på åtgärder för ett tryggare samhälle där människor och företag kan lita på att de rättsvårdande myndigheterna fungerar i alla lägen. Brottsofferperspektivet behöver bli starkare i rättsväsendet.

För att få ett fungerande rättsväsende i hela landet anser motionärerna bl.a. att det behövs 2 000 nya poliser till 2021 och att polisyrket måste göras mer attraktivt genom att lönerna höjs. Motionärerna vill också att antalet civilanställda ska öka för att frigöra resurser för polisiärt arbete. De övriga delarna i rättskedjan behöver stärkas, då kraven på dem kommer att öka i takt med att polisresurserna ökar. Med en förstärkning av hela rättskedjan kommer fler grova brottslingar att kunna dömas och fler vardagsbrott att klaras upp. Utvecklingen i de utsatta områdena måste enligt motionärerna vändas genom ökad trygghet och jobbtillväxt, och de menar att civilsamhället också har en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet.

För att bekämpa terrorismen behöver Sveriges förmåga att förhindra och förebygga planering och utförande av terroraktioner på svensk mark stärkas anser motionärerna, och de vill bl.a. se åtgärder för att stoppa offentliga medel till våldsbejakande organisationer och göra det möjligt för myndigheter att dela fler uppgifter med varandra.

På försvarspolitikens område förespråkar motionärerna att Sverige startar en process om att söka medlemskap i Nato och vill att det görs i nära samarbete med Finland, med målet att båda länderna kan bli medlemmar samtidigt.

Tillgänglig vård i hela landet

I motionen anförts att Centerpartiet strävar efter en välfärd som finns tillgänglig för alla och som utgår från den enskilda människans behov. Rätten till självbestämmande och inflytande över välfärden måste gälla såväl unga som gamla, friska som sjuka. Välfärdens huvudsyfte är att garantera trygghet och likvärdiga förutsättningar för alla, vilket bygger på insikten om att människors behov kan se olika ut. Enligt motionärerna är grunden för att öka välfärdssatsningarna dels att resurserna används ännu bättre, dels att tillväxt och sysselsättning ökar för att skatteintäkterna ska öka.

Tillgängligheten till vård, med snabb diagnos och behandling, har återigen försämrats på många platser. Politiken behöver inriktas på att minska skillnaderna genom att bl.a. bygga ut den nära vården med en stark primärvård och fler läkare och på att skärpa vårdgarantin. Den digitala utvecklingen behöver tas till vara för att garantera en likvärdig vård, skola och omsorg i hela landet. För att göra välfärden tillgänglig i hela landet måste arbetet med bl.a. ökad valfrihet och möjlighet till etablering förstärkas anser motionärerna. En del av förklaringen till de växande vårdköerna är enligt motionärerna att regeringen avskaffat de ekonomiska incitament som alliansregeringen införde

för att minska köerna. Sådana incitament behöver återinföras med inriktning på en bättre fungerande vårdkedja och tillgänglig vård i hela landet.

Motionärerna motsätter sig att regeringen lägger så mycket tid och kraft på att bekämpa specifika driftsformer i välfärden. De brister i kvalitet som finns inom såväl den offentligt som den privat utförda välfärden måste motverkas med tydligt fokus på kvalitetskrav och bättre uppföljning. Enligt motionärerna behöver en vård och omsorg som tar sin utgångspunkt i den enskilda människans behov också lägga stor vikt vid valfrihet. Mångfalden är enligt motionen en nödvändighet för att såväl vården och omsorgen som medarbetarna ska kunna utvecklas och för att samhället ska kunna erbjuda mer välfärd av högre kvalitet.

Migration och integration

Centerpartiet står bakom den blocköverskridande uppgörelsen om migrationspolitiken, och i motionen framhålls att Sverige behöver breda uppgörelser om migrationspolitiken för att stärka mottagandekapaciteten, förbättra integrationen, korta handläggningstiderna, få ned kostnaderna och behålla öppenheten på ett långsiktigt hållbart sätt. Även om man ska ha rätt att söka asyl anser motionärerna att det inte också ska innebära en naturlig rätt till alla gemensamt finansierade välfärdsförmåner.

Motionärerna anför att Sveriges integrationspolitik har djupa brister och i dag står inför sina största utmaningar någonsin. För att förbättra jobbintegrationen krävs det en företagspolitik som inte bestraffar och krånglar till det, en arbetsmarknad som inte stänger ute samt bättre möjligheter till en effektiv vidareutbildning och utbildning i svenska. Vidare behövs en mer effektiv offentlig sektor som inte fångar nyanlända i byråkrati. Ansvaret för mottagande och etablering behöver flyttas till kommunerna för att ge dem planeringsförutsättningar när det gäller t.ex. asylboenden.

Liberalernas riktlinjer

I partimotion 2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L) förordas en inriktning på den ekonomiska politiken med reformer som tar sikte på att försvara människors frihet inom fyra viktiga områden: skolan, rättsstaten, försvaret och friheten att få klara sig själv. De alliansgemensamma riktlinjerna har redovisats inledningsvis i avsnitt 2.2.

De utmaningar som Sveriges ekonomi står inför avser motionärerna att möta med fortsatta strukturreformer. Den ekonomiska politik som förordas bygger på sänkta skatter på arbete, reformer för att företag ska kunna växa, en liberaliserad arbetsrätt och nya vägar till riktiga yrkeskunskaper. Reformerna för att öka byggandet och öka rörligheten på Sveriges bostadsmarknad behövs också. De prioriteringar som Liberalerna förde fram i sin motion i höstas med anledning av budgetpropositionen för 2017 ligger fast. Det betyder en inriktning på politiken som sätter skolan först med bl.a. höjda lärarlöner, förlängd skolplikt och fler undervisningstimmar i grundskolan. Det betyder

också att man vill se reformer som gör att det ska löna sig bättre att arbeta, öronmärkta resurser som kommer välfärden till del och att den s.k. kömiljarden återinförs.

Ramverk och strukture reformer

I motionen framhålls att det är avgörande att Sverige också i fortsättningen har ett finanspolitiskt ramverk som leder till en stram och ansvarsfull inriktning på politiken. Justeringen av överskottsmålet till $\frac{1}{3}$ procent av BNP över en konjunkturcykel är väl avvägd och långsiktigt hållbar anser motionärerna. Samtidigt framhåller man att även om statens finanser i dagsläget är goda och det nu finns en blocköverskridande uppgörelse om ett fortsatt överskottsmål, krävs det att regeringen inte låter kostnaderna skena iväg så att målet inte kan uppnås. Motionärerna anser att det skuldankare som ska införas fr.o.m. 2019 upprätthåller förtroendet för Sverige som ett land med offentliga finanser i god ordning.

Långsiktiga utmaningar för de offentliga finanserna

Den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning och en ökande försörjningsbörda, särskilt i kommuner utanför storstadsområdena, ställer enligt motionärerna stora krav på prioriteringar och genomtänkta reformer för att finansiera framtidens välfärd i hela landet. Till detta kommer ett betydande finansieringsbehov, både på kort och lång sikt, inom flera av de mest centrala områdena av statens verksamhet, bl.a. försvaret och rättsväsendet.

Motionärerna kritiserar regeringen för att bedriva en politik där flera centrala utgiftssatsningar inte bidrar till att lösa angelägna problem. Regeringen för en ineffektiv arbetsmarknadspolitik och vidtar inte några strukturella reformer för att öppna fler dörrar till arbetsmarknaden för att förhindra framväxten av en ny underklass. I stället för att reformera hyressättningen och plan- och byggregler för att stimulera bostadsbyggandet, satsar regeringen på ineffektiva bostadssubventioner. Motionärerna kritiserar också regeringens klimatpolitik och anser att beskattning av miljöskadlig verksamhet är mer effektivt än kortsiktiga och snedvridande subventioner och administrativt krångliga stöd med begränsad klimatnytta. Långsiktiga satsningar som grön skatteväxling samt goda och stabila villkor för icke-fossila energislag som vindkraft och kärnkraft förespråkas också av motionärerna.

Enligt motionärerna måste ineffektiva reformer slopas och välfärdens kärna stärkas. Samtidigt menar man att det är viktigt att finansieringen av välfärden är legitim, långsiktigt hållbar och inte missgynnar arbete, innovation och företagande. Det behövs en genomgripande skattereform, och motionärerna framhåller att man kraftigt kommer att motsätta sig regeringens planerade skattehöjningar på jobb och företagande. Särskilt allvarliga är de s.k. 3:12-reglerna, flygskatten och höjda marginalskatter.

Inriktning på en ny skattereform

I motionen framhålls att Sverige är ett land med stora välfärdsambitioner och att vi därför behöver ha ännu större sysselsättnings- och tillväxtambitioner. Skattesystemets huvudsyfte är att finansiera de offentliga åtagandena, och systemet bör i sin utformning gynna strävsamhet, flit, ambition och risktagande. Enligt motionärerna motverkar dagens skattesystem det som bygger välförstånd, och det tar inte heller i tillräcklig omfattning hänsyn till det internationella konkurrens- och omvandlingstryck som globaliseringen för med sig. Motionärerna pekar också på att fastighetsbeskattningen behöver reformeras för ökad rörlighet på bostadsmarknaden, att skattepolitiken bör bidra till att dämpa och stabilisera en exceptionell prisutveckling och att klimatkrisen ökar behovet av beskattning av det som bidrar till ett allt varmare jordklot. Det är mot den här bakgrunden som motionärerna anser att Sverige behöver en ny genomgripande skattereform.

Inriktningen på en ny skattereform ska enligt motionärerna vara att de skatter som håller tillbaka jobben och sysselsättningen ska sänkas. På sikt vill motionärerna ha ett så lågt skattetryck som möjligt. Man ser dock inte förutsättningar att sänka det totala skattetrycket under de närmaste åren, varför skattesänkningarna i en reform behöver vara fullt ut finansierade. Motionärerna ser i första hand att skattesänkningar på arbete bör finansieras genom höjningar av skatt på konsumtion, inte minst miljöskadliga sådana.

I motionen anförs att det behövs sänkt skatt på arbete för att utbildning ska löna sig och därför behöver värnskatten avskaffas, brytpunkten tydligt höjas och nivån på det första steget i den statliga skatten sänkas. För att bryta den svenska arbetslöshetens struktur, med betydande sysselsättningsproblem för ungdomar med låg utbildning, utlandsfödda och personer med funktionsnedsättning, behövs enligt motionen sänkt skatt för en breddad arbetsmarknad. Vidare behöver bl.a. bolagsbeskattningen sänkas, kapitalinkomstskatten ta steg mot ökad enhetlighet och ränteavdragen långsiktigt trappas ned. Motionärerna menar också att det är centralt att skillnaden i beskattning mellan löntagare och pensionärer inte ökar.

Ett sysselsättningsmål för Sverige

I motionen anförs att vid sidan av målen i det finanspolitiska ramverket har målen för sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitikerna en särskilt avgörande roll. Därför menar man att det är allvarligt att den nuvarande regeringen i stället för ett mål för sysselsättningen valt att använda ett arbetslöshetsmål som sitt huvudsakliga riktmärke. Politiken måste ha som mål att så många arbetsföra som möjligt ska få bidra och komma i arbete, och därför måste regeringens arbetslöshetsmål överges och ersättas med ett sysselsättningsmål med särskilda delmål för hur många som jobbar bland unga, utrikes födda och äldre. Enligt motionärerna kommer detta att leda politiken rätt.

Kunskap som ger frihet – för alla barn

Enligt motionärerna är kunskap och bildning den viktigaste faktorn för att stärka den enskilda människans möjlighet att leva i frihet. Utbildningssystemet ska ställa höga krav och ha höga förväntningar på alla elever för att kunna ge en likvärdig skola där alla elever har samma möjlighet till utbildning.

Motionärerna anför att skolan har stora brister vad gäller studiero i klassrummen och att det ofta är skolor i utanförskapsområden och de barn som behöver skolan mest som är de som drabbas hårdast. Skolledare, lärare och övrig personal måste ha verktyg och möjlighet för att verka förebyggande för en trygg miljö, och därför vill motionärerna bl.a. att utsatta skolor ska kunna söka bidrag för att långsiktigt öka studieron i skolan, att ett skriftligt ordningsomdöme införs och att man ska uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utanförskapsområden genom bättre löne- och arbetsvillkor. För att åstadkomma fler vägar in i läraryrket behövs det bl.a. snabbspår för nyanlända in i yrket. Motionärerna anför att mer tid i skolan för nyanlända elever också är ett viktigt inslag för att ge dem förutsättningar att nå kunskapsmålen. För att motverka boendesegregationen vill motionärerna också införa ett aktivt skolval i hela landet.

Verklig frihet kräver också trygghet

Frihet är att vara trygg där man bor, men enligt motionärerna klarar den svenska rättsstaten i dag inte av att upprätthålla friheten och tryggheten för alla människor i Sverige. Skillnaden blir allt större mellan den som rör sig fritt i trygga områden och den som ser kriminaliteten ta över medan polisen är långt därifrån.

I motionen anförts att polisens omorganisation har lett till färre poliser i yttre tjänst och mer byråkrati och att situationen kräver en genomgripande förändring av polisen. Antalet poliser måste öka till 25 000 under de kommande fem till sju åren. Samtidigt konstaterar motionärerna att antalet poliser inte kan öka om ingen vill bli polis, varför motionärerna vill höja lönen och förbättra villkoren för poliserna. I avvaktan på att fler poliser kan utbildas vill man att polisen avlastas både genom fler civilanställda och genom att kommunerna ska kunna få statsbidrag för att anställa kommunala ordningsvakter. Motionärerna bedömer också att det finns stora möjligheter att överföra uppgifter från polisen till andra myndigheter, låta privata aktörer träda in eller i vissa fall avbyråkratisera viss verksamhet.

Frihet måste verkligen försvaras

Mot bakgrund av att den säkerhetspolitiska utvecklingen i vår omvärld har försämrats ytterligare sedan i höstas är en kraftig upprustning av försvaret en av de viktigaste prioriteringarna i motionen. Sverige behöver öka försvarsförmågan rejält för att kunna skydda vår frihet, och än så länge har regeringens inte förmått ge Försvarsmakten tillräckliga resurser anser

motionärerna. Det är därför Liberalerna inte har kunnat ställa sig bakom uppgörelser som inte garanterar en tillräcklig finansieringsnivå för försvaret.

För motionärerna är det givet att försvarsförmågan på flera sätt måste öka för att möta verkligheten, och de uppmanar regeringen att snabbt ställa om den svenska försvarspolitik. Två procent av BNP ska gå till försvarsändamål. Enligt motionärerna ska den nationella dimensionen prioriteras där försvaret av Sverige måste vara Försvarsmaktens huvuduppgift. Samtidigt måste Sverige omedelbart ansöka om Natomedlemskap, anförs det i motionen, eftersom det är den bästa garantin för landets säkerhet, trygghet i vårt närområde och det gemensamma försvaret av den västerländska demokratiska samhällsmodellen.

Friheten att klara sig själv

Sveriges arbetsmarknad är tudelad, och det råder arbetsbrist och arbetslöshet på samma gång. Enligt motionärerna är det tydligt att alla samhällsgrupper inte drar nytta av den rådande högkonjunkturen. Nyanlända, unga utan högre utbildning och funktionsnedsatta grupper lämnas utanför. Enligt motionärerna är 300 000 nyanlända eller lågutbildade fast i ett bidragsberoende och kan få gå många år i hopplös väntan på det första jobbet. Motionärerna ser med oro på att regeringen inte vidtar de reformer som nu krävs för att fler med låg utbildning ska ges reella möjligheter att få jobb och egen försörjning.

Motionärerna vill ge alla människor möjlighet att få jobb och en egen försörjning. Det räcker inte att som regeringen gör lägga ännu mer resurser på fler och utökade arbetsmarknadspolitiska program och att ersätta den öppna arbetslösheten med en dold. Motionärerna ser visserligen att det behövs olika former av utbildningsinsatser men menar att inte alla kan utbilda sig och ta igen förlorade skolår. Därför är fler enkla jobb och lägre trösklar in på arbetsmarknaden centralt. Motionärerna menar att skatten på jobb och företagande måste sänkas och att det krävs reformer för att öppna upp arbetsmarknaden för fler. Att få klara sig själv och styra över sitt eget liv är en frihet som fler människor behöver, anser motionärerna, och de vill se en modell med s.k. startjobb med lägre lön, låg skatt och avskaffade arbetsgivaravgifter. Motionärerna hade i första hand önskat att dessa jobb skulle ha kommit på plats genom avtal mellan arbetsmarknadens parter, men då detta inte har skett vill man att riksdagen lagstiftar om anställningsformen.

Kristdemokraternas riktlinjer

Kristdemokraterna vill ha en ekonomisk politik som tillvaratar varje människas förmåga och som underlättar för alla att gå från utanförskap till arbete. I partimotion 2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) anförs att den ekonomiska politiken ska skapa förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och tillit. De alliansgemensamma riktlinjerna har redovisats inledningsvis i avsnitt 2.2.

Motionärerna vill ha en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den enligt motionärerna allt hårdare globala konkurrensen. Den ekonomiska politiken ska stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning. En väl fungerande ekonomisk politik ger resurser till en god vård och omsorg och en bra skola med ett fördjupat kunskapsuppdag.

Sverige drar för närvarande nytta både av en god konjunktur och de jobbreformerna som alliansregeringen genomfört. Motionärerna kritiserar den ekonomiska politiken som nu förs där arbetslinjen bit för bit monteras ned genom höjda skatter på jobb och företag, som hotar valfriheten och inte genomför reformer som motionärerna anser krävs för att stärka Sverige, t.ex. de strukturella utmaningarna på bostadsmarknaden. I motionen betonas behovet av reformer för att bryta tudelningen på arbetsmarknaden, öka tillgängligheten i vården, förbättra rättstryggheten och stärka skydds nätet runt barnen.

En förutsättning för att den ekonomiska politiken ska fungera på lång sikt är enligt motionärerna att det råder ordning och reda i den statliga och den offentliga ekonomin. Därför tänker man inte låna till vare sig löpande utgifter eller till prioriterade reformer. Motionärerna anser att man genom att ta det finanspolitiska ramverket på allvar gör Sverige starkare när nästa kris kommer.

Ökad trygghet med fler poliser

Motionärerna anser att Sverige har för få poliser och konstaterar att det med dagens antal är svårt att både klara av att stå upp mot de gäng som upplevs ha tagit över i vissa utanförskapsområden och samtidigt finnas närvarande i små orter. Målet är att Sverige ska ha 30 000 poliser 2025, vilket innebär att totalt 10 000 fler poliser behöver anställas. För att klara av att rekrytera många nya poliser konstateras att villkoren för dem behöver bli bättre. Motionärerna förordar en modell där hälften av dem har en längre utbildning liksom i dag och där den andra hälften har en kortare utbildning. Syftet är att de med kortare utbildning ska kunna anställas av kommuner för att komplettera och ersätta väktare som kommunerna i dag anlitar. Motionärerna vill också renodla polisens arbetsuppgifter genom att vissa uppgifter läggs på andra myndigheter.

En arbetsmarknad där alla får plats

Motionärerna anser att det är en moralisk plikt och en självklarhet att ta emot människor på flykt, men att det också skapar utmaningar för vårt samhälle när en stor grupp människor ska integreras. Den tudelning på arbetsmarknaden som motionärerna ser riskerar att fördjupas med mänskliga, sociala och ekonomiska följder om inte omfattande reformer genomförs. Många av de som lämnas efter är nyanlända som ofta saknar gymnasieutbildning och har bristande språkkunskaper.

För att inkludera fler på arbetsmarknaden krävs det enligt motionärerna att arbetsmarknaden öppnas upp för fler typer av jobb genom att kostnader sänks och byråkratiska hinder undanröjs. Det finns också ett stort behov av både mer

yrkesutbildning och fler s.k. enkla jobb. Motionärerna vill att det ska bli möjligt för arbetsgivare att utan krångel anställa personer till en något lägre ingångslön samtidigt som den anställde får utbildning på jobbet, s.k. introduktionsanställningar. För att stärka drivkrafterna för de grupper, t.ex. nyanlända och unga, som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden förespråkas också skattelättnader. Motionärerna vill ersätta arbetsmarknadsutbildningar upphandlade av Arbetsförmedlingen med fler platser i yrkesvux, då de som går yrkesutbildningar har långt större möjlighet att få ett arbete efter utbildningen. För att klara framtidens pensioner och välfärdens finansiering behöver fler jobba mer och längre över livsrytmen anser motionärerna, och de ser med oro på regeringens politik som på olika sätt försämrar möjligheterna att stanna kvar på arbetsmarknaden, t.ex. den höjda löneskatten för äldre.

I motionen kritiserar regeringen för att driva en politik som leder till färre jobb när skatten på jobb och tillväxt höjs. Regeringens arbetsmarknadspolitik menar motionärerna har misslyckats, och de ger exempel på att endast ett fåtal procent av de utlovade traineejobben och extratjänsterna har realiserats. De arbetsmarknadspolitiska programmen måste minskas, och mer resurser behövs för en bättre matchning på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen behöver läggas ned i sin nuvarande form för att rikta om resurserna till de som står längst från arbetsmarknaden. Eftersom Kristdemokraternas mål är att se till att så många som möjligt får arbeta utifrån sin förmåga, motsätter man sig också regeringens inriktning på politiken med ökade ersättningar för dem som står utanför arbetsmarknaden och försämrade möjligheter för sjukskrivna att ta sig tillbaka till arbete.

Ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb

Politikens ansvar är enligt motionärerna att främja ett gott företagsklimat där företagande, entreprenörskap och innovation uppmuntras. En förutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb vill motionärerna se sänkta skatter på arbete, förenklade regler för att starta och driva företag och en ökad tillgång på riskkapital. Motionärerna framhåller att sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer, där många nyanlända och unga får sitt första jobb.

En trygg och säker energiförsörjning är också en förutsättning för ett konkurrenskraftigt näringsliv och en stark basindustri. I motionen anges att det är viktigt för Kristdemokraterna att den svenska industrin, företag och konsumenterna kan lita på en trygg energiförsörjning även i framtiden, och motionärerna hänvisar till energiöverenskommelsen över blockgränsen som säkerställer detta.

Motionärerna anför att det förslag om flygskatt som diskuteras bör avvisas när det läggs på riksdagens bord. En sådan skatt hindrar rörligheten inom Sverige, som är viktigt för det svenska näringslivet. En fungerande transport- och kommunikationspolitik är enligt motionärerna avgörande för svensk

tillväxt. En väl fungerande och underhållen infrastruktur är också en förutsättning för svensk konkurrenskraft menar motionärerna, som vill fortsätta arbetet med att stärka och effektivisera transportinfrastrukturen i Sverige också inom ramen för den nya infrastrukturplanen som ska gälla från 2018.

En bättre och mer effektiv integration

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och väl fungerande integrationspolitik anför motionärerna. Tyvärr möts dock nyanlända i Sverige av bostadsbrist och trångboddhet i kommuner och städer där jobben finns. Utanförskap och utsatthet blir en alltför vanlig situation, och klyftan på arbetsmarknaden mellan inrikes och utrikes födda växer. För att ge förutsättningar till egen försörjning vill motionärerna se s.k. introduktionsanställningar samtidigt som man konstaterar att utbildningsbehovet är stort i gruppen nyanlända arbetssökande. Det är mot den bakgrunden motionärerna vill prioritera yrkesvuxutbildningar i stället för ineffektiva arbetsmarknadspolitiska program. Bostadsbristen slår också hårt mot asylsökande och nyanlända.

Enligt motionärerna behöver Sverige en politik för fler jobb, fler bostäder och en bättre skola. De som drabbas hårdast är de nyanlända som riskerar att fastna i ett långvarigt socialt och ekonomiskt utanförskap. En integrationspolitik som inte fungerar kan också över tid undergräva migrationspolitikens legitimitet. Det är av denna anledning som det enligt motionen krävs politisk handling som gör det möjligt för fler nyanlända att få arbete, som förbättrar situationen på bostadsmarknaden, som gör mottagandet bättre och som långsiktigt gör integrationspolitiken mer effektiv.

Familjepolitik för ökad trygghet och frihet

Barns och ungas behov och rättigheter ska vara grunden för hur familjepolitiken och barnomsorgen utformas anför det i motionen, där man också konstaterar att familjer ser olika ut och har olika förutsättningar. Politiken ska stödja familjen genom att skapa förutsättningar för ett stort mått av flexibilitet och valfrihet. Kristdemokraterna är en motvikt till de politiska krafter som vill styra föräldrars val och kväva familjens frihet och möjlighet att utforma sin tillvaro. Motionärerna anser att barnfamiljernas ekonomi behöver förstärkas med reformer som samtidigt stärker incitamenten för arbete och ökar flexibiliteten för föräldrarna. Skattelättnader, en flexibel föräldraförsäkring, utökat antal barnrättsår vid beräkningen av pension och en barnomsorgspeng för egna barn förs i motionen fram som prioriteringar.

Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga är ett av vår tids stora samhällsproblem. Eftersom hemmiljön, familjelivet och uppväxtförhållandena påverkar hälsa och livskvalitet är det viktigt att stärka familjernas ekonomi, öka deras frihet och möjlighet till mer tid med barnen samt öka stödet till familjer. Också den ideella sektorn och skolan har betydelse för barnens

uppväxt. Att barn och unga som mår dåligt får stöd och hjälp skyndsamt är nyckeln till ett snabbt tillfrisknande anser motionärerna som vill se en sammanhållen barn- och ungdomshälsa, genom att flytta huvudmannskapet för elevhälsan från skolorna till landstingen och regionerna. Motionärerna förordar också evidensbaserade antimobbingsprogram, en förstärkt barn- och ungdomspsykiatri, föräldrastöd till tonårsföräldrar och åtgärder för att främja att s.k. sociala utfallskontrakt (social impact bonds) kan införas.

Ökad tillgänglighet i vården

I motionen anføres att Kristdemokraternas hälso- och sjukvårdspolitik tar sin utgångspunkt i varje människas absoluta och okränkbara värde. De som har störst behov ska också ges företräde till hälso- och sjukvården. De reformer med vårdgaranti och kömiljard som genomfördes under alliansregeringen bidrog till kortare värdköer och ökad kvalitet. Effekten av att den nuvarande regeringen tagit bort kömiljarden är att köerna växer och att svenskarnas förtroende för sjukvården sjunker. Motionärerna anför att svenska patienter numer åtnjuter mer valfrihet, bl.a. genom de många vårdval som tillkommit i landet, tack vare lagen om valfrihet. Därför kritiserar de regeringen för att av ideologiska skäl vilja offra valfriheten genom diskussionen om vinster för företagen i vårdsektorn. Motionärerna anser att mindre valfrihet och sämre patientinflytande ger sämre vård och att det nu krävs fler vårdreformer för bättre kvalitet och service, t.ex. att staten bör ta över ansvaret för den mer avancerade sjukhusvården för att frigöra resurser som behövs för att förstärka primärvården.

En sammanhållen seniorpolitik

Motionärerna anför att Kristdemokraterna vill bygga ett samhälle där människor kan åldras i trygghet och värdighet. Äldres vård och omsorg måste präglas av självbestämmande och valfrihet. Samtidigt får en sammanhållen seniorpolitik inte bara handla om vård och omsorg. Det friska åldrandet, de äldre som en resurs och ett väl fungerande samspel mellan generationer är också viktiga beståndsdelar. Därför vill motionärerna skapa fler möjligheter för äldre att arbeta längre än till 65 år och förbättra pensionärernas ekonomi, bl.a. genom att ta bort skillnaden i beskattning mellan arbetsinkomst och pensionsinkomst men också förbättra bostadstillägget för pensionärer. Motionärerna motsätter sig den särskilda löneskatten för äldre.

Övriga motioner

I motion 2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S) anføres att regeringen bör överväga möjligheten att ta fram ett sysselsättningspolitiskt ramverk för att få ytterligare fokus på att minska arbetslösheten. Ramverket skulle kunna stärka styrningen och peka ut övergripande mål för exempelvis myndigheter att förhålla sig till.

I motion 2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S) anförs att utebliven eller negativ ekonomisk tillväxt sannolikt skulle innebära stora utmaningar för det politiska systemet. Regeringen bör därför identifiera och undersöka vilka utmaningar som utebliven eller negativ ekonomisk tillväxt kan medföra för samhällsutvecklingen samt ta fram strategier för att möta dessa.

I partimotion 2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7 anförs att Sverige bör gå med i EU:s finanspakt. Eftersom Sverige på de allra flesta punkter lever upp till eller på egen hand gått längre än paktens faktiska krav bör Sverige inte stå utanför. Att fullt ut ingå i finanspakten skulle innebära en tydligare förbindelse att snabbare korrigera tillfälliga underskott och att överskottsmålet inte bara tar sikte på regeringens budgetproposition utan också på riksdagens budgetbeslut.

I kommittémotion 2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L) anförs att regeringens arbetslöshetsmål är ambitiöst men att det finns ett antal problem med hur det är formulerat. Ett relativt mål kan vara missvisande och reflekterar inte verkligheten, och därför bör regeringen anta ett styrande sysselsättningsmål som fokuserar på sysselsättningsgraden i stället för arbetslösheten.

I motion 2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M) anförs att det finns ett gap mellan vad medborgarna efterfrågar och vad det offentliga kan leverera. Därför bör regeringen tillsätta en bred parlamentarisk utredning om hur en hållbar finansiering av framtidens välfärd kan uppnås.

I motion 2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M) anförs att ett individuellt ekonomiskt överskottsmål bör ersätta det statliga överskottsmålet under förutsättning att en sund inställning till stabilitet i statens finanser råder med ett strikt budgetbalanskrav.

I motion 2016/17:1116 av Anette Åkesson (M) yrkandena 1 och 2 anförs att välfärden står inför stora utmaningar som en åldrande befolkning och förväntningar på högre ambitionsnivåer. Därför bör regeringen tillsätta en utredning för att definiera och se över vad som ska omfattas av det offentliga kommunala åtagandet. I kommande långtidsutredningar bör också regeringen ta hänsyn till faktisk historisk kostnadsutveckling när bedömningar görs av den långsiktiga finansiella hållbarheten av välfärdens finansiering.

I motion 2016/17:1515 av Göran Pettersson (M) anförs att ekonomiska kriser ofta uppstår på grund av att observerade obalanser lämnas obeaktade tills de utlöser kriser. Därför bör regeringen inkomma med en skrivelse till riksdagen där man redovisar att man uppfattat varningssignaler som framförts av OECD och IMF och hur man avser förhindra att de förvärras och utlöser en ekonomisk kris.

I motion 2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M) anförs att det är olyckligt att regeringen fokuserar på arbetslöshet i stället för på sysselsättningsgrad eftersom antalet arbetslösa går att manipulera genom att föra en politik som för över människor i olika bidragssystem eller utbildningar som inte garanterar övergång till sysselsättning. Regeringen bör därför i stället

utgå från sysselsättningsgraden i sin politik och redovisa sysselsättnings påverkan av sin politik.

I motion 2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP) anförs att det vore önskvärt att kunna följa utvecklingen av klimat- och miljöstatsningarna i statens budget under en längre tid för att se om utvecklingen går åt rätt håll. Därför bör regeringen utarbeta ett transparent och välgrundat system för gröna nyckeltal och inkludera dessa i varje finansplan som redovisas till riksdagen.

I kommittémotion 2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9 anförs att den demografiska utvecklingen på landsbygden kommer att leda till att personalförsörjningen inom de offentliga välfärdstjänsterna på landsbygden sätts under press. Regeringen bör därför tillsätta en personalförsörjningskommission med uppdrag att föreslå åtgärder och insatser för att klara personalförsörjningen inom välfärdsverksamheterna i hela landet.

I motion 2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S) anförs att de ekonomiska och sociala klyftorna har ökat under en längre tid, bl.a. har ginikoefficienten ökat från 0,2 till närmare 0,3 och andelen fattiga hushåll har ökat från ca 5 procent 1990 till ca 12 procent 2012. De kommande decenniernas politik måste präglas av en fördelningspolitik förenat med en politik för full sysselsättning och socialpolitik. Därför bör regeringen överväga att tillsätta en jämlikhetskommission med uppdrag att visa hur Sverige kan vända denna utveckling.

I kommittémotion 2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 anförs att BNP-måttet och andra ekonomiska mått är centrala för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt. BNP exkluderar dock faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande. Regeringen bör därför införa ett livskvalitetsindex i den officiella statistiken.

2.3 Skatteutskottets yttrande

I yttrande 2016/17:SkU6y tillstyrker skatteutskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser utskottets beredningsområde. Yttrandet återfinns i sin helhet i bilaga 2 i betänkandet. Skatteutskottet avstyrker de fyra partimotionerna från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Sverigedemokraterna redovisar i sin partimotion inte några riktlinjer inom skatteutskottets beredningsområde. I yttrandet finns fyra avvikande meningar där Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

Skatteutskottet anser att nya, stora och ofinansierade skattesänkningar inte är en väg framåt för fler i arbete, ökad trygghet och förbättrad välfärd, men konstaterar samtidigt att den orättvisa pensionärsskatten som den tidigare borgerliga regeringen införde dock måste avvecklas steg för steg. Vidare anser skatteutskottet att skattesystemet ska utformas så att förorenaren ska betala miljöskador så att de negativa externa effekterna internaliseras. Den svenska

modellen är grunden för regeringens politik för att bygga ett starkare och mer hållbart Sverige för alla nu och i framtiden.

2.4 Kompletterande information

Finanspolitiska rådets rapport 2017

Finanspolitiska rådet publicerade sin rapport Svensk finanspolitik den 15 maj. Rådets huvuduppgift är att följa upp och bedöma måluppfyllelsen i finanspolitiken och den ekonomiska politiken. I rapporten behandlas utifrån regeringens budgetproposition för 2017 och 2017 års ekonomiska vårproposition bl.a. en utvärdering av överskottsmålet, en redogörelse av regeringens budget- och stabiliseringspolitik för perioden 2017–2020, regeringens beräkningsmetoder och prognoser samt fördelningseffekterna av en övergång mot marknadsbestämda hyror. Nedan redogörs för några av rådets bedömningar.

Överskottsmålet nås inte – finanspolitiken bör vara stramare

Finanspolitiska rådet konstaterar att svensk ekonomi är i en bred konjunkturuppgång. I det läget borde den aktiva finanspolitiken vara åtstramande och förbli så under ytterligare något år, både för att finanspolitiken ska bidra till att stabilisera resursutnyttjandet och för att det ska vara möjligt att nå överskottsmålet.

I budgetpropositionen för 2017 bedömde regeringen att BNP-gapet skulle vara slutet fr.o.m. 2016 samtidigt som det strukturella sparandet 2017 och 2018 låg långt under den nivå som krävs för att det ska vara möjligt att nå överskottsmålet. Rådet konstaterar att de åtgärder som regeringen presenterade i budgetpropositionen trots detta inte innebar att det strukturella sparandet stärktes. I 2017 års ekonomiska vårproposition gör regeringen bedömningen att BNP-gapet är slutet 2016 och därefter något positivt, dvs. ekonomin kommer att vara i en mild högkonjunktur under kommande år. Det strukturella sparandet beräknas av regeringen till 1 procent av BNP 2016. Rådet noterar att regeringen i stället för att upprätthålla sparandet och aktivt stärka det under den högkonjunktur som regeringen ser framför sig, väljer att i Vårändringsbudget för 2017 försvaga det strukturella sparandet.

Att det strukturella sparandet förstärks fr.o.m. 2018 i regeringens kalkyler beror enligt rådet i allt väsentligt på den automatiska budgetförstärkningen som är en följd av att regeringens beräkningar bygger på ett antagande om oförändrade regler. Rådet menar att detta är en alltför bräcklig grund att basera finanspolitiken på. Mot bakgrund av detta och av erfarenheten om att sparandet normalt utvecklas svagare än vad regeringen räknar med, menar rådet att den aktiva finanspolitiken i rådande konjunkturläge borde varit tydligt åtstramande. Rådet anser därför att regeringens aktiva finanspolitik inte är väl avvägd. Regeringen bör tydligt motivera hur den kommit fram till att det i

nuläget är försvarbart att över huvud taget försvaga de offentliga finanserna och förklara hur detta kan ligga i linje med det finanspolitiska ramverket.

Rådet menar också att regeringen av försiktighetsskäl bör ta budgetmässig höjd för att den långsiktiga nivån på antalet asylsökande kan komma att ligga betydligt högre än det historiska genomsnittet. Det är för tidigt att avgöra hur mycket av kostnaderna för asylmottagandet och integrationen som ska betraktas som tillfälliga.

Mot bakgrund av att regeringen på liknande kritik från rådet förra året svarat att en tydlig åtstramning av finanspolitiken skulle medföra ett ytterligare tryck på penningpolitiken som redan är mycket expansiv, vilket i sin tur skulle kunna öka riskerna för hushållens skuldsättning, anger rådet i årets rapport att en mer åtstramande aktiv finanspolitik inte behöver komma i konflikt med makrofinansiell stabilitet. Rätt utformad skulle en sådan politik kunna dämpa både bostadspriser och hushållens skuldsättning samtidigt som den bidrar till att stabilisera konjunkturutvecklingen. Rådet nämner en höjd fastighetsskatt och en utfasning av ränteavdraget som exempel på åtgärder som skulle vara möjliga.

Övergången till ett nytt överskottsmål 2019

Rådet konstaterar att regeringen har för avsikt att överskottsmålet ska nå senast 2020. Det överskottsmål regeringen då avser förefaller enligt rådet vara det nya föreslagna målet om $\frac{1}{3}$ procent av BNP i genomsnitt över konjunkturcykeln och inte det nuvarande målet. Rådet konstaterar dock att regeringen inte uttryckligen deklarerat detta och anser att regeringen bör klargöra hur den ser på övergången till den nya nivån.

Utgiftstaket och överskottsmålet

Rådet konstaterar att utgiftstaken för 2019 och 2020 innebär att de ökar betydligt snabbare än prognoserna för de takbegränsade utgifterna, vilket leder till att budgeteringsmarginalen växer kraftigt fram till 2020. Utrymmet under utgiftstaket är större än någon gång tidigare, och om det tas i anspråk skulle regeringen behöva finansiera sina reformer med högre skatteintäkter om den samtidigt ska klara överskottsmålet. Rådet menar att utgiftstakets nivå inte utgör något stöd för överskottsmålet och att regeringen lämnar frågan om vad regeringen anser vara ett lämpligt skatteuttag obesvarad.

Sysselsättningen och arbetslösheten

Rådet bedömer att regeringen inte kommer att nå sitt mål om lägst arbetslöshet inom EU till 2020. Det beror bl.a. på att heltidsstuderande och samtidigt jobbsökande ungdomar står för en jämförelsevis stor andel av arbetslösheten i Sverige och på den bristfälliga integrationen av invandrare på arbetsmarknaden. Liksom rådet tidigare föreslagit bör regeringen omformulera sitt arbetslöshetsmål till separata sysselsättningsmål för olika grupper, t.ex. asylinvandrande, unga lågutbildade och långtidsarbetslösa.

Prognosutvärdering

Enlig sin instruktion ska Finanspolitiska rådet, med utgångspunkt i den ekonomiska vårpropositionen och budgetpropositionen, utvärdera regeringens prognoser för ekonomins utveckling i enlighet med ett EU-direktiv (2011/85/EU).

Rådet konstaterar att regeringen fortsätter att ha en lägre prognos för resursutnyttjandet i ekonomin de närmaste åren jämfört med flertalet andra bedömare. Det medför att regeringens beräkning av det strukturella sparandet blir högre än vad som annars skulle vara fallet och påverkar på så sätt utvärderingen. Rådets prognosutvärdering visar att regeringens prognoser för viktiga makrovariabler har varit mindre träffsäkra än Konjunkturinstitutets under perioden 2007–2016.

Det finns en tendens att systematiskt överskatta BNP-tillväxten och det offentliga sparandet samt underskatta arbetslösheten. Enligt rådet bör regeringen kunna göra bättre prognoser och beräkningar, i synnerhet för det finansiella och strukturella sparandet där regeringen ensam har tillgång till den mest aktuella informationen. Regeringens beräkning av de offentliga finanserna leder till en systematisk överskattning av det finansiella och strukturella sparandet på två till tre års sikt. Rådet anser att regeringen bör tillämpa en framskrivningsmetod som ger en mer realistisk bild av hur de offentliga finanserna kommer att utvecklas.

Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna

I propositionen jämför regeringen sin prognos över det finansiella sparandet med motsvarande prognoser från Ekonomistyrningsverket (ESV), Konjunkturinstitutet (KI), EU-kommissionen, Riksbanken, OECD och IMF.

Tabell 2.6 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP respektive potentiell BNP

	2017	2018	2019	2020
<i>Finansiellt sparande</i>				
Regeringen	0,3	0,6	1,4	2,1
Riksbanken	0,6	0,7	0,9	
EU-kommissionen	0,4	0,7		
IMF	-0,2	-0,2	0,0	0,3
OECD	1,0	1,0		
<i>Strukturellt sparande</i>				
Regeringen	0,3	0,6	1,4	2,2
EU-kommissionen	0,4	0,8		
IMF	-0,7	-0,6	-0,2	0,2

Anm: Strukturellt sparande är uttryckt i termer av potentiell BNP.

Källa: 2017 års ekonomiska vårproposition, Riksbankens penningpolitiska rapport från april 2017, EU-kommissionens vårprognos från maj 2017, IMF World Economic Outlook från april 2017 och OECD:s Economic Outlook från juni 2017.

Efter det att 2017 års ekonomiska vårproposition lämnades har Riksbanken, EU-kommissionen, IMF och OECD under våren publicerat nya prognoser över det finansiella sparandet. I tabell 2.6 redovisas dessa nya prognoser tillsammans med regeringens prognos i den aktuella propositionen över det finansiella sparandet och det strukturella sparandet.

EU-kommissionens landspecifika rekommendationer

Den 22 maj 2017 antog EU-kommissionen förslag till landspecifika rekommendationer för att hantera de obalanser som identifierats i den fördjupade landrapporten för Sverige från februari 2017. Rekommendationerna avser 2017 och 2018.

EU-kommissionen betonar att de ständigt ökande bostadspriserna och en fortsatt ökning av hushållens skulder utgör en risk för den makroekonomiska stabiliteten och rekommenderar Sverige att ta itu med risker kopplade till hushållens skuldsättning, framför allt genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor på bostadslån eller genom att höja fastighetsskatten. Sverige rekommenderas också främja bostadsinvesteringar och effektivisera bostadsmarknaden, bl.a. genom att införa större flexibilitet i hyressättningen och genom att se över beskattningen av kapitalvinster.

Nyligen avlämnade propositioner, utredningen och rapporter

Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)

Den 9 maj 2017 överlämnade Valfärdsutredningen sitt slutbetänkande Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning. I betänkandet lämnas förslag på förbättrade förutsättningar för att säkerställa grundläggande kvalitet i välfärden. Enligt utredningen är det komplicerat att mäta kvalitet i välfärden eftersom välfärdstjänster skiljer sig från andra mer tekniska tjänster där det centrala är vad som görs till skillnad från välfärdstjänster där det centrala är hur det görs. Det anses också finnas stora brister i register och statistik. När det gäller frågan om kvalitetskrav i stället för vinstbegränsning anser utredningen att det inte är möjligt att ersätta vinstbegränsning med utökade kvalitetskrav. En vinstbegränsning anses kunna bidra till en bättre kvalitet genom att mer resurser finns tillgängliga för vård, skola och omsorg. Utgångspunkter för en bättre kvalitet i välfärden är enligt utredningen bl.a. en mer personcentrerad och sammanhållen välfärd, medarbetarnas kompetens och att kommuner och landsting tar sitt ansvar som huvudmän. Mot den bakgrunden lämnar utredningen bl.a. förslag om hur huvudmännen kan stärkas och hur tillsynen kan förbättras.

Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Regeringens medelfristiga makroprognoser (RiR 2017:11)

Den 8 maj 2017 publicerade Riksrevisionen granskningsrapporten Regeringens medelfristiga prognoser. Granskningen fokuserar på följande frågeställningar:

- kvaliteten i de medelfristiga makroprognoser som redovisas i de ekonomiska propositionerna
- över- eller underskattningar i de medelfristiga makroprognoserna
- prognosrevideringar och prognossäkerhet
- över- eller underskattningar i den makroekonomiska prognosen och dess konsekvenser på det offentligfinansiella sparandet.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att överväga förändringar i metoden för hur man prognostiserar BNP i de medelfristiga prognoserna så att metoden i högre utsträckning än i dag står i samklang med antagandet om oförändrade regler. Det skulle enligt Riksrevisionen kunna medföra mindre överskattningar av den offentliga sektorns inkomster och därmed mer väntevärdesriktiga prognoser. Regeringen bör också enligt Riksrevisionen utreda orsakerna till varför den statliga konsumtionen så tydligt underskattats och vid behov förändra beräkningsmetoden för hur denna post beräknas. Regeringens skrivelse med anledning av granskningen kommer att överlämnas till riksdagen i november 2017 och kommer därefter att behandlas av utskottet.

Studiestartsstöd (prop. 2016/17:158)

Den 21 mars 2017 överlämnade regeringen proposition 2016/17:158 om studiestartsstöd till riksdagen. I propositionen föreslås en ny lag om studiestartsstöd. Stödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet ska bestå av bidrag utan inslag av lån och utgöra ett komplement till studiemedelssystemet. Vidare föreslås att den befintliga möjligheten för studerande som går vidare till högskolestudier att skriva av studielån som tas i samband med behörighetsgivande studier ska avskaffas. Lagen om studiestartsstöd och följdändringar i vissa lagar föreslås träda i kraft den 2 juli 2017. Reglerna om avskrivning av studielån för behörighetsgivande studier föreslås dock fortsätta gälla för studiemedel som lämnats för tid före den 1 januari 2018.

Propositionen behandlas av riksdagen (utbildningsutskottet) under våren 2017 och kommer att beslutas i kammaren den 31 maj.

Skolkommisionen (SOU 2017:35)

Den 20 april 2017 överlämnade Skolkommisionen sitt slutbetänkande Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet. I betänkandet lämnas förslag för en samlad strategi som utgår från att nyckeln till förbättrade kunskaper och ökad likvärdighet är att stärka och utjämna förutsättningarna för hög kvalitet i hela skolsystemet. I betänkandet framhålls

att ett viktigt inslag i strategin är ett stärkt statligt engagemang genom ökat stöd och tydligare styrning av skolan.

Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146)

Den 14 mars 2017 överlämnade regeringen proposition 2016/17:146 med förslag om att inrätta ett klimatpolitiskt ramverk till riksdagen. I propositionen föreslås att det klimatpolitiska arbetet ska utgå från ett långsiktigt, tidsatt utsläppsmål som riksdagen fastställer. Målet ska vara att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp (nä nettoollutsläpp) av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Delar av det klimatpolitiska ramverket föreslås bli lagreglerat genom att det införs en ny klimatlag. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Propositionen behandlas av riksdagen (miljö- och jordbruksutskottet) under våren 2017 och kommer att beslutas i kammaren den 14 juni 2017.

2.5 Utskottets ställningstagande

Utskottet för här en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken på medellång och lång sikt. Det förslag till riksdagsbeslut som utskottet ska ta ställning till handlar om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Utskottet vill inleda med att påminna om att riksdagsbehandlingen av den ekonomiska vårpropositionen bör ägnas åt makroekonomiska bedömningar av den ekonomiska utvecklingen samt åt en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den övergripande ekonomiska politiken och budgetpolitiken på medellång och lång sikt. Utskottet noterar dock att detaljeringsgraden i oppositionspartiernas motioner är hög och i något fall behandlas till endast ett område, vilket försvårar en övergripande diskussion om de samlade politiska alternativen. För att utskottet ska kunna upprätthålla syftet med riksdagens beredning under våren och koncentrera själva budgetarbetet till hösten är det enligt utskottet viktigt att såväl vårpropositionen som oppositionspartiernas motioner utgör ekonomisk-politiska dokument av övergripande och långsiktig karaktär som till både form och innehåll tydligt skiljer sig från budgetpropositionen.

Finanspolitikens övergripande inriktning

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige har under de senaste åren varit bland de absolut bästa i Europa. Utskottet konstaterar att regeringens ansvarsfulla finanspolitik i kombination med en betydande sysselsättningsstillväxt har gjort

det möjligt att både uttradera det stora underskottet från 2014 och samtidigt finansiera angelägna samhällsinvesteringar. Steg för steg har Sveriges ekonomiska styrka byggts upp igen, och utskottet håller med regeringen om att Sverige och svensk ekonomi är i ett helt nytt läge. Som ett resultat av att regeringen har ordning och reda i de offentliga finanserna kommer de att uppvisa överskott under hela mandatperioden. Utskottet anser därför, liksom regeringen, att Sverige nu har styrkan och resurserna för att genomföra angelägna reformer som tryggar investeringsklimatet, jobben och välfärden. Utskottet välkomnar att regeringen avser att fortsätta pressa tillbaka arbetslösheten och öka sysselsättningen. Utskottet instämmer med skatteutskottet som i sitt yttrande (2016/17:SkU6y) anger att nya, stora och ofinansierade skattesänkningar inte är en väg framåt för att fler ska komma i arbete, tryggheten ska öka och välfärden förbättras. Det växande ekonomiska utrymmet de kommande åren ska användas för att ta itu med de utmaningar och problem som Sverige står inför samtidigt som vi bygger upp skyddsvallar inför framtiden. Sverige ska vara ett land i arbete och sammanhållning, i jämlikhet och med en hållbar utveckling.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Utskottet konstaterar att det finansiella sparandet förstärktes relativt kraftigt mellan 2015 och 2016 trots att kostnaderna på migrationsområdet ökade till följd av det stora antalet människor som sökte asyl i Sverige 2015. Det finansiella sparandet kommer successivt att förstärkas under de kommande åren, vilket tillsammans med en förväntad god BNP-tillväxt bidrar till att den offentliga sektorns skuldkvot förväntas minska i snabb takt. Utskottet noterar att prognosen för det finansiella sparandet reviderats upp jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2017, bl.a. till följd av att utgifterna för integration och migration beräknas bli lägre.

Utskottet delar regeringens bedömning om att någon tydlig avvikelse från överskottsmålet inte längre föreligger. Både det finansiella och det strukturella sparandet bedöms 2016 och framåt ligga i linje med överskottsmålet, även om en temporär nedgång väntas 2017. Justerat för temporärt höga utgifter för flyktingmottagningen bedöms det strukturella sparandet uppgå till 1,4 procent respektive 0,7 procent av potentiell BNP 2017 och 2018.

Utskottet noterar att det strukturella sparandet, dvs. rensat för konjunkturläget, har förbättrats avsevärt under de senaste två åren. Sammantaget har det förbättrats med 1,8 procent av potentiell BNP. Därför kan utskottet inte hålla med Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna om den kritik de framför i sina respektive partimotioner om att den finanspolitik regeringen fört inte varit väl avvägd och hade behövt vara mer åtstramande. Enligt utskottet hade det inte varit väl avvägt att införa omfattande besparingar för att förbättra det strukturella sparandet ytterligare. För det första anser utskottet att det är rimligt att exceptionella händelser som t.ex. ett stort antal människor på flykt, hanteras utan krav på kortsiktiga

budgetförstärkningar. För det andra hade en mer åtstramande finanspolitik inneburit att ett av de största tillskotten till kommunsektorn sedan det generella statsbidraget infördes, de 10 välfärdsmiljarderna till kommunerna, inte hade genomförts. Mot bakgrund av ökade krav på kommunerna i takt med att befolkningen växer, det stora ansvar kommunerna har för att ta hand om de nyanlända och det statsfinansiella läget hade det enligt utskottet inte varit en väl avvägd finanspolitik att på bekostnad av denna reform föra en mer åtstramande finanspolitik. Utskottet noterar dessutom att enligt prognoserna för den offentliga sektorns finansiella sparande 2019 och 2020 uppgår det strukturella sparandet till över 1/3 procent av BNP över en konjunkturcykel, vilket är den nya nivån på överskottsmålet som enligt regeringens bedömning i vårpropositionen bör införas fr.o.m. 2019. Marginalerna till gränsvärdena i stabilitets- och tillväxtpaktens korrigerande del är också goda, och enligt regeringen förväntas Sverige uppfylla kraven i den förebyggande delen av stabilitets- och tillväxtpakten. Eftersom Sverigedemokraterna i sin partimotion begränsat sig till ett antal detaljerade förslag inom endast ett område, är det inte möjligt för utskottet att föra den övergripande diskussion om motionärernas samlade politiska alternativ för den övergripande ekonomiska politiken och budgetpolitiken som vårens budgetarbete i riksdagen ska ägnas åt.

Ändringar i det finanspolitiska ramverket

I propositionen ställer sig regeringen bakom Överskottsmålskommitténs förslag och bedömningar i betänkandet En översyn av överskottsmålet (SOU 2016:67). Regeringen ansluter sig därmed till den breda parlamentariska uppslutningen i Överskottsmålskommittén om att ändra överskottsmålets nivå till 1/3 procent av BNP, komplettera det finanspolitiska ramverket med ett skuldankare och införa ett ordnat system för återkommande översyner av målnivån. Utskottet välkomnar detta.

Ett förutsebart och brett politiskt förankrat system för en regelbunden översyn av överskottsmålet gagnar trovärdigheten för målet. Utskottet ser därför positivt på förslaget att överskottsmålets nivå bör ses över varannan mandatperiod och att en eventuell ny nivå bör träda i kraft första året efter ett ordinarie val. Det är som regeringen konstaterar också viktigt att eftersträva ett brett politiskt stöd för eventuella förändringar för att värna stabiliteten i ramverket. Genom att regeringen nu i vårpropositionen aviserar vilket överskottsmål som bör gälla efter nästa val och avser att återkomma med det skarpa förslaget i budgetpropositionen för 2018 handlar man i enlighet med Överskottsmålskommitténs modell för en återkommande översyn, vilket välkomnas av utskottet.

Utskottet anser vidare att det nya finanspolitiska ramverket kommer att innebära en förstärkt uppföljning och utvärdering av överskottsmålet, bl.a. genom att det läggs ett större fokus på budgetåret vid bedömningen av målavvikelsen. Liksom Överskottsmålskommittén framhåller i sitt betänkande

är det i beslutet om statens budget som det i praktiken avgörs om överskotts målet nås. Det medelfristiga perspektivet är dock även i fortsättningen helt centralt i den statliga budgetprocessen, vilket budgetkommittén också framhåller. Mot bakgrund av det ovan anförda vill utskottet betona att en förstärkt uppföljning och utvärdering av överskotts målet därmed förutsätter en tydlig redovisning i budgetpropositionen av budgeteffekter av regeringens förslag.

Avslutningsvis välkomnar utskottet regeringens avsikt att överlämna en skrivelse om det finanspolitiska ramverket i vilken gällande regler och riktlinjer presenteras samlat. Nuvarande ramverksskrivelse (skr. 2010/11:79) behöver uppdateras när man gör förändringar i ramverket för att den ska behålla och stärka sin status som bedömningsnorm mot vilken riksdagen kan följa upp finanspolitiken.

Inriktningen på den ekonomiska politiken

Utskottet konstaterar att inriktningen på den ekonomiska politiken har lagts om från ofinansierade skattesänkningar till investeringar och en starkare välfärd. Under de senaste två åren har politiken styrts mot ett hållbart samhällsbygge med investeringar i jobb, skola, välfärd och klimat. Enligt utskottet har det varit angelägna investeringar som bidragit till ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet samtidigt som politiken krävde höjda skatter.

Utskottet står bakom regeringens förslag om att inriktningen på den ekonomiska politiken ska ligga fast och att ett samhälle för trygghet och hållbar utveckling och minskade orättvisor ska fortsätta att byggas.

Arbetslösheten ska fortsätta att minska

Den svenska arbetsmarknaden fortsätter att utvecklas starkt. Sedan regeringen tillträdde har arbetslösheten sjunkit med 1 procentenhet och sysselsättningen har ökat med 150 000 personer och är den högsta i EU. Arbetslösheten för ungdomar är den lägsta på 13 år och prognosen visar på en fortsatt förbättring.

Trots den goda utvecklingen på arbetsmarknaden konstaterar utskottet att arbetslösheten fortsätter att vara hög i vissa grupper, särskilt bland personer med kort utbildning och som varit en kort tid i landet. Utskottet delar regeringens bedömning om att mer måste göras för att få grupper med en svagare ställning på arbetsmarknaden i arbete, så att arbetslösheten kan fortsätta att minska. Som regeringen framhåller är en av de viktigaste uppgifterna att bekämpa ojämlikheten, och den största ekonomiska klyftan går enligt utskottet mellan dem som har ett arbete och dem som inte har det. Eftersom många av de arbetslösa saknar den kompetens som efterfrågas anser utskottet, i likhet med regeringen, att det är viktigt att ge arbetslösa rätt kompetens och att förbättra matchningen på arbetsmarknaden genom en aktiv arbetsmarknadspolitik med utbildning, praktik och subventionerade anställningar.

Ett sysselsättningspolitiskt ramverk med ett tydligt mål är en viktig del för att nå resultat. Målet att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 tydliggör prioriteringarna och ska vara vägledande för den ekonomiska politiken. Alla som kan jobba ska jobba, både kvinnor och män. Trots att målet har blivit svårare att nå som en följd av det historiskt stora antalet asylsökande som kom till Sverige hösten 2015, finns det enligt utskottet ingen anledning att revidera målet. Genom att fokusera de politiska åtgärderna på människor som har låg utbildning, unga som har svårt att komma in på arbetsmarknaden och nyanlända anser utskottet, i likhet med regeringen, att det skapar förutsättningar för att arbetslöshetsmålet ska nås.

Utskottet står bakom regeringens jobbagenda som består av insatser för ökad kompetens och en aktiv arbetsmarknadspolitik, investeringar i bostäder och infrastruktur samt en aktiv näringspolitik. Genom investeringar i både infrastruktur och bostäder ökar rörligheten på arbetsmarknaden. Enligt den senaste statistiken från SCB som utskottet tagit del av har såväl antalet färdigställda lägenheter som antalet påbörjade lägenheter i nybyggnation ökat kraftigt. Inte sedan 1992 har så många lägenheter färdigställts som under 2016. Bostadsbehovet är emellertid fortfarande stort, varför utskottet välkomnar regeringens s.k. 22-punktsprogram för ett fortsatt ökat byggande. Programmet ligger också i linje med de rekommendationer som Sverige har fått av den Europeiska kommissionen inom ramen för den ekonomiska terminen.

Flera av oppositionspartierna anser att regeringens politik inte leder till en minskad arbetslöshet utan att den i stället riskerar att öka utanförskapet och fördjupa det de kallar tudelningen på arbetsmarknaden. Politiken föreslås i stället inriktas på att förbättra drivkrafterna för att arbeta genom lägre skatter och stramare bidragsnivåer. Utskottet delar inte den inriktningen på politiken utan anser i likhet med regeringen att staten ska fortsätta att understödja jobbtillväxten genom en väl avvägd finanspolitik med åtgärder inom ramen för regeringens jobbagenda.

En grundpelare i den svenska arbetsmarknadsmodellen är att arbetsmarknadens parter ansvarar för lönebildningen. Staten har ett övergripande samhällsekonomiskt ansvar men huvudansvaret för lönebildningen ligger hos parterna. Att från politiskt håll sänka människors löner ligger enligt utskottet inte i linje med den svenska modellen och skulle dessutom leda till ökade klyftor i samhället. Utskottet anser inte att det är en politik som gynnar Sverige. I likhet med regeringen anser utskottet att det snarare finns ett behov av att se över anställningsstöden och göra dem mer ändamålsenliga samt att skapa nya enklare vägar till arbete med lägre kvalifikationskrav inom t.ex. statliga myndigheter för personer som har det behovet.

Vidare vill utskottet, i likhet med regeringen, framhålla vikten av ett konkurrenskraftigt och dynamiskt företagsklimat. Det utgör grunden för tillväxt och jobbskapande. Politiken bör därför fortsätta att inriktas på att stärka Sveriges konkurrensfördelar bl.a. genom att öka samarbetet mellan

politiker, näringsliv och myndigheter, underlätta rekrytering av nyckelpersoner samt förbättra och effektivisera utbudet av statligt riskkapital.

Högre kvalitet i skola och välfärd

Sverige ska ha en välfärd av hög kvalitet och därför har stora satsningar genomförts på vård, skola och omsorg. I likhet med regeringen anser utskottet att välfärden ska fortsätta att prioriteras eftersom den lägger grunden till ett samhälle som präglas av högt ekonomiskt välstånd, sammanhållning, jämlikhet och jämställdhet. Det är också centralt att resurserna till välfärden används till just det som de är avsedda för.

När det gäller skolan anser utskottet, i likhet med regeringen, att den är avgörande för att Sverige ska kunna hålla ihop och att målet därför ska vara att uppnå en jämlik kunskapsskola för alla. Utskottet noterar att den under flera år nedåtgående kunskapsstrenden verkar ha brutits, bl.a. visar den senaste PISA-undersökningen att svenska 15-åringars kunskaper har förbättrats. Samtidigt noterar utskottet att ojämlikheten inom skolan ökar. Politiken bör därför fortsätta att inriktas på att ytterligare förbättra kunskaperna och minska ojämlikheterna, bl.a. genom att utbilda fler lärare och öka lärartätheten och attraktiviteten i yrket. Genom de s.k. välfärds miljarderna får också kommunerna bättre förutsättningar i deras arbete att nå målet om en jämlik kunskapsskola. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl för att tillstyrka motionärernas förslag som också delvis förordar en politik med inriktning på att förbättra skolan med fokus på lärarna.

Även vården och omsorgen ska vara jämlik och trygg. Mot bakgrund av de utmaningar som finns inom hälso- och sjukvården med t.ex. stress, tuffa arbetsvillkor och brist på arbetskraft anser utskottet i likhet med regeringen att politiken bör inriktas på att öka resurserna till vården. Genom att bättre utnyttja e-hälsoundersökningar och digitaliseringens möjligheter finns det enligt regeringen en stor potential för att effektivisera vården, en bedömning som utskottet delar.

Sverige ska ha en ledande roll i klimatomställningen

Utskottet håller med regeringen om att klimatet är vår tids ödesfråga. Miljön och klimatet behöver därför fortsätta att integreras i de politikområden där drivkrafterna och lösningarna till miljöproblematiken finns. I likhet med regeringen anser utskottet att det övergripande målet för miljöpolitiken ska vara att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Som regeringen framhåller bör ett klimatpolitiskt ramverk med en klimatlag, nya klimatmål och ett klimatpolitiskt råd vara vägledande i klimatarbetet. Samtidigt ska skattesystemets miljöstyrande effekt öka och styra mot mer klimatsmarta transporter och energislag. Utskottet delar regeringens ambition att Sverige ska utvecklas till ett av världens första fossilfria välfärds länder. Genom att bli ett av världens första fossilfria

välfärdsländer visar Sverige globalt ledarskap, vilket också är en central del i det moderna samhällsbygget. Det är också en omställning som leder till fler jobb, när investeringar görs i järnväg och tåg och när Sveriges export av miljöteknik ökar. Det är nödvändigt att rika länder går före och sprider lösningar samtidigt som utvecklingsländer får stöd för klimatomställning. Klimatavtalet från Paris är en viktig milstolpe i detta arbete.

Utskottet delar vidare regeringen bedömning om att klimatinvesteringsstödet, det s.k. Klimatklivet, som infördes 2015 skapar förutsättningar för att hela landet ska kunna delta i att minska klimatutsläppen så att vi når det nationella utsläppsmålet till 2020. Utskottet välkomnar också den redovisning som regeringen lämnar i propositionen för att ge en kompletterande bild av regeringens arbete för att nå de nationella miljömålen som riksdagen har beslutat om t.ex. begränsad klimatpåverkan, frisk luft, bara naturlig försurning, en giftfri miljö och ett skyddande ozonskikt.

Sverige ska vara tryggt

Sverige ska vara ett tryggt land. Som regeringen framhåller måste samhället stå upp mot brottsligheten genom brottsbekämpning, brottsförebyggande arbete och lagföring av de individer som begår brott. Utskottet kan också notera att straffen har skärpts för de grova brotten och att polisen har fått mer resurser. Polismyndigheten har även fått medel för att fortsätta arbetet med att få fler poliser närmare medborgarna. I likhet med regeringen anser utskottet att en ökad polisen närvaro är angelägen. Utskottet delar också regeringens ambition att motverka segregation och ekonomiska klyftor genom att arbeta för att fler av de nyanlända kommer i arbete göra insatser för en jämlik skola, åtgärder för att bygga bort bostadskrisen och vidta satsningar på trygga bostadsområden.

Nya mått på välstånd

I likhet med regeringen anser utskottet att BNP som mått på välståndet i ett land har vissa begränsningar. Utskottet välkomnar därför regeringens arbete med att ta fram kompletterande indikatorer som belyser ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter av livskvalitet. Genom indikatorerna skapas bättre förutsättningar att följa reformers effekter på välståndet. Indikatorerna ska täcka in både befolkningens livskvalitet och ekonomins långsiktiga hållbarhet.

Finansutskottet tillstyrker propositionens riktlinjer

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. De alternativa förslagen till riktlinjer i oppositionspartiernas motioner avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

3 Transparensen i budgetpropositionen för 2017

Riksrevisionen publicerade i november 2016 granskningsrapporten Granskning av budgetpropositionen för 2017 (RiR 2016:27). Den 22 mars 2017 överlämnade regeringen sin skrivelse med anledning av granskningsrapporten (skr. 2016/17:138) till riksdagen. En motion, 2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD), har väckts med anledning av skrivelsen. För att hålla ihop utskottets överväganden om transparensen i budgetpropositionen för 2017 behandlas i detta kapitel ärendena samlat men under separata rubriker då de i utskottets förslag till riksdagsbeslut utgör tre separata förslagspunkter.

3.1 Transparensen i budgetpropositionen för 2017

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:138 Riksrevisionens rapport om transparensen i budgetpropositionen för 2017 till handlingarna.

Regeringens skrivelse

Förutsättningar för budgetberäkningen

Riksrevisionen anser att det inte framgår tydligt i de ekonomiska propositionerna att förstärkningen i den offentliga sektorns finansiella sparande uppstår till följd av antaganden som görs i beräkningarna. Enligt Riksrevisionen uppstår den största effekten av de antaganden som görs vid beräkningen av den kommunala konsumtionen där utgångspunkten är att kommunerna respekterar balanskravet och att den genomsnittliga kommunala skattesatsen är oförändrad. Andra antaganden som ger en åtstramande effekt är de regler som styr framskrivningen av utgifterna för de statliga transfereringssystemen och den s.k. pris- och löneomräkningen (PLO) av myndigheternas förvaltningsanslag.

Riksrevisionen menar inte att budgetberäkningen borde genomföras på något annat sätt i budgetpropositionen, men att ett utvecklat resonemang om beräkningsmetodernas innebörd och regelbundet redovisade alternativa beräkningar skulle främja diskussionen om den framtida finanspolitiken. Den modellberäkning av demografiskt motiverad efterfrågan på kommunala välfärdstjänster som regeringen redovisar i budgetpropositionen är enligt Riksrevisionen föredömligt utformad och rekommenderar regeringen att också inom andra områden redovisa alternativa beräkningar i de ekonomiska propositionerna för att belysa konsekvenserna av att utgå från oförändrade regler i de offentliga välfärdssystemen.

Regeringen delar inte Riksrevisionens bedömning och hänvisar till vad man tidigare anfört i skrivelse 2015/16:179 med anledning av Riksrevisionens granskning Transparens i budgetpropositionen för 2016 (RiR 2016:1). Regeringen betonade där att utgångspunkten för finanspolitiken i de kommande ekonomiska propositionerna måste vara en prognos som är baserad på den politik som riksdagen har beslutat om och den nya politik som regeringen föreslår i den aktuella propositionen, inte antaganden om vilken budget som riksdagen kan tänkas besluta om flera år framåt i tiden (s. 6). Regeringen anför vidare att den svenska budgetprocessen bygger på en tydlig åtskillnad mellan å ena sidan en bedömning av utvecklingen av de offentliga finanserna givet gällande regler och en avstämning av denna mot de finanspolitiska målen och å andra sidan en beredning av förslagen till ny finanspolitik, som sker mot bakgrund av bedömningen och avstämningen. Den årligt återkommande processen för beredning av ny politik genomförs samlat för att säkerställa att alla förslag till inkomster och utgifter prioriteras vid samma tillfälle.

När det gäller systemet för pris- och löneomräkning av de statliga myndigheternas förvaltningsanslag framhåller regeringen att det s.k. produktivitetsavdraget stimulerar till en successiv effektivisering av de statliga myndigheterna. Systemet leder därför enligt regeringen normalt inte till en minskning av servicenivån över tiden i den statliga sektorn. Däremot bidrar det till att det utrymme som den successivt ökande produktiviteten genererar kan användas för andra prioriterade offentliga åtaganden. I prognoserna för kommunsektorn utgår regeringen från att gällande regelverk för sektorn följs, dvs. att balanskravet följs och att kommuner och landsting strävar mot en god ekonomisk hushållning. Regeringen redovisar också utvecklingen av konsumtionsbehovet enligt det demografiskt motiverade resursbehovet. Några antaganden om framtida förändringar av de kommunala skattesatserna gör regeringen emellertid inte. Enligt regeringen ger redovisningen en god bild av hur kommunsektorns finanser utvecklas, givet dagens regler och skattesatser, samtidigt som utmaningarna inom sektorn åskådliggörs. Eftersom välfärdsproduktionen huvudsakligen sker i kommunsektorn anser regeringen att denna redovisning ger en tydlig indikation på det reala kostnadstrycket.

Ett riktmärke för offentliga sektorns finansiella sparande 2018

Riksrevisionen konstaterar att det finns ett brett parlamentariskt stöd för att övergå till ett nytt överskottsmål 2019. Myndigheten anser dock att justeringen av målnivån bidrar till att regeringens framåtblickande uppföljning av överskottsmålet blir otydlig, då det är oklart vilket mål regeringen avser att nå. Därför är det enligt Riksrevisionen angeläget att beslut om att införa det nya målet kan fattas skyndsamt så att oklarheterna om vilket mål som ska gälla framöver kan elimineras.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utveckla den bakåtblickande analysen av avvikelser från överskottsmålet i syfte att identifiera anledningen

till varför en avvikelse skett, som ett underlag för hur politiken ska bedrivas framöver för att överskottsmålet ska nås. Dessutom rekommenderar Riksrevisionen att regeringen, i samband med att det nya målet föreslås för riksdagen, anger att en viss nivå på det strukturella sparandet ska nås 2018. Denna nivå bör vara en del i anpassningen till det nya målet och kompletteras med en redogörelse för vilka omständigheter som skulle kunna motivera en avvikelse. Utfästelsen bör sedan följas upp i budgetpropositionen för 2018.

Regeringen instämmer inte i Riksrevisionens bedömning att den bakåtblickande analysen av avvikelser från överskottsmålet behöver utvecklas för att identifiera varför en avvikelse skett. Enligt regeringen finns det även utan en sådan utvecklad redogörelse ett tillräckligt underlag för att bedöma hur politiken ska bedrivas framöver för att överskottsmålet ska nås. Regeringen hänvisar till analysen i budgetpropositionen för 2017 som bygger på redovisningen av utfallsdata för det genomsnittliga finansiella sparandet under den senaste tioårsperioden och de indikatorer som används för att bedöma budgetutrymmet mot målet i ett framåtblickande perspektiv.

Inte heller delar regeringen Riksrevisionens bedömning att det är oklart vilket mål som regeringen avser att nå. Uppföljningen sker i förhållande till det av riksdagen beslutade överskottsmålet. År 2019 förväntas det strukturella sparandet nästan vara i nivå med dagens nivå på överskottsmålet, och 2020 förväntas det överstiga målet med 0,6 procent av potentiell BNP.

Avslutningsvis hänvisar regeringen till att man avser att behandla Överskottsmålskommitténs förslag i 2017 års ekonomiska vårproposition och att förslagen omfattar bl.a. ett nytt mål för det offentliga sparandet samt en förstärkt uppföljning och utvärdering.

Motiveringen av nivån på utgiftstaket

Riksrevisionen anser att budgeteringsmarginalerna är stora framöver, givet de nivåer på utgiftstak som är beslutade och föreslagna och givet regeringens prognos för de takbegränsade utgifterna. Om marginalerna inte används innebär det att nivåerna på utgiftstaket är så högt satta att de förlorar sin styrande verkan. Om marginalerna i stället tas i anspråk uppstår ett behov av att höja inkomsterna för att finansiera de ökade utgifterna. Riksrevisionen har beräknat att det krävs ca 45 miljarder kronor i ökade inkomster om budgeteringsmarginalen tas i anspråk givet att det nya överskottsmålet nås 2019. Enligt Riksrevisionen bör motiveringen av utgiftstakets nivå innehålla regeringens avvägning mellan offentliga utgifter och skattepolitikens inriktning. I samband med en sådan redovisning bör regeringen redogöra för sin bedömning av hur service- och ersättningsnivåerna inom den offentliga välfärdsproduktionen bör utvecklas på längre sikt.

Regeringen delar Riksrevisionens beskrivning av det nära sambandet mellan utgiftstakets nivå, skattepolitikens inriktning och det finansiella sparandet i den offentliga sektorn. Vid bedömningen av en ny nivå på utgiftstaket är dock förhållandet till skattepolitiken bara en av flera faktorer

som bör beaktas. En ingående bedömning av utgiftstakets förhållande till utvecklingen på inkomstsidan förutsätter att prognoserna för inkomsterna och utgifterna i den offentliga sektorn inte revideras efter den tidpunkt då utgiftstaken ska fastställas. Givet den samlade kunskapen om osäkerheterna i prognoserna för de offentliga finanserna är detta ytterst osannolikt. När prognosen för de offentliga finanserna revideras efter att utgiftstaket har fastställts utgör det inte längre samma relativa utgiftsbegränsning i förhållande till den målsatta nivån på det finansiella sparandet som vid det tillfälle då taket fastställdes. Regeringen vidhåller att ett ledigt utrymme under utgiftstaket inte i sig betyder att det finns ett utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras efter avstämning mot målet för det finansiella sparandet och de inkomstförstärkningar som kan komma att krävas.

Finanspolitikens hållbarhet

Riksrevisionen konstaterar att de långsiktiga beräkningar som bedömningen av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet bygger på är känsliga för de antaganden som görs om framtiden, och att det därför är bra att de innehåller ett antal känslighetsberäkningar.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att redovisa vilken betydelse det offentliga sparandet under olika tidsperioder har för hållbarhetsindikatorn S2. Regeringen rekommenderas också att i 2017 års ekonomiska vårproposition komplettera alternativscenarierna med en beräkning av hur bedömningen av finanspolitikens hållbarhet påverkas om demografiska förändringar och en oförändrad ersättningsgrad tillåts påverka bedömningen av de offentliga utgifterna redan det första året efter budgetåret.

Slutligen rekommenderar Riksrevisionen regeringen att i 2017 års ekonomiska vårproposition beräkna S1-indikatorn utifrån den nivå på skuldankaret på 35 procent av BNP som föreslagits av Överskottsmålskommittén, givet att den nya målnivån för överskottsmålet och skuldankaret då har beslutats av riksdagen.

Regeringen konstaterar att en tydlig redovisning av hur alternativa antaganden påverkar resultatet för beräkningarna av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet är viktig, och regeringen strävar efter att förbättra redovisningen. I 2017 års ekonomiska vårproposition kommer förändringar att genomföras som till stor del är i linje med Riksrevisionens rekommendationer. Detta innebär en mer utförlig redovisning av S2-indikatorn och vad det är som förändrar dess värde. Regeringen bedömer också att redovisningen av hur det offentliga sparandet och den konsoliderade bruttoskulden utvecklas under 2020-talet bör göras mer utförlig om riksdagen beslutar om att komplettera det finanspolitiska ramverket med ett skuldankare.

Redovisning av risker för de offentliga finanserna

Riksrevisionen framhåller att det är angeläget att regeringen i den ekonomiska vårpropositionen beaktar väsentliga offentligfinansiella risker i ett perspektiv som sträcker sig 10–15 år framåt i tiden. En förbättrad analys av riskerna utifrån denna tidshorisont bör utgöra en central del i både finansplanen i budgetpropositionen och i riktlinjekapitlet i den ekonomiska vårpropositionen. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utifrån denna analys i god tid utreda, bedöma och redovisa vilken betydelse de har för behovet av buffertar, prioriteringar och finansiering.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att det är viktigt att identifiera och analysera väsentliga offentligfinansiella risker som kan uppkomma inom den tidshorisont Riksrevisionen anger. Till stor del redovisas redan en sådan analys i avsnittet om finanspolitikens långsiktiga hållbarhet i de ekonomiska propositionerna och sammanfattas i finansplan respektive riktlinjekapitel. Regeringen avser att utveckla och fördjupa dessa analyser.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen strävar ständigt efter att öka tydligheten och transparensen i de ekonomiska propositionerna i den riktning som Riksrevisionen rekommenderar. Regeringen avser att fortsätta arbetet med att förbättra redovisningen av beräkningarna av finanspolitikens hållbarhet och redovisningen av väsentliga risker för de offentliga finanserna 10–15 år framåt i tiden i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Bland annat överväger regeringen att i en alternativ beräkning i 2017 års ekonomiska vårproposition bedöma effekten på det offentliga sparandet av att de demografiska förändringarna påverkar de offentliga utgifterna redan det första året efter budgetåret. Regeringen påminner också om att 2016 års ekonomiska vårproposition innehöll en alternativ beräkning med ett sämre finansiellt utgångsläge som till stor del liknar den beräkning som Riksrevisionen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har granskat regeringens skrivelse 2016/17:138 Riksrevisionens rapport om transparensen i budgetpropositionen för 2017. Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

3.2 Redovisning av sysselsättningseffekter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör redovisa sysselsättningseffekter av de reformer som föreslås och aviseras i budgetpropositionen och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 6 (S, MP, V).

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD) anföras att regeringen sedan sitt tillträde 2014 valt att inte beräkna och analysera sysselsättningseffekter av den förda politiken. Motionärerna påpekar de negativa konsekvenser detta kan få för säkerheten i de offentligfinansiella beräkningarna och bedömningarna. I Riksrevisionens granskningsrapport Transparenzen i budgetpropositionen för 2017 påtalas att en förbättrad analys av offentligfinansiella risker bör utgöra en central del av budgetpropositionen och av riktlinjekapitlet i vårpropositionen. Mot bakgrund av detta och att hållbarheten i den offentligfinansiella budgeten till stor del påverkas av både arbetsmarknadens funktionalitet och förmågan att integrera och sluta den tudelning som finns på svensk arbetsmarknad mellan utrikes och inrikes födda, är det enligt motionärerna anmärkningsvärt och oroväckande att regeringen inte är transparent med sysselsättningseffekterna av den förda politiken och de reformer som man genomför. Motionärerna anser att regeringen bör få i uppdrag att återinföra redovisningen av sysselsättningseffekter och föreslår att riksdagen ger regeringen detta till känna (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen inte är transparent med sin redovisning av sysselsättningseffekterna av sin politik och de reformer man genomför. Till skillnad mot tidigare då den förra regeringen redovisade sysselsättningseffekter för var och en av de reformer som föreslogs och aviserades i budgetpropositionen nöjer sig den nuvarande regeringen med att göra en samlad bedömning av hur reformer påverkar den makroekonomiska utvecklingen. Enligt utskottet försvårar detta för riksdagen och i förlängningen medborgarna att granska regeringens politik. Utan en redovisning av sysselsättningseffekter kommer regeringens redovisning av såväl risker för de offentliga finanserna som den långsiktiga hållbarheten inte att förtydligas i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Avsaknaden av redovisning har också kritiserats av Finanspolitiska rådet. I sin rapport från 2015 anförde rådet att regeringen generellt alltid bör redovisa analyser av förväntade sysselsättningseffekter för de förslag man lägger fram i sina propositioner.

Mot den här bakgrunden anser utskottet att regeringen bör redovisa sysselsättningseffekter av de reformer som föreslås och aviseras i budgetpropositionen. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionsyrkandet.

3.3 Utgiftstakets styrande effekt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör sätta utgiftstak så att de återfår sin styrande effekt och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 7 (S, MP, V).

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD) anføres att det finns skäl för regeringen att ta till sig det som kommer fram i Riksrevisionens granskningsrapport Transparensen i budgetpropositionen för 2017, när det gäller högt satta utgiftstak och stora budgeteringsmarginaler. Enligt motionärerna förlorar utgiftstaket sin styrande effekt. De stora budgeteringsmarginalerna kan indikera att regeringen lämnar marginal för stora men icke aviserade utgiftsökningar i framtiden. Motionärerna anser att regeringen bör få i uppdrag att sätta utgiftstaken så att de återfår sin styrande effekt och föreslår att riksdagen ger regeringen detta till känna (yrkande 2). Motionärerna menar också att regeringen som regel bör förklara hur den avser att hantera eventuella stora marginaler till utgiftstaket.

Utskottets ställningstagande

Riksrevisionen konstaterar i sin granskningsrapport att regeringen i budgetpropositionen för 2017 redovisade budgeteringsmarginaler som låg väl över regeringens egen riktlinje för hur stor marginalen minst bör vara i det medelfristiga perspektivet. Enligt utskottet behöver regeringen ta till sig av de problem Riksrevisionen lyfter fram. Riksrevisionen pekar för det första på att med stora budgeteringsmarginaler som inte tas i anspråk förlorar utgiftstaken sin styrande verkan och sin funktion som stöd för att uppnå överskottsmålet. För det andra pekar Riksrevisionen på att i de fall marginalerna tas i anspråk uppstår det behov att höja inkomsterna för att finansiera detta. Enligt utskottet pekar Riksrevisionen i sin granskningsrapport på det nära sambandet mellan utgiftstakets nivå, skattepolitikens inriktning och överskottsmålets nivå. Sambandet har även formulerats i den ramverksskrivelse för finanspolitiken (skr. 2010/11:79) som fick brett parlamentariskt stöd i riksdagen (bet.

2010/11:FiU42, rskr. 2010/11:316). Där anges det att utgiftstaket tillsammans med överskotts målet är styrande för det totala skatteuttagets nivå (s. 26).

Mot den här bakgrunden anser utskottet att regeringen bör sätta utgiftstak så att de återfår sin styrande effekt. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionsyrkandet.

Reservationer

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M)

av Ulf Kristersson (M), Maria Plass (M), Jörgen Andersson (M) och Jan Ericson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Moderaterna föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M),

bifaller delvis motionerna

2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C),

2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) och

2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L) samt

avslår proposition 2016/17:100 punkt 1 och motionerna

2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S),

2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S),

2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7,

2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L),

2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M),

2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M),

2016/17:1116 av Anette Åkesson (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:1515 av Göran Pettersson (M),

2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP),

2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9,

2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S),

2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och

2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD).

Ställningstagande

Moderaterna har tillsammans med Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna en samsyn kring den ekonomiska politiken. Vår gemensamma ståndpunkt är att politiken ska bygga ett samhälle där varje människas förmåga tas till vara, där alla får förutsättningar att växa och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välförstånd. Vi välkomnar därför den

överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. I det nya ramverket säkerställs att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt och att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att det finns tillräckliga marginaler för att understödja ekonomin när nästa kris slår till.

Det starka konjunkturläget som Sverige befinner sig i motiverar inte längre en expansiv finanspolitik av stabiliseringspolitiska skäl. I stället bör det offentliga sparandet föras tillbaka till det nya överskottsmålet genom en stramare finanspolitik där nya reformer för budgetåret 2018 finansieras krona för krona. Förutsatt att ekonomin är i balans kan överskottsmålet nås 2018. Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Förstärkningarna ska inte ske genom höjda skatter på jobb och företagande eller påverka välfärdens kärnverksamheter. Statens utgifter måste hållas på en ansvarsfull nivå, och därför måste utgiftstaken sättas på en betydligt lägre nivå samtidigt som de minskar som andel av BNP.

Sverige står inför en period med stora reformbehov. Trots en hög tillväxt präglas svensk ekonomi av långsiktiga problem och obalanser. Närmare en miljon människor lever på bidrag, tudelningen på arbetsmarknaden stänger utsatta grupper ute, produktivitetens utvecklingen är svag, otryggheten ökar, och samhället håller på att glida isär. Detta kräver reformer. Drivkrafterna för att arbeta måste stärkas, och trösklarna in på arbetsmarknaden måste sänkas. Förutsättningarna för att starta och driva företag måste också vara goda. Regeringens skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna och är således fel väg att gå. I stället bör trösklarna sänkas genom lägre krav på aktiekapital och ett tillskott av offentligt riskkapital. Vidare bör antalet poliser öka och straffen för grova brott skärpas. Välfärden ska vara trygg och tillgänglig för alla och av bra kvalitet. En mångfald av aktörer är en förutsättning för det. Migrationspolitiken ska bedrivas långsiktigt och hållbart, och den ska inom den reglerade invandringen värna asylrätten, underlätta rörligheten över gränser och främja möjligheterna till arbetskraftsinvandring.

Vi inom Moderaterna vill föra en politik som stärker hela landet under de kommande åren. Att bryta det nya och växande utanförskapet är avgörande för att Sverige ska fortsätta att vara ett starkt och sammanhållet land. Om inget görs för att bryta utanförskapet och se till att fler jobb kan växa fram i hela ekonomin riskerar bidrag att tränga ut möjligheten att stärka den svenska välfärden. Därför måste det bli mer lönsamt att arbeta. Inget är viktigare än att fler går till jobbet och att fler riktiga jobb växer fram. Politiken bör därför inriktas på att nå två ambitiösa jobb mål: att ta bort skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda och att skapa 500 000 nya jobb i Sverige fram till 2025. För att minska skillnaden i sysselsättning måste reformer genomföras som gör det mer lönsamt att arbeta, ökar kraven på egna ansträngningar och skapar fler vägar in på arbetsmarknaden.

Skatten på arbetsinkomster bör sänkas, särskilt för de med låga inkomster, samtidigt bör arbetslinjen göras tydligare i bidragssystemet. En bred skattelättnad för alla som arbetar beräknas på sikt kunna ge 14 000 nya jobb.

Det svenska bidragssystemet ska alltid hjälpa den som behöver det samtidigt som det ska uppmuntra till arbete. För att stärka arbetslinjen bör därför en bidragsreform i fyra delar genomföras där arbetslöshetsförsäkringens roll som en omställningsförsäkring stärks genom att tiden för ersättning kortas, en bortre tidsgräns i aktivitetsstödet införs och genom att kvalificeringskraven för bidragssystemet och aktivitetskraven i dagens bidragssystem ökas. Arbetslinjen ska utvecklas, inte avvecklas.

Ett stort hinder för de som befinner sig i utanförskap är att deras kunskaper inte räcker, och därför bör trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas. Det är centralt för att bryta utanförskapet att fler jobb växer fram för personer med begränsad utbildning. Regeringens politik med sänkta tak i RUT-avdraget och en begränsning av nystartsjobb gör det svårare för vissa grupper att ta sig in på arbetsmarknaden. Politiken bör därför i stället inriktas på att förstärka RUT-avdraget och nystartsjobben. Fler vägar in på arbetsmarknaden bör också skapas genom nya anställningsformer som första-jobbet-anställning och matchningsanställningar. Samtidigt som möjligheterna att rusta sig med ny kunskap förbättras genom bl.a. ny yrkesutbildning och fler platser inom yrkesvux och lärlingsvux.

Fler jobb är också det enda sättet att klara de stora utmaningar som Sverige står inför de kommande åren, som en åldrande befolkning, ökade krav på välfärdstjänster och en ökad internationell konkurrens. Detta riskerar att leda till högre utgifter, vilket kräver att fler kommer i arbete och försörjer sig själva och sina familjer.

För att nå målet om 500 000 nya jobb till 2025 måste förutsättningarna för företag att starta, växa och bli lönsamma bli bättre. Det behövs en rad reformer som stärker villkoren för ägande och investeringar, bl.a. bör inkomstskatterna sänkas. Det är avgörande för att uppmuntra till utbildning, ansträngning och för att växande företag ska kunna hitta rätt kompetens.

En väl fungerande och tillgänglig välfärd är en grundläggande del i ett Sverige som håller ihop, där alla ges lika förutsättningar. Den svenska lösningen med gemensamt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till och där många olika typer av utförare tillåts bidra ska värnas. Samtidigt måste välfärden utvecklas. Sjunkande resultat i skolan, tillgänglighetsproblem i hälso- och sjukvården, kvalitetsbrister inom äldreomsorgen samt utmaningar för äldre att få ekonomin att gå ihop kräver att reformarbetet fortsätter. Politiken bör inriktas på att skapa förutsättningar för fler och skickligare lärare i skolan samtidigt som en nolltolerans mot dåliga skolor införs. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer med lägre inkomster bör skatten för pensionärer sänkas. Politiken ska också inriktas på att minska köerna och stärka kvaliteten i sjukvården genom att den prestationsbundna vårdgarantin återinförs och genom att skapa förutsättningar

för kompetensförsörjning samt genom en förstärkning av primärvårdens uppdrag.

Jobb och tillväxt skapas när man kan bygga, bo, resa och transportera varor i hela landet. I takt med att andra länder utvecklas allt snabbare minskar den svenska konkurrenskraftens försprång. De största hindren för ekonomisk utveckling är brist på kompetens och regelkrångel, men även arbetsmarknaden och utbildningssystemet utgör problemområden. Företag ska vilja flytta till Sverige och inte flytta härifrån. Det ska vara lätt att starta företag i Sverige och villkoren för entreprenörskap och företagande bör förbättras, bl.a. genom sänkta krav på aktiekapital och genom nya och mer generösa regler för personaloptioner. Regeringens inriktning av politiken bör avslås eftersom den leder till skadliga skattehöjningar på jobb och företagande i form av ökad statlig inkomstskatt, flygskatt, höjd skatt på småföretag och höjd fordonsskatt.

Bostadskrisen i Sverige är ett allvarligt problem som begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning och företagens möjligheter att växa. Politiken bör därför inriktas på att skapa förutsättningar för fler bostäder och en ökad rörlighet på bostadsmarknaden, t.ex. genom att taket för uppskov på inbetalning av skatt vid bostadsförsäljningar permanentas och genom att räntan för uppskov sänks.

Grunden för att klara världens utmaningar på miljö- och klimatområdet är vetenskap, tillväxt och innovation. Effektiva klimatsatsningar bör prioriteras och de internationella klimatinvesteringarna bör förstärkas. Effektiva styrmedel bidrar till teknikutveckling och till ett förändrat beteende, och därför bör en supermiljöbilspremie och avdrag för klimatkompensation införas och fler laddstolpar installeras.

Världen är mer osäker och orolig än på länge, och otryggheten ökar. För att vända utvecklingen bör svensk polis förstärkas bl.a. med fler poliser, och det bör skapas bättre förutsättningar för bl.a. Försvarets radioanstalt (FRA) och Säpo att arbeta mot terrorism. Straffen för allvarliga brott bör också skärpas. Sverige bör ansöka om medlemskap i Nato.

Sverige har haft ett oproportionerligt stort mottagande av asylsökande i förhållande till jämförbara länder, och samtidigt har EU:s gemensamma asylsystem inte fungerat. Det har inneburit stora påfrestningar på samhället, t.ex. råder det brist på skolplatser, lärare och socialsekreterare. Migrationspolitiken ska vara långsiktigt hållbar, vilket kräver att myndigheter och kommuner klarar sina uppdrag. Politiken bör inriktas på åtgärder som skapar ordning och reda i flyktningmottagandet, bl.a. bör tillfälliga uppehållstillstånd och skärpta försörjningskrav vid anhöriginvandring permanentas. Sverige bör också införa en lagstiftning som ger förutsättningar för en tillfällig paus i flyktningmottagandet. Återvändandearbetet bör också förstärkas kraftigt.

Vi tillstyrker sammanfattningsvis $\frac{1}{3}$ / $\frac{1}{3}$ motion 2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Vi tillstyrker också delvis Centerpartiets, Liberalernas och Kristdemokraternas respektive förslag till riktlinjer.

Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga aktuella motionsyrkanden.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD) och Dennis Dioukarev (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Sverigedemokraterna föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) och
avslår proposition 2016/17:100 punkt 1 och motionerna
2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S),
2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S),
2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7,
2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L),
2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1116 av Anette Åkesson (M) yrkandena 1 och 2,
2016/17:1515 av Göran Pettersson (M),
2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M),
2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP),
2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9,
2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S),
2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2016/17:3722 av Annie Löf m.fl. (C),
2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M),
2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) och
2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L).

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater anser att den svenska sjukvården befinner sig i en akut situation. De alltjämt ökande vårdköerna och väntetiderna gör att den svenska sjukvården inte längre är en förebild i omvärlden. Sverige har numera Europas längsta vårdköer och stora brister när det gäller tillgänglighet. Det behövs därför ett flertal reformer med syfte att förbättra sjukvårdens förutsättningar, både för patienterna och personalen. Målet ska vara en svensk sjukvård i världsklass och en jämlik och tillgänglig vård i hela landet. För att nå målet bör politiken inriktas på olika reformer på kort, medellång och lång sikt. Det är viktigt att reformerna är långsiktiga och helst permanenta. Regeringens

kortsiktiga strategier är misslyckade eftersom de inte skapar långsiktiga förutsättningar. Politiken bör i stället inriktas på reformer för offentligt anställda inom vårddyrket för att öka attraktiviteten och höja statusen, och på att förbättra sjukvårdens processer och strukturer så att befintliga medel kan utnyttjas mer effektivt och smartare.

Sjukvården ska vara gemensamt skattefinansierad och ges till alla svenska medborgare efter behov. Utgångspunkten är att Sveriges välfärd ska finnas till för svenska medborgare. Genom att införa ett tydligare regelverk när det gäller de som inte är svenska medborgare och deras rätt till skattefinansierad välfärd kan belastningen på sjukvården minska, vilket kan väntas leda till en högre tillgänglighet.

För att säkerställa en jämlik och tillgänglig sjukvård av hög kvalitet bör staten ta ett tydligare ansvar än i dag för sjukvårdens styrning och finansiering. På sikt bör staten helt överta landstingens och regionernas roll som beställare och finansär av sjukvård. En sådan förändring är nödvändig för att säkra en likvärdig vård i hela landet.

Den svenska välfärdsmodellen med kvalitet, ordning och reda, mångfald och valfrihet i välfärdens verksamheter ska värnas. Politiken ska därför inriktas på att skapa utrymme för flera aktörer och driftsformer med fokus på tillståndsplikt, tillsyn och sanktioner. Särskilda krav bör uppfyllas innan företagen tillåts ta ut aktieutdelning.

Vi tillstyrker sammanfattningsvis partimotion 2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. med Sverigedemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga aktuella motionsyrkanden.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (C)

av Emil Källström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Centerpartiet föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C),
bifaller delvis motionerna
2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M),
2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) och
2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L) samt
avslår proposition 2016/17:100 punkt 1 och motionerna
2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S),
2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S),

2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7,
2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L),
2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1116 av Anette Åkesson (M) yrkandena 1 och 2,
2016/17:1515 av Göran Pettersson (M),
2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M),
2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP),
2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9,
2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S),
2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och
2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD).

Ställningstagande

Centerpartiet har tillsammans med Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna en samsyn kring den ekonomiska politiken. Vår gemensamma ståndpunkt är att politiken ska bygga ett samhälle där varje människas förmåga tas till vara, där alla får förutsättningar att växa och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välstånd. Vi välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Med det nya ramverket säkerställs att sparatet över en konjunkturcykel ska vara positivt och att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att det finns tillräckliga marginaler för att understödja ekonomin när nästa kris slår till.

Det starka konjunkturläget som Sverige befinner sig i motiverar inte längre en expansiv finanspolitik av stabiliseringspolitiska skäl. I stället bör det offentliga sparatet föras tillbaka till det nya överskottsmålet genom en stramare finanspolitik där nya reformer för budgetåret 2018 finansieras krona för krona. Förutsatt att ekonomin är i balans kan överskottsmålet nås 2018. Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Förstärkningen ska inte ske genom höjda skatter på jobb och företagande eller påverka välfärdens kärnverksamheter. Statens utgifter måste hållas på en ansvarsfull nivå, och därför måste utgiftstaken sättas på en betydligt lägre nivå samtidigt som de minskar som andel av BNP.

Sverige står inför en period med stora reformbehov. Trots en hög tillväxt präglas svensk ekonomi av långsiktiga problem och obalanser. Närmare en miljon människor lever på bidrag, tudelningen på arbetsmarknaden stänger utsatta grupper ute, produktivitetens utvecklingen är svag, otryggheten ökar, och samhället håller på att glida isär. Detta kräver reformer. Drivkrafterna för att arbeta måste stärkas, och trösklarna in på arbetsmarknaden måste sänkas. Förutsättningarna för att starta och driva företag måste också vara goda. Regeringens skattehöjningar på jobb och företagande försvagar

tillväxtförutsättningarna och är således fel väg att gå. I stället bör trösklarna sänkas genom lägre krav på aktiekapital och ytterligare offentligt riskkapital. Vidare bör antalet poliser öka och straffen för grova brott skärpas. Välfärden ska vara trygg och tillgänglig för alla och av bra kvalitet. En mångfald av aktörer är en förutsättning för det. Migrationspolitiken ska bedrivas långsiktigt och hållbart, och den ska inom den reglerade invandringen värna asylrätten, underlätta rörligheten över gränser och främja möjligheterna till arbetskraftsinvandring.

För Centerpartiet utgör en växande tudelning i samhället och på arbetsmarknaden, kombinerat med klimathot, växande värdköer och fler allvarliga brott i utsatta områden tillsammans en stor utmaning för den svenska ekonomin. Därför måste målet för den ekonomiska politiken vara att möta de långvariga strukturella problemen med ett politiskt ledarskap som pekar ut de nödvändiga reformer som stärker jobbtillväxten, minskar utanförskapet och ökar resurserna till välfärd och trygghetsskapande åtgärder. Grunden för den ekonomiska politiken är sunda statsfinanser som i högkonjunktur bygger överskott för sämre tider. En förutsättning för att staten på sikt ska kunna utföra sitt uppdrag är att överskottsmålet nås.

Sverige står på toppen av en högkonjunktur och det är nu vi har möjligheterna att genomföra de reformer Sverige behöver. Trots det starka konjunkturläget ökar utanförskapet genom att tudelningen på arbetsmarknaden förstärks och matchningen försämras. Utan reformer riskerar Sverige att få en miljon människor i utanförskap och bidragsberoende. Särskilt viktigt är det att snabbt få de många nyanlända flyktingarna i jobb, men även den regionala tudelningen på arbetsmarknaden kräver ansvarsfulla reformer med inriktning på jobb och företagande. Skattehöjningar på jobb och företagande värnar varken arbetslinjen eller underlättar företagandet. Inte heller löser statliga byggsubventioner de strukturella problemen på bostadsmarknaden.

Grunden för en väl fungerande arbetsmarknad består av efterfrågan på arbetskraft från växande företag, utbud på arbetskraft och en väl fungerande matchning. Kostnaderna för att anställa behöver sänkas och reglerna för att starta och driva företag förenklas. Trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden är för höga; en strikt arbetsrätt, höga ingångslöner och få enkla jobb gör det svårare för ungdomar och nyanlända att få sina första jobb. För att åstadkomma fler vägar in på arbetsmarknaden skulle det t.ex. behövas ingångsavtal för nyanlända som gör det möjligt för dem att komma in på arbetsmarknaden med något lägre ingångslön under deras första år. Omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska programmen behöver minskas och Arbetsförmedlingen reformeras i grunden. Matchningen på arbetsmarknaden kan förbättras genom att släppa in bättre privata och ideella arbetsförmedlare.

Centerpartiets skattepolitik grundar sig på människors rätt att bestämma över sitt eget liv och de pengar de själva arbetat ihop. Därför är den långsiktiga

inriktningen på skattepolitiken att sänka skatterna på jobb och företagande genom förenklade 3:12-regler, sänkta marginalsatser och sänkt skatt för äldre.

Sverige måste fortsätta att vara ett föredöme som visar att det går att förena minskade utsläpp och ökad tillväxt. För att vända en utveckling där t.ex. utsläppen i Sverige har slutat minska behöver politiken inriktas mot ett brett reformprogram för att minska utsläppen, ställa om fordonsflottan via en grön bilbonus, öka den förnybara energiproduktionen, minska gifterna i vår vardag, stärka havs- och vattenmiljön och värna den biologiska mångfalden. Ekonomiska styrmedel är avgörande för miljöpolitiken och vi förordar en grön skatteväxling. Även om flygsektorn i utökad omfattning behöver bära kostnaderna för sin klimatpåverkan kommer en flygskatt att ha mycket små miljöeffekter till en stor kostnad för företagande och jobb i stora delar av landet.

För att minska den regionala klyvningen finns det ett behov av fler jobb och en välfungerande och klimatsmart infrastruktur i hela landet. Därför behöver politiken inriktas både på att öka underhållet av järnvägen och på ökade och tidigarelagda investeringar i transportinfrastrukturen med hjälp av alternativa finansieringslösningar. Investeringar i it- och bredbandsutbyggnad behövs också. För att säkerställa såväl offentlig service som kommersiell service i mindre kommuner behövs det ytterligare reformer. Konkurrenskraften och de allmänna förutsättningarna för de gröna näringarna behöver värnas och den viktigaste politiska åtgärden är en företagspolitik anpassad till små företag, med minskat krångel och lägre kostnader. Det behövs också enklare regler för byggande utanför detaljplanlagt område så att fler bostäder kan byggas i hela landet.

Det finns en tudelning i tryggheten i Sverige där det offentligas kärnuppdrag inte fungerar tillräckligt väl överallt. Politiken behöver inriktas på åtgärder för ett tryggare samhälle där människor och företag kan lita på att de rättsvårdande myndigheterna fungerar i alla lägen och där brottsofferperspektivet är starkt. Antalet poliser behöver öka med 2 000 till 2021 och polisyrket göras mer attraktivt. För att frigöra resurser för polisiärt arbete behöver antalet civilanställda inom polisen öka. För att bekämpa terrorismen behöver Sveriges förmåga att förhindra och förebygga planering och utförande av terroraktioner på svensk mark stärkas. På försvarspolitikens område behöver Sverige starta en process om att söka medlemskap i Nato med målet att Sverige och Finland kan bli medlemmar samtidigt.

Centerpartiet strävar efter en välfärd som finns tillgänglig för alla och som utgår från den enskilda människans behov. Rätten till självbestämmande och inflytande över välfärden måste gälla såväl unga som gamla, friska som sjuka. Ökade välfärdssatsningar bygger dels på att de befintliga resurserna används bättre, dels på att tillväxt och sysselsättning ökar så att skatteintäkterna kan öka. Mot bakgrund av att tillgängligheten till vård, med snabb diagnos och behandling, har försämrats på många platser behöver politiken inriktas på att minska skillnaderna genom en starkare primärvård, fler läkare och en skärpt vårdgaranti. För att göra välfärden tillgänglig i hela landet måste arbetet med

bl.a. ökad valfrihet och möjlighet till etablering förstärkas. Det behövs också ekonomiska incitament för att minska vårdköerna. En vård och omsorg som tar sin utgångspunkt i den enskilda människans behov behöver lägga stor vikt vid valfrihet. Mångfalden är en nödvändighet för att såväl vården och omsorgen som medarbetarna ska kunna utvecklas och för att samhället ska kunna erbjuda mer välfärd av högre kvalitet.

Den blocköverskridande uppgörelsen om migrationspolitiken har skapat förutsättningar för att stärka mottagandekapaciteten, förbättra integrationen, korta handläggningstiderna, få ned kostnaderna och behålla öppenheten på ett långsiktigt hållbart sätt. Man ska ha rätt att söka asyl, men det innebär inte också en naturlig rätt till alla gemensamt finansierade välfärdsförmåner. Sveriges integrationspolitik står inför sina största utmaningar någonsin. För att förbättra jobbintegrationen krävs det en företagarpolitik som inte bestraffar och krånglar till det, en arbetsmarknad som inte stänger ute samt bättre möjligheter till en effektiv vidareutbildning och utbildning i svenska. Dessutom behövs det en mer effektiv offentlig sektor som inte fångar nyanlända i byråkrati. Ansvar för mottagande och etablering behöver flyttas till kommunerna, för att ge dem planeringsförutsättningar när det gäller t.ex. asylboenden.

Jag tillstyrker sammanfattningsvis motion 2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. med Centerpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Jag tillstyrker också delvis Moderaternas, Liberalernas och Kristdemokraternas respektive förslag till riktlinjer. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (L)

av Mathias Sundin (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Liberalerna föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7,
2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L) och
2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L),
bifaller delvis motionerna
2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C),
2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) och
2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) samt
avslår proposition 2016/17:100 punkt 1 och motionerna
2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S),

2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S),
2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1116 av Anette Åkesson (M) yrkandena 1 och 2,
2016/17:1515 av Göran Pettersson (M),
2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M),
2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP),
2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9,
2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S),
2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och
2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD).

Ställningstagande

Liberalerna har tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna en samsyn kring den ekonomiska politiken. Vår gemensamma ståndpunkt är att politiken ska bygga ett samhälle där varje människas förmåga tas till vara, där alla får förutsättningar att växa och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välstånd. Vi välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Med det nya ramverket säkerställs att sparatet över en konjunkturcykel ska vara positivt och att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att det finns tillräckliga marginaler för att understödja ekonomin när nästa kris slår till.

Det starka konjunkturläget som Sverige befinner sig i motiverar inte längre en expansiv finanspolitik av stabiliseringspolitiska skäl. I stället bör det offentliga sparatet föras tillbaka till det nya överskottsmålet genom en stramare finanspolitik där nya reformer för budgetåret 2018 finansieras krona för krona. Förutsatt att ekonomin är i balans kan överskottsmålet nås 2018. Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Förstärkningen ska inte ske genom höjda skatter på jobb och företagande eller påverka välfärdens kärnverksamheter. Statens utgifter måste hållas på en ansvarsfull nivå, och därför måste utgiftstaken sättas på en betydligt lägre nivå samtidigt som de minskar som andel av BNP.

Sverige står inför en period med stora reformbehov. Trots en hög tillväxt präglas svensk ekonomi av långsiktiga problem och obalanser. Närmare en miljon människor lever på bidrag, tudelningen på arbetsmarknaden stänger utsatta grupper ute, produktivitetsutvecklingen är svag, otryggheten ökar, och samhället håller på att glida isär. Detta kräver reformer. Drivkrafterna för att arbeta måste stärkas, och trösklarna in på arbetsmarknaden måste sänkas. Förutsättningarna för att starta och driva företag måste också vara goda. Regeringens skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna och är således fel väg att gå. I stället bör trösklarna

sänkas genom lägre krav på aktiekapital och ytterligare offentligt riskkapital. Vidare bör antalet poliser öka och straffen för grova brott skärpas. Valfärden ska vara trygg och tillgänglig för alla och av bra kvalitet. En mångfald av aktörer är en förutsättning för detta. Migrationspolitiken ska bedrivas långsiktigt och hållbart, och den ska inom den reglerade invandringen värna asylrätten, underlätta rörligheten över gränser och främja möjligheterna till arbetskraftsinvandring.

De utmaningar som Sveriges ekonomi står inför ska mötas med fortsatta strukturreformer. Inriktningen på den ekonomiska politiken bör vara reformer som tar sikte på att försvara människors frihet inom fyra viktiga områden: skolan, rättsstaten, försvaret och människors frihet. För Liberalerna bygger inriktningen på den ekonomiska politiken på sänkta skatter på arbete, reformer för att företag ska kunna växa, en liberaliserad arbetsrätt, nya vägar till riktiga yrkeskunskaper samt reformer för att öka byggandet och öka rörligheten på bostadsmarknaden. Vidare ska politiken inriktas på reformer som sätter skolan först med bl.a. höjda lärarlöner, förlängd skolplikt och fler undervisningstimmar i grundskolan. Det behövs reformer för att det ska löna sig att arbeta. Det behövs öronmärkta resurser som kommer valfärden till del, och den s.k. kömiljarden bör återinföras.

Det är avgörande att Sverige också i fortsättningen har ett finanspolitiskt ramverk som leder till en stram och ansvarsfull inriktning på politiken där man inte låter kostnaderna skena iväg så att överskotts målet inte kan uppnås. Justeringen av överskotts målet till $\frac{1}{3}$ procent av BNP är väl avvägd och långsiktigt hållbar. Det skuldankare som ska införas fr.o.m. 2019 upprätthåller förtroendet för Sverige som ett land med offentliga finanser i god ordning. Att fullt ut ingå i finanspakten skulle innebära en tydligare förbindelse att snabbare korrigera tillfälliga underskott och att överskotts målet inte bara tar sikte på regeringens budgetproposition utan också på riksdagens budgetbeslut. Den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning och en ökande försörjningsbörda, särskilt i kommuner utanför storstadsområdena, ställer stora krav på prioriteringar och genomtänkta reformer för att finansiera framtidens välfärd i hela landet. Till detta kommer ett betydande finansieringsbehov, både på kort och lång sikt, inom flera av de mest centrala områdena av statens verksamhet, bl.a. försvaret och rättsväsendet. Ineffektiva reformer inom arbetsmarknadspolitiken och bostadspolitiken bör slopas och välfärdens kärna stärkas.

Det är viktigt att finansieringen av välfärden är legitim, långsiktigt hållbar och inte missgynnar arbete, innovation och företagande. Därför behövs det en genomgripande skattereform. Skattesystemets huvudsyfte är att finansiera de offentliga åtagandena, och systemet bör i sin utformning gynna strävsamhet, flit, ambition och risktagande. Det behövs sänkt skatt på arbete för att utbildning ska löna sig och därför bör bl.a. värnskatten avskaffas och brytpunkten för när man betalar statlig skatt höjas. Det är också centralt att skillnaden i beskattning mellan löntagare och pensionärer inte ökar.

Dagens skattesystem motverkar det som bygger välstånd och tar inte heller tillräcklig hänsyn till det internationella konkurrens- och omvandlingstryck som globaliseringen för med sig. Bolagsbeskattningen behöver minskas och kapitalinkomstskatten ta steg mot ökad enhetlighet. Inriktningen på en ny skattereform ska vara att de skatter som håller tillbaka jobben och sysselsättningen ska sänkas. Under de närmaste åren finns det inte förutsättningar att sänka det totala skattetrycket och därför behöver skattesänkningarna i en reform vara fullt ut finansierade. Skattesänkningar på arbete bör i första hand finansieras genom höjningar av skatt på konsumtion, inte minst miljöskadlig sådan. Långsiktiga satsningar som grön skatteväxling samt goda och stabila villkor för icke-fossila energislag som vindkraft och kärnkraft behövs i klimatpolitiken. För att få en ökad rörlighet på bostadsmarknaden behöver fastighetsbeskattningen reformeras, och skattepolitiken bör också bidra till att dämpa och stabilisera en exceptionell prisutveckling. Ränteavdragen behöver långsiktigt trappas ned.

Vid sidan av målen i det finanspolitiska ramverket har målen för sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken en särskilt avgörande roll. Politiken måste ha som mål att så många arbetsföra som möjligt ska få bidra och komma i arbete, och ett sysselsättningsmål behöver införas med särskilda delmål för hur många som jobbar bland unga, utrikes födda och äldre. Detta kommer till skillnad från ett arbetslöshetsmål att leda politiken rätt.

Kunskap och bildning är den viktigaste faktorn för att stärka den enskilda människans möjlighet att leva i frihet. Därför ska utbildningssystemet ställa höga krav och ha höga förväntningar på alla elever för att kunna ge en likvärdig skola där alla elever har samma möjlighet till utbildning. Skolan har stora brister när det gäller studiero i klassrummen. Ofta är det skolor i utanförskapsområden och de barn som behöver skolan mest som drabbas hårdast av detta. Därför behöver skolledare, lärare och övrig personal i skolan verktyg för att i dessa utsatta skolor verka förebyggande för att långsiktigt öka studieron.

Frihet är att vara trygg där man bor, men i dag klarar den svenska rättsstaten inte av att upprätthålla friheten och tryggheten för alla människor i Sverige. Skillnaden blir allt större mellan den som rör sig fritt i trygga områden och den som ser kriminaliteten ta över medan polisen är långt därifrån. Polisens omorganisation har lett till färre poliser i yttre tjänst och mer byråkrati. Situationen kräver därför en genomgripande förändring av polisen. Antalet poliser måste öka till 25 000 under de kommande fem till sju åren, polislönerna måste höjas och villkoren för polisen förbättras. Genom fler civilanställda och genom att kommunerna ska kunna få anställa kommunala ordningsvakter kan polisen avlastas till dess att fler poliser kunnat utbildas.

Mot bakgrund av att den säkerhetspolitiska utvecklingen i vår omvärld har försämrats ytterligare sedan i höstas är en kraftig upprustning av försvaret en av de viktigaste prioriteringarna i motionen. Vi behöver öka försvarsförmågan rejält för att kunna skydda vår frihet. Den svenska försvarspolitikerna måste snabbt ställas om så att 2 procent av BNP går till försvarsändamål. Den

nationella dimensionen prioriteras där försvaret av Sverige måste vara Försvarsmaktens huvuduppgift. Samtidigt måste Sverige omedelbart ansöka om medlemskap i Nato, eftersom det är den bästa garantin för landets säkerhet, trygghet i vårt närområde och det gemensamma försvaret av den västerländska demokratiska samhällsmodellen.

Friheten att klara sig själv måste säkerställas. Sveriges arbetsmarknad är dock tudelad, och det råder arbetsbrist och arbetslöshet på samma gång. Det är tydligt att alla samhällsgrupper inte drar nytta av den rådande högkonjunkturen. Nyanlända, unga utan högre utbildning och personer med funktionsnedsättning lämnas utanför. Cirka 300 000 nyanlända eller lågutbildade är fast i ett bidragsberoende och kan få gå många år i hopplös väntan på det första jobbet. Alla människor ska ha möjlighet att få jobb och en egen försörjning. Fler och utökade arbetsmarknadspolitiska program räcker inte och inte heller är det en lösning att ersätta den öppna arbetslösheten med en dold.

Det behövs visserligen olika former av utbildningsinsatser, men samtidigt kan inte alla utbilda sig och ta igen förlorade skolår. Därför är fler enkla jobb och lägre trösklar in på arbetsmarknaden centralt. Skatten på jobb och företagande måste sänkas och det krävs reformer för att öppna upp arbetsmarknaden för fler. Att få klara sig själv och styra över sitt eget liv är en frihet som fler människor behöver, och en modell med s.k. startjobb med lägre lön, låg skatt och avskaffade arbetsgivaravgifter bör införas. I första hand skulle man önska att dessa jobb hade kommit till genom avtal mellan arbetsmarknadens parter, men eftersom detta inte har skett behöver riksdagen lagstifta om anställningsformen.

Jag tillstyrker sammanfattningsvis motion 2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. med Liberalernas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, motion 2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7 och motion 2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L). Jag tillstyrker också delvis Moderaternas, Centerpartiets och Kristdemokraternas respektive förslag till riktlinjer. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Kristdemokraterna föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna 2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och

2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD),
bifaller delvis motionerna
2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C),
2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) och
2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L) samt
avslår proposition 2016/17:100 punkt 1 och motionerna
2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S),
2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S),
2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7,
2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L),
2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M),
2016/17:1116 av Anette Åkesson (M) yrkandena 1 och 2,
2016/17:1515 av Göran Pettersson (M),
2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M),
2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP),
2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 9,
2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S) och
2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD).

Ställningstagande

Kristdemokraterna har tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna en samsyn kring den ekonomiska politiken. Vår gemensamma ståndpunkt är att politiken ska bygga ett samhälle där varje människas förmåga tas till vara, där alla får förutsättningar att växa och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välstånd. Vi välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. I det nya ramverket säkerställs att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt och att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att det finns tillräckliga marginaler för att understödja ekonomin när nästa kris slår till.

Det starka konjunkurläge som Sverige befinner sig i motiverar inte längre en expansiv finanspolitik av stabiliseringspolitiska skäl. I stället bör det offentliga sparandet föras tillbaka till det nya överskottsmålet genom en stramare finanspolitik där nya reformer för budgetåret 2018 finansieras krona för krona. Förutsatt att ekonomin är i balans kan överskottsmålet nås 2018. Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Förstärkningen ska inte ske genom höjda skatter på jobb och företagande eller påverka välfärdens kärnverksamheter. Statens utgifter måste hållas på en ansvarsfull nivå, och därför måste utgiftstaken sättas på en betydligt lägre nivå samtidigt som de minskar som andel av BNP.

Sverige står inför en period med stora reformbehov. Trots en hög tillväxt präglas svensk ekonomi av långsiktiga problem och obalanser. Närmare en miljon människor lever på bidrag, tudelningen på arbetsmarknaden stänger utsatta grupper ute, produktivitet utvecklingen är svag, otryggheten ökar, och samhället håller på att glida isär. Detta kräver reformer. Drivkrafterna för att arbeta måste stärkas, och trösklarna in på arbetsmarknaden måste sänkas. Förutsättningarna för att starta och driva företag måste också vara goda. Regeringens skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna och är således fel väg att gå. I stället bör trösklarna sänkas genom lägre krav på aktiekapital och ytterligare offentligt riskkapital. Vidare bör antalet poliser öka och straffen för grova brott skärpas. Valfärden ska vara tryggt och tillgänglig för alla och av bra kvalitet. En mångfald av aktörer är en förutsättning för det. Migrationspolitiken ska bedrivas långsiktigt och hållbart, och den ska inom den reglerade invandringen värna asylrätten, underlätta rörligheten över gränser och främja möjligheterna till arbetskraftsinvandring.

Kristdemokraterna vill ha en ekonomisk politik som tillvaratar varje människas förmåga och som underlättar för alla att gå från utanförskap till arbete. Den ska också skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen. Familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning ska stärkas. En väl fungerande ekonomisk politik ger resurser till en god vård och omsorg och en bra skola med ett fördjupat kunskapsuppdrag. Den ekonomiska politiken ska skapa förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och tillit. BNP-måttet är centralt för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt, men eftersom det exkluderar faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande bör ett livskvalitetsindex införas i den officiella statistiken.

Sverige drar för närvarande nytta av både en god konjunktur och jobbreformerna som genomfördes mellan 2006 och 2014. Nu krävs det reformer för att bryta tudelningen på arbetsmarknaden, lösa de strukturella utmaningarna på bostadsmarknaden, öka tillgängligheten i vården, förbättra rättstryggheten och stärka skydds nätet runt barnen.

En förutsättning för att den ekonomiska politiken ska fungera på lång sikt är att det råder ordning och reda i den statliga och den offentliga ekonomin. Därför ska man inte låna till vare sig löpande utgifter eller prioriterade reformer. Att ta det finanspolitiska ramverket på allvar gör Sverige starkare när nästa kris kommer.

Det behövs ökad trygghet med fler poliser. Med dagens antal är det svårt att både klara av att stå upp mot de gäng som upplevs ha tagit över i vissa utanförskapsområden och samtidigt finnas närvarande i små orter. Målet ska vara att Sverige ska ha 30 000 poliser 2025. För att klara av att rekrytera så många nya poliser behöver villkoren för dem bli bättre. En modell där den ena hälften av poliskåren har en längre utbildning liksom i dag och den andra

hälften har en kortare utbildning skulle kunna vara en lösning för kommuner för att komplettera och ersätta väktare som de anlitar i dag. Polisens arbetsuppgifter behöver också renodlas genom att vissa uppgifter läggs på andra myndigheter.

Det är en moralisk plikt och en självklarhet att ta emot människor på flykt, men det skapar också utmaningar för samhället när en stor grupp människor ska integreras. Den tudelade arbetsmarknaden riskerar att fördjupas med mänskliga, sociala och ekonomiska följder om inte omfattande reformer genomförs. Många av de som lämnas efter är nyanlända som ofta saknar gymnasieutbildning och har bristande språkkunskaper. För att inkludera fler på arbetsmarknaden krävs det att arbetsmarknaden öppnas upp för fler typer av jobb genom att kostnader sänks och byråkratiska hinder undanröjs. Målet ska vara att så många som möjligt får arbeta utifrån sin förmåga. Det finns också ett stort behov av både mer yrkesutbildning och fler s.k. enkla jobb. Arbetsmarknadsutbildningar upphandlade av Arbetsförmedlingen bör ersättas med fler platser i yrkesvux, och Arbetsförmedlingen behöver läggas ned i sin nuvarande form för att rikta om resurserna till de som står längst från arbetsmarknaden.

Politikens ansvar är att främja ett gott företagsklimat där företagande, entreprenörskap och innovation uppmuntras. En förutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb behövs det sänkta skatter på arbete, förenklade regler för att starta och driva företag och en ökad tillgång på riskkapital. Nya tjänstesektorer behöver öppnas upp genom att skatter sänks så att marknaderna kan växa till. En trygg och säker energiförsörjning är också en förutsättning för ett konkurrenskraftigt näringsliv och en stark basindustri. En flygskatt skulle hindra rörligheten inom Sverige som är så viktig för det svenska näringslivet. Också inom ramen för den nya infrastrukturplanen som ska gälla från 2018 ska arbetet med att stärka och effektivisera transportinfrastrukturen i Sverige fortsätta.

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och väl fungerande integrationspolitik. Tyvärr möts dock nyanlända i Sverige av bostadsbrist och trångboddhet i kommuner och städer där jobben finns. Utanförskap och utsatthet blir en alltför vanlig situation, och klyftan på arbetsmarknaden mellan inrikes och utrikes födda växer. För att ge förutsättningar till egen försörjning behövs s.k. introduktionsanställningar där en något lägre ingångslön kombineras med att den anställde får utbildning på jobbet. Samtidigt är utbildningsbehovet stort i gruppen nyanlända arbetssökande. Mot den bakgrunden måste yrkesvuxutbildningar prioriteras i stället för ineffektiva arbetsmarknadspolitiska program. Bostadsbristen slår också hårt mot asylsökande och nyanlända. En integrationspolitik som inte fungerar kan över tid undergräva migrationspolitikens legitimitet. Det är därför det krävs politisk handling som gör det möjligt för fler nyanlända att få arbete, som förbättrar situationen på bostadsmarknaden, som gör mottagandet bättre och som långsiktigt gör integrationspolitiken mer effektiv.

Barns och ungas behov och rättigheter ska vara grunden för hur familjepolitiken och barnomsorgen utformas. Politiken ska stödja familjen genom att skapa förutsättningar för ett stort mått av flexibilitet och valfrihet. Barnfamiljernas ekonomi behöver förstärkas med reformer som samtidigt stärker incitamenten för arbete och ökar flexibiliteten för föräldrarna. Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga är ett av vår tids stora samhällsproblem. Eftersom hemmiljön, familjelivet och uppväxtförhållandena påverkar hälsa och livskvalitet är det viktigt att stärka familjernas ekonomi, öka deras frihet och möjlighet till mer tid med barnen samt öka stödet till familjer. Att barn och unga som mår dåligt får stöd och hjälp skyndsamt är nyckeln till ett snabbt tillfrisknande, och därför bör huvudmannaskapet för elevhälsan flyttas från skolorna till landstingen och regionerna.

Hälso- och sjukvårdspolitiken ska ta sin utgångspunkt i varje människas absoluta och okränkbara värde. De som har störst behov ska också ges företräde till hälso- och sjukvården. En vårdgaranti och en s.k. kömiljard skulle bidra till kortare värdköer och ökad kvalitet. Mindre valfrihet och sämre patientinflytande ger sämre vård. Det krävs fler vårdreformer för bättre kvalitet och service, t.ex. bör staten ta över ansvaret för den mer avancerade sjukhusvården för att frigöra resurser som behövs för att förstärka primärvården.

Kristdemokraterna vill bygga ett samhälle där människor kan åldras i trygghet och värdighet. Äldres vård och omsorg måste präglas av självbestämmande och valfrihet. Samtidigt får en sammanhållen seniorpolitik inte bara handla om vård och omsorg. Det friska åldrandet, de äldre som en resurs och ett väl fungerande samspel mellan generationer är också viktiga beståndsdelar. Därför bör det skapas fler möjligheter för äldre att arbeta längre än till 65 år, och pensionärernas ekonomi bör förbättras, bl.a. genom att ta bort skillnaden i beskattning mellan arbetsinkomst och pensionsinkomst, men också genom att förbättra bostadstillägget för pensionärer. Den särskilda löneskatten bör tas bort.

Jag tillstyrker sammanfattningsvis motion 2016/17:3728 av Andreas Carlsson m.fl. med Kristdemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och motion 2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2. Jag tillstyrker också delvis Moderaternas, Centerpartiets och Liberalernas respektive förslag till riktlinjer. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

6. Redovisning av sysselsättningseffekter, punkt 3 (S, MP, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Ingemar Nilsson (S), Marie Granlund (S), Ulla Andersson (V), Niklas Karlsson (S), Adnan Dibrani (S) och Maria Ferm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Det råder stor osäkerhet om i vilken utsträckning och i vilken takt olika åtgärder påverkar sysselsättningen och arbetslösheten. Därför menar vi att det är vanskligt att ställa krav på beräkningar av sysselsättningseffekter av enskilda reformer och att de ska redovisas i budgetpropositionen. I stället för att förbättra transparensen i redovisningen av de politiska åtgärdernas effekter på sysselsättning och arbetslöshet, som motionärerna förefaller vara ute efter, riskerar redovisningen i själva verket att försämra transparensen. Den samlade bedömning av hur reformer påverkar den makroekonomiska utvecklingen som redan redovisas av regeringen i de ekonomiska propositionerna menar vi är en väl avvägd redovisning. Eftersom regeringen också i ett särskilt avsnitt i den ekonomiska vårpropositionen redogör för sin syn på arbetsmarknadsläget och utmaningarna för politiken på kort och lång sikt avstyrker vi det här aktuella motionsyrkandet.

7. Utgiftstakets styrande effekt, punkt 4 (S, MP, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Ingemar Nilsson (S), Marie Granlund (S), Ulla Andersson (V), Niklas Karlsson (S), Adnan Dibrani (S) och Maria Ferm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Riksrevisionen har beskrivit det nära sambandet mellan utgiftstakets nivå, skattepolitikens inriktning och det finansiella sparandet i den offentliga sektorn. Utgiftstaket är samtidigt inte något utgiftsmål och ett ledigt utrymme under utgiftstaket betyder inte att det också finns ett utrymme för reformer som

ökar de takbegränsade utgifterna. Reformen på utgiftssidan kan genomföras först efter att de stämts av mot målet för det finansiella sparandet och de inkomstförstärkningar som i så fall kan komma att krävas. Därutöver är det givetvis också en skillnad mellan olika politiska partiers uppfattning om hur stort omfånget på välfärden ska vara. Mot den bakgrunden avstyrker vi det här aktuella motionsyrkandet.

Särskilda yttranden

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M, SD, C, L, KD)

Ulf Kristersson (M), Maria Plass (M), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Emil Källström (C), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Jakob Forssmed (KD) och Mathias Sundin (L) anför:

Regeringen har aviserat tre skattehöjningar inför budgetpropositionen för 2018 som vi finner särskilt skadliga för jobb och företagsklimat; förändringar av brytpunkten för statlig inkomstskatt, höjd skatt på småföretag genom förändrade 3:12 regler och införande av flygskatt. Om dessa skattehöjningar ingår i budgetpropositionen för 2018 är vi beredda att agera i riksdagen för att stoppa dessa, t.ex. i form av en misstroendeförklaring.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)

Ulla Andersson (V) anför:

Vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan Vänsterpartiet och regeringspartierna, och därför har jag valt att inte reservera mig till förmån för motion 2016/17:2474 (V) yrkande 9 om en personalförsörjningskommission.

Jag vill ändå framhålla att den demografiska utvecklingen tillsammans med avfolkningen på landsbygden kommer att leda till att personalförsörjningen inom de offentliga välfärdstjänsterna på landsbygden sätts under press. En rapport från TCO som publicerades 2013 visar att det kommer att råda brist inom flera av välfärdens yrkeskategorier, och framför allt beräknas bristen på omvårdnadspersonal vara stor. Det är främst en ökad efterfrågan inom äldreomsorgen, dvs. att andelen äldre ökar, som driver denna utveckling, t.ex. riskerar undersköterska att bli ett stort bristyrke.

Kvinnor och män från andra länder har stor betydelse för kompetensförsörjningen på landsbygden. Ett väl fungerande mottagande av nyanlända innebär en möjlighet för landsbygdens näringsliv och kommuner att få personal med rätt kompetens.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2016/17:100

Proposition 2016/17:100 2017 års ekonomiska vårproposition:

1. Riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 2).

Följdmotionerna

2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i avsnitt 4–13 i motionen.

2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Skrivelse 2016/17:138

Regeringens skrivelse 2016/17:138 Riksrevisionens rapport om transparensen i budgetpropositionen för 2017.

Följdmotionen

2016/17:3702 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att återinföra redovisningen av sysselsättningseffekter i budgetpropositionen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att sätta utgiftstaken så att de återfår sin styrande effekt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:875 av Hanna Westerén m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett sysselsättningspolitiskt ramverk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:966 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att identifiera och undersöka vilka utmaningar som utebliven eller negativ ekonomisk tillväxt kan medföra för samhällsutvecklingen samt strategier för att möta dessa och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1077 av Jan Björklund m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s finanspakt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1087 av Mats Persson m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag om ett renodlat sysselsättningsmål och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1093 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bred parlamentarisk samling om hur en hållbar finansiering av välfärden för framtiden kan uppnås och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1098 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd för ett individuellt ekonomiskt överskottsmål som kan ersätta ett statligt dito under

förutsättning att en sund inställning till stabilitet i statens finanser råder med ett strikt budgetbalanskrav, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1116 av Anette Åkesson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att definiera och se över vad som ska omfattas av det offentliga kommunala åtagandet inför kommande utmaningar gällande befolkningsutveckling och kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommande långtidsutredningar ta hänsyn till faktisk historisk kostnadsutveckling när man gör bedömningen av långsiktig finansiell hållbarhet av välfärdens finansiering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1515 av Göran Pettersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om varningssignaler om ekonomiska obalanser och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1555 av Finn Bengtsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utgå från sysselsättningsgraden i sin politik och att regeringen ska redovisa sysselsättningspåverkan av sin politik och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1804 av Karin Svensson Smith (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett transparent och välgrundat system för gröna nyckeltal bör utarbetas och följa med varje finansplan som redovisas till riksdagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2474 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en personalförsörjningskommission med uppdrag att föreslå åtgärder och insatser för att klara personalförsörjningen inom välfärdsverksamheterna i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2777 av Teres Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en jämlikhetskommission och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3354 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa livskvalitetsindex i den officiella statistiken och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2016/17:SkU6y

2017 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

I yttrandet tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser utskottets beredningsområde.

I fyra avvikande meningar tillstyrker Moderaterna, Centern, Liberalerna och Kristdemokraterna de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti. Till yttrandet har Sverigedemokraterna lämnat ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Utskottets överväganden	3
Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	3
Regeringen	3
Moderaterna	8
Sverigedemokraterna	10
Centerpartiet.....	10
Liberalerna	12
Kristdemokraterna.....	14
Utskottets ställningstagande.....	15
Avvikande meningar.....	17
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)	17
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)	21
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (L).....	24
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)	27
Särskilt yttrande	30
Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD).....	30

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar de avser skatteutskottets beredningsområde och avslår de förslag om en annan inriktning som läggs fram i Moderaternas, Sverigedemokraternas, Centerpartiets, Liberalernas och Kristdemokraternas partimotioner.

Jämför avvikande meningarna 1 (M), 2 (C), 3 (L) och 4 (KD).

Regeringen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 2). Riktlinjernas syfte är att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2018.

Riktlinjerna för den ekonomiska politiken baseras på propositionens övriga innehåll, dvs. en beskrivning av finanspolitikens övergripande inriktning, en uppföljning av sysselsättningspolitiken, en bedömning av den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser, en uppföljning och bedömning av de budgetpolitiska målen, en uppföljning av statens budget samt en bedömning av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. I propositionen lämnas även förslag till vissa ändringar av utgiftsområdenas indelning.

Sverige och svensk ekonomi är i ett helt nytt läge. Underskott har vänts till överskott. Sysselsättningen stiger och arbetslösheten sjunker. Stora ofinansierade skattesänkningar har bytts till investeringar för framtiden.

När regeringen tillträdde 2014 var underskottet i de offentliga finanserna drygt 60 miljarder kronor. Arbetslösheten, särskilt bland ungdomar, var skyhögt. Efter 140 miljarder kronor i ofinansierade skattesänkningar fanns det stora brister i välfärden. De senaste två åren har Sverige styrts i en annan riktning. Ett hållbart samhällsbygge med investeringar i jobb, skola, välfärd och klimat har ersatt skattesänkningar och nedskärningar.

Sverige har nu styrkan och resurserna för att genomföra reformer som ökar framtidstron. Så möter vi oro och otrygghet – inte genom skattesänkningar, nedskärningar och sänkta klimatambitioner. Framtidsinvesteringar och reformer som minskar klyftorna ökar tilliten och sammanhållningen och motverkar samtidigt rädsla, egoism och rasism.

Vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet.

Miljöskatternas styrande effekt ska öka och styra mot mer klimatsmarta transporter och energikällor i syfte att nå uppsatta mål på ett kostnadseffektivt sätt. Ett förslag om att införa ett bonus–malus-system för nya lätta fordon och en reduktionsplikt för minskning av växthusgasutsläpp från bensin och dieselbränsle har remitterats.

Förutom aktiv medverkan för ett globalt klimatstyrmedel för internationellt flyg har regeringen även tillsatt en utredning om flygskatt. Utredningen redovisade sin analys och sina förslag på hur en skatt på flygresor kan utformas i november 2016 i betänkandet En svensk flygskatt (SOU 2016:83). Utredningens förslag har remitterats. Regeringens ambition är att införa en skatt på flygresor för att skapa en grön skatteväxling med sänkta skatter på arbete.

Sverige har blivit ett land med större inkomstklyftor än tidigare. Det finns flera förklaringar till den utvecklingen. Framför allt har inkomsterna för dem med allra högst inkomster ökat snabbare än för övriga, främst till följd av snabbt ökade kapitalinkomster. Avskaffandet av fastighetsskatten och förmögenhetsskatten har också bidragit till ökningen. De lägsta inkomsterna har ökat jämförelsevis långsamt. Den successiva utbyggnaden av jobbskatteavdraget från 2007 och framåt har också förstärkt skillnaderna i inkomstutveckling.

År 2016 och 2017 väntas dock utvecklingen med allt större inkomstspridning brytas, mätt med den s.k. Gini-koefficienten, och i stället kommer jämlikheten att öka jämfört med åren innan. Det beror främst på en minskad arbetslöshet, stora satsningar på välfärdstjänsterna via kommunerna samt på en generellt mer omfördelande politik.

Regeringens åtgärder i form av bl.a. sänkt skatt för pensionärer, höjd ersättning i sjuk- och aktivitetsersättningen, höjt tak i arbetslöshetsförsäringen och höjd grundnivå i föräldrapenningen har bidragit till denna utveckling. I de högre inkomstgrupperna har inkomstutvecklingen samtidigt blivit något svagare, främst till följd av utfasningen av jobbskatteavdraget, den begränsade uppräkningsen av skiktgränserna och den höjda kapitalbeskattningen på investeringssparkonton.

Det offentligfinansiella läget gör att politiken framöver i ökad utsträckning kan inriktas mot angelägna reformer som stärker trygghet och välfärd, samt angelägna investeringar i klimatomställningen, utan att hamna i konflikt med det finanspolitiska ramverket, som den förra regeringens politik med stora ofinansierade skattesänkningar gjorde. Det föreligger dock alltid ett behov av löpande effektivisering i hur det offentliga åtagandet utförs.

Stora inkomstklyftor finns mellan de som har ett jobb och de som saknar det, mellan de som har mycket kapital och de som inget har. En hög sysselsättningsgrad är grunden för ett jämlikt samhälle, och en hög facklig organisering säkrar löner som det går att leva på. En aktiv arbetsmarknadspolitik skapar förutsättningar för en hög sysselsättning. I kombination med en god omställningsförsäkring säkerställer det att de som drabbas vid rationaliseringar eller internationell konkurrens också snabbt får stöd att ställa om till

ett nytt arbete. Detta är en förutsättning för att en öppen handel med omvärlden, som gynnar ekonomisk utveckling, ska ha legitimitet och stöd i breda folklager. Socialförsäkringarna ger en grundläggande ekonomisk säkerhet och utjämnar levnadsvillkoren mellan människor. Även skattesystemet ska verka omfördelande.

Att medborgarna och företagen har ett högt förtroende för skattesystemet är nödvändigt för att välfärdssystemet ska kunna skattefinansieras. Skattefusk och skatteundandragande hotar systemets legitimitet i grunden. Regeringen kommer därför att fortsätta arbetet mot skattefusk och skatteundandraganden. Den 28 april 2016 presenterade regeringen sitt 10-punktsprogram mot bl.a. skatteflykt. I syfte att bekämpa skatteflykt, skattefusk och skatteundandragande har regeringen tillsatt en utredning som ska se över möjligheterna att införa en skyldighet för bl.a. skatterådgivare att informera Skatteverket om skatteupplägg (dir. 2017:38). Regeringen anser att det är viktigt att även bankerna tar sitt ansvar för att motverka spekulationer, skatteflykt, skattefusk och skatteundandragande. Utvecklingen på bostadsmarknaden där allt fler är allt högre belånade är oroande och måste bromsas. Regeringen fortsätter även arbetet för ordning och reda på arbetsmarknaden genom bl.a. myndighets-samverkan mot osund konkurrens och för bättre utstationeringsregler.

I regeringens politik för inkluderande tillväxt är jämlikhet och effektivitet samverkande faktorer. Detta står i kontrast till det enkla skolboksexemplet där mer jämlikt fördelade inkomster uppnås till priset av lägre effektivitet. Det finns flera empiriska studier som undersöker sambandet mellan ojämlikhet och ekonomisk tillväxt, men resultaten pekar i olika riktningar.

Nära kopplad till frågan om sambandet mellan jämlikhet och effektivitet är frågan om sambandet mellan storleken på den offentliga sektorn och ekonomisk tillväxt, eftersom en mer jämlik fördelning av resurser kan kräva mer omfattande offentliga interventioner. Empirisk forskning har funnit belägg för att det inte är omfattningen på utgifter och skatter som är avgörande för tillväxten, utan hur utgifterna används och skatterna utformas. Offentliga utgifter som bidrar till t.ex. ökad sysselsättning och högre utbildningsnivå, s.k. produktiva utgifter, kan öka den ekonomiska effektiviteten om utgifterna finansieras med de minst snedvridande skatterna. I en strategi för inkluderande tillväxt beaktas detta genom åtgärder som främjar både ekonomisk utveckling och en jämnare fördelning av resurser.

Finanspolitiken bidrar också till ekonomisk stabilitet, samtidigt som den bidrar till att minska inkomstskillnader inom landet och mellan regioner. Skatter och sociala trygghetssystem omfördelar en stor andel av inkomsterna i många OECD-länder, men i mindre utsträckning än tidigare. I genomsnitt kompenserar de nu ungefär en tredjedel av skillnaderna i inkomster för skatt och transfereringar.

Med det s.k. växa-stödet för den första anställda har regeringen gjort det enklare för enmansföretag att våga ta steget att anställa en första person. Regeringen avser att utvidga växa-stödet så att fler företagsformer omfattas och har därför remitterat en promemoria med förslag om detta.

Konkurrenskraftiga villkor för små innovationsdrivna företag är också av stor vikt. För att underlätta för dessa företag att rekrytera och behålla nyckelpersoner har regeringen presenterat ett förslag om lättnader i beskattningen av personaloptioner.

För att öka möjligheterna till företagande på landsbygden och öka tillgängligheten till naturområden för allmänheten har ett förslag om sänkt mervärdesskatt för naturguidning, från 25 till 6 procent, remitterats. Naturguider och andra ekoturistföretag är ofta företag med lokal förankring som drivs av människor som bor och verkar i bygden.

Sedan den 1 januari 2017 gäller en lägre energiskattenivå för el som används i större datacenter. Även vissa mindre datacenter är utsatta för internationell konkurrens. Ett förslag om att sänka energiskattenivån även för dessa har därför remitterats. Nedsättningen ska även gälla för värmeföretagens leveranser till bl.a. datorhallar.

Skattereglerna för delägare i fåmansföretag (3:12-reglerna) är av betydelse för incitamenten att starta, driva och utveckla företag. När man utformar reglerna bör man eftersträva en bra balans mellan vikten av fortsatt goda skattemässiga villkor för företagande och entreprenörskap och syftet att förhindra att arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattade kapitalinkomster. Regeringen planerar därför att ändra 3:12-reglerna utifrån dessa utgångspunkter.

Riksdagens mål om att andelen förnybar energi i transportsektorn ska vara minst 10 procent 2020 uppnås med befintliga styrmedel och åtgärder. År 2015 uppgick andelen förnybar energi i transportsektorn till ca 24 procent, enligt en preliminär beräkning från Energimyndigheten. I Europeiska kommissionens utvärdering av Sveriges miljöpolitik konstateras det att skatteuttaget från transportsektorn bör öka för att åstadkomma en mer kraftfull miljöstyrning.

Regeringen har under mandatperioden vidtagit en rad åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser från transporter. Från och med 2017 tillämpas en uppräknings av skattesatserna för bensin och dieselbränsle som utöver indexomräkning via konsumentprisindex även beaktar utvecklingen av BNP.

Därutöver har två förslag remitterats: dels ett förslag om att införa ett bonus–malus-system för nya lätta fordon (Fi2017/01469/S2), dels ett förslag om en reduktionsplikt för minskning av växthusgasutsläpp från bensin och dieselbränsle.

Regeringens åtgärder ska stärka miljöanpassade transportslags konkurrenskraft och bl.a. främja att godstransporter flyttas över från väg till järnväg och sjöfart. Regeringen har gett Trafikanalys i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa ett tillfälligt eko-bonussystem i Sverige i syfte att stimulera överflyttning från väg till sjöfart. Ett förslag om vägslitageskatt för tunga lastbilar har lämnats av Vägslitageskattekommittén (SOU 2017:11) och kommer att beredas vidare. Regeringen avser att arbeta vidare med förslag om

en avläsningsbar och, bl.a. utifrån ett regionalpolitiskt perspektiv, differentierad vägslitageskatt och kommer att återkomma till riksdagen före mandatperiodens slut.

Energikommissionen överlämnade den 9 januari 2017 sitt betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2) till regeringen. Betänkandet bygger på den överenskommelse som i juni 2016 slöts mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. I betänkandet föreslås två nya energipolitiska mål: ett för förnybar elproduktion och ett för energieffektivisering. Ramöverenskommelsen omfattar bl. a. det ovan nämnda målet om 100 procent förnybar elproduktion 2040. Överenskommelsen innebär vidare satsningar på förnybara energikällor, att skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer ska avvecklas och att fastighetsskatten på vattenkraftverk ska sänkas. Skattesänkningarna ska finansieras genom höjningar av energiskatten på el för hushållen och tjänstesektorn. Dessa skatteförslag har lämnats i propositionen Skatteförslag med anledning av energiöverenskommelsen (prop. 2016/17:142). Arbetet med överenskommelsens övriga delar pågår inom Regeringskansliet.

Regeringen har genomfört satsningar på solel i form av investeringsstöd. Regeringen har också föreslagit en ny skattenedsättning som innebär att energiskatten för förnybar el som framställs i mindre anläggningar och förbrukas på framställningsplatsen sänks från 29,5 till 0,5 öre per kilowattimme. Förslaget är det första av de aviserade stegen för att avskaffa energiskatten på förnybar el som framställs i små anläggningar och förbrukas på samma plats som den framställs. Regeringen har även infört en omsättningsgräns för registrering för mervärdesskatt vid 30 000 kronor per år, vilket bl.a. bedöms gynna mikroproducenter av t.ex. solel.

Regeringen har sänkt mervärdesskatten på vissa reparationer och infört en skattereduktion för reparationer av vitvaror i syfte att öka återanvändningen och bidra till den cirkulära ekonomin.

Utredningen om styrmedel för att förebygga uppkomsten av avfall i syfte att främja en cirkulär ekonomi lämnade sitt betänkande (SOU 2017:22) till regeringen den 22 mars 2017. Utredningen har haft i uppdrag att bl.a. analysera vilka hinder som kan finnas i lagstiftningen och vilka styrmedel som behövs för att öka återanvändningen av produkter.

Finansdepartementet har tidigare i år remitterat skatteförslag, utöver de ovan uppräknade, som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2017 och som ingår i de beräkningar av inkomsterna på statens budget för 2018–2020 som riksdagen har beslutat. Remitteringen har gjorts som ett led i beredningen av förslagen i syfte att föreslå riksdagen i budgetpropositionen för 2018 att förslagen genomförs fr.o.m. 2018. Ett sådant förslag är begränsad uppräknning av skiktgränserna för statlig inkomstskatt för 2018.

Finansdepartementet har också remitterat förslag om

- ändrad beräkning av bilförmån
- sänkt skatt för pensionärer

- sänkt skatt för personer med sjukersättning och aktivitetsersättning
- höjd särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
- höjt transporttillägg samt ändring av deklarationstidpunkten för mervärdesskatt i vissa fall
- indexering av miljöskatter
- ändrad beskattning av viss värmeproduktion
- övriga förändringar av energiskatten på el
- sänkta arbetsgivaravgifter för aktiebolag och handelsbolag
- ny lag om minskning av växthusgasutsläpp från bensin och dieselbränsle.

De remitterade förslagen ska granskas av Lagrådet innan de lämnas till riksdagen.

Moderaterna

I partimotion 2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattepolitiken och därefter Moderaternas prioriteringar.

Alliansens prioriteringar: Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, med möjligheter för människor att själva bestämma över sitt liv och sin vardag, där alla får förutsättningar att växa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

Sverige behöver en ny reformagenda. Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. Nya och mer ändamålsenliga anställningsformer krävs för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget bör utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare.

Omfattande skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna, och samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller marginell effekt för att öka sysselsättningen. Sverige riskerar att påtagligt försvagas med en regering som inte vill eller inte orkar genomföra de reformer som krävs.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och jobbskapande behöver drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap hela tiden förbättras. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll; den statliga inkomstskatten omfattar allt fler och företagsskatterna har höjts. Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalskatter och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas. Kraven på aktiekapital bör sänkas, samtidigt som mer offentligt riskkapital riktas om mot tidiga faser för att minska trösklarna för att starta företag.

Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för resten av världen, samtidigt som vi i EU och FN:s klimatkonvention UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) verkar för att effektiva insatser för klimatet

också ska göras i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att förorenaren betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Moderaternas prioriteringar: Moderaterna anför att i deras vårmotion tas två viktiga steg mot att kunna nå jobbmålen. För det första ska det bli mer lönsamt att arbeta genom en bred skattelättnad för alla som arbetar. För det andra ska arbetslinjen stärkas genom en bred bidragsreform i fyra delar.

Moderaterna vill sänka skatten på arbete med 22 miljarder kronor 2018. Det vore den största skattesänkningen sedan jobbskatteavdraget infördes 2006. Skattesänkningen är inriktad mot låga inkomster; skatten på deltidsarbete sänks med upp till 10 procent.

Att regeringen sänkt taket i RUT-avdraget och nu begränsar nystartsjobben gör det svårare för de som har allra svårast att komma in på arbetsmarknaden. Moderaterna vill förstärka nystartsjobben och tredubbla taket i RUT-avdraget för att sänka trösklarna för de som behöver det allra mest och öka antalet enkla jobb.

För att öka möjligheten att lära sig jobbet på jobbet bör en ny tidsbegränsad anställningsform med utbildningsinslag, första-jobbet-anställningen, införas.

För en bättre omställning och ett längre arbetsliv vill Moderaterna sänka anställningskostnader för äldre. Den särskilda löneskatten för äldre avskaffas och jobbskatteavdraget ska dubblas efter det att den anställde fyllt 64 år.

Motionärerna anför att man vill att skatten sänks ytterligare under 2018 för att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer med lägre inkomster. Skatten borde sänkas med upp till 2 500 kronor per år för 1,45 miljoner pensionärer med inkomster upp till 360 000 kronor.

För att särskilt underlätta för små och växande företags rekrytering av kompetent arbetskraft införs nya och mer generösa regler för personaloptioner i tillväxtföretag.

Experter från andra EU-länder ska kunna få personnummer även vid en vistelse i Sverige som är kortare än ett år.

Moderaterna prioriterar effektiva klimatsatsningar och avser därför att stärka de internationella klimatinvesteringarna. Dessutom bör resurser gå till effektiva styrmedel som bidrar till teknikutveckling och förändrat beteende. Därför vill man bl.a. stödja supermiljöbilspremien och införa avdrag för klimatkompensation.

Moderaterna vill införa ett teknikneutralt bonus–malus-system där mer miljöanpassade fordon premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt.

En reformerad kemikalieskatt bör införas.

Regeringen har enligt motionärerna aviserat kraftiga skattehöjningar på avstånd och resor. Det slår särskilt hårt mot landsbygden där bilen ofta är nödvändig för att ta sig till jobb, skola och fritidsaktiviteter. Alla de som är beroende av långa resor för jobb och försörjning ska inte missgynnas för att man bor utanför storstäderna eller långt ifrån en tågstation. Därför avser

Moderaterna att säga nej till flygskatt, höjd fordonsskatt och indexeringen av bensinskatten.

För att öka rörligheten på bostadsmarknaden bör taket för uppskov på inbetalning av skatt vid bostadsförsäljningar slopas permanent och räntan på uppskovet sänkas. Moderaterna föreslår också kraftiga regelförenklningar för att få igång byggandet och öka rörligheten i bostadsbeståndet.

Moderaterna säger nej till regeringens skadliga skattehöjningar på jobb och företagande. De aviserade förslagen om ökad statlig inkomstskatt, en ny flygskatt, höjd skatt på småföretagare och höjd fordonsskatt uppgår till 8 miljarder kronor 2018 och 10 miljarder kronor vid full utbyggnad.

Att motverka skatteflykt och aggressiv skatteplanering är centralt. Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens arbete med att bekämpa skattefusk bör stärkas. Ett prioriterat uppdrag för Skatteverket är att identifiera nya länder som används för skatteflykt.

Sveriges skattesystem bygger till stor del på uppgifter som enskilda individer själva har lämnat in. Konsekvenserna för den som väljer bort att betala skatt ska vara tydliga. Skattetillägget bör därför höjas.

Genomföra begränsade höjningar av konsumtionsskatter kan resurser frigöras till skattesänkningar på arbete samtidigt som genomsnittliga kostnadsökningar för hushållen runt om i Sverige bedöms som små. För att skapa utrymme för prioriterade reformer bör den reducerade momsen höjas från 12 procent till 13 procent. Moderaterna föreslår också att referensräntan vid ränteförmån höjs med 0,5 procentenheter och att skatte- och tulltillägget höjs med 12,5 procentenheter.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) redovisas inte några riktlinjer eller förslag inom utskottets beredningsområde.

Centerpartiet

I partimotion 2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattepolitiken, som redogjorts för under rubriken Moderaterna, s. 8 f i detta betänkande.

Den svenska ekonomin står inför stora strukturella utmaningar. Centerpartiets mål med den ekonomiska politiken är att möta de långvariga strukturella problemen med ett ledarskap som pekar ut de nödvändiga reformer som stärker jobbtillväxten, minskar utanförskapet och ökar resurserna till välfärd och trygghetsskapande åtgärder. Grunden för reformpolitiken är sunda statsfinanser som i högkonjunktur bygger överskott för sämre tider. Att vi når överskotts målet är en förutsättning för att staten på sikt ska kunna utföra sitt uppdrag. Särskilt viktigt är detta då det rådande starka konjunkturläget innefattar både inhemska och internationella nedåtrisker. Centerpartiets förslag i vårmotionen är därför fullt finansierade krona för krona.

Trösklarna in på arbetsmarknaden kan sänkas genom att skattekillen för att anställa minskar och genom ingångsavtal för nyanlända som gör det möjligt för dem att komma in på arbetsmarknaden med något lägre ingångslön under de första åren. De små och växande företagens möjlighet att anställa måste också förstärkas genom sänkta skatter på att anställa och förenklad och sänkt skatt på det aktiva delägandet i företag.

Centerpartiet presenterar i sin motion tre viktiga satsningar för att hela landet ska leva: en stor satsning på regionala järnvägar, sänkt fastighetsskatt för lokaler på landsbygden samt avskrivning av studielån i landsbygdskommuner. Motionärerna föreslår att fastighetsskatten avskaffas under 10 år för den som startar en verksamhet i en lokal på landsbygden som tidigare stått tom.

Centerpartiet avser att återkomma med ett förslag till en ändrad definition av förmånsbilar och beräkning för förmånsvärde.

Centerpartiet vill sänka kostnaderna för att anställa, förenkla reglerna för att starta och driva företag samt göra det billigare att investera i växande företag. Centerpartiet uppmanar arbetsmarknadens parter att ta sitt ansvar och sänka trösklarna för nyanlända genom att skapa ingångsjobb med lägre ingångslöner under en period för de nyanlända som inte får arbete och som efter en tid övergår i jobb med vanliga lönenivåer. Centerpartiet är villigt att sänka såväl inkomstskatterna som arbetsgivaravgifterna för nyanlända i ingångsjobb. Ingångsjobb består således av tre delar: lägre ingångslön, lägre inkomstskatter och lägre arbetsgivaravgifter.

Ett ingångsavdrag införs, som innebär att under de två första åren på svensk arbetsmarknad ska ingen arbetsgivaravgift betalas på den del av lönen som understiger 16 000 kronor per månad. Arbetsgivaravgiften för alla under 18 år slopas.

En ny företagsform, ingångsföretag, införs för riktigt små företag med högst 250 000 kronor i omsättning. Ingångsföretagen ska i stället för vanliga skatter och avgifter betala en schablonmässigt beräknad skatt baserad på omsättningen och med en skattesats på 25 procent.

För att göra denna nya företagsform möjlig i praktiken bör Skatteverket få i uppdrag att ta fram en plattform som tillåter att skatt dras direkt, via en app, vid elektroniska köp.

Fler branscher bör kunna använda kvalificerade personaloptioner. Det bör inte finnas en gräns på att endast företag som är sju år eller yngre får använda kvalificerade personaloptioner.

Utformningen av skattereglerna för delägare i fåmansföretag (3:12-reglerna) bör bygga på principen att företagsamhet är någonting som ska uppmuntras, och reglerna bör därför inte ha en striktare utformning än nödvändigt. Kapitalandelskravet bör slopas. Därtill bör regler för löneuttagskrav, lönebaserat utdelningsutrymme och gränobelopp förenklas.

Investeraravdraget bör vidareutvecklas och dess regler kraftigt förenklas. I ett första steg bör avdragsrätten dubblas till 30 procent och taket höjas till

3 miljoner kronor. Centerpartiet avser att återkomma med förslag om förstärkning av investeraravdraget i framtida budgetmotioner.

Reglerna för generationsväxling måste förbättras ytterligare.

Centerpartiet motsätter sig regeringens höjningar av marginalskatten, och man vill se sänkt skatt för äldre som arbetar. Man avser att i kommande budgetmotioner återkomma med förslag i denna riktning.

Centerpartiet vill se en grön skatteväxling där förorenaren betalar för sin miljöskada och resurserna används till att sänka skatten på jobb och företagande.

Det finns utrymme att förstärka de miljöstyrande styrmedlen genom skatter på bl.a. miljöfarliga kemikalier och förbränning av avfall, genom att omvandla kväveoxidavgiften till en skatt och genom att ta bort existerande undantag från koldioxid- och energiskatter. En miljöavgift på plastpåsar bör införas, och man avser återkomma med förslag om det i kommande budgetmotion.

Centerpartiet säger nej till regeringens flygskatt och kilometerskatt.

Den befintliga möjligheten till skatteavdrag för mikroproduktion av el utvidgas för att enskilda boende i exempelvis en bostadsrättsförening som är andelsägare i mikroproducerad förnybar el ska ges samma möjligheter till skatteavdrag. För att göra det möjligt även för nyare byggnader att kunna nyttja avdraget för att investera i solceller vill Centerpartiet se över reglerna för ROT-avdraget.

Centerpartiet vill utnyttja reglerna för s.k. de minimis-stöd, dvs. stöd av mindre betydelse, till att slopa arbetsgivaravgifterna för mjölkbönder, och man föreslår att arbetsgivaravgiften, under taket för de minimis-stöden, slopas för mjölkbönder. Centerpartiet avser att återkomma med förslag om detta i framtida budgetmotioner.

Återbetalningen av dieselskatten höjs med 50 öre mer än regeringens förslag och permanentas på denna högre nivå, och man avser återkomma med förslag om detta i kommande budgetmotioner. Regeringen måste även indexera återbetalningen för att lantbrukarna inte ska tappa konkurrenskraft.

Kostnaderna för lantbrukare ska sänkas, särskilt kostnaden för att anställa. Egenavgifter, arbetsgivaravgifter och andra skatter på arbete måste således kontinuerligt ses över och sänkas när möjlighet ges.

Centerpartiet vill utreda hur ett antal skatter ska kunna regionaliseras, i ett första steg fastighetsskatten på elproducerande fastigheter.

Skatte- och tulltilläggen för den som lämnar felaktiga uppgifter i sin skatte- eller tulldeklaration bör höjas.

Uppskavsreglerna och reavinstbeskattningen bör reformeras inom ramen för en bredare översyn av skatterna på att köpa, äga och sälja sin bostad.

Liberalerna

I partimotion 2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattepolitiken, som redogjorts för under rubriken Moderaterna, s. 8 f. i detta betänkande.

Sverige behöver en ny genomgripande skattereform. Inriktningen på en ny skattereform ska vara att de skatter som håller jobben och sysselsättningen tillbaka sammantaget tydligt sänks. På sikt vill vi ha ett så lågt skattetryck som möjligt. Skattesänkningarna på arbete bör finansieras genom höjningar av skatt på konsumtion, inte minst miljöskadlig sådan.

Marginalskatten vid medelhöga och höga inkomster ska bli lägre. Därför ska värmskatten avskaffas, brytpunkten tydligt höjas och nivån på det första steget i den statliga skatten sänkas. En del av finansieringen av denna skattereform behöver fasa in över tid. Därför är det rimligt att också delar av sänkningen av den statliga inkomstskatten sker successivt.

Inkomstskatten och den totala beskattningen av de lägsta inkomsterna ska sjunka för att göra högre sysselsättning möjlig. Ytterligare skattesänkningar som breddar arbetsmarknaden ska genomföras.

Bolagsskatten ska i syfte att säkra den svenska konkurrenskraften fortsätta att sänkas. Kapitalinkomstskatten bör däremot ta ett steg mot ökad enhetlighet.

För jobb, tillväxt och snabbväxande företag behöver Sverige erbjuda attraktiva villkor för personaloptioner. Allianspartierna vill gå längre än regeringen och lämnar ett förslag som budgetmässigt uppgår till tre–fyra gånger storleken på regeringens förslag.

Liberalerna har föreslagit långsiktigt nedtrappade ränteavdrag från 30 till 20 procent och sänkt tak från 100 000 kronor till 75 000 kronor. För att säkerställa att en sådan nedtrappning inte får effekt på inhemsk konsumtion genom ökat skattetryck ska den kopplas till sänkt skatt på arbete.

Flyttskatterna ska sänkas genom ett permanent slopat uppskovstak och en slopad räntebeläggning på uppskovsbelopp.

Avgörande för legitimiteten i en samlad reform är att alla både bidrar till finansieringen och får del av fördelarna. Det är därför bl.a. centralt att skillnaden i beskattning mellan löntagare och pensionärer inte ökar. Skatteavdrag för barnfamiljer kan vidare övervägas för att stärka vissa grupper i ljuset av bl.a. höjda konsumtionsskatter.

Under regeringens två första år har en särskild löneskatt för dem som är över 65 år och jobbar införts, och arbetsgivaravgiften för unga har tredubblats. De höjda kostnaderna för att anställa försvårar både inträdet på arbetsmarknaden och tidigarelägger utträdet från den. Den ökning av kostnaden för att anställda personer över 65 år som regeringen införde genom den särskilda löneskatten för äldre bör därför justeras.

RUT-avdraget ska utvidgas samtidigt som reformer för att underlätta regelbördan på området ska övervägas.

För att öka utbudet av lagliga andrahandsbostäder ska skattevillkoren vid andrahandsuthyrning förbättras.

Liberalerna vill se mer av grön skatteväxling och sänka skatten på jobb men höja miljö- och klimatpåverkande skatter och avgifter. Subventioner till fossila bränslen måste successivt tas bort, och skattereduktioner på energi- och koldioxidskatt för diesel inom gruvindustriell verksamhet och inom jordbruket

ska därför slopas. Man vill också införa en läckageskatt för att minska jordbrukets miljöpåverkan.

För att styra konsumtionen mot mer återvinning och förnyelsebara råvaror vill Liberalerna införa en avgift på plastpåsar om 2 kronor per plastpåse.

De som köper bilar med höga utsläpp måste betala för sina utsläpp. Liberalerna står fast vid förslaget på en omvänd miljöbilsbonus, som innebär att bilar som inte är miljöbilar får en förhöjd fordonsskatt.

Reseavdraget ska minskas där det finns en fungerande kollektivtrafik i förhållande till de delar av landet där människor på ett helt annat sätt är beroende av bilen. Man står även fast vid förslaget på en dubbdäcksavgift för att minska det utsläpp av partiklar som användningen av dubbdäck medför.

Liberalerna avvisar regeringens aviserade förslag till flygskatt och vill se en gemensam flygskatt inom EU samt att beskattningen och start- och landningsavgifterna differentieras beroende på typen av bränsle.

Vidare motsätter sig Liberalerna att en s.k. kilometerskatt införs. En sådan skatt skulle innebära avsevärt dyrare transporter och därmed sämre konkurrensvillkor.

Liberalerna är fortsatt kritiska till den energiöverenskommelse som ingåtts mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Överenskommelsen är dyr, dålig för Sverige och saknar klimatnytta. Man är dock positiva till att effektskatten avskaffas och att fastighetsskatten på vattenkraft sänks.

Barnbidraget ska fortsätta vara skattefritt och lika för alla.

Genom en höjd skattereduktion i RUT-avdraget för personer över 80 år ökar de äldres självbestämmande ytterligare.

Skatten för pensionärer bör sänkas ytterligare, och man avser därför att i höstens budgetmotion lägga fram förslag om skattesänkningar som motsvarar dem som regeringen aviserat.

Liberalerna avvisade i höstens budget både det nya statliga filmstödet och höjningen av momsens på film.

För att bidra till en effektiv brottsbekämpning behöver Tullverkets brottsbekämpande uppgift förstärkas. I samband med förstärkningen måste också en översyn göras av regelverket för att säkerställa att tullen kan arbeta effektivt, och man aviserar därför en ytterligare utökning av anslaget till Tullverket på 100 miljoner kronor.

Liberalerna avser att återkomma till hur det går att skapa drivkrafter för tillväxt inom skatteutjämnningssystemet.

Kristdemokraterna

I partimotion 2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattepolitiken, som redogjorts för under rubriken Moderaterna, s. 8 f. i detta betänkande.

Kristdemokraterna vill avskaffa hela skillnaden i beskattning mellan skatt på arbetsinkomster och pensionsinkomster. Jobbskatteavdraget har gjort det

väsentligt mer lönsamt att arbeta. Pension är uppskjuten lön, och den bör därför beskattas som arbetsinkomst.

Denna reform bör genomföras snarast och finansieras ansvarsfullt. Därför föreslås att momsen samtidigt höjs med 1 procentenhet så att momsatserna blir 7, 13 respektive 26 procent.

Kristdemokraterna vill beskatta bankernas skulder – inte löner. Resolutionsavgiften bör höjas från 0,09 till 0,125 procent av det totala avgiftsunderlaget i enlighet med vad regeringen föreslagit i en promemoria. Den förhöjda delen av resolutionsavgiften bör benämnas skatt, eftersom den i allt väsentligt kommer fungera som en sådan, snarare än en avgift.

Idrottsrörelsen har förmånliga skatteregler för föreningar som innebär att de inte behöver betala arbetsgivaravgifter för idrottsutövare, tränare eller tävlingsfunktionärer om ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp. Övriga ideella organisationer borde inkluderas i samma regelverk.

Utöver dessa reformer föreslår Kristdemokraterna följande.

Grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden ska få dubbelt jobbskatteavdrag. Det kan gälla nyanlända, unga och personer som exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukdom har varit borta länge från arbetsmarknaden.

Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga RUT-avdraget till att omfatta fler tjänster och högre takbelopp.

Orimliga skatter på entreprenörer ska motverkas och regelkrånglet minska.

Ett jobbskatteavdrag för föräldrar om 500 kronor per förälder och månad ska införas. För föräldrar till barn som är 0–3 år ska skattereduktionen inte bara omfatta förvärvsinkomster.

För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb ska bl.a. skatten på arbete sänkas.

Taket för uppskov på reavinstskatten tas bort vid köp av ny bostad. Även räntan på uppskovet ska kunna skjutas på framtiden vid köp av ny bostad.

Sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för god konkurrens.

Generellt vill Kristdemokraterna sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet. Man föreslår därför att skattenedsättningen i gruvindustriell verksamhet slopas, att skattebefrielsen för torv tas bort, att en råvaruskatt på textilier införs, att en skatt på plastkassar införs samt att en skatt på förbränning av osorterade sopor införs.

Ett skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer bör återinföras.

Det förslag om flygskatt som diskuteras bör avvisas när det läggs fram i riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att nya, stora och ofinansierade skattesänkningar inte är en väg framåt för att fler ska komma i arbete, få ökad trygghet och förbättrad välfärd.

Den orättvisa pensionärsskatten, som den tidigare borgerliga regeringen införde, måste dock avvecklas steg för steg. Skattesystemet ska utformas så att förorenaren ska betala miljöskador, de externa effekterna ska internaliseras. Den svenska, eller nordiska, modellen är grunden för regeringens politik: full sysselsättning och kollektivavtal, jämbördiga arbetsmarknadsparter som gör upp om lönebildningen, ett socialförsäkringssystem med ersättningar som gör omställningar möjliga, ett utbildningssystem som ger nya livschanser, ett pensionssystem som ger en ekonomiskt trygg ålderdom och en generell och skattefinansierad välfärd. Så byggs ett starkare och mer hållbart Sverige för alla, nu och i framtiden.

Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser utskottets beredningsområde.

Utskottet avstyrker partimotionerna 2016/17:3727 (M), 2016/17:3722 (C), 2016/17:3730 (L) och 2016/17:3728 (KD) i nu aktuella delar.

Stockholm den 18 maj 2017

På skatteutskottets vägnar

Per Åsling

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Åsling (C), Jörgen Hellman (S), Maria Malmer Stenergard (M), Helena Bouveng (M), Olle Felten (SD)*, Lotta Finstorp (M), Adnan Dibrani (S), David Lång (SD)*, Daniel Sestrajcic (V), Larry Söder (KD), Patrik Lundqvist (S), Erik Ezelius (S), Jörgen Warborn (M), Jamal El-Haj (S), Hillevi Larsson (S), Janine Alm Ericson (MP) och Camilla Mårtensen (L).

* Avstår från ställningstagande, se särskilt yttrande.

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Helena Bouveng (M), Lotta Finstorp (M) och Jörgen Warborn (M) anför:

Alliansens prioriteringar: Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, med möjligheter för människor att själva bestämma över sitt liv och sin vardag, där alla får förutsättningar att växa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

Sverige behöver en ny reformagenda. Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. Nya och mer ändamålsenliga anställningsformer krävs för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget bör utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare.

Omfattande skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna, och samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller marginell effekt för att öka sysselsättningen. Sverige riskerar att påtagligt försvagas med en regering som inte vill eller inte orkar genomföra de reformer som krävs.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och jobbskapande behöver drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap hela tiden förbättras. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll; den statliga inkomstskatten omfattar allt fler och företagsskatterna har höjts. Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalskatter och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas. Kraven på aktiekapital bör sänkas, samtidigt som mer offentligt riskkapital riktas om mot tidiga faser för att minska trösklarna för att starta företag.

Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för resten av världen, samtidigt som vi i EU och FN:s klimatkonvention UNFCCC verkar för att effektiva insatser för klimatet också ska göras i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att förorenaren betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Moderaternas prioriteringar: Svensk ekonomi befinner sig i en högkonjunktur. Men trots tillväxtsiffrorna går det inte bra för alla. Allt större grupper ställs utanför välståndökningen. Det handlar både om dem som trots arbete känner att marginalerna är små och dem som trots tillväxten ser sitt utanförskap fördjupas. Trots högkonjunkturen står utsatta grupper, särskilt utrikes födda, längre bort från arbetsmarknaden än någonsin tidigare. Trots att

globaliseringen gett människor och företag nya möjligheter att utvecklas, känner allt fler osäkerhet över framtiden och den egna ekonomin. Om inte vår förmåga att skapa nya jobb stärks riskerar Sverige att tappa i internationell konkurrenskraft.

Vårpropositionen visar på en regering som står handfallen inför de viktiga utmaningar som Sverige står inför. Regeringens politik med stora skatteköningar på arbete, anställning, transporter och företagande riskerar att leda till att Sveriges jobbtillväxt bromsas upp, och den försämrar också möjligheterna till en god integration genom att höja trösklarna in på arbetsmarknaden. Samtidigt gör en alltmer oaktsam hantering av de offentliga finanserna att Sverige står sämre rustat inför nästa lågkonjunktur, vilket riskerar att leda till nedskärningar och arbetslöshet som slår mot de allra svagaste.

När utanförskapet får fäste slår det mot hela samhället. Det kommer Moderaterna aldrig acceptera. Moderaterna har presenterat två mål för jobbpolitiken: vi vill halvera jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda samt skapa förutsättningar för 500 000 nya jobb genom tillväxt och företagande fram till 2025. Det är nödvändigt för att Sverige ska hålla ihop och alla människor ska få känna delaktighet och komma till sin rätt. Men det är också nödvändigt för att värna vår gemensamma välfärd. Varje krona som går till bidrag till någon som egentligen kan och borde jobba är en krona som kunde gått till skola, poliser, sjukvård och omsorg. Hela Sverige ska jobba.

Två viktiga steg tas i vårmotionen mot att kunna nå jobbmålen. För det första ska det bli mer lönsamt att arbeta genom en bred skattelättnad för alla som arbetar. För det andra ska arbetslinjen stärkas genom en bred bidragsreform i fyra delar.

Om fler ska jobba behöver det löna sig bättre att gå från bidrag till arbete. Det är särskilt viktigt i ett välfärdsland som Sverige, där bidragen till dem som inte jobbar är förhållandevis generösa. Det är därför ett problem att det fortfarande lönar sig sämre för låginkomsttagare i Sverige att arbeta än i andra länder. Moderaterna vill sänka skatten på arbete med 22 miljarder kronor 2018. Det vore den största skattesänkningen sedan jobbskatteavdraget infördes 2006. Skattesänkningen är inriktad mot låga inkomster; skatten på deltidsarbete sänks med upp till 10 procent. Normalinkomsttagare som busschaufförer, förskollärare och poliser får behålla nära 500 kronor mer varje månad och lokalvårdare nära 400 kronor mer. På så sätt säkerställer vi att det alltid lönar sig att jobba och att gå från deltid till heltid.

Skattelättnader för dem som arbetar, särskilt riktat mot dem som har låga inkomster, är en internationellt sett vanlig och väl utvärderad reform för att bidra till ökad sysselsättning. Liknande skattelättnader finns exempelvis i Danmark, Finland, Frankrike, Storbritannien, Kanada, Nederländerna och USA, enligt OECD. Skattesänkningen leder både till att människor kan lämna utanförskap och komma i arbete och till att det blir mer lönsamt att arbeta mer. Sammantaget beräknas skattelättnaden enligt gängse modeller ge motsvarande 14 000 nya jobb på sikt. Därmed tas viktiga steg mot målet om 500 000 nya jobb till 2025. Med inriktningen mot låga inkomster kan effekten förväntas

vara större för framför allt de utrikes födda som står långt från arbetsmarknaden. Därmed bidrar skattesänkningen också till att nå målet om att halvera jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda. Ett stort hinder för många som befinner sig i utanförskap är att deras kunskaper inte räcker till på arbetsmarknaden. Trösklarna måste sänkas så att alla i Sverige kan ta steget in på arbetsmarknaden eller komma tillbaka till arbete.

Att fler jobb växer fram för personer med begränsad utbildning är centralt för att bryta utanförskapet. Att regeringen sänkt taket i RUT-avdraget och nu begränsar nystartsjobben gör det svårare för de som har allra svårast att komma in på arbetsmarknaden. Moderaterna vill förstärka nystartsjobben och tredubbla taket i RUT-avdraget för att sänka trösklarna för dem som behöver det allra mest och öka antalet enkla jobb.

Fler vägar in på arbetsmarknaden behöver också skapas. Många arbetsgivare känner osäkerhet inför att anställa personer utan erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden. För att öka möjligheten att lära sig jobbet på jobbet bör en ny tidsbegränsad anställningsform med utbildningsinslag, första-jobbet-anställningen, införas. För långtidsarbetslösa krävs även matchningsanställningar som hjälper arbetssökande och arbetsgivare att matcha behov och kompetens till en låg risk och med ett väl utbyggt stöd. Möjligheterna att rusta sig med ny kunskap måste också förbättras. Den totala tiden som nyanlända kan ingå i etableringsreformen bör utökas från två till tre år. En ny yrkesutbildning bör införas med starkare koppling till anställning. Yrkesvux och lärlingsvux bör byggas ut enligt plan.

För en bättre omställning och ett längre arbetsliv vill Moderaterna sänka anställningskostnader för äldre. Den särskilda löneskatten för äldre avskaffas och vi har dubblerat jobbskatteavdraget efter det att den anställde fyllt 64 år.

I Sverige ska det både löna sig att arbeta och att ha arbetat. När ekonomin stärks ska pensionärer få ta del av det. Moderaterna har redan medverkat till sänkt skatt för pensionärer vid fem tillfällen sedan 2006. År 2018 vill vi att skatten sänks ytterligare för att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer med lägre inkomster. Skatten sänks med upp till 2 500 kronor per år för 1,45 miljoner pensionärer med inkomster upp till 360 000 kronor.

Det ska vara enkelt att starta företag i Sverige. Kravet på aktiekapital bör halveras från 50 000 till 25 000 kronor, och rätten till tjänstledighet för att starta företag bör förlängas till minst ett år. Moderaterna föreslår också riktade satsningar på företagsrådgivning till utrikes födda. Möjligheterna att anställa personal från andra länder bör förbättras genom att ett mål på 30 dagar införs för Migrationsverkets handläggningstider vid arbetskraftsinvandring. För att särskilt underlätta för små och växande företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill vi införa nya och mer generösa regler för personaloptioner i tillväxtföretag. För att särskilt underlätta för små och växande företags rekrytering av kompetent arbetskraft införs nya och mer generösa regler för personaloptioner i tillväxtföretag.

Experter från andra EU-länder ska kunna få personnummer även vid en vistelse i Sverige som är kortare än ett år.

Vetenskap, tillväxt och innovation är grunden för att klara världens utmaningar på miljö- och klimatområdet. Moderaterna prioriterar effektiva klimatsatsningar och avser därför att stärka de internationella klimatinvesteringarna. Dessutom bör resurser gå till effektiva styrmedel som bidrar till teknikutveckling och förändrat beteende. Därför vill vi bl.a. stödja supermiljöbilspremierna och införa avdrag för klimatkompensation. Vi vill införa ett teknikneutralt bonus-malus-system där mer miljöanpassade fordon premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt.

En väl utformad kemikalieskatt kan både bidra till att stärka miljöstyrningen och samtidigt inbringa skatteinkomster för att stärka det finansiella sparandet. Den utformning av kemikalieskatten som regeringen nu inför uppfyller inte dessa kriterier utan fungerar enbart som en straffskatt på vitvaror och hemelektronik. Moderaterna vill därför på sikt se en annan utformning av kemikalieskatten än den som regeringen har infört.

Regeringen har aviserat kraftiga skattehöjningar på avstånd och resor. Detta slår särskilt hårt mot landsbygden, där bilen ofta är nödvändig för att ta sig till jobb, skola och fritidsaktiviteter. Alla de som är beroende av långa resor för jobb och försörjning ska inte missgynnas för att man bor utanför storstäderna eller långt ifrån en tågstation. Därför avser Moderaterna att säga nej till flygskatt, höjd fordonsskatt och indexeringen av bensinskatten.

Bostadskrisen i Sverige är ett allvarligt problem som begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning och företagans möjlighet att växa. För att öka rörligheten på bostadsmarknaden bör taket för uppskov på inbetalning av skatt vid bostadsförsäljningar slopas permanent och räntan på uppskovet sänkas. Moderaterna föreslår också kraftiga regelförenklingar för att få igång byggandet och öka rörligheten i bostadsbeståndet.

Moderaterna säger nej till regeringens skadliga skattehöjningar på jobb och företagande. De aviserade förslagen om ökad statlig inkomstskatt, en ny flygskatt, höjd skatt på småföretagare och höjd fordonsskatt uppgår till 8 miljarder kronor 2018 och 10 miljarder kronor vid full utbyggnad.

Att motverka skatteflykt och aggressiv skatteplanering är centralt. Enligt Skatteverket försvinner varje år minst 46 miljarder kronor i skatt. Sedan 2006 har över 40 internationella skatteavtal passerat riksdagens bord och lett till ett kraftigt ökat nettoinflöde av kapital från länder med vilka Sverige har avtal. Men det går inte att luta sig tillbaka; skatteflykten riskerar att hitta nya vägar. Därför bör Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens arbete med att bekämpa skattefusk stärkas. Ett prioriterat uppdrag för Skatteverket är att identifiera nya länder som används för skatteflykt.

Sveriges skattesystem bygger till stor del på uppgifter som enskilda individer själva har lämnat in. Konsekvenserna för den som väljer bort att betala skatt ska vara tydliga. Skattetillägget bör därför höjas.

Genom begränsade höjningar av konsumtionskatter kan resurser frigöras till skattesänkningar på arbete samtidigt som de genomsnittliga kostnadsökningarna för hushållen runt om i Sverige bedöms som små. För att skapa

utrymme för prioriterade reformer bör den reducerade momsen höjas från 12 procent till 13 procent. Att höja momsen med 1 procentenhet medför en ökad månadskostnad med ca 30 kronor för en person som tjänar 25 000 kronor i månaden. Moderaterna föreslår också att referensräntan vid ränteförmån höjs med 0,5 procentenheter och att skatte- och tulltillägget höjs med 12,5 procentenheter.

Vi tillstyrker att Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa berör skattepolitiken godkänns.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

Per Åsling (C) anför:

Alliansens prioriteringar: Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, med möjligheter för människor att själva bestämma över sitt liv och sin vardag, där alla får förutsättningar att växa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

Sverige behöver en ny reformagenda. Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. Nya och mer ändamålsenliga anställningsformer krävs för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget bör utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare.

Omfattande skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna, och samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller marginell effekt för att öka sysselsättningen. Sverige riskerar att påtagligt försvagas med en regering som inte vill eller inte orkar genomföra de reformer som krävs.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och jobbskapande behöver drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap hela tiden förbättras. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll; den statliga inkomstkatten omfattar allt fler och företagsskatterna har höjts. Den statliga inkomstkatten bör omfatta färre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalskatter och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas. Kraven på aktiekapital bör sänkas, samtidigt som mer offentligt riskkapital riktas om mot tidiga faser för att minska trösklarna för att starta företag.

Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för resten av världen, samtidigt som vi i EU och FN:s klimatkonvention UNFCCC verkar för att effektiva insatser för klimatet också ska göras i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att förorenaren betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Centerpartiets prioriteringar: Den svenska ekonomin står inför stora strukturella utmaningar. Centerpartiets mål med den ekonomiska politiken är

att möta de långvariga strukturella problemen med ett ledarskap som pekar ut de nödvändiga reformer som stärker jobbtillväxten, minskar utanförskapet och ökar resurserna till välfärd och trygghetsskapande åtgärder. Grunden för reformpolitiken är sunda statsfinanser som i högkonjunktur bygger överskott för sämre tider. Att vi når överskottsmålet är en förutsättning för att staten på sikt ska kunna utföra sitt uppdrag. Särskilt viktigt är detta då det rådande starka konjunkurläget innefattar både inhemska och internationella nedåtrisker. Centerpartiets förslag i vårmotionen är därför fullt finansierade krona för krona.

Trösklarna in på arbetsmarknaden kan sänkas genom att skattekillen för att anställa minskar och genom ingångsavtal för nyanlända som gör det möjligt för dem att komma in på arbetsmarknaden med något lägre ingångslön under de första åren. De små och växande företagens möjlighet att anställa måste också förstärkas genom sänkta skatter på att anställa och förenklad och sänkt skatt på det aktiva delägandet i företag.

Sverige måste fortsätta att vara ett föredöme som visar att det går att förena minskade utsläpp och ökad tillväxt. Det effektivaste sättet är att med kraftfulla styrmedel låta förorenaren betala och använda intäkterna till att sänka skatten på arbete, företagande och miljövänliga alternativ.

Fastighetsskatten avskaffas under 10 år för den som startar en verksamhet i en lokal på landsbygden som tidigare stått tom.

Centerpartiet avser att återkomma med ett förslag till en ändrad definition av förmånsbilar och beräkning för förmånsvärde.

Centerpartiet vill sänka kostnaderna för att anställa, förenkla reglerna för att starta och driva företag samt göra det billigare att investera i växande företag. Centerpartiet uppmanar arbetsmarknadens parter att ta sitt ansvar och sänka trösklarna för nyanlända genom att skapa ingångsjobb med lägre ingångslöner under en period för de nyanlända som inte får arbete och som efter en tid övergår i jobb med vanliga lönenivåer. Centerpartiet är villigt att sänka såväl inkomstskatterna som arbetsgivaravgifterna för nyanlända i ingångsjobb. Ingångsjobb består således av tre delar: lägre ingångslön, lägre inkomstskatter och lägre arbetsgivaravgifter.

Ett ingångsavgift införs, som innebär att under de två första åren på svensk arbetsmarknad ska ingen arbetsgivaravgift betalas på den del av lönen som understiger 16 000 kronor per månad. Arbetsgivaravgiften för alla under 18 år slopas.

En ny företagsform, ingångsföretag, införs för riktigt små företag med högst 250 000 kronor i omsättning. Ingångsföretagen ska i stället för vanliga skatter och avgifter betala en schablonmässigt beräknad skatt baserad på omsättningen och med en skattesats på 25 procent.

För att göra denna nya företagsform möjlig i praktiken bör Skatteverket få i uppdrag att ta fram en plattform som tillåter att skatt dras direkt, via en app, vid elektroniska köp.

Fler branscher bör kunna använda kvalificerade personaloptioner. Det bör inte finnas en gräns på att endast företag som är sju år eller yngre får använda kvalificerade personaloptioner.

Utformningen av skattereglerna för delägare i fåmansföretag (3:12-reglerna) bör bygga på principen att företagsamhet är någonting som ska uppmuntras, och reglerna bör därför inte ha en striktare utformning än nödvändigt. Kapitalandelskravet bör slopas. Därtill bör regler för löneuttagskrav, lönebaserat utdelningsutrymme och gränsbelopp förenklas.

Investeraravdraget bör vidareutvecklas och dess regler kraftigt förenklas. I ett första steg bör avdragsrätten dubbleras till 30 procent och taket höjas till 3 miljoner kronor. Centerpartiet avser att återkomma med förslag om förstärkning av investeraravdraget i framtida budgetmotioner.

Reglerna för generationsväxling måste förbättras ytterligare.

Centerpartiet motsätter sig regeringens höjningar av marginalskatten, och man vill se sänkt skatt för äldre som arbetar. Man avser att i kommande budgetmotioner återkomma med förslag i denna riktning.

Reglerna för generationsväxling i företag måste förbättras ytterligare.

Centerpartiet vill se en grön skatteväxling där förearen betalar för sin miljöskada och resurserna används till att sänka skatten på jobb och företagande.

Det finns utrymme att förstärka de miljöstyrande styrmedlen genom skatter på bl.a. miljöfarliga kemikalier och förbränning av avfall, genom att omvandla kväveoxidavgiften till en skatt och genom att ta bort existerande undantag från koldioxid- och energiskatter. En miljöavgift på plastpåsar bör införas, och man avser återkomma med förslag om det i kommande budgetmotion.

Centerpartiet säger nej till regeringens flygskatt och kilometerskatt.

Den befintliga möjligheten till skatteavdrag för mikroproduktion av el utvidgas för att enskilda boende i exempelvis en bostadsrättsförening som är andelsägare i mikroproducerad förnybar el ska ges samma möjligheter till skatteavdrag. För att göra det möjligt även för nyare byggnader att kunna nyttja avdraget för att investera i solceller vill Centerpartiet se över reglerna för ROT-avdraget.

Centerpartiet vill utnyttja reglerna för s.k. de minimis-stöd till att slopa arbetsgivaravgifterna för mjölkbönder, och man föreslår att arbetsgivaravgiften, under taket för de minimis-stöden, slopas för mjölkbönder. Centerpartiet avser att återkomma med förslag om detta i framtida budgetmotioner.

Återbetalningen av dieselskatten höjs med 50 öre mer än regeringens förslag och permanentas på denna högre nivå, och man avser återkomma med förslag om detta i kommande budgetmotioner. Regeringen måste även indexera återbetalningen för att lantbrukarna inte ska tappa konkurrenskraft.

Kostnaderna för lantbrukare ska sänkas, särskilt kostnaden för att anställa. Egenavgifter, arbetsgivaravgifter och andra skatter på arbete måste således kontinuerligt ses över och sänkas när möjlighet ges.

Centerpartiet vill utreda hur ett antal skatter ska kunna regionaliseras, i ett första steg fastighetsskatten på elproducerande fastigheter.

Skatte- och tulltilläggen för den som lämnar felaktiga uppgifter i sin skatte- eller tulldeklaration bör höjas.

Uppskovsreglerna och reavinstbeskattningen bör reformeras inom ramen för en bredare översyn av skatterna på att köpa, äga och sälja sin bostad.

Jag tillstyrker att Centerpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa berör skattepolitiken godkänns.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (L)

Camilla Mårtensen (L) anför:

Alliansens prioriteringar: Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, med möjligheter för människor att själva bestämma över sitt liv och sin vardag, där alla får förutsättningar att växa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

Sverige behöver en ny reformagenda. Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. Nya och mer ändamålsenliga anställningsformer krävs för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget bör utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare.

Omfattande skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna, och samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller marginell effekt för att öka sysselsättningen. Sverige riskerar att påtagligt försvagas med en regering som inte vill eller inte orkar genomföra de reformer som krävs.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och jobbskapande behöver drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap hela tiden förbättras. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll; den statliga inkomstskatten omfattar allt fler och företagsskatterna har höjts. Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalskatter och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas. Kraven på aktiekapital bör sänkas, samtidigt som mer offentligt riskkapital riktas om mot tidiga faser för att minska trösklarna för att starta företag.

Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för resten av världen, samtidigt som vi i EU och FN:s klimatkonvention UNFCCC verkar för att effektiva insatser för klimatet också ska göras i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att förorenaren betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Liberalernas prioriteringar: Sverige behöver en ny genomgripande skattereform. Inriktningen på en ny skattereform ska vara att de skatter som håller jobben och sysselsättningen tillbaka sammantaget tydligt sänks. På sikt vill vi ha ett så lågt skattetryck som möjligt. Skattesänkningarna på arbete bör finansieras genom höjningar av skatt på konsumtion, inte minst miljöskadlig sådan.

Marginalskatten vid medelhöga och höga inkomster ska bli lägre. Därför ska värmskatten avskaffas, brytpunkten tydligt höjas och nivån på det första steget i den statliga skatten sänkas. Det är rimligt att också delar av sänkningen av den statliga inkomstskatten sker successivt.

Sänkt skatt på arbete är ett led i att bryta den svenska arbetslöshetens struktur, med betydande sysselsättningsproblem för ungdomar med låg utbildning, utlandsfödda och personer med funktionsnedsättning. Inkomstskatten och den totala beskattningen av de lägsta inkomsterna ska sjunka för att göra högre sysselsättning möjlig. Ytterligare skattesänkningar som breddar arbetsmarknaden ska genomföras.

Bolagsskatten är en central skatt för svensk konkurrenskraft och för tillväxten hos företag i vårt land. Bolagsskatten är också en av de faktorer som avgör var globala företag väljer att etablera verksamhet. Bolagsskatten ska i syfte att säkra den svenska konkurrenskraften fortsätta att sänkas. Kapitalinkomstskatten bör däremot ta ett steg mot ökad enhetlighet.

För jobb, tillväxt och snabbväxande företag behöver Sverige erbjuda attraktiva villkor för personaloptioner.

Liberalerna har föreslagit långsiktigt nedtrappade ränteavdrag från 30 till 20 procent och sänkt tak från 100 000 kronor till 75 000 kronor. För att säkerställa att en sådan nedtrappning inte får effekt på inhemsk konsumtion genom ökat skattetryck ska den kopplas till sänkt skatt på arbete.

Rörligheten på bostadsmarknaden måste öka. Den svenska fastighetsbeskattningen präglas av mycket höga skatter vid försäljning och inköp av bostäder. Flyttskatterna ska därför sänkas genom ett permanent slopat uppskovstak och en slopad räntebeläggning på uppskovsbelopp.

Avgörande för legitimiteten i en samlad reform är att alla både bidrar till finansieringen och får del av fördelarna. Det är därför bl.a. centralt att skillnaden i beskattning mellan löntagare och pensionärer inte ökar. Skatteavdrag för barnfamiljer kan vidare övervägas för att stärka vissa grupper i ljuset av bl.a. höjda konsumtionsskatter.

När flera skattebaser framöver bör beskattas lägre behöver det totala uttaget av konsumtionsskatter bli högre. Även om enskilda skattehöjningar måste vägas mot deras inverkan på företagets konkurrenskraft och deras effekter i vardagen, finns det möjlighet att både höja flertalet miljöskatter och bredda miljöskatteunderlaget. Att sänka skatten på jobb och företagande kräver finansiering genom motsvarande skattehöjningar. Det kan åstadkommas genom att de olika moms nivåerna justeras något uppåt eller görs mer enhetliga. Den kommunala fastighetsavgiften kan höjas. Det totala uttaget av

miljö- och klimatskatter kan också öka jämfört med i dag. Bland de skattebaser som kan beskattas hårdare är exempelvis fordon och kemikalier.

Under regeringens två första år har en särskild löneskatt för dem som är över 65 år och jobbar införts, och arbetsgivaravgiften för unga har tredubblats. De höjda kostnaderna för att anställa försvårar både inträdet på arbetsmarknaden och tidigarelägger utträdet från den. Den ökning av kostnaden för att anställda personer över 65 år som regeringen införde genom den särskilda löneskatten för äldre bör därför justeras.

Regeringen har valt att försämra de ekonomiska förutsättningarna för ROT- och RUT-tjänster. Försämringarna av RUT-avdraget har särskilt drabbat kvinnor eftersom de i större utsträckning än män driver och verkar inom företag i RUT-branschen. RUT-företagen har också visat sig vara värdefulla för integrationen och en väg in på arbetsmarknaden för utrikes födda. RUT-avdraget ska därför utvidgas samtidigt som reformer för att underlätta regelbördan på området ska övervägas.

Den svenska fastighetsbeskattningen präglas av mycket höga skatter vid försäljning och inköp av bostäder. Flyttskatterna ska därför sänkas genom ett permanent slopat uppskovstak och en slopad räntebeläggning på uppskovsbelopp.

För att öka utbudet av lagliga andrahandsbostäder ska skattevillkoren vid andrahandsuthyrning förbättras.

Vi vill se mer av grön skatteväxling. Vi vill sänka skatten på jobb men höja miljö- och klimatpåverkande skatter och avgifter. Subventioner till fossila bränslen måste successivt tas bort, och skattereduktioner på energi- och koldioxidskatt för diesel inom gruvindustriell verksamhet och inom jordbruket ska därför slopas. Vi vill också införa en läckageskatt för att minska jordbrukets miljöpåverkan.

För att styra konsumtionen mot mer återvinning och förnyelsebara råvaror vill vi införa en avgift på plastpåsar om 2 kronor per plastpåse. Vi står fast vid förslaget på en omvänd miljöbilsbonus.

Reseavdraget ska minskas där det finns en fungerande kollektivtrafik i förhållande till de delar av landet där människor på ett helt annat sätt är beroende av bilen. Vi står även fast vid förslaget på en dubbdäcksavgift för att minska det utsläpp av partiklar som användningen av dubbdäck medför.

Liberalerna avvisar regeringens aviserade förslag till flygskatt eftersom den förväntade klimatnyttan uteblir. Vi vill se en gemensam flygskatt inom EU samt att beskattningen och start- och landningsavgifter differentieras beroende på typen av bränsle.

Liberalerna motsätter sig att en s.k. kilometerskatt införs. En sådan skatt skulle innebära avsevärt dyrare transporter och därmed sämre konkurrensvillkor. Den påverkar industrin, företagandet och jobben negativt och hämmar den regionala tillväxten.

Vi är fortsatt kritiska till den energiöverenskommelse som ingåtts mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Överenskommelsen är dyr och dålig för Sverige och saknar

klimatnytta. Vi är dock positiva till att effektskatten avskaffas och att fastighetsskatten på vattenkraft sänks.

Barnbidraget ska fortsätta vara skattefritt och lika för alla.

Genom en höjd skattereduktion i RUT-avdraget för personer över 80 år ökar de äldres självbestämmande ytterligare. Vi anser att skatten för pensionärer bör sänkas ytterligare. Vi avser därför att i höstens budgetmotion lägga fram förslag om skattesänkningar som motsvarar dem som regeringen aviserat.

Liberalerna avvisade i höstens budget både det nya statliga filmstödet och höjningen av moms på film. Film är kultur och bör beskattas som kultur.

För att bidra till en effektiv brottsbekämpning behöver Tullverkets brottsbekämpande uppgift ytterligare förstärkas. I samband med förstärkningen måste också en översyn göras av regelverket för att säkerställa att tullen kan arbeta effektivt.

Jag tillstyrker att Liberalernas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa berör skattepolitiken godkänns.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Larry Söder (KD) anför:

Alliansens prioriteringar: Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, med möjligheter för människor att själva bestämma över sitt liv och sin vardag, där alla får förutsättningar att växa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

Sverige behöver en ny reformagenda. Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. Nya och mer ändamålsenliga anställningsformer krävs för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget bör utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare.

Omfattande skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna, och samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller marginell effekt för att öka sysselsättningen. Sverige riskerar att påtagligt försvagas med en regering som inte vill eller inte orkar genomföra de reformer som krävs.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och jobbskapande behöver drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap hela tiden förbättras. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll; den statliga inkomstskatten omfattar allt fler och företagsskatterna har höjts. Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalskatter och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas. Kraven på aktiekapital bör sänkas, samtidigt som mer offentligt riskkapital riktas om mot tidiga faser för att minska trösklarna för att starta företag.

Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för resten av världen, samtidigt som vi i EU och FN:s klimatkonvention UNFCCC verkar för att effektiva insatser för klimatet också ska göras i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att förorenaren betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Kristdemokraternas prioriteringar: Kristdemokraternas vårmotion 2017 bygger på en ekonomisk politik som vill skapa tillit och trygghet för alla. Det svenska samhället bygger på att var och en, utifrån sin förmåga, tar ansvar för sig själv och bidrar till det gemensamma. Det gör det möjligt för oss att gemensamt hjälpa dem som inte kan arbeta. Höga skatter och kostnader för att anställa försvarar för många att hitta ett jobb. Internationella bedömare pekar även på höga trösklar i form av höga ingångslöner och kvalifikationskrav också för jobb som inte kräver lång utbildning. Därför har vi föreslagit introduktionsanställningar som gör det möjligt med en lägre ingångslön. Därtill vill vi ge dubbelt jobbskatteavdrag till utsatta grupper på arbetsmarknaden. Tillsammans med utökat antal platser på yrkesutbildningen skapar vi en jobbpolitik som sänker trösklarna in på arbetsmarknaden och ökar möjligheterna att få ett jobb. Det är en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och tillit samt underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete.

På skatteområdet har vi följande förslag. Vi vill avskaffa hela skillnaden i beskattning mellan skatt på arbetsinkomster och pensionsinkomster. Jobbskatteavdraget har gjort det väsentligt mer lönsamt att arbeta. För att reformen skulle bli tillräckligt stor för att bidra substantiellt till att bryta utanförskapet lade vi fokus på drivkrafter att gå från utanförskap till arbete eller öka sin arbetstid. Pensionärer fick därför inte del av den stora skattelättnaden. Reformerna var också angelägna för att säkra framtidens pensioner som över tid avgörs av sysselsättningen. Det är dock viktigt att steg för steg sluta skattegapet mellan pension och arbetsinkomst. Skillnaden i beskattning bör tas bort helt. Pension är uppskjuten lön och den bör därför beskattas som arbetsinkomst. Denna reform bör genomföras snarast och finansieras ansvarsfullt. Vi föreslår därför att momsens samtidigt höjs med 1 procentenhet så att momsattserna blir 7, 13 respektive 26 procent.

Vi anser också att det är rimligt att införa en mindre bankskatt som leder till mer ansvarsfullt lånande och som i övrigt har klart begränsade negativa effekter jämfört med andra skattehöjningar. Därför bör resolutionsavgiften höjas från 0,09 till 0,125 procent av det totala avgiftsunderlaget i enlighet med vad regeringen föreslagit i en promemoria. Den förhöjda delen av resolutionsavgiften bör benämnas skatt, eftersom den i allt väsentligt kommer att fungera som en sådan, snarare än en avgift.

Idrottsrörelsen har förmånliga skatteregler för föreningar som innebär att dessa inte behöver betala arbetsgivaravgifter för idrottsutövare, tränare eller tävlingsfunktionärer om ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp.

Övriga ideella organisationer borde inkluderas i samma regelverk för att stödja deras viktiga arbete som gagnar inte minst ungdomar.

Utöver dessa reformer föreslår vi dessutom dubbelt jobbskatteavdrag för grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden – nyanlända, unga och personer som exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukdom har varit borta länge från arbetsmarknaden. Vi föreslår att det dubbla jobbskatteavdraget, som finns i dag för de som är 65 år eller äldre, utvecklas till att gälla grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Förslaget innebär en skattelättnad för unga under 25, med en förlängning för de som tar en akademisk examen och börjar arbeta innan de fyller 25, för nyanlända under de första fem åren i Sverige och för personer som kommer från långvarig arbetslöshet eller sjukskrivning. Det dubbla jobbskatteavdraget ges fullt ut upp till arbetsinkomster på 18 000 kronor och trappas sedan successivt ned för månadsinkomster upp till 26 000 kronor. För inkomster över 26 000 kronor ges ordinarie jobbskatteavdrag.

Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga RUT-avdraget till att omfatta fler tjänster och högre takbelopp.

Orimliga skatter på entreprenörer ska motverkas och regelkrånglet minska.

Vi föreslår ett jobbskatteavdrag för föräldrar om 500 kronor per förälder och månad. För föräldrar till barn som är 0–3 år ska skattereduktionen inte bara omfatta förvärvsinkomster.

Det förslag om flygskatt som diskuteras bör avvisas när det läggs fram i riksdagen. För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb vill vi kristdemokrater bl.a. sänka skatten på arbete.

Taket för uppskov på reavinstskatten tas bort vid köp av ny bostad. Även räntan på uppskovet ska kunna skjutas på framtiden vid köp av ny bostad. På så sätt tvingas inte vinsten vid försäljning fram till beskattning om man köper en ny bostad, utan både reavinstskatt och uppskovsränta betalas när personen inte längre gör något uppskov.

Sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för god konkurrens.

Vi kristdemokrater har länge drivit på för en grön skatteväxling. Generellt vill vi sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet. Kristdemokraterna föreslår därför slopad skattenedsättning i gruvindustriell verksamhet, att skattebefrielsen för torv tas bort, att en råvaruskatt på textilier införs, att en skatt på plastkassar införs samt att en skatt införs på förbränning av osorterade sopor.

Slutligen vill vi återinföra ett skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer.

Jag tillstyrker att Kristdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa berör skattepolitiken godkänns.

Särskilt yttrande

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

Olle Felten (SD) och David Lång (SD) anför:

Sverigedemokraternas syn är att Tullverket står inför mycket stora utmaningar, som inte återspeglar sig i regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Å ena sidan har Tullverket ett stort sparbeting som grundas på en flerårig anslagsminskning. Tullverkets beräkning av effekterna av denna utveckling är att man, trots en nerdragning med hela 135 årsarbetskrafter, kommer att ha ett underskott på 42 miljoner kronor 2019. Å andra sidan ser vi en kraftig ökning av den grova organiserade brottsligheten, där handel med insmugglade varor som narkotika, vapen och alkohol utgör stora samhällsfarliga inslag.

Regeringen har uppenbarligen inte tagit de signaler som Tullverket förmedlat i detta avseende på allvar, vilket oroar oss i hög grad. Resultatet kommer att bli försämrad service till företagen, försämrad kontrollverksamhet genom minskad aktivitet inom området tullrevision och klarering samt även försämrad utbildningsverksamhet. Denna ekvation går inte ihop. Tullverket måste få en generell höjd ram för att det ska vara möjligt att ens behålla nuvarande nivå på verksamheten.

En viktig satsning inom Tullverket är att återställa delar av de verksamhetsinskränkande nerdragningar som tvingats fram på grund av för låga anslag till den mycket omfattande systemutveckling som krävs för att anpassa Sverige till den nya unionstullkodexen. Eftersom utvecklingsarbetet inte beräknas vara klart förrän tidigast 2018 och de nya rutinerna kommer att kräva en omfattande uppföljnings- och utbildningsverksamhet för att allt ska kunna fungera på ett tillfredsställande sätt, menar vi att Tullverket för detta ändamål bör kompenseras med ytterligare medel för utveckling och efterarbete samt utbildning under tiden 2017 till 2020. Nivån på dessa tillskott bör täcka de faktiska merkostnader som Tullverket drabbas av för att kunna slutföra utvecklingsarbetet och samtidigt förvalta både de nya och de gamla systemen under den övergångsperiod som krävs för att successivt implementera det nya uppdraget Elektronisk tull.

Behovet av personalförstärkning inom området gränsskydd accentueras ytterligare genom ny lagstiftning, t.ex. de ökade befogenheter vid inre gräns avseende explosiva varor som hanteras i proposition 2016/17:169.

Eftersom vi i vår följdmotion till regeringens ekonomiska vårproposition inte har presenterat några förslag inom skatteutskottets beredningsområde, väljer vi att inte delta i beslutet om yttrande till finansutskottets ärende. I stället framför vi vår syn i detta särskilda yttrande.

BILAGA 3

Protokoll från öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2017

Tisdagen den 16 maj, kl. 9.00–11.00

Inbjudna talare:

- Professor Harry Flam, Finanspolitiska rådets ordförande
- Finansminister Magdalena Andersson

Ordföranden: Klockan är slagen lite drygt 9.00. Alla är hjärtligt välkomna till finansutskottets öppna utfrågning med anledning av Finanspolitiska rådets rapport Penningpolitiken 2017. Den är en del av uppföljningen av den förda finanspolitiken men också en del av utskottets beredning av regeringens ekonomiska vårproposition som vi populärt kallar för vårbudgeten.

Dagens utfrågning kommer att gå till på så sätt att rådets ordförande Harry Flam inleder och presenterar rådets rapport. Därefter får finansministern möjlighet att kommentera, och sedan blir det tid för frågor från utskottets ledamöter och ersättare. Först går ordet till Harry Flam, som är välkommen hit. Varsågod.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Vi är tacksamma för att få chansen att komma hit och presentera rapporten och också att få frågor från utskottets ledamöter och förhoppningsvis diskussion.

Årets rapport handlar egentligen om fyra olika saker. Jag ska presentera tre olika saker här på skärmen.

Den första avdelningen gäller finanspolitiken. Där konstaterar vi först att vi befinner oss i en högkonjunktur. Vi har varit i en högkonjunktur i ett två år, och vi ser framför oss ett par goda år till. Vi ser också att resursutnyttjandet blir alltmer ansträngt.

Vi har några siffror här som visar på hur läget ser ut. På översta raden ser ni vårpropositionen där regeringen tror årets tillväxt blir 2,9 procent. Vad KI och Riksbanken tror om läget är ungefär likadant, knappt 3 procent. Även nästa år, 2018, verkar bli ett bra ekonomiskt år.

Kanske lika intressant är siffrorna för bnp-gapet, ett mått på resursutnyttjandet i ekonomin. De positiva siffrorna visar att resursutnyttjandet ligger över vad som är långsiktigt hållbart. Vi har en högkonjunktur. Regeringen säger att gapet i år är 0,5 procent medan KI och Riksbanken har tydligt högre skattningar av resursutnyttjandet, bnp-gap på 1 procent och 1,3 procent.

I det här läget kan vi konstatera att det strukturella sparandet, det konjunkturjusterade sparandet, ligger tydligt under vad gällande överskottsmål kräver trots att ekonomin befinner sig i en högkonjunktur. Vi

konstaterar att i detta läge från 2016 till 2017 väljer regeringen att fatta beslut om försvagningar av de offentliga finanserna med totalt 22 miljarder kronor.

Den här bilden visar hur det ser ut med hjälp av staplar. Om ni tittar på 2017 ser ni att både det strukturella och det faktiska finansiella sparandet beräknas ligga på 0,3 procent av bnp i år. Det kommer även nästa år att ligga under 1 procent, som ju är målet för sparandet över en konjunkturcykel.

Vi utvärderar finanspolitiken efter det strukturella sparandet, som ger ögonblicksbilden av var ekonomin befinner sig när det gäller sparandet. Men vi tittar också bakåt för att se hur överskottsmålet har uppfyllts.

Den här bilden visar vad som har varit för handen de senaste åren. Om ni tittar på kurvan 2016 ser ni att kurvan ligger på ett värde på minus 0,5. Det betyder att den åttaårsperiod som slutar 2005 har ett genomsnittligt finansiellt sparande på minus 0,5 procent. Det är alltså 1½ procent under överskottsmålet. Det är alltså perioden 2009–2016.

Går vi till vänster på kurvan ser vi att för varje åttaårsperiod bak till 2012 har det varit på samma sätt. Sparandet under en åttaårsperiod ligger under överskottsmålet. Går vi framåt den streckade linjen ser vi att det kommer att vara fallet till periodens slut 2020, för den period som vi har prognoser. Även där ligger sparandet under det gällande överskottsmålet, ska jag tillägga.

Vi menar att den bild som jag ger här av det strukturella sparandet och det finansiella sparandet inte är förenlig med det finanspolitiska ramverket.

Jag går över till arbetsmarknaden som är ett stort problem i svensk ekonomi, som vi väl känner till. Vi konstaterar först att Sverige har ett högre arbetskraftsdeltagande och en högre sysselsättningsgrad än alla andra EU-länder. Det ser vi på den här bilden.

Om ni tittar på den röda stapeln längst till höger ser ni att arbetskraftsdeltagandet ligger på över 80 procent, och sysselsättningsgraden ligger på ungefär 75–76 procent. Det är bäst i EU. Snittet ges av den gula stapeln. Det ska vi naturligtvis vara glada och tacksamma för.

Det stora problemet är att det finns betydande skillnader i sysselsättning och arbetslöshet mellan personer som är födda i Sverige och framför allt personer som är födda utanför Europa.

Den här bilden visar i siffror vad det är frågan om. Den svarta kurvan visar inrikes föddas sysselsättningsgrad. Det är alltså i procent av åldersgruppen 16–64 år. Där har vi en sysselsättningsgrad på 90 procent. Det är väldigt högt.

Tittar vi på utomeuropeiskt födda, den röda kurvan, ser vi att där ligger sysselsättningsgraden på knappt 70 procent. Det är 20 procentenheters skillnad mellan grupperna. Det är för dem som har gymnasial utbildning. Det ser sämre ut för dem som har högst grundskoleutbildning, förgymnasial utbildning.

Här har vi en bild på hur det ser ut med arbetslösheten. För infödda ligger arbetslösheten i dag väldigt lågt – den ligger någonstans mellan 3 och 4 procent, som ni ser av den svarta kurvan – medan människor födda utanför Europa har en arbetslöshet på ungefär 17 procent. Det är väldigt mycket högre. Skulle jag visat en bild på folk som har lägre utbildning, alltså grundskola eller lägre, skulle arbetslöshetssiffran legat på drygt 30 procent för den gruppen.

Vi menar att det är ett mycket stort problem. Det kanske är det största problemet i svensk ekonomi. Det är också ett problem som har många andra dimensioner. Det är ett socialt problem och ett politiskt problem. Vi menar att lösningen är att gå vidare på samma väg som hittills, det vill säga mer utbildning och mer av subventionerade anställningar.

Vi menar också att man måste pröva en tredje väg, ett tredje slag av åtgärder. Det är det som är aktuellt i debatten, nämligen enklare jobb för människor som har lägre kvalifikationer och utbildning. Det framförde vi redan i förra årets rapport, och vi upprepar det i årets rapport. Enkla jobb kräver naturligtvis löner efter det, det vill säga löner som ligger under dagens minimilöner.

När det gäller regeringens arbetslöshetsmål, som är att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020, menar vi att det inte är möjligt att uppnå. Det beror bland annat på att vi räknar heltidsstuderande ungdomar som söker arbete som arbetslösa. Sedan är det naturligtvis den stora vågen av asylinvandrare de senaste åren där det kommer att ta lång tid innan de kommer ut på arbetsmarknaden som gör att jag tror att det i praktiken är omöjligt att nå målet.

Vi menar att ett bättre mål vore att sätta upp sysselsättningsmål för särskilt utsatta grupper – det gäller asylinvandrare, unga lågutbildade och långtidsarbetslösa – och inte ha ett mål som gäller för hela arbetsmarknaden och i arbetslöshetstermer.

Slutligen ska jag säga några ord om regeringens prognoser. Då menar jag inte bara den här regeringen utan alla regeringar och också regeringen som kom före. Vi har gjort en undersökning över en längre period för att kunna få statistiskt säkra mått på prognosfel och så vidare. Det är inte regeringen som gör prognoserna, utan det är tjänstemännen i Regeringskansliet.

Vi konstaterar först att regeringens prognoser för viktiga makrovariabler har varit mindre träffsäkra än Konjunkturinstitutets. Det finns en tendens till att överskatta tillväxten och offentligt sparande och att underskatta arbetslösheten.

Det ser vi på den här bilden. De gula kurvorna är regeringens prognoser tre år framåt – $t+1$, $t+2$ och $t+3$. Tittar vi på bnp-tillväxten ser vi att felet är större. Kurvan ligger över Konjunkturinstitutets svarta kurva.

När det gäller arbetslösheten, till höger, ser vi att regeringens prognoser är lägre än vad som faktiskt blir fallet och att gapet ökar över tid jämfört med Konjunkturinstitutet.

När det gäller sparandet, både det finansiella sparandet och det strukturella sparandet, ser vi att regeringen tenderar att överskatta sparandet på sikt. Jag kanske ska tillägga här att det inte gäller den nuvarande regeringen, som har underskattat sparandet särskilt förra året.

Här har vi en annan bild på potentiell bnp och bnp som visar det jag sa tidigare men i absoluta tal. I dag ligger bnp på ungefär 4 400 miljarder. Det vi ska titta på här är dels regeringens prognoser, dels KI:s prognoser år för år.

Om vi tittar på 2017 ser vi att staplarna är lite längre för regeringen i budgetpropositionen 2017. Det betyder att regeringen skattade tillväxten 2017 något högre än Konjunkturinstitutet. Går vi vidare till höger ser vi att det är genomgående på det sättet. Både faktisk och potentiell bnp överskattas relativt Konjunkturinstitutet, men vi såg också att båda tenderar att överskatta utfallet.

Det här är naturligtvis problematiskt. Vi vill ha så träffsäkra prognoser som möjligt för att kunna anpassa politiken till verkligheten. Det är också problematiskt på det sättet att när man överskattar potentiell bnp tenderar det strukturella sparandet att skattas som högre än vad det egentligen är. Vi utvärderar finanspolitiken efter det strukturella sparandet, så det är problematiskt.

Det påverkar även hur regeringen sätter utgiftstaken. Om det är så att man siktar på att ha utgifter som en viss andel av bnp, vilket regeringen tidigare har sagt att man skulle göra, kommer det verkliga utfallet att kanske bli något högre som andel av bnp än vad man menar att det ska vara.

Här ser vi att i den svarta kurvan är regeringens uppskattning av var budgettaket ligger i förhållande till bnp. Ni ser att den kurvan ligger under den gula kurvan som är i enlighet med KI:s uppskattning. KI har alltså en lägre uppskattning av bnp. Därför hamnar utgiftsandelen högre i förhållande till bnp. Tack så mycket. Det var vad jag hade att säga.

Ordföranden: Tack så mycket. Jag ger ordet till finansministern för kommentarer.

Finansminister Magdalena Andersson: Tack för möjligheten att komma hit och kommentera. Jag ska börja med en kommentar på det sista som Harry sa. Du sa att regeringen låg lägre i förhållande till KI i prognosen för bnp om tre fyra år. Både Harry och jag vet att vi inte har någon aning om hur bnp faktiskt utvecklas under de tre fyra åren. Det enda vi vet är att det inte kommer att bli vare sig som regeringen eller som KI säger. Däremot är det viktigt att ha fokus på att göra så bra prognoser som möjligt. Jag kommer att återkomma till det senare.

Jag tänkte göra en liten inledning och sedan kommentera några av de övergripande slutsatserna.

Det är flera aktörer som utvärderar regeringens politik. Det är bra att vi får höra synpunkter från många olika aktörer. Vi har EU, OECD och Internationella valutafonden. I Sverige har vi också ESV, IFAU, Konjunkturinstitutet, Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet. Det är en uppsjö av uppföljningar av regeringens politik. Det är naturligtvis bra. Det är viktigt att ha en sådan extern uppföljning och bra att få olika input. Mot den bakgrunden välkomnar vi årets rapport från Finanspolitiska rådet.

Det kan också vara bra att påminna om vad en del andra aktörer säger om regeringens politik. Till exempel Internationella valutafonden, OECD och EU-kommissionen gör en helt annan bedömning av regeringens finanspolitik än vad Finanspolitiska rådet gör. IMF, OECD och EU-kommissionen menar att regeringen på ett väl avvägt sätt har hanterat inte minst de ökade kostnaderna

för migrationen men också generellt sett. De gör en annan bedömning än den som Finanspolitiska rådet gör.

Jag tänkte kommentera synpunkterna och slutsatserna utifrån tre olika delar: finanspolitik, arbetsmarknad och prognosutvärderingen.

Om vi börjar med finanspolitiken gör Finanspolitiska rådet bedömningen att överskottsmålet inte uppnåddes 2006–2015 även om man tar hänsyn till finanskrisen och den lågkonjunktur som följde under finanskrisen. Där tycker jag själv att det är viktigt att modifiera den kritiken.

När det gäller de överskott man hade 2007 och 2008 använde man under själva finanskrisen den styrkan i ekonomin till att ge skjuts åt den ekonomiska utvecklingen. Det tycker jag var väl avvägt och föredömligt gjort.

Däremot är jag väldigt kritisk till utvecklingen 2013 och 2014. När konjunkturen vände uppåt valde man ändå att fortsätta att försämra statsfinanserna på ett sätt som gjorde att vi 2014 låg på ett reellt underskott på 1,5 procent men ett strukturellt underskott på nästan 1 procent av bnp. Det innebar att vi hade glidit rejält av banan i förhållande till överskottsmålet. Det var under slutet av förra mandatperioden som enligt min bedömning misstagen gjordes av den tidigare regeringen.

Vi tittar på vad som har hänt när det gäller förändring av det strukturella sparandet under den här perioden. Det strukturella sparandet är alltså när man har rensat bort konjunkturen från sparandet. Det är så här sparandet ser ut, och här har vi förändringarna mellan åren.

Det man ser på den här bilden är det strukturella sparandet. Titta särskilt på de senaste två åren. Det är inte bara det att konjunkturen ser bättre ut, utan också det konjunkturjusterade sparandet har förbättrats avsevärt. Det har förbättrats med 1,8 procent sammantaget under den här mandatperioden. Det är mer än det som Finanspolitiska rådet rekommenderade i början av mandatperioden. Deras bedömning var att det strukturella sparandet borde öka med ungefär 1/2 procent om året. Sedan har det ökat betydligt mer än så.

Det gör att under förra året uppnåddes 1 procent i strukturellt sparande. Min bedömning är att det gör att det ligger i linje med överskottsmålet, men jag tror att Harry nog tycker att det borde ligga ännu högre än så. Det beror naturligtvis på hur man tolkar det finanspolitiska ramverket, det vill säga hur lågt strukturellt sparande man menar att man bör ha i en lågkonjunktur. Det vi ser är en kraftig förstärkning av det strukturella sparandet, det som även tar hänsyn till att man räknar bort konjunkturreffekterna.

Om man tittar på sparandet över tid ser vi att i bedömningen har vi nu överskott i de offentliga finanserna under hela mandatperioden. Vi ser ett kraftigt stigande överskott under 2019 och 2020 i takt med att ekonomin växer. Som Finanspolitiska rådet påpekar ser vi dock en liten dipp 2017. Det beror i huvudsak på tillfälliga faktorer.

Tittar man på det migrationsjusterade sparandet 2017 är det inte 0,3 utan 0,7. Där ligger vi även strukturellt nära överskottsmålet och då är det migrationsjusterade sparandet beräknat ganska extremt. Då justerar du bara för kostnaderna för de som kom utöver det dubbla historiska genomsnittet. Om du

tar det genomsnittliga antalet asylsökande och justerade för de kostnaderna skulle vi vara på 1 procents sparande också för 2017.

Det är i huvudsak tillfälliga faktorer. Det är en del investeringar som sker 2017. Sedan ser vi hur ekonomin blir något mer normal och utvecklas starkt de kommande åren. Vi ser också att det är väldigt stora marginaler till det nya överskottsmålet som kommer att införas 2019.

Min bedömning är att det mot den här bakgrunden inte hade varit väl avvägt att för innevarande år genomföra omfattande besparingar för att få upp det strukturella sparandet givet att det i huvudsak beror på tillfälliga faktorer. Det som regeringen kanske i huvudsak inte skulle ha genomfört var de 10 välfärdsmiljarderna som var den stora permanenta satsningen i budgeten för 2017.

Min bedömning är att det var en väl avvägd politik givet de ökande kraven på kommunerna i takt med att befolkningen växer väldigt kraftigt och det ansvar de har inte minst för att ta hand om nyanlända barn i våra förskolor och skolor. Det var en väl avvägd politik givet det ekonomiska läget och hur vi ser att det växer framöver men också mot bakgrund av det statsfinansiella läget i Sverige.

Något som jag hade tyckt varit intressant här från Finanspolitiska rådet hade varit om man hade kunnat ha lite mer diskussion om vad som är en väl avvägd policymix. Det är ett väldigt fokus på att vi bör öka det finansiella sparandet men inte en diskussion om vad det i så fall skulle innebära för Riksbankens räntepolitik och vilka risker det i så fall skulle ha kunnat skapa i ekonomin.

Diskussionen om policymix är lite svår för mig att ta eftersom det kan låta som att jag lägger mig i Riksbankens politik, och då sitter Ulf Kristersson där och skulle tycka att det eventuellt skulle föranleda en KU-anmälan. Jag får hålla tungan rätt i mun. Men jag tänker själv att det hade varit intressant om Finanspolitiska rådet hade kunnat ha en sådan policymixdiskussion.

Om vi tittar på arbetsmarknaden påpekar Finanspolitiska rådet helt korrekt, och här delar jag helt synen på problembilden, att vi har en väldigt hög sysselsättningsgrad i Sverige. Vi har låg arbetslöshet för människor som är födda i Sverige. Vi har också låg arbetslöshet för människor som har gymnasieutbildning eller mer. Men vi har ett problem för människor att komma in när det gäller framför allt människor födda utanför Europa eller utanför Sverige och med kort utbildning.

Det är också därför regeringen jobbar hårt med frågan. Det handlar om ett kunskapslyft som fullt utbyggt kommer att innebära 70 000 utbildningsplatser. Det handlar bland annat om möjligheten att läsa in en gymnasieutbildning teoretiskt. Vi bygger också ut yrkesvuxplatserna ganska omfattande. Vi bygger ut folkhögskolorna och också den högre utbildningen.

Det är också viktigt att det ska vara billigt för arbetsgivare att anställa människor som står långt från arbetsmarknaden. Om de inte har den produktivitet som den svenska lönenivån implicerar behöver man göra det billigare för arbetsgivare att anställa de personerna. Där har vi ett antal subventioner som gör detta.

Det finns en kritik från arbetsgivare att de är krångliga att använda. Det är precis därför vi nu ser över de subventionerna för att göra det enklare och kanske också mer attraktivt för arbetsgivare att använda de olika formerna av subventioner.

Här har vi också infört extratjänster i välfärden som är ett sätt att helt kostnadsfritt för kommuner och landsting kunna anställa människor som står långt från arbetsmarknaden och då kunna dela upp de arbetsuppgifter som till exempel en undersköterska har. De delar av hennes eller hans arbetsuppgifter som kräver en utbildning behöver naturligtvis undersköterskan utföra. Däremot de enklare arbetsuppgifterna bör en person som kanske står längre från arbetsmarknaden och inte har den utbildningen kunna utföra.

Jag tänker till exempel på hemtjänsten. När man kommer till en äldre ska ordinarie hemtjänstpersonal, ofta en utbildad undersköterska, kunna komma. Men man ska kunna ha med sig en person som inte har bott särskilt länge i Sverige. Då kan man dela upp arbetsuppgifterna så att den som inte är utbildad kanske kan sköta städningen och gå och handla medan den som är utbildad kan hjälpa till med dusch, medicin men kanske också ha tid att sitta ned vid köksbordet, dricka kaffe och ha ett samtal. Det är bättre för den äldre som får bättre service. Det underlättar arbetet för den ordinarie personalen. Men det ger också en fot in på arbetsmarknaden för en person som kanske är ny i Sverige.

Det är så extratjänsterna ska fungera. Vi ser nu hur de ökar i antal. Jag hoppas att kommuner och landsting kommer att i än större utsträckning använda den möjligheten.

Därutöver har vi snabbspåren som är en fantastisk möjlighet för människor som kommer hit med yrkeserfarenhet att komma in på arbetsmarknaden. De behöver bli fler. Moderna beredskapsjobb i statliga myndigheter är också ett sätt att försöka skapa enklare arbetsuppgifter och vägar in på arbetsmarknaden. Validering behöver förbättras, och sfi byggas ut. Vi har också gjort en reform av etableringsersättningen.

Vi har avskaffat vårdnadsbidraget, som var ett sätt att låsa in framför allt kvinnor utanför arbetsmarknaden. Vi förändrar också föräldraförsäkringen på ett sådant sätt att det snabbare gör att framför allt nyanlända kvinnor ska komma ut på arbetsmarknaden.

När det gäller lönenivåer är det, som Finanspolitiska rådet tar upp i sin rapport, inte på det sättet i Sverige att det är riksdagen som sätter löner. Och jag tycker inte att det bör vara på det sättet heller. Det är en fråga för parterna. LO har kommit med en förhandlingsinvtill Svenskt Näringsliv, just för att diskutera hur man snabbare ska kunna få in inte minst nyanlända på arbetsmarknaden. Hittills har Svenskt Näringsliv inte svarat på den inviten. Det vore väldigt bra om man kunde börja förhandla om de frågorna, för att underlätta för människor att komma in. Jag hoppas att den typen av förhandlingar snart kan komma till stånd.

Rådet tar också upp målformuleringen för regeringens arbetslöshetsmål och menar att vi borde fokusera tydligare på just de grupper som står lite längre

bort från arbetsmarknaden. Om regeringen ska nå sitt arbetslöshetsmål kommer vi att behöva fokusera på människor som har låg utbildning, unga som har svårt att komma in eller nyanlända – samma grupper som rådet lyfte fram. De grupperna behöver tydligt fokus för att vi ska nå målet – så jag är inte säker på att en omformulering av målet skulle styra politiken i en annan riktning än nuvarande målformulering gör. Jag tror inte att det skulle spela särskilt stor roll i sak för politikens utformning att ändra målformulering.

Det är också viktigt att påminna om det som Harry säger, att det finns saker som är problematiska men också en del som går åt rätt håll. Ni ser nu en bild på två diagram, och diagrammet till vänster handlar om arbetskraftsdeltagande. Här händer något väldigt intressant. Den mörkblå linjen är arbetskraftsdeltagande för inrikes födda personer, och den grå linjen är arbetskraftsdeltagande för utrikes födda personer. Vi kan se att arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda har ökat kraftigt. Nu står alltså en betydligt större andel av utrikes födda till arbetsmarknadens förfogande än tidigare. Det är oerhört positivt. Men det gör också att arbetslöshetssiffrorna ser högre ut än de annars hade varit. Men vi vill inte trycka ned arbetslöshet genom att människor inte ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Det här är ändå någonting positivt.

Den andra bilden visar sysselsättningsgraden på lite olika sätt. Den grå översta linjen visar sysselsättningsgrad för inrikes födda män. Nästa linje visar att inrikes födda kvinnor har en väldigt hög sysselsättningsgrad. Sedan ser vi den ljusblå linjen som visar utrikes födda män, som har lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda. Och sedan ser vi den gröna linjen som visar sysselsättningsgrad för utrikes födda kvinnor. Där är det en ganska tydlig kurva uppåt. Det är väldigt positivt och en utveckling som vi verkligen behöver hålla i. Det är viktigt för jämställdheten i Sverige att både män och kvinnor jobbar. Då behöver sysselsättningsgraden för utrikes födda kvinnor verkligen stiga. Här ser vi att det har hänt en hel del. Det är oerhört positivt.

Det är också viktigt att bära med sig att vid en jämförelse med resten av EU ligger sysselsättningsgraden för utrikes födda kvinnor i Sverige ungefär i linje med sysselsättningsgraden för kvinnor i EU som helhet. Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för kvinnor i hela EU ligger alltså på ungefär samma nivå som sysselsättningsgraden för utrikes födda kvinnor i Sverige. Det är ingenting som vi ska vara nöjda med på något sätt. Men det är viktigt att ha med perspektiven när man tittar på det här. Det viktigaste att ha med från den här bilden är att sysselsättningsgraden för utrikes födda kvinnor stiger. Vi ska fortsätta jobba så att den kurvan fortsätter uppåt.

När det gäller prognosutvärderingen tog Harry upp bnp-gapen. Det är viktigt och bra att Finanspolitiska rådet tittar på det. Jag vill bara påminna om att den här regeringens bnp-gap ser väsentligt annorlunda ut än den förra regeringens. På bilden som nu visas kan man se skillnaden på hur regeringen ser på bnp-gapet jämfört med Riksbanken, som är de grå staplarna, och Konjunkturinstitutet, som är de mörkblå staplarna.

Vi kan se att för såväl 2015 som 2016 och 2017 har regeringen en något annorlunda bedömning av bnp-gapen. Men det är inte i närheten av hur det såg 2013 och 2014. Den extrema bedömning som dåvarande regering gjorde av bnp-gapen kanske var en av anledningarna till att man använde mer pengar än vad som fanns i de två budgetarna. Det kan vara en viktig orsak till att vi 2014 halkade så långt från banan vad gäller överskottsmålet.

Jag ska säga någonting om framskrivningsmetod och kommer att ta både den nuvarande och den tidigare regeringen lite i försvar. När regeringen gör prognoser bygger det som vi lägger på riksdagens bord på oförändrad politik. Vi gör alltså en prognos i budgeten utifrån de förslag som vi lägger fram i den budgeten och ingenting annat. Det har varit praxis under en längre tid. När vi lägger fram budgeten utgår vi från de förslag som ligger i den budgeten. I prognosen lägger vi inte in förslag som framtida regeringar kan tänkas lägga fram och som riksdagen eventuellt kommer att fatta beslut om i framtiden. Man har alltså bara med den politik som ligger i budgeten för det år som budgeten avser.

Det innebär att prognosen för det finansiella men också det strukturella sparandet bara är väntevärdesriktig för det första året. Med den här metoden ska prognosen för det finansiella eller det strukturella sparandet för åren därefter inte vara väntevärdesriktig. Regeringar och riksdagar kommer nämligen att fatta nya beslut om reformer de kommande åren. Det beskrivs tydligt i regeringens budget att man gör på det sättet.

Det har blivit en viss förvirring i debatten när det gäller det här. Riksrevisionen har också hjälpt till med den förvirringen, när de har sagt att det fattas 50 miljarder framöver som kommunerna skulle behöva. Men det beror ju på att regeringen inte har fantiserat ihop att framtida riksdagar kommer att fatta beslut om de pengarna, precis enligt gällande praxis. Det finns däremot ett stort överskott för de kommande åren, som man kan välja att lägga till kommuner och landsting eller någonting annat. Det fattas inte några pengar. Men man har inte lagt in det i prognosen, eftersom man inte vill föregripa vilka beslut framtida riksdagar eller regeringar kommer att fatta.

Regeringen gör inte en bedömning av hur den tror att man kommer att fatta beslut framöver, utan propositionerna är ett underlag för riksdagens beslut. Och riksdagen har – i alla fall enligt min bedömning – hittills velat veta vad konsekvenserna blir av de beslut som fattas nu, snarare än vilka beslut regeringen tror att framtida riksdagar eventuellt kommer att fatta.

Tidigare fanns det lite alternativ när man gjorde alternativa framskrivningar. Regeringen gissade så att säga vilka beslut som kunde fattas i framtiden. Det kan vara värt att påminna om att dåvarande Finanspolitiska rådet kritiserade det 2008.

När det gäller prognosen för det år som är väntevärdesriktigt, nämligen prognosen för det kommande budgetåret, det år som budgetpropositionen avser, kan det vara värt att understryka att det offentliga finansiella sparandet inte har överskattats sedan den här regeringen tillträdde – precis som Harry sa. Man har tvärtom underskattat det.

Vi kan titta på bilden, på budgetpropositionerna för 2011, 2012, 2013 och 2014. Där kan vi se att regeringen var lite för optimistisk om det offentliga finansiella sparandet för det kommande budgetåret, framför allt 2012 och 2013. Men under de senaste två åren och även hittills under innevarande budgetår har regeringen ganska kraftigt underskattat styrkan i de offentliga finanserna. Om jag ska få kritik för någonting vad gäller prognosförmågan på Finansdepartementet just nu är det alltså att vi underskattar styrkan i de offentliga finanserna. Vi är något för försiktiga i våra prognoser just nu. Det skulle vara relevant kritik.

Ordföranden: Vi tackar för två intressanta föredragningar och går över till den del av utfrågningen som handlar om just frågor från ledamöterna. Vi tar ett par frågeställare åt gången, och vi får ordet enligt partiernas storleksordning. Jag tänkte därmed själv börja med att ställa några frågor, till i första hand Harry Flam.

Jag undrar hur det kommer sig att ni gör en annorlunda bedömning av den förda finanspolitiken än exempelvis OECD, EU-kommissionen och IMF, som lyftes fram av finansministern. Samtliga de institutionerna har gett den svenska politiken goda betyg, inte bara för att vi har ett av de starkaste sparandena i EU och en skuld som minskar. Det sker också i ett läge när vi har negativa räntor, ganska extrema penningpolitiska åtgärder, ett svagt kostnadstryck och modesta löneavtal. Innebär inte det, sammantaget, att vi stabiliseringspolitiskt har ganska väl avvägd politik i Sverige?

Min andra fråga gäller prognoserna. Finansministern hade väldigt många förklaringar och synpunkter om dessa. Jag vill gärna höra Harry Flams synpunkter på det finansministern sa om prognoserna.

Slutligen, 2016 var det år då sparandet var i linje med överskottsmålet. Det var det år på ett decennium som man nådde upp till det. Det strukturella sparandet har stärkts med nästan 2 procentenheter på två år. Det är mycket mer än Finanspolitiska rådet själv tyckte var en lämplig takt, i sin rapport för 2015. Det är nästan dubbelt så snabb återhämtning som rådet då rekommenderade. Varför gör ni en annan bedömning nu än ni gjorde då, om storleksordningen för vad man behöver hämta hem?

Ulf Kristersson (M): Min fråga till Harry Flam kretsar framför allt kring den andra delen av analysen. Ni gör som de flesta ekonomer bedömningen att en stor tillgång för svensk arbetsmarknad är högt arbetskraftsdeltagande och hög sysselsättningsgrad generellt sett. Ni menar att det är själva förutsättningen för att på lång sikt ha låg arbetslöshet.

Det finns väl känd potential som vi inte tar vara på fullt ut. Hade vi varit bäst bland jämförbara länder skulle det alltså finnas potential för äldre och för yngre att komma in snabbare och för kvinnor att arbeta mer även i Sverige. Men framför allt pekar du på det som är det uppenbara och största bekymret,

att det är stor skillnad mellan inrikes födda och utrikes födda, ännu mer så ju längre ned man går i utbildningsnivåerna.

Det traditionella svaret på detta är att lönebildningen och avtalen är en fråga för parterna. Det är ett traditionellt svar på goda grunder, det vill säga det har i många stycken ofta fungerat på ett bra sätt. Samtidigt är det just nu uppenbart att den takt med vilken parterna skulle kunna lösa de problemen knappast svarar mot den hastighet som behövs för att göra någonting åt det. Din egen företrädare Lars Calmfors, har resonerat om olika vägar för att nå fram till anställningsformer, avtal eller politik som skulle kunna påskynda det här. Det har resonerats om det också i andra skrifter.

Min enkla fråga, som är svår att svara på, är: Om inte parterna snabbt når fram till lösningar, givet vad som händer om man lever utanför den vanliga arbetsmarknaden i flera år – Institutionen för socialt arbete i Göteborg hade analyser om detta i Dagens Nyheter nyligen – vad bör regeringen i så fall göra i stället?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Fredriks första fråga gällde varför internationella organisationer bedömer finanspolitiken i Sverige som välavvägd medan vi inte gör det.

Utifrån sett är Sverige i en avundsvärd position när det gäller ekonomin. Vi har väldigt starka offentliga finanser, och vi har generellt sett ett bra läge på arbetsmarknaden och verkar vara förskonade från många av de problem som finns i andra delar av Europa. Men enligt ramverksskrivelsen från regeringen 2010 ska vi bedöma finanspolitiken med hänsyn till både stabiliseringspolitiska överväganden och det finanspolitiska ramverket. Jag gissar att de internationella organisationerna inte har tagit särskilt stor hänsyn till det ramverket. Det är sannolikt orsaken till att vi gör en annan bedömning än de gör. Vi kommer säkert tillbaka till det senare.

Nu kommer jag in på Fredriks andra fråga. Det är sant att det strukturella sparandet har förbättrats kraftigt, med nästan 2 procentenheter, från 2014 till nu. Men jag vill påstå att det till största delen beror på faktorer som regeringen inte har beslutat om, utan det beror till stor del på automatik och på att konjunkturen helt enkelt har utvecklats mycket starkare än rådet trodde i 2015 års rapport.

Det vi framför allt skjuter in oss på är att regeringen har fattat diskretionära beslut om försvagning av budgeten med 22 miljarder totalt i år. Det menar vi är uppseendeväckande. Man ska också ha klart för sig att när budgetpropositionen lades, i september förra året, visste inte regeringen att det strukturella sparandet skulle förbättras så kraftigt som det gjorde under 2016. Då var prognosen att det strukturella sparandet skulle vara 0,2 procent och inte 1 procent. Trots det fattade man beslut om en försvagning av budgeten med 16 miljarder.

Jag tycker att både regeringen och vi ska bedömas på den information som fanns för handen, vid tillfället. Finanspolitiska rådet underskattade i 2015 års rapport styrkan i konjunkturuppgången. Vi sa att det vore oklokt att försöka ta

igen det stora gap i strukturellt sparande som fanns 2014 på en gång. Vi förespråkade att man skulle låta den automatiska förbättringen verka, med ungefär ½ procent per år. Det skulle innebära att man under mandatperioden, alltså fram till och med 2018, skulle nå målnivån för strukturellt sparande.

Det föreföll riktigt då. Och jag skulle tro att rådet fortfarande, på det underlag vi hade då, skulle göra samma bedömning. Men sedan har konjunkturen utvecklats mycket starkare, plus att andra saker har hänt som stör beräkningarna – framför allt asylinvandringen 2015.

När det gäller Ulfs fråga om det ska skötas av parterna eller inte hänvisar vi, både förra året och i år, till att parterna bör lösa det här. Vi har ingen uppfattning om vad man ska göra om ingen lösning kommer till stånd. Det är möjligt att vi kan ha en synpunkt på det nästa år, om det inte händer någonting i förhandlingarna mellan Svenskt Näringsliv och LO.

Dennis Dioukarev (SD): Tack för bra dragning! Det finns många intressanta slutsatser i rapporten. Men jag fokuserar på samma ämne som föregående frågeställare. I förra årets rapport uttrycktes tvivel kring målet om att EU:s lägsta arbetslöshet skulle nås till 2020. De tvivlen finns inte kvar i årets upplaga, utan rådet konstaterar att det är orealistiskt. Färska siffror visar dessutom att antalet arbetslösa stiger för första gången på länge, vilket är ovanligt i en högkonjunktur. Men det är ändå en naturlig utveckling av förd invandringspolitik. Man bör dock ägna en tanke åt vad som kan hända i en lågkonjunktur om arbetslösheten inte minskar nu.

Rapporten pekar också på problematiken med tudelningen på arbetsmarknaden mellan inrikes födda och utomeuropeiskt födda. Det vore intressant att höra vilka konsekvenser ni tror att det kan få för den absoluta och relativa fattigdomen i landet, givet att utvecklingen inte bryts. Vad skulle det betyda för framtiden? Kan det rent av vara på det sättet att grunden för en ny socioekonomisk underklass läggs nu?

Janine Alm Ericson (MP): Tack för intressanta dragningar! Jag har en fråga angående förslaget om lägre ränteavdrag. Det är ingen hemlighet att vi i Miljöpartiet har haft det på förslag ganska länge, också med de argument som Finanspolitiska rådet för fram här vad gäller stabilitet och att minska hushållens skuldsättning. Det är fler partier som tycker det.

Vi pratar ofta om hur det ska hanteras på lång sikt, hur det ska hanteras och om en utfasning i olika steg. Jag undrar om Finanspolitiska rådet har tittat på vilken nivå som skulle kunna vara lämplig i ett kortare perspektiv, för att kunna göra någonting i närtid?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: När det gäller den första frågan är det redan ett stort problem att så många står utanför arbetsmarknaden och har svårt att komma in. Och det kommer väl kanske att bli ännu värre. Vi har inte utvecklat några resonemang om sociala och andra aspekter på det här. Men det

är klart att risken finns. Och det får naturligtvis konsekvenser för inkomstfördelningen. Vi har inga siffror på det än.

Vi har en ökad ekonomisk ojämlikhet. Det har vi konstaterat i rapporten. Men till vilken grad det beror på invandringen vet vi inte i dag.

Janine Alm Ericson! Vi hade i förra årets rapport en beräkning av fördelningseffekterna av att trappa ned ränteavdragen med 30 procent. Vi hade också en beräkning av effekterna av att höja fastighetsavgiften med 30 procent.

Slutsatsen av det är väl att effekterna, räknat på disponibel inkomst, är förvånansvärt små. I genomsnitt rör det sig faktiskt om mindre än 1 procent, över alla inkomsttagare. Det är klart att det slår olika beroende på hur stor inkomst man har och hur stora lån man har. Men om jag minns rätt var det värsta utfallet att man skulle få en sådan försämring att ytterligare 7 procent av disponibel inkomst skulle gå till räntekostnader. Men i allmänhet låg det väsentligt lägre.

Vi har inte uttalat oss om hur stor avtrappning som är lämplig och i vilken takt det ska ske. Det avstår jag alltså från att svara på.

Emil Källström (C): Herr ordförande! Jag har först en kommentar till finansministern. När tillfälle ges och frågor ställs om åtstramningar brukar finansministern svara något i stil med att hon inte vill säga upp lärare. Det hade varit ett högst rimligt svar att ge om bulken av statsbudgeten hade varit satsningar på lärare och deras löner. Nu är det inte riktigt på det sättet. Det finns gott om andra åtgärder att ta till, om man skulle önska strama åt den ekonomiska politiken på ett klokt sätt. Det exemplifieras kanske inte minst av bostadssubventioner, som är onödigt expansiva och dessutom kastar bensen på en redan förhållandevis varm eld.

Jag har också en fråga till Finanspolitiska rådet och Harry Flam. Vi är många som talar om risken för att den svenska ekonomin ska bli tudelad – eller att vi redan är där – inte minst med bäring på arbetsmarknad och bostadsmarknad. Jag känner mig själv lite tudelad när jag ska analysera det ekonomiska läget.

Å ena sidan finns det en rad orosmoln. Jag tänker på denna riksdags samlade passivitet när det gäller bristen på reformer för arbetsmarknaden och bostadsmarknaden och större rörlighet på dem båda. Samtidigt har vi haft ett antal goda år men har inte, precis som rådet nämner, byggt upp de skyddsvallar som vi kanske skulle behöva. Den som beskådar vår ekonomi som en grekisk tragedi kan redan nu säga vad som kommer att ske: Bristen på åtgärder på bostadsmarknaden innebär ett prisras. Det får följdverkningar i den bredare ekonomin, och då har vi tyvärr inte vidtagit de åtgärder som rustar Sverige starkt när det gäller arbetsmarknad och bostadsmarknad. Samtidigt har vi misslyckats med att bygga upp de skyddsvallar som skulle behövas. Det vore självklart ett mycket olyckligt läge.

Å andra sidan är den svenska ekonomin, som många har konstaterat här tidigare, förhållandevis stark. Jämfört med många andra länder i vår omvärld är våra problem på en helt annan nivå. De är primärt i form av orosmoln vid

horisonten. De är inte här och nu. Hur väger man dessa två bilder mot varandra?

Och jag har tidigare frågat: Hur orolig bör man egentligen vara för läget och framtiden vad gäller den svenska ekonomin?

Ulla Andersson (V): Mina frågor kommer främst att röra arbetsmarknaden. Om vi tittar på kvinnors sysselsättningsgrad ser vi att den generellt är betydligt lägre än mäns. Orsaken till det är bland annat att föräldraförsäkringen inte är individualiserad och att kvinnors arbete organiseras i form av deltider och betydligt oftare i form av visstidsanställningar. Men det beror också på att äldreomsorgen inte är tillräckligt utbyggd och att barnomsorgen, till exempel på obekvämt arbetstid, inte alls är av den omfattning som skulle behövas. Det berör Finanspolitiska rådet inte i sin rapport över huvud taget. Jag undrar varför.

För att kvinnor ska kunna delta på arbetsmarknaden måste vi ha en utbyggd välfärd, så att kvinnor kan delta på samma villkor som män. Era råd, Harry Flam, går snarare i motsatt riktning, det vill säga att vi skulle ha sparat trots de brister som finns i välfärden och trots att Sverige har väldigt goda finanser. Varför gör ni inte den analysen i rapporten?

Min andra fråga handlar om det rådet föreslår, det vill säga sänkta ingångslöner. Vi vet att arbetarkvinnor har väldigt låga löner. Den genomsnittliga lönen för arbetarkvinnor är ungefär 18 500 kronor. Men om vi tittar på de faktiska ingångslönerna i olika avtalsområden kan vi se att den faktiska ingångslönen inom till exempel hotell- och restaurangbranschen ligger på 14 600 kronor. I detaljhandeln ligger den på 13 000 och i kommunsektorn på 13 500 kronor. Det är oerhört låga inkomster. Det är oerhört lite betalt.

Hur låga ska de här lönerna vara innan ni är nöjda? De här lönerna går inte ens att leva på i dag; inom till exempel detaljhandeln har 70 procent av kvinnorna deltidсанställning.

Vilka analyser har ni gjort för att komma fram till de råd ni ger? Har ni gått igenom hur de faktiska ingångslönerna ser ut och hur förändringar av dem skulle påverka kvinnorna som har de ingångslönerna men också avtalsområdena i stort?

Min sista fråga rör både Finanspolitiska rådet och finansministern. Det finns partier som föreslår sänkt a-kassa. Ur ett stabiliseringshänseende är det väldigt allvarligt om ekonomin skulle gå nedåt. Jag skulle vilja höra vilken bedömning ni gör och vilka konsekvenser sänkt a-kassa skulle kunna få i samhället om vi skulle få en djupare ekonomisk nedgång, eftersom efterfrågan skulle sjunka kraftigt bland grupper som verkligen skulle behöva upprätthålla den.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Jag svarar först på Emil Källströms fråga om hur orolig man ska vara. Å ena sidan finns det en positiv bild av svensk ekonomi, och å andra sidan ser vi orosmoln vid horisonten.

Jag tror inte att man behöver vara särskilt orolig. Om det inte händer något katastrofalt i Nordkorea eller om någon amerikansk president får för sig något annat tror jag att utvecklingen ser ganska bra ut de närmaste åren. Europa är sakta på väg uppåt ekonomiskt. Det kommer att hjälpa Sverige. Svensk export gynnas av det.

Svensk ekonomi står som sagt stark. Vi har gjort ganska mycket för att förstärka det finansiella systemet genom att öka buffertar och så vidare. Mer kan säkert göras. Men läget är ett helt annat i dag än 2007. Jag tycker alltså inte att man ska vara särskilt orolig.

Vi sitter här och diskuterar hur högt det strukturella sparandet bör vara. Vi pratar alltså om någon procentenhet, eller tiondels procentenheter. Finanspolitiska rådet har redovisat beräkningar av var statsskulden kommer att hamna på lång sikt, med olika överskottsmål eller budgetbalanser.

Det är ju inte så stor skillnad på hur stor statsskulden på lång sikt kommer att vara. Men det viktiga är ju att riksdagen har beslutat om ett finanspolitiskt ramverk för att vi inte ska hamna i samma situation som i början av 90-talet och för att vi inte ska råka ut för de problem som flera länder råkade ut för under och efter finanskrisen. Det är viktigt att trovärdigheten för överskottsmålet – vad det nu än är – upprätthålls varje år.

Det går liksom inte att slå sig till ro, för då befinner man sig snart på ett sluttande plan. Det är en väldigt viktig aspekt på den här diskussionen. Vår uppgift i det finanspolitiska rådet är att följa upp det finanspolitiska ramverket och påpeka när vi tycker att man avviker från de mål som är uppsatta.

Ulla Andersson undrade varför man ska spara när det ser så bra ut och varför man ska spara på välfärdsutgifter. Vi har ju inte pekat ut områden där man ska spara. Vi har inte heller pekat ut skatter som ska höjas, annat än i en diskussion med regeringen om vilken typ av åtstramning som kan vara ägnad åt både att stärka statsfinanserna och att på sikt stärka den finansiella stabiliteten. Där har vi pekat ut ränteavdragen och fastighetsavgiften.

En stramare finanspolitik måste inte med nödvändighet innebära att man skär i välfärden. Man kan bygga ut välfärden och höja skatter, och man kan höja skatter mer så att det blir en stramare finanspolitik.

Nej, vi säger ingenting om vilka ingångslöner som krävs. Men med tanke på de subventioner som ges till människor som står utanför arbetsmarknaden via olika program krävs det väldigt låga löner för att arbetsgivare ska anställa. Det är i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter, så vi har ingen synpunkt på var den lönenivån ska ligga. Men det är klart att den måste ligga under, inte på den nivå som är avtalade ingångslöner, som – enligt vad nu nämnde – är extremt låga och som inte stämmer överens med den bild som jag har av var låga löner ligger någonstans. Ingångslönerna måste naturligtvis ligga mellan dessa löner och dagens nivå på försörjningsstöd, men exakt vilken nivå kan vi inte säga.

Ulla Andersson (V): Ursäkta, jag vill bara förtydliga att de faktiska ingångslönerna betyder att det inte är fråga om heltid. Man måste se hur det ser ut på arbetsmarknaden. Det var därför som jag rabblade upp de faktiska ingångslönerna. Jag ville bara förtydliga det.

Finansminister Magdalena Andersson: Som svar på Emil Källströms fråga finns det investeringsstöd till bostäder. Jag antar att du också menade de 1,8 miljarder som går till kommunerna. Av dessa pengar används också en del säkert till lärare.

Men de pengarna räcker inte så långt, i alla fall om jag förstår Harry rätt. Du är inte så tydlig med exakt vad du tycker men om jag förstått rätt, säger du att vi ska ligga 1 procent stramare än vad vi gör nu. Då skulle vi dra in 40 miljarder på ekonomin i år. Då räcker ju inte investeringsstöden eller om man sparar 1,8 miljarder på kommunerna. Det kommer man inte så långt med.

Den höjda fastighetsavgiften som föreslås hjälper inte heller så särskilt långt. Man kan ju ta bort hela ränteavdragen, men jag utgår från att ni inte menar det. Det skulle i så fall ske en långsam avtrappning. Inte ens om man lägger ihop alla saker som har nämnts här i rummet kommer man särskilt långt om man ska dra in 30–40 miljarder. Då skulle det naturligtvis handla om väldigt omfattande skattehöjningar där man går på de breda baserna, om att avskaffa jobbskatteavdragen, om att höja bensinskatten, om att höja arbetsgivaravgiften eller om att kommuner och landsting – som är en stor utgiftspost – skulle få mindre resurser.

Harry pratar om att vi har fattat beslut om diskretionära åtgärder. Om man tar hänsyn till de diskretionära beslut som vi fattade om utgiftsökningar och inkomstförstärkningar i förra årets budget var det för 2017 en diff på 10 miljarder. Det är precis de 10 välfärdsmiljarderna där regeringen gjorde bedömningen att det var viktigt för kommuner och landsting för att klara den exceptionella situationen med ett omfattande antal fler människor som anlände till kommunerna. Dessa pengar är också fördelade utifrån hur många nyanlända och asylsökande som kommunerna har.

Väldigt mycket av dessa pengar har gått just till förskolor och skolor. Jag tycker att det är oerhört viktigt att när det kommer nya barn till skolor och förskolor ska de barn som redan finns där inte behöva uppleva en sämre kvalitet. Det är precis det som pengarna har använts till, och det är därför som jag använder lärare och förskollärare som exempel. Mycket av dessa pengar har gått till förskollärare och lärare.

Jag tror inte att man ska inbilla sig att man kan dra in 30–40 miljarder utan att det märks. Det kommer naturligtvis att märkas.

Jag har stor respekt för den syn som Harry har utifrån den utgångspunkt som han har som professor och teoretiker. Men att införa skattehöjningar och besparingar på 40 miljarder i år, för att 2019 nå det nya överskottsmålet på 1/3 procent, skulle innebära stora, omfattande skattehöjningar eller uppsägningar nu för att vi sedan om ett eller två år skulle sänka skatterna eller återanställa

dessa personer. Det tycker inte jag är ett väl avvägt och långsiktigt ansvarsfullt sätt att föra finanspolitik, inte minst mot bakgrund av att vi har en låg statsskuld i Sverige.

Då är den inriktning som vi har mer välavvägd och balanserad, vilket för övrigt också OECD, EU-kommissionen och IMF tycker.

Sedan ska jag säga något om a-kassan och automatiska stabilisatorer. A-kassan är väldigt viktig som automatisk stabilisator och viktig i en lågkonjunktur. Där kan man naturligtvis kompensera med en mer aktiv finanspolitik i en lågkonjunktur. Men det som historien säger oss är att när det väl slår till är det viktigt med de automatiska stabilisatorerna, eftersom de fungerar med automatik. Den diskretionära politiken har ofta en tendens att bli feltajmad. Det gör att man ska värna om och vara försiktiga med de automatiska stabilisatorerna.

Jag vill sedan påpeka att med de förslag som finns inom det finanspolitiska rådet med en kombination av sänkta löner, marknadshyror och höjda bostadsbidrag är det klart att det finns ju risk för att det blir en större andel av befolkningen som de facto blir bidragsberoende och möter väldigt höga marginaleffekter, antingen genom att man behöver försörjningsstöd för att klara sin försörjning eller för att man behöver bostadsbidrag.

Det riskerar också att få effekter på arbetsutbudet som ni också har haft en diskussion om i rapporten. Viktiga aspekter att ta med sig är att det riskerar att öka bidragsberoendet och därmed också minska arbetskraftsutbudet. Det är ju två krafter som motverkar varandra där.

Mathias Sundin (FP): Ordförande! Jag har två frågor till Harry Flam. Ni skriver på s. 123 att regeringen slår i BP17 fast att det finansiella sparandet tydligt avviker från den motsatta nivån. Regeringen redovisar emellertid inte någon plan, vilket budgetlagen kräver för hur en återgång till överskotts målet ska ske.

Anser Finanspolitiska rådet att regeringen i BP17 bröt mot budgetlagen?

Vi var tidigare inne på att det största problemet i svensk ekonomi är skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda. Det finns ett antal olika förslag på bordet från regering och opposition. Liberalerna råkar ligga nära Finanspolitiska rådet i ganska mycket, eller om det är tvärtom – det vet jag inte.

Tänker vi tillräckligt stort här? Räcker de åtgärder som ligger på bordet och som ni räknar upp här om subventionerade anställningar, utbildningar, enklare jobb och lägre löner? Räcker det, eller måste vi tänka mycket större? Detta är ett väldigt stort problem. Ska vi tänka i klass med tidigare stora överenskommelser, till exempel skattereformen på 90-talet, pensionsöverenskommelsen, budgetramverket? Är det i den klassen som vi ska tänka? Eller räcker det med det som finns på bordet?

Larry Söder (KD): Vi har pratat lite grann om prognoser. Jag tycker att det är väldigt bra att man försöker att förbättra dem hela tiden för att göra dem så bra som möjligt. Det som sticker ut när det gäller prognoser är den offentliga konsumtionen. Regeringen gör ett helt annat ställningstagande än vad andra institut gör. Man anser att under 2018–2019 kommer den offentliga konsumtionen att minska medan andra gör bedömningen att den kommer att öka.

Detta skapar givetvis ett utrymme för att lägga pengarna på någonting annat, om man önskar det. Eller också kan man tänka som jag gör, det vill säga att kostnaden ändå kommer att uppstå, och det betyder att någon annan i så fall får betala den.

Eftersom regeringens bedömning står ut jämfört med andra bedömare är min fråga: Kan regeringen tänka sig att ändra detta till höstbudgeten? Sådana som jag vill ha en stram budget för att man ska kunna lägga pengarna på det som kostar pengar. Den offentliga konsumtionen kommer att öka också under 2018–2019. Eller har regeringen för avsikt att lägga dessa pengar på någonting annat?

Harry Flam Finanspolitiska rådet: Jag börjar med Magdalenas frågor, och det gäller storleken på den besparing som i så fall skulle vara nödvändig eller: Hur mycket ska man strama åt budgeten? Vi har inte angett några siffror. Vi har bara sagt att det ska vara betydligt stramare.

Marginaleffekterna av höjda bostadsbidrag är verkligen ett problem. Det måste man tänka noga på. Om man ska genomföra en reform på hyresmarknaden måste man tänka väldigt noga på dels hur man ska kompensera dem som drabbas, dels hur det ska ske för att man inte ska få dessa marginaleffekter. Jag har tyvärr inte något bra svar i dag.

Jag efterlyser här att någon borde utreda hur en övergång till marknadshyror ska ske i praktiken. Det kommer nog inte att ske via en offentlig utredning. Frågan är ju en ganska het potatis. Jag hoppas att någon annan tar upp den kastade handsken.

Mathias hade en fråga till Finanspolitiska rådet om det finns en plan i budgetpropositionen för vad som ska ske i framtiden med det offentliga sparandet. Nej, vi efterlyser ju en sådan plan. Det som gör vårt jobb svårt är ju att prognoserna framöver för offentligt sparande bygger på oförändrade beslut. Vi vet att det kommer att fattas beslut om utgifter och kanske även skattehöjningar.

Vi menar dock att man skulle kunna kräva lite mer konkretion av regeringen, att regeringen gör åtaganden för det finansiella sparandet och anger i vilken takt som regeringen avser att spara i framtiden, inte bara presentera siffror som bygger på en mekanisk framskrivning av existerande politik.

Sedan frågades det om det krävs större reformer. Ja, det är möjligt, men vi har inga sådana i åtanke. Redan att öppna upp på arbetsmarknaden genom att skapa nya, enkla jobb med lägre löner är en ganska stor reform i sig. Jag tror

att det kommer att hjälpa en del, men jag tror inte att det kommer att avhjälpa problemet. Vi kommer inte att få samma sysselsättningsgrad och samma arbetslöshetsnivå för utrikes och för inrikes födda under väldigt lång tid. Det är så det är.

Finansminister Magdalena Andersson: Prognoser för kommunernas konsumtion är en ren teknisk framskrivning utifrån de beslut som vi föreslår att riksdagen ska fatta samt utifrån kravet på att kommunerna ska ha balans i sin ekonomi. Det är ju tekniskt framställt, så det är inte en prognos för vad man tror att kommunernas behov är eller ens för vad man tror att den faktiska utvecklingen kommer att bli. Det är rent tekniskt så vi gör.

Om riksdagen vill ha ett annat beslutsunderlag är det en fråga som vi i så fall bör diskutera över blockgränserna och se vad det är för beslutsunderlag som riksdagen vill ha i budgetpropositionen.

Min bedömning är att det hittills har rått en enighet över blockgränserna om att det beslutsunderlag som riksdagen har i budgetpropositionen är effekterna av den politik som föreslås i budgetpropositionen snarare än någonting annat. Vill riksdagen ha ett annat beslutsunderlag är vi naturligtvis öppna för en sådan diskussion.

Den här diskussionen är nu ganska förvirrad, inte minst på grund av Riksrevisionens inlägg i debatten. Det kommer att bli enklare när vi har det nya finanspolitiska ramverket på plats. Då blir det tydligt att vi ska styra mot 1/3 procents strukturellt överskott.

Att vi idag har någonting som ska gälla över en konjunkturcykel förvirrar lite. När det blir tydligt att vi ska styra mot 1/3 procent i överskott blir det också tydligare vad som ligger i prognosen. Det som det snarare handlar om är vilket reformutrymme som framtida riksdagar kommer att besluta om. Jag tror att det blir en något klarare debatt efter det.

Men vill man ha något annat beslutsunderlag kan vi naturligtvis gissa vad framtida riksdagar ska fatta beslut om eller om kommunerna kommer att fatta beslut om skattehöjningar.

En sak är dock tydlig för mig. De överskott som växer fram framöver kommer att behöva användas för att stärka och säkra kvaliteten i välfärden, i kommuner och landsting, eftersom vi ser att andelen äldre och andelen barn ökar väldigt kraftigt.

Vi vill inte ha stora nedskärningar i verksamheter eller stora, omfattande kommunalskattehöjningar. Därför kommer kommunerna att behöva stöd framöver.

Monica Green (S): Först har jag en kommentar till Liberalernas fråga om blocköverskridande reformer. När jag var i Skaraborg i fredags – alltså i min valkrets – och träffade företagare där lovordade de bland annat den blocköverskridande skattereformen som Liberalerna och regeringen

genomförde för ett antal år sedan. De skickade med till oss att de vill se mer av sådant.

Jag har en fråga till Harry Flam och en fråga till Magdalena Andersson. Jag börjar med frågan till Magdalena Andersson. Vi fick nu svaret på kritiken när det gäller att sparandet var väldigt lågt 2014. Då tyckte rådet att det inte var så farligt. Det var inte så stort problem för de offentliga finanserna då, men det var uppseendeväckande i år.

Harry Flam sa att det var för att Magdalena Andersson inte visste att det skulle gå så här bra. Det var det som var kritiken. Jag undrar om Magdalena Andersson något kan kommentera detta. Kunde du inte veta att det skulle gå så här bra för Sverige som det gör just nu, och i så fall varför inte?

Jag vill borra lite mer i det som Harry Flam pläderar för med minimilöner. Du pratade om sänkta löner, men du har ingen synpunkt på detta. Du tycker ändå att den svenska modellen med att parterna ska göra upp är bra. Du hade inga synpunkter på det.

Vi har hört det här tidigare, bland annat från borgerliga partier. För ett antal år sedan var det ungdomar som borde ha lägre löner. Ofta i debatten hörde vi att om de inte får lägre löner kommer arbetslösheten att fortsätta att stiga så som den gjorde under den borgerliga regeringens tid. Det är precis tvärtom. Nu sjunker arbetslösheten bland ungdomar väldigt mycket trots att det är lite dyrare att anställa dem.

Den kritiken har nu tystnat. Nu ger man sig på en ny grupp, nämligen nyanlända. De borde ha lägre löner. Bara man kommer åt någon kan man börja med låglönespiralen. Det är i alla fall så jag tolkar det. Jag skulle gärna vilja höra vad Harry Flam har för kommentar till det.

Jörgen Andersson (M): Jag riktar mig i första hand till Harry Flam. Men det står naturligtvis Magdalena Andersson fritt att också kommentera detta.

För att uttrycka sig diplomatiskt kan man väl ändå säga att Finanspolitiska rådet är tydligt i sin uppfattning. Mycket av det som tas upp tas också upp av många andra utomstående bedömare. Magdalena Andersson var inne på det. Det är ständigt återkommande.

Det är inte så att det återkommer bara under det här året, utan det har funnits med under ganska lång tid. Ju längre tid det tar innan man kommer till åtgärder och rekommendationer, desto skarpare kanske man måste vara i sin kritik.

Man ska inte vara särskilt orolig, svarade Harry Flam på Emil Källströms fråga, men ju längre tiden går utan att det blir några åtgärder på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden och i fråga om de obalanser som finns när det gäller hushållens skuldsättning måste det väl ändå ha en viss betydelse för trovärdigheten för svensk ekonomi på lite längre sikt. En viktig faktor för ekonomisk framgång är att det finns en institutionell tillit.

Min fråga är: På lite längre sikt – givet att arbetsmarknadens funktionssätt inte åtgärdas, att bostadsmarknadens funktionssätt inte åtgärdas och att det inte kommer några förslag med tanke på de rekommendationer som kommer från alla utomstående bedömare för att komma till rätta med hushållens

skuldsättning – finns det en risk för att den institutionella tilliten försämras? Vad betyder det i så fall för Sveriges ekonomiska framgång?

Harry Flam Finanspolitiska rådet: Jag ska först kommentera Monica Greens fråga om lägre löner för ungdomar och lägre löner till invandrare.

Det har gått rätt så bra för ungdomar, och ungdomsarbetslösheten har faktiskt sjunkit betydligt under senare år. Jag vet inte i vilken omfattning, men en del kan väl bero på konjunkturuppgången. Det har varit en väldigt stark konjunkturuppgång, och det har gynnat ungdomarna. Det har nog gynnat invandrare också till viss del.

Men jag ser framför mig de invandrare som har låg utbildning. Ungefär en tredjedel av dem har ju inte ens grundskoleutbildning, och många av dem är funktionella analfabeter. De har inte svenska språket. Kvinnorna kanske inte har någon yrkeserfarenhet. Det säger sig självt, för att få en arbetsgivare att anställa dem krävs det lägre löner. Lönekostnaden måste alltså bli lägre. Annars vill ingen anställa dem.

Erfarenheterna från de subventionerade anställningar som vi har haft – det finns många olika skäl till att arbetsgivarna inte har nappat särskilt mycket på de olika program som finns – är att inte ens väldigt låga löner har haft särskilt stor framgång.

Jag är ganska säker på att låga löner skulle bidra till att lösa problemet, men jag säger förstås inte att de löser det helt och hållet.

Jörgen Andersson frågade om trovärdigheten för svensk ekonomi när vi har så stora problem på olika marknader, framför allt på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden. Jag tror att svensk ekonomi klarar sig ganska bra i det stora hela, även om vi har så stora gap som vi har när det gäller tudelningen på arbetsmarknaden.

Man behöver bara titta på andra länder i Europa som har ännu värre problem. Det här är framför allt ett socialt problem och ett problem vid till exempel inkomstfördelning. Det blir en tudelning av samhället.

Jag är inte så orolig för ekonomin. Jag är mer orolig för de sociala problemen, inkomstfördelningsproblemen och så vidare. Vårt samhälle har varit relativt homogent. Vi har haft en av de jämnaste inkomstfördelningarna bland utvecklade länder. Vi går mot ett samhälle med större inkomstklyftor och större sociala klyftor. Det är klart att det på lång sikt underminerar tilliten i samhället mellan olika grupper.

Jag är inte specialist på det här, och jag har förstås inte sagt någonting om det i rapporten.

Finansminister Magdalena Andersson: Under framför allt 2016 var utvecklingen överraskande god. Som jag sa tidigare har regeringen underskattat styrkan i de offentliga finanserna för 2016. Det var högre framför allt momsintäkter och högre kapitalsskattintäkter. Samtidigt var ju också

utgifterna överraskande stora eftersom kostnaderna för migrationen blev högre än vad man hade kunnat förutse. Så det gäller i båda ändar.

Det har sagts att det inte beror på åtgärder från regeringen. Men den här regeringen har diskretionärt fört den stramaste finanspolitiken sedan budgetsaneringen. Det var nödvändigt just för att det strukturella sparandet låg långt under målet. Det var också ett negativt strukturellt sparande när vi tog över regeringsmakten.

Vi har sett till att finansiera våra reformer, och det är en viktig orsak till att det strukturella sparandet ser helt annorlunda ut.

För 2017 är det ungefär de 10 välfärdsmiljarderna som inte var fullt finansierade via andra besparingar. Men inför nästa år är detta en del av de besparingar som regeringen har föreslagit, framför allt när det gäller ensamkommande flyktingbarn och ungdomar. De verkar nu med full kraft. Den största delen av de 10 välfärdsmiljarderna kommer därför också att finansieras via besparingar för 2018.

Det som är positivt är att vi ser en stark utveckling på arbetsmarknaden som gör att fler människor arbetar och betalar skatt. Det kom nya siffror alldeles nyss från SCB som visar att sysselsättningen har stigit med över 100 000 människor på ett år och att arbetslösheten fortsätter att sjunka. Det är naturligtvis också viktigt. Att människor kommer i jobb är också bra för statsfinanserna. Risker är väl att vi har underskattat detta.

Håkan Svenneling (V): Jag funderar på det här med bostäder. Finanspolitiska rådet föreslår att hyrorna ska höjas, vilket skulle ge en ökad vinst för fastighetsägarna. Samtidigt vill man möta upp med höjda bostadsbidrag, vilket kommer att leda till en ökad statlig kostnad.

Om rådet menar att man behöver strama åt politiken i större utsträckning, så skulle det i sin tur leda till ännu större åtstramningar. Nu föreslår rådet en engångsbeskattning för framför allt fastighetsägarna.

Det känns ju inte som att riskerna är så stora för att ekvationen inte skulle gå ihop och för att den inte leder till de effekter som man vill ha. Det är folk som inte har någon förmögenhet som finns i hyresbeståndet och som kan förlora sina bostäder genom att de inte har råd att betala en höjd hyra.

Sedan skulle jag vilja ha en kommentar till att man bara analyserat bostadssituationen i Stockholms län. Vilka risker har det för politiken när man, som Finanspolitiska rådet gör, bara tittar på en del av Stockholm? Argumentationen för det är att det är den mest överhettade delen av marknaden. Men ni tycker alltså att politiska beslut ska grundas bara på en liten klick av Sveriges land? Finns det inte en ganska stor risk för att politiken slår på ett felaktigt sätt?

Min avslutande fundering riktar sig framför allt till Magdalena Andersson och gäller ränteavdragen. Nu har det kommit ytterligare en rapport som säger att man bör göra någonting åt ränteavdragen. Du har i princip alla partier med dig förutom Ulf Kristersson från Moderaterna. Skulle man inte kunna inleda med ränteavdragen?

Du har varit väldigt tveksam till att trappa ned på ränteavdragen, men i dag har man inte ens ett tak för hur stora ränteavdrag som man kan göra. Det leder till att det finns fem personer i Sverige som gör mer än 1 miljon i ränteavdrag varje år. Hur det ens är möjligt har jag lite svårt att förstå med tanke på hur låg räntan är, men det betyder ändå att några tjänar väldigt mycket pengar på dagens system.

Ingela Nylund Watz (S): Vi har hört här att de svenska finanserna är väldigt starka. Därför skulle det vara bra om finansministern kunde ge en bild av hur Sverige ligger till med det finansiella sparandet i förhållande till andra EU-länder, så att den bilden blir lite klarare.

Jag har även en fråga till Finanspolitiska rådet och Harry Flam. Den rör inte synpunkterna på ekonomin utan handlar mer om rådet som sådant. I rapporten framför ni från rådet en väldigt skarp oro för att regeringen nu tänker tillsätta en valberedning, med bland andra riksdagsledamöter, som ska utse rådets ledamöter. Ni verkar vara tvärt emot detta, om man uttrycker det enkelt. Ni menar att det skulle innebära att Finanspolitiska rådets oberoende riskeras.

Detta får mig att fundera lite grann. Riksdagen har nyligen genom ett liknande förfaringsätt med en valberedning tillsatt tre nya riksrevisorer. Mot bakgrund av det ni säger här undrar jag om man ska dra slutsatsen att ni menar att de tre nya riksrevisorernas oberoende kan ifrågasättas.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Först vill jag säga något om studien om fördelningseffekterna av en övergång mot marknadshyror. Den siktar framför allt in sig på vad detta skulle innebära för olika inkomstlägen och olika hushållstyper, såsom ensamstående, ensamstående med barn och så vidare. Vi har inte varit särskilt detaljerade om hur man skulle göra en sådan övergång och hur den skulle finansieras.

Vi pekar på att man kan finansiera åtminstone en del av en sådan reform genom beskattning av de engångsvinster som fastighetsägarna kommer att göra, och man kan även finansiera detta genom höjda bostadsbidrag. Men vi är helt på det klara med att man måste vara betydligt mer detaljerad, om en sådan reform skulle genomföras, när det gäller vilka åtgärder som krävs för att skydda hyresgäster, och framför allt låginkomsttagare, i vilken takt detta skulle göras och hur hyresmarknaden över huvud taget skulle omregleras – det är inte fråga om att avreglera hyresmarknaden utan om att omreglera den.

Man ska nog se detta främst som en studie om fördelningseffekterna och inte så mycket som en plan för hur en sådan reform skulle genomföras.

Att studien baseras på Storstockholm beror helt enkelt på att det är svårt att få tag på de data som krävs för att göra en studie som denna. Man måste ha tillräckligt många överlåtelser av hyreskontrakt via bostadsförmedling, tillräckligt många försäljningar av bostadsrätter och tillräckliga data för presumtionshyror i nyproduktion. Det är dessutom svårt att få tag på data.

Dessa data ska sedan kopplas samman med inkomstdata. Detta gjorde att vi begränsade oss till Stockholm.

Men man får nog säga att problemen är störst i Stockholm när det gäller hyresmarknaden och bostadsmarknaden rent generellt. Stockholm har trots allt många områden som är olika beträffande inkomster. Här finns områden där man relativt sett har låga inkomster liksom områden där man kanske har de högsta inkomsterna i riket.

Jag tror att detta ger en bra bild, men man ska naturligtvis inte ta de siffror som presenteras som exakt sanning. Det här är bara uppskattningar, som trots allt visar vad man kan förvänta sig: Det slår väldigt olika för olika hushåll avseende inkomst och familjetyp.

Ja, Ingela Nylund Watz, vi har vänt oss mot Överskottsmålskommitténs förslag om att presidiet i finansutskottet skulle ingå. Det sas kanske ”ledamöter från finansutskottet”, men jag tror att man avser att presidiet, alltså ordföranden och vice ordföranden, skulle ingå i valberedningen. Detta skulle åtminstone kunna skada förtroendet för att Finanspolitiska rådet är oberoende, även om det faktiskt inte betyder att man försöker styra rådet på något sätt.

Vi skulle föredra att det inte handlar om ledamöter från finansutskottet. Det kan i stället till exempel vara generaldirektörer, chefen för Konjunkturinstitutet eller någon annan statlig myndighet, förutvarande ordföranden i Finanspolitiska rådet eller något sådant.

Jag kan hålla med om att det principiellt sett ser konstigt ut att vi själva är valberedning och att regeringen sedan fattar beslutet. Men en tidigare regering har konstaterat att detta är en väldigt bra ordning som är ägnad att upprätthålla förtroendet för vårt oberoende, att det har fungerat väldigt bra under de år som vi har funnits till och att man har samma ordning i Danmark. Där har man haft det under mycket längre tid än här, och det har fungerat bra.

Jag har ingen uppfattning om hur tillsättandet av riksrevisorer går till och vilka implikationer det har på deras oberoende.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Jag skulle kunna ge mig in i debatten om huruvida det är bra att organ själva beslutar om sina efterträdare, men jag nöjer mig med att konstatera att det fanns en väldigt bred enighet i riksdagen om en annan ordning. Vi avser naturligtvis att implementera detta. Det var bra att enigheten var så bred när det gällde att göra förändringar både i det finanspolitiska ramverket och i hur man utser Finanspolitiska rådet. Självklart är det viktigt att säkerställa att dessa är oberoende, men många partier i riksdagen har gjort bedömningen att oberoendet säkerställs på andra sätt än att man utser sina egna efterträdare.

Jag fick en fråga om ränteavdragen. Ordningen att man avskaffade fastighetsskatten utan att röra ränteavdragen gör att det ser lite konstigt ut i det svenska skattesystemet. Det finns ingen fastighetsskatt och ingen skatt på den effektiva avkastningen. Däremot finns ett avdrag för räntorna. Detta gör de facto att man kan uppfatta att skattesystemet, som det är utformat nu,

uppmannar till ökad belåning. Det blev också resultatet efter den politikomläggningen.

Samtidigt har många familjer fattat det största beslut som de någonsin kommer att fatta i sitt liv utifrån de regler som finns i dag, nämligen att köpa ett radhus eller en bostadsrätt. Att göra förändringar i beslut som människor redan har fattat är inte något som står särskilt högt på önskelistan. Både den tidigare regeringen och denna har i stället tittat på andra åtgärder. Man har tittat på riskvikter, bolånetak och amorteringskrav. Just nu jobbar vi med att få fram Finansinspektionens nya mandat så att ytterligare åtgärder kan sättas in fortare, om de bedöms som nödvändiga.

Ränteavdragen har varit uppe för diskussion i samband med de bostadspolitiska samtalen, då man diskuterade en bredare överenskommelse. Där kom man dock inte fram, vilket gör att de ligger där de ligger. Det beror på en kombination av att man inte kom överens och av att detta inte står högst upp önskelistan hos vare sig tidigare eller nuvarande ansvariga politiker.

Jag tycker dock att det är viktigt att framhålla att ingen ansvarskännande politiker kan säga att det aldrig kommer att bli ett läge då man behöver göra något åt ränteavdragen. Fortsätter hushållens skuldsättning att öka kan detta bli nödvändigt. Därför är det också viktigt att människor använder nuvarande låga ränteläge till att amortera, snarare än att öka sin belåning.

Jag fick även en fråga om finansiellt sparande i Sverige jämfört med andra EU-länder. Vi ligger starkt i det finansiella sparandet och hör till topp tre i EU. Bara Luxemburg och Malta har ett starkare finansiellt sparande än Sverige. Vi har alltså en bronsplats och är det enda lite större landet som har ett så starkt finansiellt sparande.

Ordföranden: Ytterligare två har satt upp sig på talarlistan.

Jan Ericson (M): Jag vill ställa några frågor om arbetsmarknadsbiten, som jag tycker är intressant.

Vi kan konstatera att ingen längre tror på regeringens arbetslöshetsmål eller att det finns någon som helst möjlighet att nå det. Detta kan vi alltså avfärda. Diskussionen kommer då in på det som Finanspolitiska rådet talar om vad gäller sysselsättningsgrad som ett intressantare mått. Just detta fokus har vi från moderat håll när vi säger att vi måste minska skillnaden i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda.

I den bild som Magdalena Andersson redovisade sa hon att en del siffror också går åt rätt håll. Hon pekade på att arbetskraftsdeltagandet ökar bland inrikes och utrikes födda och att det ökar mer bland utrikes födda. Jag vill först invända mot bilden av att det ökar mycket bland inrikes födda. Faktum är att det står ganska stilla, trots att vi har en extremt stark högkonjunktur. Det händer nästan ingenting vad gäller sysselsättningsgraden bland inrikes födda.

Bland utrikes födda ökar det, och min första fråga gäller detta. Hur ser arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda ut om man räknar bort alla

arbetskraftsinvandrare som har kommit till följd av Alliansens stora reform om arbetskraftsinvandring? Jag har en känsla av att bilden blir helt annorlunda än den bild som finansministern presenterar. Hur ser alltså arbetskraftsdeltagandet ut bland dem som har kommit hit som flyktinginvandrare?

Jag har även en fråga som framför allt går till Harry Flam. Trots att vi har en stark högkonjunktur ser vi nu att arbetslösheten har slutat att falla. Vi ser till och med tecken på att den ökar, mitt i en mycket stark högkonjunktur. Jag vill fråga Harry Flam hur det ser ut historiskt. Har det någonsin hänt att man har haft en stigande arbetslöshet mitt under en mycket stark högkonjunktur?

Anette Åkesson (M): Jag vill börja med en kort fråga till finansministern, som presenterade en bild som visade att det strukturella sparandet kraftigt har ökat under denna regering. Faktum är väl att ökningen skedde mellan 2014 och 2015 respektive 2015 och 2016, och då var det under alliansbudgetar, vilket kan vara värt att nämna.

Min fråga till Harry Flam gäller finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Finanspolitiska rådet har ju kommit med kritik mot regeringen för att den har överskattat de positiva bitarna i prognoserna och underskattat de negativa. Detta kan på lång sikt få relativt stora konsekvenser. När man tittar på inte minst tiden efter 2025–2030 och det nya mått som Finanspolitiska rådet har tagit fram, det så kallade S35, kan man ställa sig frågan om inte även Finanspolitiska rådet har varit för positivt. Man tar ju med att pensionsåldern kommer att höjas successivt och att kostnaderna för den offentliga sektorn ligger konstant.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Vad gäller frågan om att det finns tecken på att arbetslöshetsutvecklingen har börjat stiga tycker jag att det är lite för tidigt att på basis av de senaste siffrorna uttala sig om en trend. Och jag känner inte till tillräckligt mycket för att kunna uttala mig om detta är historiskt unikt på något sätt.

Vad gäller huruvida även vi har varit för optimistiska på längre sikt har vi gjort olika alternativa beräkningar beroende på om det ena eller det andra kommer till stånd, till exempel en höjning av pensionsåldern. En del av dem ser mer positiva ut än grundprognosen, medan andra är mer negativa än grundprognosen. Jag tror dock att prognoser som sträcker sig så långt fram i tiden som frågan gällde ska man ta med en väldigt stor nypa salt. Man gör dem mest för att se om något katastrofalt finns bortom horisonten, och man ska inte lita för mycket på dem.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Jag börjar med arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden. Frågan gällde om ökat arbetskraftsdeltagande bland utrikes födda i huvudsak beror på arbetskraftsinvandring. Jag

har inte sett några sådana siffror, och jag vet inte ens om det finns några sådana. Huruvida det är så kan säkert någon som gräver i statistiken säga.

Men om man bara med ögonmått tittar på de båda bilderna vad gäller ökad sysselsättningsgrad bland utrikes födda och arbetskraftsdeltagande bland utrikes födda tycks arbetskraftsdeltagandet öka snabbare än sysselsättningsgraden bland utrikes födda. Av detta borde man kunna dra slutsatsen att det ökade arbetskraftsdeltagandet inte bara kan bero på arbetskraftsinvandrare, för då borde de öka ungefär lika fort. Rimligen betyder detta att en del som har varit i Sverige ett tag och inte tidigare har stått till arbetsmarknadens förfogande nu gör det. Detta är naturligtvis positivt.

Till Anette Åkesson vill jag säga att det inte var under alliansregeringen som förbättringarna i det strukturella sparandet skedde, utan det var 2015 och 2016. Däremot har Anette Åkesson helt rätt i att den alliansmotion som gick igenom och som gällde under det första halvåret av 2015 var en bidragande orsak till det förstärkta offentlig-finansiella sparandet år 2015. Detta berodde på att Alliansen lade fram en budgetmotion som följde regeringens ramar, vilka var betydligt stramare.

Om man vill göra en poäng, Anette Åkesson, så för Moderaterna en stramare finanspolitik i opposition än vad man gjorde i regeringsställning.

Ordföranden: Det finns inga ytterligare frågeställare på talarlistan, och därmed har vi kommit till slutet av denna utfrågning. Vi tackar Harry Flam och Finanspolitiska rådet för årets rapport och diskussionen i dag. Vi tackar även finansministern för föredragningen och för att hon svarade på våra frågor. Därmed avslutas utfrågningen.

Bilder från den öppna utfrågningen

Stramare finanspolitik krävs

- Högkonjunkturen förstärks både i år och nästa år och resursutnyttjandet blir alltmer ansträngt.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Tillväxt och resursutnyttjande

	2016	2017	2018
VP17			
BNP	3,3	2,9	2,2
BNP-gap	-0,1	0,5	0,4
KI (mars-17)			
BNP	3,3	2,5	2,1
BNP-gap	0,4	1,0	1,1
Riksbanken (april -17)			
BNP	3,3	2,8	2,3
BNP-gap	0,4	1,3	1,6

Källa: Konjunkturinstitutet, Sveriges Riksbank och VP17.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Stramare finanspolitik krävs

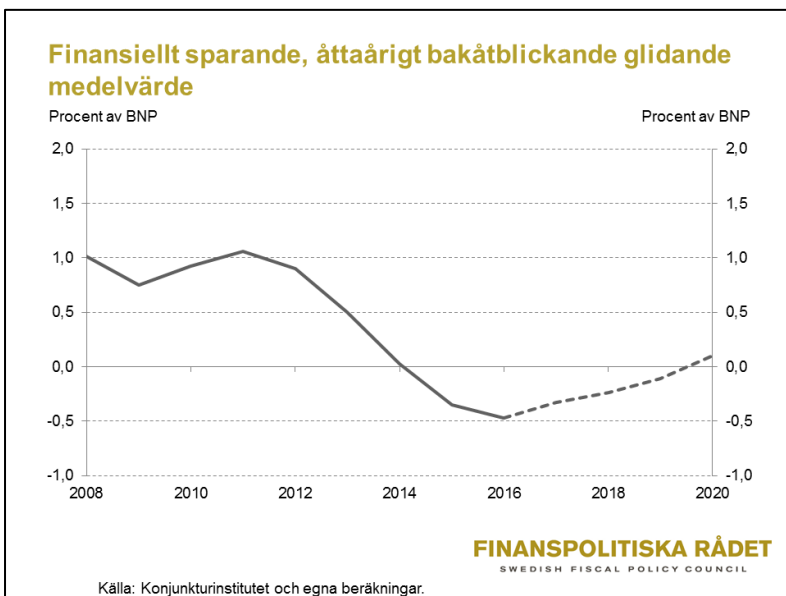
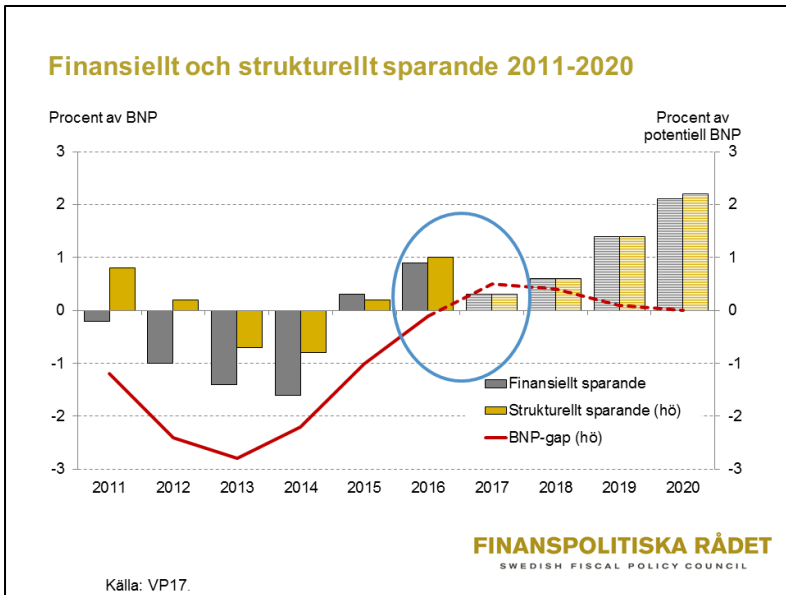
- Högkonjunkturen förstärks både i år och nästa år och resursutnyttjandet blir alltmer ansträngt.
- Det strukturella sparandet ligger tydligt under vad gällande överskottsmål kräver trots att ekonomin är i en högkonjunktur.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Stramare finanspolitik krävs

- Högkonjunkturen förstärks både i år och nästa år och resursutnyttjandet blir alltmer ansträngt.
- Det strukturella sparandet ligger tydligt under vad gällande överskottsmål kräver trots att ekonomin är i en högkonjunktur,
- och regeringen väljer att i år försvaga de offentliga finanserna med totalt 22 mdkr.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Stramare finanspolitik krävs

- Högkonjunkturen förstärks både i år och nästa år och resursutnyttjandet blir alltmer ansträngt.
- Men regeringen väljer att i år försvaga de offentliga finanserna med totalt 22 mdkr.
- Vi menar att detta inte är förenligt med det finanspolitiska ramverket.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

**Arbetsmarknaden:
Det krävs mer utbildning och
subventionerade anställningar men
också enkla jobb med lägre löner än
dagens minimilöner**

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

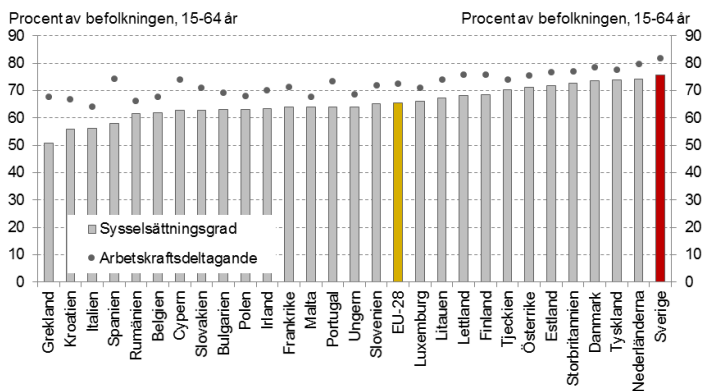
Arbetsmarknaden

- Sverige har högre arbetskraftsdeltagande och högre sysselsättningsgrad än alla andra EU-länder

FINANSPOLITISKA RÅDET

SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande i EU

FINANSPOLITISKA RÅDET

SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

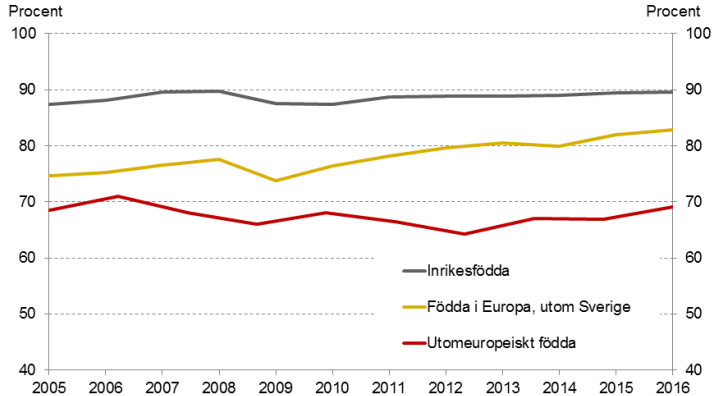
Källa: Eurostat.

Huvudproblemet på svensk arbetsmarknad

- Sverige har högre arbetskraftsdeltagande och högre sysselsättningsgrad än alla andra EU-länder.
- Men det stora problemet är att det finns betydande skillnader i sysselsättning och arbetslöshet mellan personer födda i Sverige och utanför Europa.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

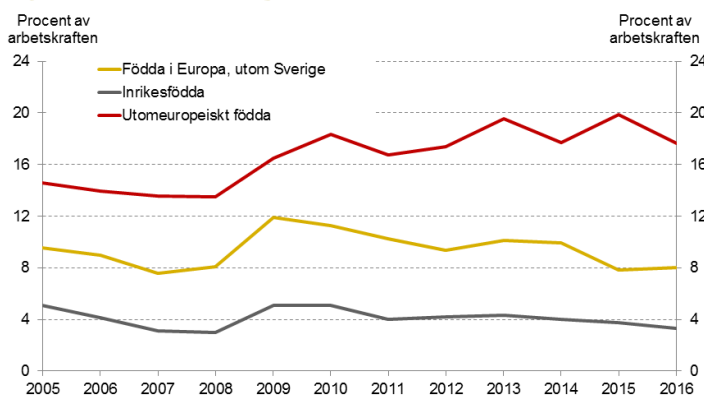
Sysselsättningsgrad efter utbildning och ursprung: Gymnasial utbildning

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Källa: SCB (AKU) och egna beräkningar.

Arbetslöshet efter utbildning och ursprung: Gymnasial utbildning

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Källa: SCB (AKU) och egna beräkningar.

Huvudproblemet på svensk arbetsmarknad

- Sverige har högre arbetskraftsdeltagande och högre sysselsättningsgrad än alla andra EU-länder.
- Men det stora problemet är att det finns stora skillnader i sysselsättning och arbetslöshet mellan personer födda i Sverige och utanför Europa.
- Vi menar att en lösning måste innehålla mer av utbildning och subventionerade anställningar, men också enkla jobb med lägre löner än dagens minimilöner

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Huvudproblemet på svensk arbetsmarknad

- Sverige har högre arbetskraftsdeltagande och högre sysselsättningsgrad än alla andra EU-länder.
- Men stora skillnader i sysselsättning och arbetslöshet mellan personer födda i Sverige och utanför Europa.
- Vi menar att en lösning måste innehålla mer utbildning och subventionerade anställningar, men också enkla jobb med lägre löner än dagens minimilöner.
- Regeringen bör ställa upp sysselsättningsmål för asylinvandrare, unga lågutbildade och långtidsarbetslösa, inte ha ett arbetslöshetsmål för hela arbetsmarknaden.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

**Regeringen bör kunna göra bättre
prognoser!**

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Bättre prognoser möjliga

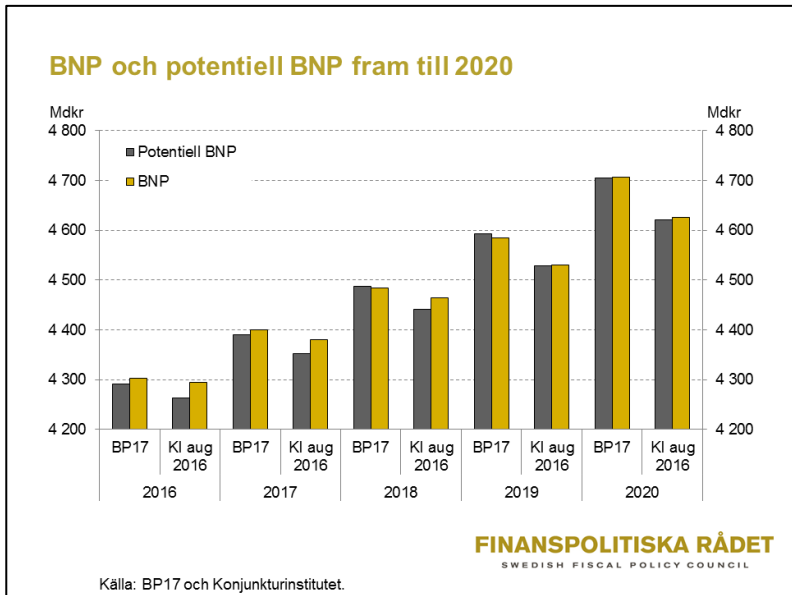
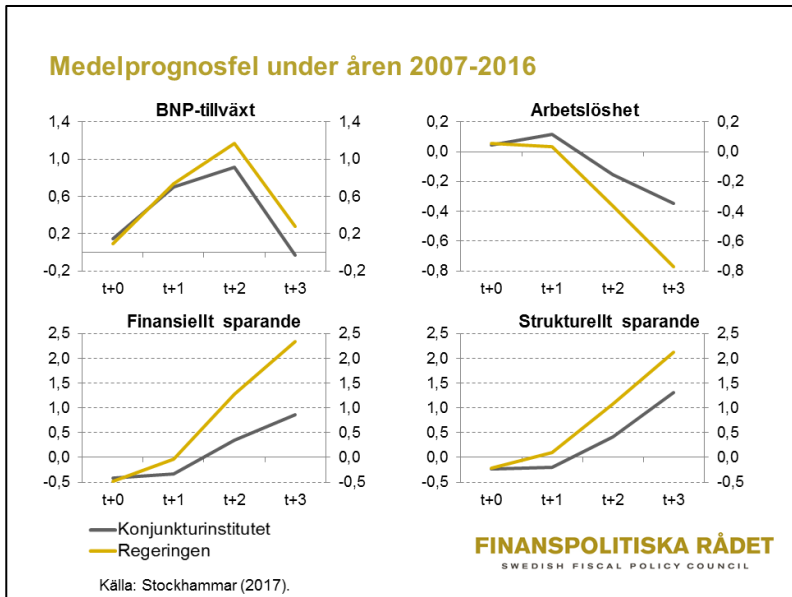
- Regeringens prognoser för viktiga makrovariabler har varit mindre träffsäkra än Konjunkturinstitutets.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Bättre prognoser möjliga

- Regeringens prognoser för viktiga makrovariabler har varit mindre träffsäkra än Konjunkturinstitutets.
- Regeringen har tenderat att överskatta tillväxten och offentligt sparande samt underskatta arbetslösheten.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Bättre prognoser möjliga

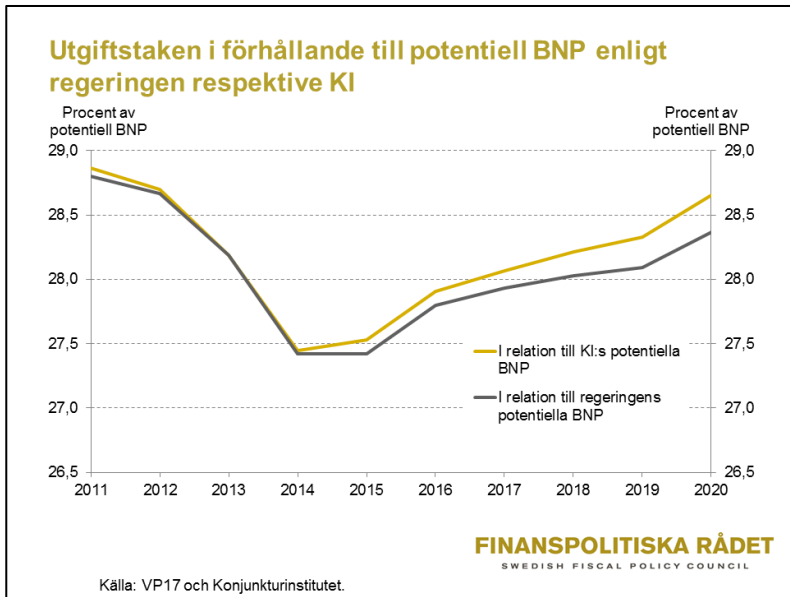
- Regeringens prognoser för viktiga makrovariabler har varit mindre träffsäkra än Konjunkturinstitutets.
- Regeringen tenderat att överskatta tillväxten och offentligt sparande samt underskatta arbetslösheten.
- Regeringens beräkning av det strukturella sparandet blir därför högre än vad som annars skulle vara fallet och påverkar på så sätt utvärderingen av måluppfyllelsen av det offentliga sparandet.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Bättre prognoser möjliga

- Regeringens prognoser för viktiga makrovariabler har varit mindre träffsäkra än Konjunkturinstitutets.
- Regeringen tenderat att överskatta tillväxten och det offentliga sparandet samt underskatta arbetslösheten.
- Regeringens beräkning av det strukturella sparandet blir högre än vad som annars skulle vara fallet och påverkar på så sätt utvärderingen av måluppfyllelsen av det offentliga sparandet.
- Det påverkar även hur regeringen sätter utgiftstaken.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

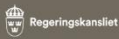

Tack!

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Kommentar till Finanspolitiska rådets rapport

Finansminister Magdalena Andersson
Finansutskottet
16 maj 2017

AGENDA

- **Inledning**
- Kommentarer till övergripande slutsatser

Inledning

- Flera internationella och nationella aktörer
 - Internationellt: EU, OECD, IMF
 - Sverige: ESV, IFAU, KI, RiR, FpR
- Viktigt med en väl fungerande extern uppföljning av finanspolitiken
- Mot den bakgrunden välkomnar regeringen årets rapport från Finanspolitiska rådet

Internationellt stöd

"Accommodating the sharp rise in migration-related costs in 2016 is appropriate. Last year's historic surge in asylum seekers has almost doubled spending on refugee reception and introduction to about 1.5 % of GDP.

But the budget deficit is still expected to be small owing to robust revenues and also due to lower than expected spending in other areas, so the fiscal stance is broadly neutral"

-IMF, Sep 2016

"Continue to pursue prudent fiscal policy, while accommodating temporary immigration-related spending to facilitate integration."

-OECD, Feb 2017

"Public finances improved significantly in 2016 and the general government achieved a surplus of 0.9% of GDP (...)

The general government balance is expected to remain healthy in 2017, reaching a surplus of 0.4% of GDP."

-EU COM, May 2017

AGENDA

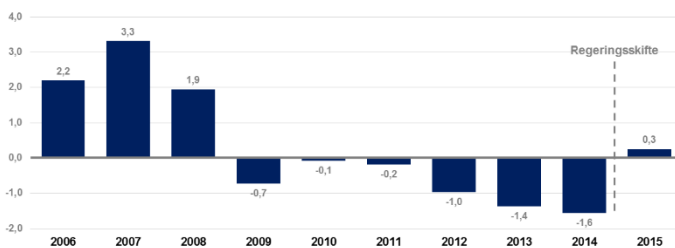
- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**

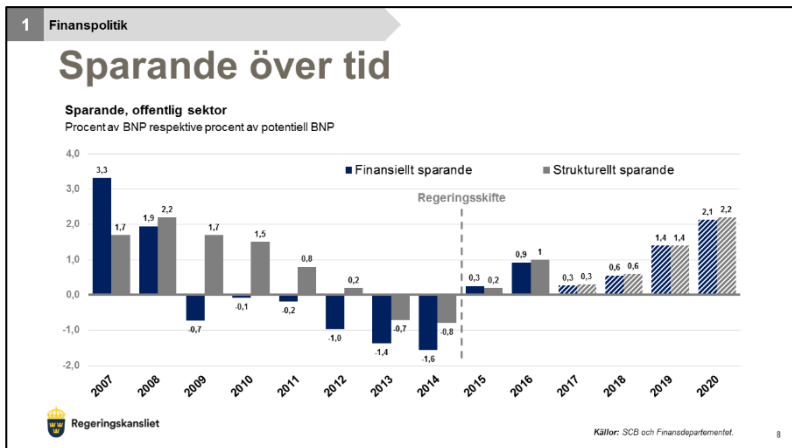
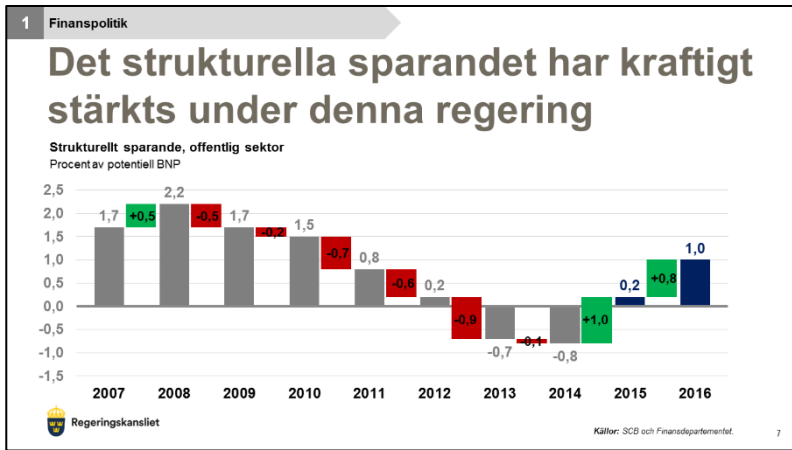
- 1 **Finanspolitik**
- 2 Arbetsmarknad
- 3 Prognosutvärdering

1 Finanspolitik

Överskottsmålet ej uppnått 2006-2015

Finansiellt sparande, offentlig sektor
Procent av BNP

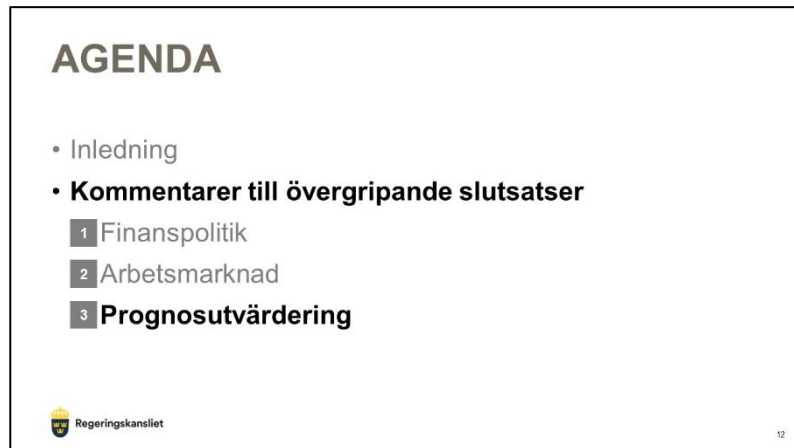
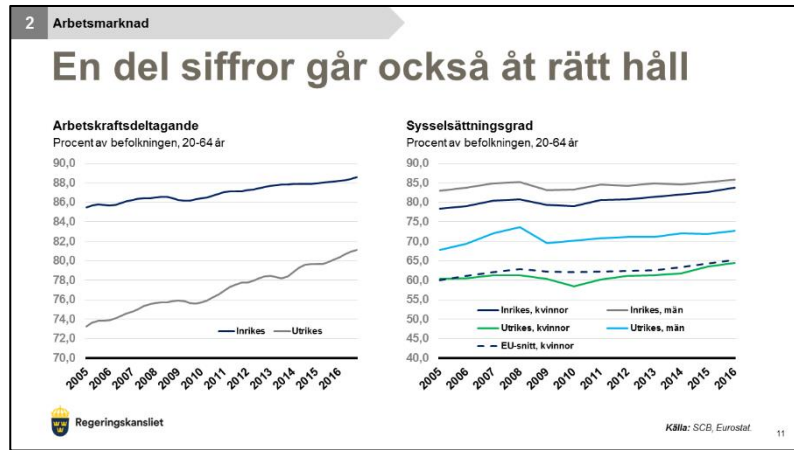
AGENDA

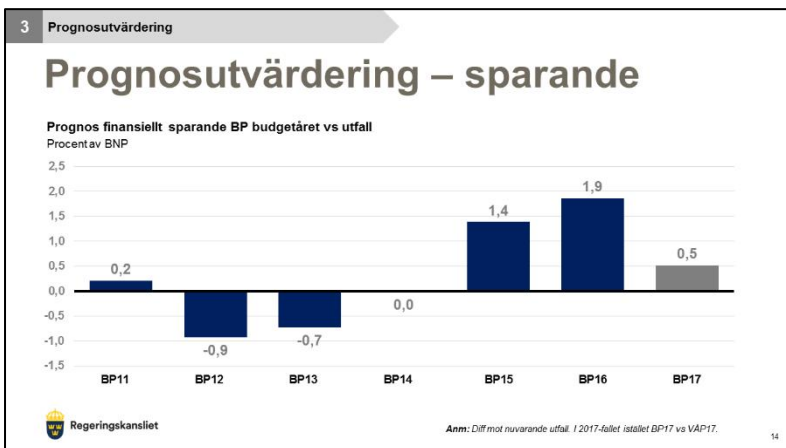
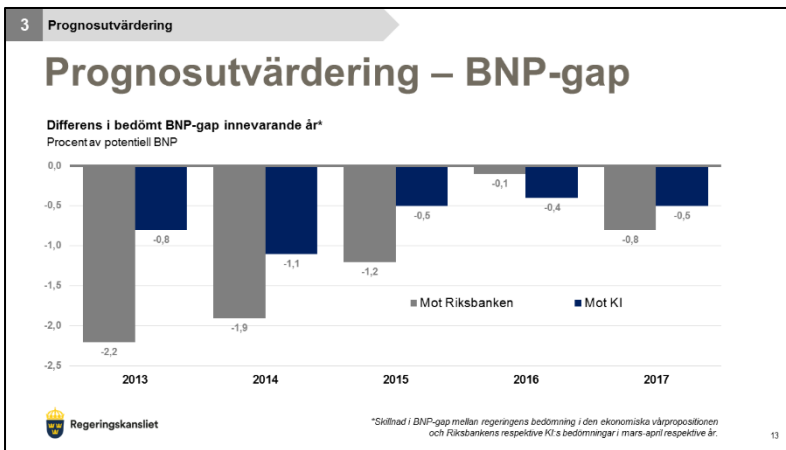
- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**
 - 1 Finanspolitik
 - 2 **Arbetsmarknad**
 - 3 Prognosutvärdering

2 Arbetsmarknad

Insatser på arbetsmarknadsområdet

- Regeringen delar synen på problembilden på arbetsmarknaden – särskilt svårt för personer födda utanför Europa och personer med kort utbildning
- Därför:
 - Kunskapslyft fullt utbyggt ca 70 000 platser
 - Göra det billigare för arbetsgivare att anställa - subventioner
 - Snabbspår, moderna beredskapsjobb, validering, SFI, reform av etableringsersättningen och avskaffat vårdnadsbidraget
- Lönebildning en fråga för parterna

3 Prognosutvärdering

Angående framskrivningsmetod

- Regeringens framskrivningsmetoder bygger på oförändrad politik, vilket har varit gängse praxis under lång tid
- Propositionerna är underlag för riksdagsbeslut
- Fpr har tidigare framfört kritik för alternativa framskrivningar
 - "Svårt att utifrån Finansdepartementets beskrivning få en uppfattning om vad det underliggande basscenariot är och om justeringen verkligen är teknisk eller om den reflekterar en förväntad utveckling. Utgiften kan inte hänföras till någon reform" (2008 års utgåva)

Kommentar till Finanspolitiska rådets rapport

Finansminister Magdalena Andersson
Finansutskottet
16 maj 2017